

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

Det forenede Understøttelses-
Selskab.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Kjöbenhavn 1837.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

05.6
Bo 66

1837
Aug 49

17533

Indhold

af

Borger - Vennens

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr.	Side.
1. Brudstykker af Graba's Dagbog (Slutning)	1
Fortælling om et i Paris indgaaet sørgeligt Giftermaal	5
2. Deppings Beretninger fra Paris i Aarene 1814 og 1815	9
3. Fortsættelse af: Deppings Beretninger o. s. v.	17
4. Fortsættelse af: Deppings Beretninger o. s. v. Extract af fjerde Kvartals Regnskab 1836.	25
5. Slutning af: Deppings Beretninger o. s. v. Forholdet imellem Antallet af de Fattige og Folkemængden i Europa	35

IV

Nr.	Side.
6. Brudstykker af Broughams Afhandling: "Om Nyttens og Behageligheden af videns- skabelig Dannelse"	37
7. Bekjendtgjørelse Fortsættelse af: Brudstykker af Broughams Afhandling: "Om Nyttens o. s. v.	45 46
8. Fortsættelse af: Brudstykker af Broughams Afhandling: "Om Nyttens o. s. v.	53
9. Slutning af: Brudstykker af Broughams Afhandling: "Om Nyttens o. s. v. Om Geographiens Vigtighed som Underviis- nings-; Gjenstand Extract af General-; Regnskabet for 1836.	61 67
10. Slutning af: Om Geographiens Vigtighed som Underviisnings-; Gjenstand	69
11. Philanthropen	77
12. Slutning af: Philanthropen Napoleon og Borgemeesteren i Breda	85 91
13. Marie og Wilhelm	93
14. Bekjendtgjørelse	101
15. Slutning af: Bekjendtgjørelse	109
16. Fortsættelse af: Marie og Wilhelm	117
17. Slutning af: Marie og Wilhelm Tidens nyttige Anvendelse	125 132
18. Om Selskabet, som understøtter ugifte Fruentimmer, hvis Kaar ikke svare til deres Opdragelse	133

Nr.	Side.
19.	Slutning af: Om Selskabet, som o. s. v. 141
20.	Brudstykker af Naturvidenskaberne 149
21.	Slutning af: Brudstykker af Naturvidens- skaberne 157
22.	Nogle Sygdomstilfælde af moralske Aarsager 165 Extract af første Kvartals Regnskab 1837.
23.	Fortsættelse af: Nogle Sygdomstilfælde af moraliske Aarsager 169
24.	Slutning af: Nogle Sygdomstilfælde af moraliske Aarsager 177 Bemærkning om Stjerners foranderlige Størrelse 184
25.	Om den ulykkelige Indflydelse paa Børns Sundhed og aandelige Uddannelse, som følger af at anstrænge dem for tidlig . . . 185 Om Veir; Spaadomme 191
26.	Sælsomt Sammenstød i Hulen ved Balme 193 Forbryderne i Siberien 197 Bogstavelig Udtydning 200
27.	Om Jsen paa Bunden af de siberiske Strømme 201 En Kamp med en Slange 204 Statistiske Noticer over Selvmord 206 Anekdote om Talleyrand 208
28.	Pesten i Egypten 209 Forbetydning 216

VI

Nr.	Side.
29.	Slutning af: Vesten i Egypten 217
	Menneskeædere i Ostindien 219
	Det franske Monarchies sidste Dage . . . 223
	Mærkværdig Haarvert 224
30.	Fortsættelse af: Det franske Monarchies sidste Dage 225
	Naturhistorisk Notice 232
	En Feiltagelse 232
31.	Fortsættelse af: Det franske Monarchies sidste Dage 233
	Det fordeeltige Bytte 240
32.	Fortsættelse af: Det franske Monarchies sidste Dage 241
	Den store Søslange 248
33.	Fortsættelse af: Det franske Monarchies sidste Dage 249
	Kjærlighed til Livet 252
	Extract af andet Quartals Regnskab 1837.
34.	Slutning af: Det franske Monarchies sidste Dage 253
	Konernes Tilstand i China 258
	Den bortspillede Yngling 259
35.	Slutning af: Konernes Tilstand i China 261
	Et mærkværdigt Brodermord, begaaet i religiøs gjæst Vanvid 263
	Tigger-speculation i London 268

Nr.		Side.
36.	Slutning af: Et mærkværdigt Brodermord, begaaet i religiøst Vanvid	269
	Om Hænet til Forbrydelser	272
	Bøn og Opfordring	275
	En besynderlig Skik i Portugal	276
37.	Om Drickfældighed	277
	God save the King	284
38.	Slutning af: Om Drickfældighed	285
	Om de vilde, nordamerikanske Stammer	288
	Anecdote	292
39.	Anmældelse	293
	Fortsættelse af: Om de vilde, nordameri- kanske Stammer	296
	Slægtstabsbaand	300
	Anecdoter	300
40.	Slutning af: Om de vilde, nordamerikanske Stammer	301
	Scener af Opstanden i Verona mod de Franske i Aaret 1797	303
	Blandinger	308
41.	Slutning af: Scener af Opstanden i Ver- ona mod de Franske i Aaret 1797	309
	En Episode af de canadiske Krige	313
	Blandinger	316
42.	Slutning af: En Episode af de canadiske Krige	317

VIII

Nr.		Side.
	Om Slaveriet i de forenede, nordamerikanske Stater	322
43.	Ungerske Sæder og Skikke	325
44.	Slutning af: Ungerske Sæder og Skikke	333
45.	Scener af den spanske Borgerkrig	341
46.	Slutning af: Scener af den spanske Bor- gerkrig	349
	Gadelivet i Lissabon	353
47.	Fortsættelse af: Gadelivet i Lissabon . . .	357
48.	Slutning af: Gadelivet i Lissabon	365
49.	Bekjendtgjørelse	373
	Om Skrift og Bogtrykkerie	374
50.	Slutning af: Om Skrift og Bogtrykkerie	381
	Om Folkeoplysning	382
51.	Fortsættelse af: Om Folkeoplysning . . .	389
	Extract af tredie Quartals Regnskab 1837.	
52.	Slutning af: Om Folkeoplysning	393
	Østerlandske Parabler og Tankesprog . . .	397

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 7de Januar 1837.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

helden paa en Reise til Færøerne.

(Slutning.)

Nu bliver Spækket skaaret ud i $1\frac{1}{2}$ Fod brede Strimler, derpaa Rjødet i Stykker paa 40 til 50 \mathcal{A} saa udtages Leveren, Hjertet og Nyrerne, en sand Lækkerbidtsken for Færøboerne, hvorpaa Kroppen vendes om, og den anden Side behandles paa samme Maade. Den Nytte, som Landet har af disse Dyr, er meget stor. Man regner overhovedet en Tonde Tran af hver Grind. Rjødet og Spækket

spises fersk; det bliver ogsaa nedsaltet og tørret i Kjalden*). Jo snarere Kjødet skjæres itu, desto bedre er Smagen. Efter 48 Timers Forløb har det tabt sin Smag og virker som et Vomitiv. Sunden ved Finnerne bruges til Remme paa Narerne, de saakaldte Hamlebaand, og Ribbenene anvendes til Segn. Maven bruges til at gjemme Tran udi, saa at kun Indvoldene blive ubenyttede; de føres i Baadene ud paa Havet, hvori de kastes, forat de ei skulde raadne paa Landet.

Til Indvaanernes store Forundring gif Fangsten let og lykkeligt af, omendskjönt Pastor Gad og adskillige frugtsommelige Fruentimmer vare Tilskuere ved Fangsten. Man har nemlig her den faste Tro, at Hvalerne vende strax tilbage, naar en Præst gaaer imod den Kant, hvorfra de komme. Er der derfor en Præst i Nærheden, bede Folkene ham at holde sig bag Baadene. Frugtsommelige Fruentimmer skal Grinden nu slet ikke kunne lide; derfor kom nogle Færboere hen til Amtmanden og bade ham om at befale disse Fruentimmer at bortfjerne sig, hvilket dog ikke skete. Nagtet Præstens og saadanne Fruentimmers Nærværelse bleve dog

*) Kjalden er et Træhuus, saaledes opført, at Luften frit kan trænge derigjennem. K.

alle Grinderne nedlagte. Ellers lader Man gjerne een undslippe, forat den skal fere flere tilbage med sig. Det hændes ofte, at Grinden ikke godt lader sig drive, især naar Flokken bestaaer af flere Hundreder. Da bryder den sig ikke om Steenkastningen, gaaer bort under Baadene, og forarsager Folkene Arbeide flere Dage igjennem og ofte uden al Nytte. Ofte undslipper Flokken, ved Folkenes Hidsigthed og Uforsigtighed, endskjønt den allerede er dreven ind i en passende Bugt. Naar disse nemlig stikke for tidligt, saa at Grinden ikke med en Fart render paa Stranden, da vender den igjen om og lader sig ikke igjen drive; eller naar de først træffe Grinder, der ikke vende med Hovederne mod Stranden, saa skyde disse saarede Dyr ud i Havet, og hele Flokken følger efter. Falder Matten paa, førend Flokken er dreven paa Strand, saa danne Baadene en tætsluttet Halvcirkel udenfor Bugten, Folkene antænde en Ild paa Landet, hvilken Grinden vel holder for Maanen; den trækker sig derhenad og forbliver rolig indtil Morgenen, da Elaget saa tager sin Begyndelse. Ofte undkomme ogsaa Grinderne, fordi Redskaberne ikke have været i vedberlig Tilstand. Derfor foretages der nu hver Juni-maaned en almindelig Visitation af Amtmanden og

Sydselmanden, da den Baad mulcteres, som ikke er befunden at være tilbørlig udrustet til Fangsten.

Den 7de Juli lød igjen det glade Raab Grindebud, der dog skurrede fælt i mine Øren, da jeg kunde gjøre sikker Regning paa, at vor Afreise, som jeg saa meget længtes efter, nu vilde blive udsat i nogle Dage, fordi der ingen Folk vilde være at faae til at lade Skibet. Grinden var bleven indreven i Gjeleviig paa Østern, og var allerede et Antal af 135 dræbt, før Thorshavnerne kom dertil.

Hele Stedet her ved Thorshavn stinker nu affskyeligt af den udfogte Tran og det tørrede Kjød. Jeg kan ellers rose mig af Lykken, at Grinden netop under mit Ophold her indsandt sig, da f. Ex. adskillige Embedsmænd, iblandt andre Sorenskriver Gorm, der har været i 11 Aar paa disse Der, og Pastor Gad endnu aldrig havde været Dienvidne til nogen Grindefangst *).

Grinden (*Delphinus globiceps*. Cuvier) er den hyppigste af de 5 Delphinarter, som gjæste Færøerne. Den bliver 8 til 10 Alen lang.

*) Pastor Lyngby beretter i det, S. 393 f. N., ovennævnte Skrift, at der fra 1754 til 1776, altsaa i et Tidsrum af 22 Aar næsten ikke blev fangen en eneste Grind; men Fangsten var og i sidstnævnte

Nar saa rigelig, at der dræbtes henved 800 Stykker. Efter den Tid foresaldt Fangsten jævnlig, og er især Fangsten i Aaret 1780 mærkelig, da der dræbtes henved 1000 Grinder. K.

Fortælling om et i Paris indgaaet førgeligt Giftermaal.

(Af Erinnerungen aus dem Leben eines Deutschen in Paris. Von Depping. Leipzig 1832.)

Af et tragisk Indhold er den Giftermaalshistorie, som jeg (Depping) nu vil fortælle, og hvis Hovedperson jeg saae engang paa et Bal hos en formuende Familie. Det var en ung, temmelig smuk Dame, men hvis Ansigtstræk røbede dyb Melancholie, og som af og til blev greben af en uvilkaarlig Gysen. Man gjorde mig opmærksom paa hende og fortalte mig tillige hendes Historie.

Hun var sine Forældres eneste Barn; de havde derfor stedsse bestræbt sig for at berede hende en lykkelig Fremtid. Faderen havde opholdt sig adskillige Aar i Italien og der indgaaet et fortroligt Venskab med et Egtepar, der kun havde en eneste Søn. Man havde ofte i Speg talt om, at der kunde blive et Par af deres to Børn, og disse vare begge opprue i det Haab, at de engang skulde tilhøre

hinanden. Men denne Lykke oplevede ingen af Forældrene; den italienske Ynglings Forældre døde først. Det unge Menneske stod dog i en bestandig Brevverling med den franske Familie, og tilsidst forkyndte han sin Beslutning at drage til Paris, saasnart hans Familieanliggender vare bragte i Orden.

Imidlertid døde ogsaa den unge Piges Forældre, og hun stod nu alene. Da Ynglingen erfarede dette, meldte han hende, at han inden kort Tid vilde komme til Paris og, hvis han var saa lykkelig at behage hende, indløse sine Forældres Løfte. Hun ventede nu sin Kjæreste, som hun dog endnu aldrig havde seet, men paa eengang hed det, at det unge Menneske var bleven myrdet paa Reisen, hvilket endog blev tilskrevet hende selv fra Italien. Men hun blev glædeligt overrasket, da der en Dag indtraadte til hende et ungt Menneske, der fremstillede sig som hendes Elsker. I Henseende til Rygtet om sin Død beroligede han hende ved at fortælle, at han vel paa Reisen var bleven overfalden af Røvere og var bleven liggende paa Pladsen som død, men at han ved hensigtsmæssige Midler var bleven fuldkommen helbredet. Han talte nu om deres lange Brevverling og tog derved en Pafke frem af Barmen, hvorudi indeholdtes saavel hendes som hendes For-

ældres Breve til ham. Derpaa forespurgte han sig om hendes Formuesomstændigheder og blev glad, da han erfarede, at hendes Forældre havde efterladt hende en betydelig Sum. Han forsikrede, at han ogsaa besad en anseelig Formue, og indlod sig med hende i de nærmere Omstændigheder desangaaende. Tilslidst bad han hende meget om snart at bestemme sig.

Vel fandt hun Kjæresten ikke saadan, som hun havde forestillet sig ham, og nogle af hans Ansigtstræk forekom hende endog modbydelige; men hun tænkte paa sine Forældres Villie, paa begge Familiers længe nærede Venskab, paa sin eensomme Stilling, og hun gav derfor sit Samtykke til Foreningen. De holdt da Bryllup og vare i Begyndelsen lykkelige; kun kunde den unge Kone ikke begribe, hvorfor hendes Mand undertiden saae saamærk ud og røbede stor Urolighed. Hun havde imidlertid stor Tillid til ham og lod ham raade over hendes Formue.

So Maaneder efter Bryllupet yttrede han det Ønske at gjøre en Reise til Italien for at bringe sine Familieanliggender tilende; dog lovede han at fuldføre denne Reise frem og tilbage paa tre Uger. Hun blev vel bedrøvet over hans Beslutning, men fandt dog intet Mistænkeligt derved og lod sin

Mand reise. Først da han var borte, erfarede hun til sin store Skræk, at han havde taget hele hendes Formue med sig. Der hengik adskillige Maaneder, uden at hun erfarede det Ringeste om ham. Hun skrev til Italien; Man svarede hende, at Man ikke begreb, hvad hun skrev om den unge **s Reise, da Man allerede for længe siden havde tilmeldt hende det kun alt for sande Mord, som var begaaet paa ham.

Nu først fik den saa affhyeligt bedragne Rone Dinene op. Hun kunde ikke tænke andet, end at Morderen maatte iblandt den Myrdedes Effecter have fundet deres Brevverling, hvoraf han da havde erfaret Forslaget angaaende Siftermaalet, og deraf taget Anledning til at beslutte sig til at drage Nytte af den erholdte Oplysning. Hun havde altsaa skjænket ikke sin Elskede, men dennes Morder, sin Haand og Hjerte, og opoffret ham sin Formue. Den affhyelige Gjerningsmand gjorde sig usynlig, for ikke tilsidst at blive robet og bringes paa Skafottet.

Man seer nu Grunden til, hvorfor den unge Dame, som Man søgte at adsprede ved alleslags Forneielser, i Selskaber blev greben af en uvilkaarlig paakommen Gysen.

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ni og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 2.

Løvedagen den 14de Januar 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Deppings Beretninger fra Paris i Aarene 1814 og 1815.

(Af Deppings i forrige Nr. anførte Skrift.)

Imedens Dagbladene i Paris gave det bedste Haab om en hurtig Seier over de forbundne Hære, rykkede disse stedse nærmere imod Staden, og den 27de Marts (1814), da Man endnu troede dem langt borte, vare de allerede i Omegnen af Staden. Om Morgenen den 28de, da Indvaanerne stode op, erfarede de, at den uhyre fjendtlige Magt rykkede paa Veien til St. Denis løs mod Paris, og at

Forposterne allerede havde besat Landsbyerne ved Paris's Forstæder. Forvirringen blev overordentlig stor. Napoleons Gemalinde var afreist med sin Søn, Kongen af Rom, til Blois, og Joseph Bonaparte havde ladet opslaae en Proclamation, hvori han forsikkrede, at han vilde blive hos Pariserne, og opmuntrede dem til at være ved godt Mod. Denne Proclamation af en Konge, der ikke havde kunnet holde sig paa sin Trone i Madrid, men var flygtet til Frankrig, syntes latterlig og gjorde heller ikke den ringeste Virkning. Paa denne Dag ophørte alle Forretninger; Enhver ventede med Angest Udfaldet af den Kamp, som ufeilbarlig maatte finde Sted den Dag.

Nationalgarden havde allerede været organiseret i nogen Tid; Pariserne havde Mod og god Villie; jeg saa dem denne Morgen rykke ud paa Montmartre, for at besætte dette Bjerg, hvorfra Man behersker en stor Deel af Paris, og om muligt at forsvare det imod et fjendtligt Angreb. En stor Deel af Dagen forsvarede de Bjerget, hvorved nogle bleve dræbte eller saarede. Paa Boulevarderne saa Man Bønder, der vare flygtede til Staden med deres Kreaturer, for at beskytte dem imod de reverse Rosacker, hvis barbariske Fremgangsmaade i Frankrig havde gjort dem til en Skræk

for Alle. Man hørte Kanonade, og af og til indbragtes Saarede; Ammunitionsvogne vare i idelig Bevægelse. Politiet, der hidtil havde været saa frygteligt, havde denne Dag mistet al sin Kraft. Borgerne regjeredes endnu kun af Militairet; til en borgerlig Regjering hørte Man næsten intet mere.

Der er vel neppe noget mere frygtelig ophøiet Syn end det Dieblif, naar en mægtig og despotisk Regjering staaer paa det Punkt at styrte sammen og, efter en lang vilkaarlig Udøvelse af sin Magt, ikke længere kan skjule sit nære Fald, men pludselig bliver tvungen til at aabenbare sin Ufmagt. Det meest paafaldende var, at ingen vidste, hvor Napoleon var, og hvorfor han ikke stod i Spidsen for den Magt, der skulde forsvare Staden. Folk havde fattet en saadan Tillid til hans seiervante Geni, at de troede det umuligt for Fjenden at bemægtige sig Hovedstaden, naar han førte Gømandoen.

Endnu herskede der megen Enthusiasme iblandt Soldaterne, og de saarede Krigere, som bleve bragte ind i Staden, raabte endnu halvdøde: "Vive l'empereur!"

Kanon- og Musketilden varede ved; de meest modsigende Beretninger indløbe, og det sande Sam-

menhæng kjendte næsten ingen. Om Eftermiddagen traf Nationalgarden igjen ind i Staden; en russisk Parlementair ankom, og da først indsaae Man, at Paris maatte falde i Fjendens Hænder. Lidt efter droge ogsaa Tropper igjennem Paris; om Aftenen taltes om en Capitulation. Endnu stedse haabede Mange, at Napoleon vilde paa eengang vise sig og med et Sværdslag befrie sin Hoved- og Residentsstad. Men dette Mirakel fandt ikke Sted.

Næste Morgen den 29de Marts var Paris overladt til sig selv, thi intet Regjerings Collegium var mere til; Joseph Bonaparte, som høitideligen havde lovet ikke at forlade Pariserne, var allerede langt borte; kun Nationalgarden gjorde Krigstjeneste. Der sagdes, at Capitulationen var sildigt om Aftenen bleven affluttet af Hertugen af Ragusa, og at de forbundne Souverainer vilde i Dag med deres Hoved- og kvarterer holde deres Indtog. Folket strømmede hen til Boulevarde og til St. Denis Porten.

Napoleon havde udøvet en saadan Overmagt, at hidtil ingen havde voyet offentlig at yttre noget Sindelag, der ikke stemmede overeens med hans Politik. Men henimod Kl. 10 om Formiddagen droge velklædte Personer til Hest og tilfods over Boulevarde og igjennem Gaderne, svingende hvide Faner under det Udraab: "Leve Bourbonerne!"

Bort med Despoten!" Mange sluttede sig til dem; Hoben tiljublede dem vel tildeels Bifald, men forblev ellers uvirksom.

Da jeg ikke var forberedt paa denne Tildragelse, forstrækkedes jeg over en saa forvoven Beslutning, og kunde ikke troe, at Hovedstadens Overgivelse maatte være en nødvendig Følge af Napoleons Fald. Der droge endnu flere saadanne rojalistiske Hobe over Boulevardeerne; alligevel forholdt Folket sig i det Hele meget roligt. Det var høitidelige Dieblikke, der gave Enhver Anledning til at tænke paa den menneskelige Lykkes Ubestandighed.

Genimod Kl. 2 om Eftermiddagen begyndte endelig de fremmede Tropper at rykke ind i Staden i den bedste Orden, som om de kom lige fra deres Kaserner for at marschere op til en Mønstring. Paris fik nu for første Gang at see Folk og Armeer, som de hidtil kun havde Kjendskab til af Tidenderne og ethnographiske Bøger, saasom Preusser, Russer, Østerrigere, Svenskere, Kosaker, Baskirer, Circasser o. fl.

Toget af den uhyre Krigermasse med deres Kanoner og Bagagevogne vedvarede i flere Timer og skjænkede Pariserne, for hvem Alt bliver til Skuespil, en riig Dienslyst. Mange havde imidlertid dog indesluttet sig i deres Huse, for ei at være

Vidner til Fjendens Triumf. Da nu endeligen Generalstaben rykkede ind, og Alexander og Frederik Wilhelm viste sig med deres talrige Følge, opstod der en usædvanlig Bevægelse mellem Tilskuerne, og Mange, der fandt Napoleons Despoti utaaleligt, tiljubede begge Monarkerne Bisald som Menneskehedens Befriere. Den Gang behøvede Man just ikke at være en Fjende af Fædrelandet, fordi Man frydede sig ved de forbundne Magters Indtog. De forkyndte sig at være de undertrykte Folks Befriere; de vilde jo — saa hed det — intet videre end igjen forskaffe Menneskeheden sine Rettigheder og befrie Nationerne fra et skammeligt Nag. En Menneskeven kunde gjerne være en varm fransk Patriot og dog med levende Interesse betragte en stor Verdensbegivenhed, der skulde gjøre Ende paa det skrækkelige Menneske-Slagteri, som Napoleon saa længe havde drevet. Paa hvad der videre vil følge efter, tænker Man vist nok ikke i det første Dieblif. Den naturligeste og sig meest fremtrængende Følelse er Glæden over Befrielsen; først senere indfinder Tanken sig, om Man nu ogsaa kommer i en heldigere Stilling.

Have altsaa Monarkerne i det glade Tilraab fra den uhyre Menneskemasse ved deres Indtog i Paris seet noget mere end Befrielsen fra et utaaleligt Nag, og troet, at dette Folk forud billigede alt,

hvad de vilde beslutte, da have de taget meget feil. Pariserne bleve her overraskede af et stort, næsten uventet Skuespil. Deres første Fornemmelse var Overtydningen om, at en mægtig Despot havde nu af Nemesis faaet Løn for sin Foragt for Menneskeheden. Den uhyre Krigsmagt, som rykkede ind, blev kun betragtet som et Hævnens Værktoi af Skjæbnen. Naturligviis taler jeg her kun om den tilskuende Mængde; de, der ei vare Tilskuere, havde ganske andre Følelser: indædt Harm bevoegede Mange til at holde sig bortfjernede; Skuet af et Seierstog vilde have saaret deres Nationalstolthed.

Royalisterne, der nu bleve mere højrøstede og allerede spurgte Seierherrerne om, hvor Bourbonerne vare, saae i de fremmede Magter Midler for deres Hensigter, Bourbonernes og deres egen Gjenindsættelse i deres gamle Rettigheder; og Royalisterne vare de, der jublede stærkest.

Indrykningen af Tropper vedvarede indtil den sildige Aften. Den hæslige Deel af Armeen, de pjaltede Kosacker og deslige Krigsfolk, havde Man ladet blive tilbage uden for Staden; de viste sig kun lidt efter lidt i Staden, eller ogsaa bleve de sendte til Normandiet eller ligesom løsladte; thi disse raae og rovgjerrige Folk med deres smaae

Pidske og lange Spyd ligne en Flok Koydyr eller glubste Hunde, der pludselig slipper løs paa et opjaget Dyr.

Samme Aften (den 29de Marts) gik jeg silde digt hjem over Bendomepladsen, hvor Seiersstøtten staaer, og her fik jeg at see noget Overraskende. Pladsen var allerede for den største Deel besat med fremmede Tropper, som lavede sig til at udhvile efter de udstandne Besværligheder og rykke i deres Qvarterer. Imedens disse nu sloge sig til Rolighed, uden at bekymre sig om det, der foregik i deres Nærhed, havde nogle fanatiske Royalister befæstet et uhyre langt Tong om Halsen paa Napoleons Malm-Billedstøtte, der stod oven paa Seiersstøtten, og rykkede nu af alle Kræfter i Tonget, uden at tage Hensyn til, at den tolv Fod høie Billedstøtte maatte, naar den styrtede ned, dræbe adskillige Mennecker. Men uden at opnaae deres Hensigt, udmattede de sig i lang Tid forgjæves. Jeg indsaae nu tydeligt, at i en Stad, hvor Man turde vove saaledes at behandle den mægtige Keisers Billedstøtte, maatte det være ude med hans Anseelse.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 21de Januar 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Deppings Beretninger fra Paris i Aarene 1814 og 1815.

(Fortsættelse.)

De fremmede Tropper opførte sig bedre, end Man havde formodet; thi der blev holdt streng Disciplin. Keiser Alexander, der var den eneste af Monarkerne, som forstod at vinde Parisernes Popularitet, viste sig meget venlig og vidste aldeles at bortfjerne fra sin Person Udseendet af Seierherren. Royalisterne og alle de, som hadede Napoleons Overmod, arbejdede nu med forenede Kræfter paa Statsomvæltningen. Allerede i de næste Dage gjensløde Tiden

derne af Bourbonernes Roes; dog vare Bourbonerne Franskmændene saa fremmede, at Journal de l'empire, (der nu snart omsadledede og ligesaa heftigt haanede Napoleon, som det før havde ophøiet ham), holdt det for nødvendigt at underrette Publicum om, af hvilke Personer den Bourboniske Familie bestod. En stor Deel af Nationen havde glemt sin gamle Regentfamilie, og var bleven saa vant til Sines nye Tilstand, at den kun bred sig lidet om de endnu levende Medlemmer af hiin Familie. Men nu længtes en Mængde Menneſker, der medrette sandt den bestandige Opofrelse af det unge Mandſkab i Krigene at være et uudſtaeligt Dnde, efter hiin Familie, der kunde bringe en fredeligere Stilling i Landet. Man erindrede sig de rolige Dage før Revolutionen, uden at tænke paa det gamle Hofſkændſelsdaad, og troede, at, naar kun Bourbonerne bleve kaldte tilbage, kom de rolige Dage nok af sig ſelv tilbage. Men Man betænkte ikke, at Nationen ikke mere var den ſamme, og at ogsaa Alt omkring dem havde antaget en forandret Skikkelse. Man overveiede ikke, om ogsaa Bourbonerne efter en ſaa lang Fraværelse fra et Land, hvor nye Ideer vare blevene herſkende, vel endnu vare ſkikkede til at regjere Frankrig; og ligesaa lidet betænkte Man, at med Bourbonerne vilde en hævingjerrig

Adel og en herstefyg Geistlighed gjenkomme og tilbagefordre deres forrige Anseelse, deres gamle Rigdomme, som Revolutionen havde berøvet dem, staae fjendtligt over for Nationen og bestandigt forfølge den. Paa alt Dette tænkte Man ikke, men vilde kun være fri for den uudstaaelige Militairdespotisme.

Souverainerne bleve derfor bestormede med Bønner om at tilbagegive Frankrig sin gamle Regentfamilie og ikke længere erkjende Napoleon som Franskmændenes Keiser.

Keiseren af Østerrig og Kongen af Preussen vilde sandsynligen have tiet og ladet deres Ministre raade; men Keiser Alexander med sin aabne Character sagde strax Ja til de ham bestormende Franskmænds Bønner, og saaledes blev det umiddelbart efter de forbundne Monarkers Indrykken i Paris besluttet, ikke længere at erkjende Napoleon som Keiser.

Nu kom Senatet i Bevægelse, reiste sig af sin dybe Fornedrelse, erklærede Napoleons Afsættelse og kaldte Bourbonerne tilbage paa Tronen. Paa den saa kaldte Revolutionsplads, hvor Ludvig XVI engang havde udgydet sit Blod, holdtes Paaske dag høttidelig Gudstjeneste med et Scedum af de forbundne Magter. Alteret kom til at staae paa det

samme Sted, hvor engang Staffottet havde staaet. Mærkelige Omverling af Tingenes Gang! Man sagde, at hermed sluttedes Revolutionsperioden, og at der fra nu af begyndte en ny Epoke i Frankrigs Historie. Man troede det eller haabede det, og var ved godt Mod, i det Mindste i Almindelighed. De mange Familier, der ved Napoleons Fald mistede Embeder, Cresposter, Pensioner, Udsigter for deres Børn eller Slægtninger, vare naturligtviis ikke vel tilmode ved den Statsomvæltning, som foregik for deres Dine.

Saa Dage efter de forbundne Monarkers Indtog traadte Malthé Brun*) med en stor hvid Cocarde paa sin Hat ind til mig. Jeg studsede ved dette Syn; thi indtil den sidste Tid havde han viist sig som en yderst heftig og varm Tilhænger af Napoleon, og i Journal de l'empire uophørlig gjort Franskmændene den Napoleonske Dynasties Forsvar til Pligt. Og nu lod han sig paa engang see med en Cocarde, der betegnede Bourbonernes Tilhængere, som om han aldrig havde talt Napoleons Sag. Denne Omsadlen var dog dengang saa hyppig, at en Satyricus deraf tog Anledning til

*) Vor bekjendte Landsmand Malthé Conrad Brun. K.

at udgive en heel Ordbog over politiske Veirhaner, hvori da naturligviis Malthes Brun ogsaa fandt sin Plads.

Jeg saae da ogsaa Ludvig XVIII holde sit Indtog, hvilket var et snurrigt Skuespil. Hele Gaden i Parises Forstad St. Martin var opfyldt med Mennesker. Kosaffer, Russer, Osterreichere og Preussere rede imellem hverandre. Nationalgarden modtog Ludvig den Certendes Broder, og Man saae allerede den gamle Uniform for Garde du Corps vise sig. Ludvig XVIII sad i en aaben Kalesche ved Siden af Hertuginde af Angouleme (Ludvig XVI's Datter); han havde en saa vaklende Holdning, at denne Vaklen syntes mig at være et slemt Forvarsel for hans Regjering. Hvem, der nyligen havde seet Napoleons faste Holdning, maatte finde den gamle, tykke, kraftløse Konges Rokken afstikkende. Heller ikke lod det til, at Folkets Jublen rørte ham synderligt, og han tog kun liden Andeel i Glæden over Gjenfynet. Det var, som om han havde tænkt: det maatte vel komme saaledes! — Bistnok, fordi Napoleon drev det en Smule for slemt med at haane Menneskerettighederne; thi ellers havde den gamle affældige Ludvig aldrig kommet til at bestige sine Fædres Trone.

Da Adelen og Geistligheden havde denne Ludvig igjen i Tuilleriesne, forglemte de snart alle lidte Gjenvordigheder, bleve overmodige og vilde igjen indføre Indretninger, som vare Nationen forhadte, og som netop havde bevirket Revolutionen.

Jeg havde et saa høit Begreb om den Bourbonske Regjerings Godhed, at jeg i Begyndelsen fuldt og fast troede, at den vilde frembringe en Guldalder i Frankrig, og at under denne Regjering vilde Frankrig blive det lykkeligste og frieste Land i Europa. Var der ikke nu en Forsatning, som erkjendte og beskyttede alle Nationens Rettigheder? Bistnok; men hvorledes blev denne Forsatning haandthævet og sat i Værk? Ludvig XVIII havde Forstand nok til at indsee, at Man maatte gaae klogt tilværks og ikke støde Nationen for Hovedet. Men da hans Omgivelse vidste, at han ikke havde lang Tid at leve udi, og at hans Broder og Eftersfølger, Greven af Artois (Carl X) ikke var nogen Ven af Constitutioner, men hellere vilde skalte og valte efter den gamle Regjeringsforms Vilkaarlighed, brøde de sig kun lidt om Ludvigs Sindelag, især da den gamle podagriske Herre ikke undersøgte noget med egne Dine, men kun af og til udstædte Befalinger fra sit Kabinet. Han var saa affældig, at Man maatte opfinde en Maskine til at fere ham

op og ned ad Trapperne, naar han forlod eller vendte tilbage til sine Gemakker fra sine Spadsferetoure.

Det er et Under, at Nationen under en saa afføeldig Olding kunde holde sig rolig, endog i nogle Maaneder. Rigtignok maatte de forbundne Tropper holde Folket i Tømme; siden blev den gamle Armee opløst og Levningerne af den fordeelt over hele Frankrig. Denne Omstændighed bidrog meget til den Gjæring, som udbredt i næste Aar, 1815. Men foruden de aftakkede Tropper, gaves der Utilfredse i Mængde. Man kunde ikke komme i et noget blandet og talrigt Selskab uden at støde paa saadanne Utilfredse, der udbrede i Klager over det usle Hof og den kraftesløse Regjering. Dette Aar var yderst ubehageligt. Napoleons skræffelige despotiske Nag var afdæstet, og Nationen kunde igjen aande frit. Efter mit Tykke opveiede denne Omstændighed alle Manglerne ved den flette Bourbonske Regjering; men i samme Forhold, som Man glemte Trykket af den Napoleonske Regjering, blev Gletheden af den Bourbonske føleligere; desforuden var der dog ved Slaveriet under Napoleon forbyndet en sand Storhed med Naget. — Man adlød; men der vare 50 Millioner Adlydende; der bleve udførte store Ting med dem og for dem; alle Veie stode aabne

til at udmærke sig, undtagen den, kraftigt og modigt at udtale Sandheden; den førte den Fri-
modige blot til Fordærvelse eller til nødtvungen
Tausshed. Der var fremkommen en Art legnagtig
Beltalenhed, hvori nogle Mænd, saasom Fontanes,
Regnaud St. Jean d'Angely, Cardinal Maury
og andre udmærkede sig, og som blev belønnet
med høie Cresposter.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ti og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 28de Januar 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Deppings Beretninger fra Paris i Aarene 1814 og 1815.

(Fortsættelse.)

Nu var alt dette faldet bort; men andre Smigrere havde fremtrængt sig, som vilde indbilde Folket, at formedelst Guds Naade og Fødselsretten var Alt tilladt Bourbonerne, ligesom Man under Napoleon billigte alt, hvad Verdenserobreren foretog sig imod Menneskerettighederne. Men da den affældige Ludvig XVIII, ligesaa lidt som hans Broder og Brodersbørn, indskjød personlig Agtelse, saa blev de gamle Hofmænds Smigreri utaaaleligt,

og Nationen harmedes over det den paalagte Nag. Dette vidste Napoleon, og derfor fattede han, efter Overenskomst med sine Tilhængere, den Beslutning at komme tilbage til Frankrig.

Dette lykkedes ham, som bekjendt, paa den vidunderligste Maade, og aldrig er vel saa stort et Foretagende blevet udført saa let som dette. Man maatte være blind, naar Man ikke indsaae, at Bourbonerne ikke havde fæstet nogen fast Fod i Frankrig, og ingenlunde havde erhvervet sig Franskmændenes Kjærlighed og Tillid, eftersom saa Faa rerte sig, da Napoleon i Marts 1815 landede i Provence med nogle hundrede Mand, og uden at drage Sværdet drog til Paris, som om han blot vendte tilbage fra en Reise til sin Residents.

Nu først indsaae Bourbonerne, hvad de havde tabt ved deres uforsigtige Regjeringsmaade, nu først aflagde Kongens Broder, Hertugen af Artois, (Karl X) Eden paa Forfatningen, som han hidtil havde været imod. Nu først søgte Hoffet at være populairt; men uden Held. Folket viste ingen Enthusiasme, Hæren ingen Iver. Hele Nationen var ligesom forstenet; den lod Tingene gaae, som de gif, og syntes at ville være blotte Tilskuere.

Jeg saa den gamle Konge Ludvig XVIII Dagen før hans Flugt komme tilbage fra sin sæd-

vanlige Spadsferetour. Han var sørgmodig og nedslagen; hans Ansigt, der altid var blegt, var det denne Gang endnu i en højere Grad. Hans Udseende rørte dem, der saae denne Olding kjere forbi. De bevidnede ham deres Deeltagelse i hans ulykkelige Skjæbne; men det var ogsaa Alt. Dagen efter flygtede han med hele sit Hof ud af Frankrig, og samme Aften drog Napoleon i al Rolighed ind paa Tuillierierne.

Dette var den anden Statsomvæltning, som jeg var Vidne til i Paris. De, som vare i Heiden, maatte nu stige ned, og de, som vare tilsidefatte af Bourbonerne, stige igjen i Veiret. Napoleons ivrigste Modstandere vare flygtede bort med Bourbonerne.

Men nu maatte Nationen ogsaa være belavet paa en ny Krig; thi det var udenfor al Tvivl, at de forbundne Souverainer, der endnu vare forsamlede i Wien, vilde ruste sig imod deres gamle Fjende, og virkeligen begyndte Udrustningerne hurtigt, og paa sin Side ilede Napoleon med at bringe sin Hær i slagfærdig Tilstand. Paris fik nu igjen et krigerigsk Udseende; Forbindelserne med Udlandet vare opførte; i hele Landet taltes ikke om andet end om Krigsudrustninger, Udtagelser til Tjenesten, Mønstringer o. s. v. Napoleon havde ikke igjen fore-

fundet sin forrige Magt; han følte Nødvendigheden af at forskaffe sig Popularitet; Man havde vel lovet at understøtte ham, men kun under den Betingelse, at han vilde regjere i en liberal Mand og indføre en fri Forfatning. Men istedet derfor udgav han sin berømte Tillægsact til den forrige Rigsforfatning, og Man erkjendte heraf meget mere hans Tilbøielighed til at regjere paa sin gamle Vis end skænke Folket en frifundet Forfatning, og derved tabte Man aldeles sin Tillid til hans Hensigter.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Extract

af

fjerde Kvartals Regnskab 1836,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Teg.		Rede Søl.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Dvartal, Restancer iberegnet	1460	89	1252	30
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 48 ^{de} Aargang Nr. 40—53	630	56		
B. Contingent for tredje og fjerde Dvartal	1947	50		
C. Laans Afbetaling i fjerde Dvartal			1145	
D. Det Kongelige Hufes Gave	20		100	
E. Renter til 1 ^{te} October og 11 ^{te} December d. A. af Selskabets og de til samme legerede Capitaler	2118	65	110	
F. En anvist Pension, som ei er hævet	6	24		
	<hr/>		<hr/>	
	Rbd.	6183 92	2607 30	

U d g i v t.	Sedler og Teg.		Rede Søl.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for fjerde Dvartal: til de sædvanlige Pensionister*	873	72		
Pensionister for det Drockffe Legat ...	44			
Dito for Caroline-Legatet	25			
Liv=Rente				50
2. Archiv=Leie				30
3. Ugebladets Trykning med Papiir	185	88		
4. Anviste Regninger	14	24		
5. Lønninger				400
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Dvitteringer:				
	S. og L.		R. Søl.	
for Laan	96	Rbd.	321	Rbd.
for Contingent ...	203	- 40 ß.		
			299	40
				321
Saldo	4741	60	1806	30
	<hr/>		<hr/>	
	Rbd.	6183 92	2607 30	

Kjøbenhavn den 31te December 1836.

C. G. Primon.

Overensstemmende med det af Administrationen førte Control.

P. Friedenreich.

Bentley.

C. Schram.

W. Benzen,

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 5.

Leverdagen den 4de Februar 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Deppings Beretninger fra Paris i
Aarene 1814 og 1815.

(Slutning.)

Napoleon segte at vinde Pøbelen for sig og gjorde nogle Skridt til at gjøre sig yndet af Indvaanerne i Forstæderne. Der blev foranstaltet en Menstring af en egen Slags, nemlig af den samtlige Pariserpøbel, som dog ikke fik Vaaben. Denne Menstring tog sig besynderligt ud, og, naar Man betænkte, i hvilken Herskertone Napoleon havde talt for sit Fald, saa maatte Man forundre sig over at see denne Mand paa engang saa nedladende. Han

maatte — saa sluttede Man medrette — være i en meget betænkkelig Stilling, siden han saaledes fornægtede sin sande Character.

Det var en piinlig Tid de hundrede Dage under Napoleons andet Herredømme. Alle Forretninger stode stille; ingen brød sig om Litteratur og Kunst. De endnu i Wien forsamlede Souverainer havde udtalt deres faste Beslutning ikke at underhandle med Napoleon, og deres Hære havde allerede sat sig i Bevægelse for at rykke mod Frankrig. Franskmændene kunde ikke andet end erkjende, at der forestod dem en haard Kamp; den franske Hær, der nu igjen havde sin seiervante Keiser i Spidsen for sig, var ved godt Mod og rustede sig med Iver; men Borgerne, de vare estertænkfulde og frygtede for det Værste, omendstjænt de heller ikke vilde høre noget om Bourbonernes Regjering.

Napoleon gjorde alt Muligt for at opflamme Nationen, især Folket. Der blev indrettet en politisk Klub; Medlemmerne af samme droge undertiden ud om Morgenen med Napoleons Båst for at arbejde paa Forstændsningerne udenfor Staden. Den Dag, paa hvilken Tropperne og de Deputerede paa Marsmarken svore Napoleon Troskab paa ny, var en høitidelig Dag; sikkert befandt Halvdelen af Hovedstadens Befolkning sig denne Dag paa Marsmarken.

Men for de Lærde var det en bedrøvelig Tidspunkt. Paa nogle Underviisningstimer nær, vare mine litteraire Arbejder standsede, og ingen kunde sige, naar Tiden til at arbejde igjen skulde komme. Næsten al Handel og de fleste Haandteringer vare ligeledes ophørte. Denne almindelige Standning af Erhvervskilder havde alle Slags Savn til Følge. Man saae i Paris alle Slags fremmede Personer, i halv-militairisk Klædning, for det Meste Italienerne, der ventede med Utaalmødighed paa Napoleons Seire, for at vende tilbage til deres Fædreland og deres forrige Betjening. Jeg saae engang En af disse Italienerne, som jeg kjendte, staae i Tuilleri-haven ved Siden af en Gruppe af Mennesker lige over for Keiserens Vinduer. De havde alle Hænderne bag paa Ryggen og ventede paa, at Napoleon skulde vise sig, hvem de vilde bringe et "Leve." Jeg kunde ikke begribe Grunden til denne antagne Stilling, og først siden efter fik jeg at vide, at Man pleiede at trykke disse Mennesker, som for det Meste vare af Pøbelen, et Pengestykke i Haanden, hvorfor der ogsaa dagligen stod saadan en Gruppe paa hiin Plads. Man seer heraf til hvilke Midler Politiet den Gang maatte tage sin Tilflugt for at forskaffe Keiseren Popularitet. Under den Glendighed, som da herskede i Paris, var den For-

sigtighed at uddele Penge mellem de Hungrige ingenlunde overflødig.

Endeligen stillede Napoleon sig i Spidsen for sin Hær i det nordlige Frankrig ligeover for den engelske og preussiske Armee. De første Efterretninger fra Hovedkvarteret i Begyndelsen af Juni (1815) lode gunstige, og Pariserne nærede allerede noget Haab om, at det vilde lykkes Napoleons Geni at gjennembryde de fjendtlige Hære og fortsætte sin vante seierrige Leebane. Men paa engang gjenløb Sergebudet om hans Hærs fuldkomne Nederlag ved Waterloo, og da Man endnu var i den første Bestyrtelse over dette Jobsbud, indtraf Napoleon selv i Paris. Mærkeligt ved denne store Mand var det, at han næsten altid strax efter Budskabet om Tabet af et Hovedslag indfandt sig i Paris. Det havde han gjort efter Tilbagetoget fra Moskoy, det gjorde han efter Slaget ved Leipzig, og saaledes bar han sig ogsaa nu ad. Det var tydeligen hans Hensigt at seie Anstalter til nye Udskrivelser af Mandskab; men denne Gang fandt han hverken Senatet, omendskjendt han havde besat det med sine Kreaturer, heller ikke de Deputeredes Kammer villige til at opfre det unge Mandskab for hans Planer. Man indsaae Nødvendigheden i at skille hans Sag fra Frankrigs Sag, og det blev ham derfor snart efter

hans Tilbagekomst betydet, at han maatte frasige sig Regjeringen.

Efter Slaget ved Waterloo var Napoleon ikke mere den Mand, efter hvis Villie Regenter og Folkeslag maatte rette sig; han modsatte sig vel lidet, men gav dog snart efter og frasagde sig Regjeringen til Fordeel for sin Søn, ligesom senere Carl X til Gunst for sin, og begge have havt den Uergrelse at see deres Betingelser tilsidefatte.

Nu toge Begivenhederne en rask Gang; imedens at Kamrene raadsløge om den Regjeringsform, som de vilde give Frankrig, og om den Hersker, som de vilde sætte i Spidsen for Regjeringen, rykkede de forbundne Hære hurtigt imod Paris og Ludvig XVIII med sit Hof skyndsomst bag efter.

I de første Dage af Juli drøede Kanonerne i Parises Omegn; Man drog ud til Kamp, men inden to eller tre Dage var hele Omegnen oversvømmet af fremmede Tropper. Paris holdt det for raadeligt at capitulere med Wellington og Blücher, og nu vare Englændere og Preusere, og snart efter ogsaa Østerrigere og Russer igjen Mestere af Hovedstaden. Ludvig XVIII forsømte heller ikke at drage ind, da han havde Grund til at frygte for, at Man ellers vilde besætte hans Plads. Hans raske Indtog havde noget Grotesk. Man

havde i en Hast skrabet nogle Kanoner sammen for at give Indtoget et værdigt Udseende, men af Mangel paa Artilleri-Heste, havde Man spændt Brygger- og Vognmandsheste for. Hans Følge bestod af en broget Blanding af alle Slags Uniformer; hans Hofbetjente havde ikke engang havt Tid til at iføre sig deres fuldstændige Klædedragter. Den gamle Konge, hvis Ansigtstræk vare ligesaa betydningsløse og slappe som forrige Gang, førte da atter ind i Paris.

Hans Hofmænd havde nu gjerne benyttet de første Dieblikke til at udøve Hævn over dem, som havde fordrevet dem eller var traadte i deres Sted; men Ludvig var klog nok til at indse, at Maadehold var nu mere nødvendig end nogensinde før. Han lagde derfor lidt Tømme paa sine Tilhængeres Hævngjerrighed; men han kunde dog ikke forhindre, at mangen hævnghjerrig Handling blev udøvet, især i det sydlige Frankrig.

Sommeren gik hen, uden at det blev roligere i Paris, der var opfyldt med fremmede Tropper. Denne Gang fordredt enhver Monark Godtgjærelse; Nationerne forlangte deres røvede Kunstskatte tilbage. Ludvig XVIII, der havde ligesom listet sig ind uden igjen at være indsat af de forbundne Magter, lod alt passere; det var en gridst Sammen-

trængsel af alle dem, der havde noget at fordre. Liquidationscommissionerne fiskede i rerte Bænde, men Paris vidste dog ved sine forføriske Forlystelser at faae en stor Deel af Pengene tilbage. Fremmede Prindsfer og Generaler berusede sig i sandfelig Glæder og bortsklede snart de saa let erhvervede Penge. Franskmændene besjeledes af Harm, især da nu ogsaa de hævngjerrige Forhandlinger i de lovgivende Kamre toge deres Begyndelse.

Forholdet imellem Antallet af de Fattige og Folkemængden i Europa.

(Af das Ausland Nr. 331, 1836.)

Ifølge det af de Villeneuve Bargemont udgivne statistiske Værk om de Fattige i Europa beleber Antallet af samme sig til 10'897,833 paa en Befolkning af 226'445,200 Mennesker. Disse Fattige fordeler han paa følgende Maade:

England indeholder henimod 4 Millioner Fattige, en Sjettedeel af den hele Befolkning, hvilken anslaaes til 23'400,000. Det Arbeide, som der udfæres ved Maskinvæsenet, vilde udfordre 480 Millioners Menneskers Hænder. I Sydskland, hvis Indbyggere for det Meste beskæftige sig med Algerdyrking, gives der omtrent 680,000 Fattige eller

en Tyvendedeel af hele Befolkningen. Den Befolkning, som sysselsætter sig med Agerdyrking, er tre Gange saa talrig som den, der lever af Fabrik- og Manufacturarbeide. I Østerrig er Forholdet af de Fattige til den hele Folkemængde som 1 til 23 eller 1'283,000 af 32 Millioner. Danmark har næsten samme Forhold som Østerrig, da de Fattiges Antal der forholder sig til Folkemængden som 1 til 25. Der er Agerdyrkeres Antal fire Gange saa stort som Fabrikarbeidernes. I Spanien tæller Man iblandt 13'900,000 Indbyggere 450,000 Fattige, eller 1 blandt 30. Agerdyrkeres Antal der overgaaer Fabrikarbeidernes Antal fem Gange. I Frankrig gives der 1'600,000 Fattige iblandt dets 32 Millioner Indbyggere eller 1 blandt 30. I Italien er Forholdet som 1 til 25; der findes nemlig 750,000 Fattige blandt 19'044,000 Indbyggere. Belgien og Holland staae næsten i samme Forhold som England. De Fattiges Antal i disse to Riger forholder sig til Befolkningen som 1 til 7. Portugal har til en Folkemængde af 3'530,000 et Antal af 141,000 Fattige; altsaa 1 Fattig iblandt 25 Indbyggere. Preussen har af 12'700,000 Indbyggere 425,000 Fattige, altsaa 1 af 30. Det evropæiske Rusland har en Befolkning af 52'500,000 og deriblandt 525,000 Fattige, altsaa 1 af 100. Sverrigs Folkemængde udgjør 3'866,000 Indbyggere, hvoriblandt gives 154,000 Fattige, der altsaa giver et Forhold af 1 til 25. Sveitz har en Befolkning af 1'724,000 Indbyggere og deriblandt 17,000 Fattige, hvis Antal altsaa udgjør en Hundrededeel af Folkemængden.

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 11te Februar 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Broughams Afhandling:

”Om Nyttten og Behageligheden af
videnskabelig Dannelsse.”

(Selections from the speeches and writings of
H. Lord Brougham. London 1832.)

At lære, at erhverve Kundskab yder os tilviisfe
baade Nyttte og Fornøielse. Ethvert Menneffe,
hvis Sjæl ikke er aldeles forkuet og slev, attraaer
Kundskab for dens egen Skyld. Naar du førstegang
seer en Ting, saa lokker Nyheden dig, din Opmærk-
somhed vækkes, og du ønsker at vide Mere om den.

Er det et Kunstværk, som et Redskab, en Maskine, saa ønsker du at vide, hvorledes det er indrettet, hvorledes og hvortil det bruges. Er det et Dyr, saa ønsker du at kjende dets Hjem, Levemaade, overhovedet dets naturlige Egenskaber. Du ønsker Dette uden at overveie, om hiint Redskab eller dette Dyr nogensinde vil kunne yde dig den ringeste Nytte, eller om du nogensinde igjen vil faae det at see. Du føler kun en Drift til at lære at kjende dem, til at vide nøie Besked om dem, fordi de ere dig nye og ubekjendte. Tilskyndet af denne Drift spørger du, og føler dig tilfreds ved at faae Svar paa dine Spørgsmaal, d. e. ved at modtage Underviisning, ved at vide Mere, være bedre underviist, end du var tilforn. Hændes det, at du atter faaer den samme Gjenstand at see, saa mindes du med Glæde at have seet den før, føler dig tilfreds ved at gjenkjende den og at vide Noget om den. Seer du en anden Gjenstand, som deels ligner, deels er forskjellig fra den forrige, saa finder du Behag i at sammenligne dem, at bemærke de Egenskaber, hvori de stemme overeens, og dem, hvori de afvige fra hinanden. Alt saadant Velbehag er i sig selv reent og uegennyttigt, uden Hensyn til noget af det daglige Livs Formaal; og dog er det en Nydelse. Du er ikke bleven rigere derved; du tilfredsstiller ikke

derved din Gane, eller nogen anden legemlig Attraa; og dog er denne Nydelse dig saa kjær, at du gjerne gav Penge for at opnaae den, og for dens Skyld gav Slip paa een eller anden sandfelig Glæde. — Den Forneielse, som videnskabelig Dannelse yder, er netop af samme Beskaffenhed, eller egentlig den selvsamme. Thi den Kundskab, vi her have for Die, er i Grunden Videnskab. Dette Ord betyder nemlig i dets meest omfattende Mening: virkelig, grundig Kundskab, og i dets sædvanlige Mening: saadan Kundskab bragt i System, d. e. regelmæssigen ordnet, saa at den kan beqvemmere læres, lettere erindres og hurtigere anvendes.

Videnskabens practiske Nytte er vistnok saare vigtig; og der er neppe Nogen, som jo, ved at forege sit Kundskabs=Forraad, tillige vinder Noget med Hensyn paa Belfærd og Livets Beqvemmelighed. Men der ligger ogsaa en Forneielse i at see den Brug, hvortil Kundskaben kan anvendes, en Forneielse, som er ganske uafhængig af den Nytte, vi selv kunne have af en saadan Anvendelse. Det mører os at undersøge et nyt Redskab, eller et ubekjendt Dyr, uden at vi overveie, om nogen af disse Gjenstande kan komme til at gavne os selv eller Andre. Fremdeles finde vi Behag i at udvide vor Undersøgelse og da at erfare, at Gjenstanden er

nyttig for Menneskene; skjøndt vi selv rimeligviis aldrig ville komme til at drage Fordeel af denne Kundskab; f. Ex. at Indbyggerne i eet eller andet fjernt Land bruge dette Dyr som Lastdyr; — ja, skjøndt vi ikke engang ønske at drage Fordeel af vor Kundskab; f. Ex. at Redskabet er brugeligt til at udføre en farlig chirurgisk Operation. — Den rene Tilfredsstillelse af Videlysten, at vide Mere idag, end vi vidste igaar; at forstaae tydeligt hvad der tilforn syntes mærkt og forvirret; at overveie almindelige Sandheder, og at sammenligne forskjellige Gjenstande indbyrdes; — Alt dette er et behageligt Arbeid for Sjælen; foruden den siebliffelige Nydelse hæver det dens Kræfter op over den lavere Stræben, renser og forædler Videnskaberne, og hjælper Fornuften at tæmme deres Voldsomhed.

Mennesket bestaaer af Sjæl og Legeme, vistnok nøie forenede, men ogsaa ganske forskjellige fra hinanden. Hvori denne Forening bestaaer, — i hvilken Deel af vor udvortes og synlige Skikkelse den især fremtræder, eller om Sjælen virkelig er saaledes forenet med nogen enkelt Deel af Legemet, at den kan siges netop der at have sit Sæde, — Dette er hidtil skjult for vor Kundskab, og vil vel ogsaa

fremdeles blive os en Hemmelighed. Men Dette vide vi saa vist, som vi kunne erkjende nogen Sandhed: at Sjælen er til, og at vi have i det mindste ligesaa gyldigt Beviis for dens af Legemet uafhængige Tilværelse, som vi have for Legemets Tilværelse. Legeme og Sjæl have hver sin Trang, hver sine særegne Nydelser. Den algode Skaber har givet os de udvortes Sandser, for at de skulle anvendes, og han har forsynet os med Midler til at tilfredsstille dem paa mangfoldige Maader og i rigeligt Maal. Saa længe vi kun smage disse Glæder, overensstemmende med Reglerne for Kløbskab og for vor Pligt, d. e. med Maadehold for vor egen Skyld, og uden at skade vor Næste, saa opfylde vi vel for en Deel vor Bestemmelse, i det Mindste handle vi ikke tvært imod den. Men Skaberens har ogsaa begavet os med en høiere Natur — med Fornuft saavel som med Sandser — med Gvner, som hæve os til et høiere Trin og skjænke os ædlere Nydelser end dem, vore Sandser kunne byde os. Og ved at stræbe efter saadanne Glæder, fremfor de blot sandselige, opfylde vi vor Bestemmelse i dens høiere og ædlere Betydning, og vinde en herlig Løn baade for Diebliffet og for Fremtiden. — Alt dette er ofte sagt; men derfor er det ikke mindre sandt, eller mindre værdigt til at være Gjenstand for

alvorlig Eftertanke. Lad os overveie, hvorledes disse Sandheder kunne anvendes paa de Bestjæftigelser og Nydelser, som ere særegne for enhver Klasse i Samfundet, i det vi begynde med dem, som danne dets store Hob: de arbejdende Classer, hvorledes end deres forskjellige Kalde. benævnes: Forretningsfag, Kunster, Næringsveie, Haandteringer, eller simpelt Arbeid.

Enhver Mand, som lever af sit eget Arbeid, maa nødvendigviis først sørge for det daglige Brød. Dette er en ædel og vigtig Forretning, som fortjener hans uafbrudte Opmærksomhed; thi den omfatter nogle af hans helligste Pligter baade mod ham selv, mod hans Slægt og mod hans Fædreland; og, om han end, medens han arbejder til dette Maal, alene tilskyndes af Hensyn til egen Fordeel, eller egen Trang, saa bliver han dog i Sandhed ved denne Bestjæftigelse en Belgjører mod det Samfund, han tilhører. — Alle andre Bestjæftigelser maae staae tilbage for denne; de Timer, han anvender paa sin Underviisning, maae først komme, naar han har tilendebragt sin beskaffede Gjerning; hans Uafhængighed, uden hvilken han ikke fortjener at kaldes en Mand, kræver først af Alt, at han maa have sikret sig selv og Dem, som afhænge af ham, en tilstrækkelig og passende Under-

holdning, førend han kan have Ret til at smage nogen — sandselig eller aandelig — Fornøielse; og jo mere han lærer, jo større Fremskridt han gjør i Dannelse, des mere vil han paastjønne denne Uafhængighed, des høiere vil han vurdere den regelmæssige Virksomhed, hvormed han er i Stand til at sikke sig et saa herligt Gode.

I een Henseende er det vist, at Fremskridt i videnskabelig Dannelse lette Mandens sædvanlige Bestjæftigelser, Hovedgjenstanden for hans Livs Virksomhed. Der er neppe nogen Næringsvei eller Haandtering, som jo kan hente gavnlige Raad og Lærdomme fra een eller anden Videnskab. Saadan Dannelses Nødvendighed for de høiere Fag er af sig selv indlysende, og ligesaa vist er det, at Enhver, som dyrker eet af disse Fag, føler Trang til at udstrække sin Kundskab over de enkelte Grene af Videnskaben, hvormed hans Virksomhed kommer i nærmest Berørelse. Men ikke ringere ere de Fordele, som fra samme Kilde tilflyde de øvrige Arter af Kunstflid. Hvormange Slags Haandværkere kunne ikke drage Nytte af Kundskab i Mechaniken? for hvormange Andre er ikke Chymien høist nødvendig? Enhver indseer let, at disse Videnskaber ere saare nyttige, om ikke nødvendige, for Maskinbyggere, Uhrmagere, Instrumentmagere, Blegere og Farvere.

Men ogsaa Tømmere og Murere formaae sikkert at udføre deres Arbeide bedre, naar de forstaae at maale saaledes, som Mathematiken lærer dem det, og at beregne Styrken af Tømmer, Mure og Svælvinger efter Mechanikens Regler. Og Metalarbejderne ville sikkert være des dueligere i deres Haandteringer, jo nøiere de kjende Metallerne's naturlige Egenskaber og deres Forhold baade til Varmen, til de andre Metaller, og til de Luftarter og flydende Stoffer, hvormed de komme i Berørelse.

(Fortsættes.)

E. Schow.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 18de Februar 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i **Brandforsikringens Locale paa Raad- og Domhuset**, Fredagen den 24de denne Maaned, om Eftermiddagen Kl. 5, til hvilken Tid Hrr. Repræsentanter anmodes behageligen at give Nøde. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 14de Februar 1837.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bengen.

Brudstykker af Broughams Afhandling:
 ”Om Nyttens og Behageligheden af
 videnskabelig Dannelse.”

(Selections from the speeches and writings of
 H. Lord Brougham. London 1852.)

(Fortsættelse.)

Ja endog Bonden og Arbeidsmanden, hvad enten han tjener en Anden, eller han driver sin egen Jordlod, maa kunne have megen Fordeel, maa blive baade en dygtigere Tjener og en klogere, og derved mere velhavende, Jordbruger, naar han kjender Noget til Jordarternes og Gjødningens Beskaffenhed, som Chymien lærer ham, og Noget til Dyrenes Levemaade og til Planternes Egenskaber og Væxt, hvilket han kan lære baade af Naturhistorien og Chymien. — Og, i Sandhed, ogsaa Den, som hverken er Haandværker eller Landmand, men kun har en Gryde, hvori han koger sin Mad, kan fra Videnskaben hente Raad, der sætte ham i Stand til at koge sit Stykke Kjød bedre, spare sit Brændsel, og bringe baade Afverling, Kraft og Velsmag i sin daglige Føde. Kogekunsten staaer i nær Forbindelse med Chymiens Grundsætninger, ved hvis Anvendelse den har modtaget og vil fremdeles modtage mange Forbedringer. — Det er heller ikke nok

at sige: "Lad kun de Lærde opdage Alt hvad der endnu mangler; lad dem opfinde de practiske Kunstgreb, som Haandværkeren siden kan lære tilstrækkeligt ved Erfaring og Øvelse, uden at kjende Grundsætningerne." — Han vil dog aldrig arbeide saa godt, dersom han er uvidende om disse, og det af en simpel Grund: Dersom han nemlig har lært sit Fag ved den blotte Øvelse, saa vil den ringeste Forandring i Omstændighederne sætte ham i Forlegenhed. Er end den lærte Fremgangsmaade nok saa almindelig, saa vil der dog altid møde Tilfælde, hvor den i Anvendelsen maa forandres; og, dersom Haandværkeren kun kjender Reglen uden at kjende dens Grund, saa vil han støde paa Vanskeligheder, saasnart han opfordres til at anvende den paa en ny Maade. — Dette er altsaa den første Nytte af at lære de videnskabelige Grunde for sit Fag: det gjør Menneskene dygtigere og kynligere i hvert af de enkelte Slags Arbeid, hvorved de fortjene deres Bred og drage den stærst mulige Nytte og Behagelighed af det, naar det er fortjent.

Men en anden Nytte af saadan Kundskab for Haandværkeren er ligesaa indlysende: den aabner ham Udsigt til, i Forhold til hans naturlige Anlæg, at gjøre Forbedringer i sin Haandtering, ja endog at gjøre Opdagelser i de Videnskaber, med hvilke

den staaer i Forbindelse. Han behandler daglig de Redskaber og Stoffer, hvormed nye Forsøg kunne gøres; og daglig er han Dienvidue til Naturens Virksomhed enten i Legemernes Bevægelse, Tryk og Sammenstød, eller i deres chymiske Indflydelse paa hverandre. Enhver Leilighed til at gjøre Forsøg maa blive ubenyttet; ethvert nyt Phænomen maa svinde ubemærket forbi, dersom han ikke kjennder Grundsætningerne; har han derimod denne Kundskab, saa er han mere skicket end nogen Anden til at bringe noget Nyt for Lyset, som kan blive nyttigt i Kunsten eller mærkværdigt og tiltrækkende i Videnskaben. Meget saa store Opdagelser skyldes Tilfældet eller uvidende Mennesker, ja meget færre end man almindelig antager. Der fortælles vel om Oprindelsen til een af de vigtigste Forbedringer ved Dampmaskinen: at en doven Dreng, som var sat til at aabne og lukke en Ventil, fandt at han kunde spare sig Meiligheden med at passe den ved at anbringe en Pind paa det Stykke af Maskinen, som ifølge hele Værkets Bevægelse kom bestandigt i det rette Dieblif tilbage til dette Punkt. Dette er vistnok muligt; skjøndt Fortællingen ingenlunde er paalidelig. Men Forbedringer af noget Værd ere i Sandhed meget sjældent saa let fundne; og neppe vil man kunne anføre mange Exempler paa vigtige

Opdagelser, der ere saa aldeles tilfældigt komne for Lyset. Sædvanligt skyldes de Folk med grundig Kundskab, som have søgt og efterforsket dem. De Forbedringer ved Dampmaskinen, som skyldes Watt, ere Frugten af dyb Grandforskning over mathematisk, mekanisk og chymisk Læresætninger. — Arkwright anvendte flere Aar paa at opfinde Spindemaskinen, og han var fuldkommen hjemme i Alt hvad der hører til Maskinbygning; ved en omfattende Erfaring beregnede og kjendte han Virkningen af hvert enkelt Stykke, skjøndt han ikke havde faaet nogen videnskabelig Dannelse. Havde han havt denne, vilde han rimeligviis have gjort videnskabelige Opdagelser ligesaavel som practiske Forbedringer. Een af den nyere Tids sindrigste og nyttigste Opfindelser: Sikkerheds-Lampen, fremkom ved en Række af videnskabelige Forsøg, anstillede af en udmærket Chymiker. — Den nye Fremgangsmaade ved Sukkerets Raffinering, hvorved større Fordeel er vunden i kortere Tid og sikkrere og lettere end maaskee ved nogen anden Opfindelse, opdagedes ogsaa af en særdeles duelig Chymiker, og var Frugten af langvarige og talrige Forsøg, under hvis Fremgang bekjendte videnskabelige Grundsætninger vedholdende anvendtes, og enkelte nye bestemtes. — Men for saa vidt Tilfældet har nogen Deel i Opdagelser,

Iønner det netop Umagen for Dem, som stadigen arbeide i en enkelt Haandtering, at erhverve en mere omfattende Kundskab, fordi der for dem er hyppigere Leilighed end for Andre til at bringe denne Kundskab i Anvendelse, naar nye Tanker falde dem ind. De ere altid paa Bei til at bemærke, hvad der mangler, eller hvad der er ufuldkomment i de ældre Fremgangsmaader; og de have den bedste Leilighed til at forbedre Saadant. Kort sagt: de have Lykketræffet i Vente; og have de den nødvendige Kundskab, saa ere de i Stand til at benytte det, naar det meder dem. — Dette er altsaa den anden store Fordeel af videnskabelig Dannelse: den sætter os i Stand til at gjøre Forbedringer i Kunsterne og Opdagelser i Videnskaberne, som kunne gavne baade os selv og Andre.

Disse tvende ere nu de egentlig practiske Fordele, vi have af Kundskaben. Imidlertid er den tredie i Grunden ligesaa practiff som de to andre: nemlig Glæden over den blotte Udvidelse af vor Kundskab, uden Hensyn til nogen sandelig Nydelse eller anden Nytte; og den gjælder enhver Klasse, ikke den arbejdende alene. Ethvert Menneske er af Naturen begavet med Gvne til at erhverve Kundskab; og ikke mindre er Eyst til Kundskab, Glæde over at erhverve den, af Naturen nedlagt

i Menneskets Sjæl. Dersom Nogen ikke føler denne Lyst og Glæde, da ligger Skylden hos ham selv, eller i hans Opdragelse. Vi føle os tilfredse ved at vide hvad Andre vide, ved ikke at være mere uvidende end de Mennesker, vi omgaaes; vi føle os fremdeles tilfredse ved at vide hvad Andre ikke vide, ved at være kyndigere end de. Dog denne Fornøielse er ganske uafhængig af den rene Glæde over Kundskaben, som vi føle ved at tilfredsstille den Videlyst, Forsynet har nedlagt hos os, for at lede os til at kjende den Verden, hvori vi leve, den Natur, der omgiver os. At ethvert Menneske er i Stand til at nyde denne Glæde ved at stræbe efter videnskabelig Dannelse, vil indsees af følgende simple Betragtninger.

Er det ikke sandt, at en stor Deel af Det, som læses, ogsaa af Mennesker uden videnskabelig Dannelse, berører Gjenstande, som beskjæftige os paa en behagelig Maade, uden at det skaffer os noget Slags Nytte eller Fordeel at kjende dem. Saaledes morer det os at læse en Fortælling eller et Eventyr. Vi have ingen anden Fordeel deraf end det blotte Morfskab; vor Indbildningskraft sysselsættes, og vi anvende gjerne en Deel af vor Tid, og stundom Penge, paa denne Fornøielse, heller end at hvile urkesløse efter Arbeidet, eller nyde nogen anden

sandselig Glæde. Saaledes læse vi en Avis uden Hensyn til den Fordeel, vi kunne drage af at erfare de Nyheder, den indeholder, kun fordi det morer os at vide hvad der foregaaer rundt om os. For en Deel læse vi vistnok Saadant i den Hensigt at kjende hvad der angaaer Fædrelandets Velfærd. Men vi læse ogsaa hvad der har lidet eller ingen Indflydelse herpaa; og vi læse det med Fornøielse.

(Fortsættes.)

L. Schow.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 25de Februar 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Broughams Afhandling:

”Om Nyttens og Behageligheden af
videnskabelig Dannelse.”

(Selections from the speeches and writings of
H. Lord Brougham. London 1832.)

(Fortsættelse.)

Mærkelige Hændelser, Forbrydelser, Anecdoter
og mangfoldige andre Ting tilbrage sig vor Op-
mærksomhed uden Hensyn paa den Kundskab om
offentlige Anliggender, der vækker vor Deeltagelse
som Statens Borgere eller som Medlemmer af et
særskilt Samfund. Hvorledes og hvorfor hine

Ting vække vor Eftertanke, og af hvad Grund vi mere os ved at læse dem, det gjer Intet til Sagen. Det er vist at de have denne Virkning; og dette beviser tydeligt, at det er os en Nydelse at erfare hvad vi ikke vidste før; og denne Nydelse er des stærkere, jo mere det, vi erfare, fremkalder Overraskelse eller Beundring. — Mange Menneſker finde Behag i at læse Spøgelsehistorier. De vide, at de ere opdigtede, og erkjende i Grunden, at det Hele er noget taabeligt Bæv; men de finde al Fornøielsen eller rettere Bestjæftigelsen i de heftige Følelser af Skræk og Frygt, som vækkes ved den sieblikkelige Tro paa Fortællingens Sandhed; thi denne Indbildning kan naturligviis kun vare et Dieblif. Saa-
dan Læsning er en Dødslen med den kostbare Tid; den slever baade Følelsen og Dømmekraften. Og sande Fortællinger om Mord og andre rædsomme Forbrydelser, om ynkelige Hændelser, som Skibbrud og desl., ere ikke synderligt mere belærende. Bedre er det vistnok at læse dem, end at sidde med Hønderne i Skjødet og gabe; meget bedre, end at drikke og spille, — en Fornøielse, der, saasnart den overdrives, bliver selv til en Forbrydelse og en rig Kilde til mange flere. Imidlertid er dette ogsaa noget nær Alt hvad der kan siges til Fordeel for saadan tom og ufrugtbar Læsning. — Men er det

nu en Fornøielse at tilfredsstillе Videlysten, at erfare hvad vi ikke vidste før, at føle Overraskelse og Beundring, — hvilken ree Glæde af det ægte Slags tilbyder da ikke Naturvidenskaben sine Lær-linge! — Betragt kun een eller anden af Mechanikens Læresætninger: Hvor underfulde ere ikke Lovene for flydende Legemers Bevægelse og Ligevægt! Findes der virkelig i al Verdens Romaner og Eventyr Noget mere forbausende end den Erfaring, at nogle faa Pund Vand kunne ved det blotte Tryk, anbragt i en vis Retning, uden noget Maskinerie, frembringe en uimodstaaelig Kraft? — Og Optiken, hvilke mærkelige Erfaringer frembyder den ikke! Kan Noget overraske os mere end den Opdagelse: at den hvide Farve er en Blanding af alle andre; at Rødt og Blaat og Grønt og alle de øvrige, naar de kun blandes sammen i et bestemt Forhold, frembringe netop Det, som vi snarere vilde antage at være slet ingen Farve, end en Forening af alle Farver? — Chymien staaer ikke tilbage med sine Underværker: At Diamanten fremkommer af det samme Grundstof som Kul; at Vandets Hoved-Bestanddeel er et brændbart Stof; at Syrerne i Almindelighed fremkomme af forskjellige Lustarter; og at een af disse Syrer, som er skarp nok til at opløse næsten ethvert Metal, bestaaer af de samme Grundstoffer som den

Luft, vi indaande; at Saltene ere af metallisk Beskaffenhed og for en stor Deel sammensatte af Metaller, der ere flydende som Qvægselv, men lettere end Vand, og som, uden at opvarmes, fænge ved at udsættes for Luften, og ved at opbrændes frembringe Hovedstoffet i Salpeter og Træ-Aske; — Alt dette maa vistnok forbause ethvert tænkende Menneffe. — Og dog er Dette kun Smaating i Sammenligning med de Vidundere, som Astronomien aabner for vort Syn: Klodernes uhyre Mæsser, deres umaalelige Afstande; deres tallose Mængde, og deres Bevægelser, hvis Hurtighed den dristigste Indbildningskraft neppe mægter at følge. —

Beslægtet med denne Glæde, vi føle ved at betragte nye og overraskende Erfaringer, er Tilfredsstillelsen af en høiere Videlyst, som bestaaer i at udforske Liigheder og Forhold mellem Gjenstande, som for den sædvanlige Jagttagelse synes aldeles forskjellige. Saadan Fornøielse skjænker Mathe-matiken i høi Grad sin tænkende Dyrker. Med Velbehag fatte vi Sætninger som disse: at de 3 Vinkler i enhver Triangel, hvor stort end dens Fladeindhold er, og hvorledes end dens Sider ere bøiede mod hverandre, indeholde, naar de sammenlægges, altid nødvendigent det samme Buemaal, nemlig 2 rette Vinkler; — at Indholdet af Qvæ-

dratet paa den største Side af en retvinklet Triangel er lig Indholdet af begge Kvadraterne paa de 2 andre Sider, hvilket end Triangelens Fladeindhold er; — at en aflang, i sig selv tilbageløbende krum Linie har paa det nærmeste de samme Egenskaber, som en krum Linie, der synes mindst af alle at ligne den, i det den bestaaer af 2 fra hinanden udløbende Sider af uendelig Længde. — Men at udforske saadanne uventede Liigheder og Forhold er ikke forbeholdt Mathematiken alene. Ogsaa andre Videnskaber frembyde Veilighed dertil, og Naturvidenskaben i Særdeleshed, i det den leder os til at overskue og forklare Naturens Virkninger og at vise, hvorledes de indbyrdes ere forbundne. — Vi ville nu indskrænke os til nogle Exempler paa den Fornøielse, saadan Kundskab kan skjænke os. —

Saaledes lære vi, at det samme Stof, den samme Bevægelse, eller hvad det er, som vækker Fornemmelsen af Varme, gjør ogsaa Legemerne flydende og udvider dem i alle Retninger; — at den Lysning, som glimter paa Ryggen af en Kat, naar den en kold Vinteraften gnides let med Haanden, er den samme Electricitet, som lyner fra Skyerne; — at Planterne aande ligesom vi selv, men forskjelligt om Dagen og om Natten; — at den samme Luft, som nærer Flammen i vore Lamper,

hæver Ballonen i Veiret, og bærer Planternes Frugtstøv gjennem Rummet til Arternes og hele Plantelivets Vedligeholdelse. — Ved første Diekast synes Jutet mindre ligt, eller mindre at være Virkning af samme Marsag, end Forbrændingen og Mandedrættet, Metallernes Rust og Forbrændingen, Syre og Rust, Virkningen af en Plante paa den Luft, der omgiver den om Natten, og af et Dyr paa den samme Luft baade om Dagen og om Natten, — ja af et brændende Legeme paa den samme Luft, — og dog. er Alt dette een og den samme Virkning. — Det er nemlig en Erfaring, som Videnskabens Lys har opklaret: at den felysamme Marsag nærer Ilden, gjør Metallerne rustne, frembringer Syrer, og vedligeholder Mandedrættet hos Planter og Dyr; — at disse Virkninger, tilsyneladende saa forskjellige, ere i Grunden een og den samme. — Er det ikke ligesaa paafaldende at finde det samme Stof under aldeles forskjellige Forhold: at møde den samme Luftart som Virkning af Forbrænding, af Mandedræt og af Planteliv, som den qvælende Dunst i Bjergværkerne og i Hundegrotten ved Neapel, som Marsag til den dræbende Stank i urene Bryggerkar og til den oplivende syrlige Smag i de mineralske Bænde? — Neppe kan Noget synes mindre egnet til Sammenligning, end

en Dampmaskine efter den ældre Bygningsmaade, og en Flue, der kryber paa Vinduesruden; og dog ere begge Bevægelser kun mulige ved eet og samme Middel: Luftkredsens Tyngde og Tryk; — det er den samme Kraft, som bærer Sælhunden, medens den klavrer op ad Gisfjeldene. — Kan Noget være mere overraskende? findes der i alle de Hærehistorier, som nogensinde ere opdigtede, Noget, som i høiere Grad kan fængsle Opmærksomheden, beskæftige og oplive Sjælen, end saadan uventet Liighed mellem Gjenstande, der for den sædvanlige Betragtning ere ganske forskellige? Vi see her ligesom udfoldede for vore Øine selve de Redskaber, hvormed Naturen arbejder, og Maaden, hvorpaa den anvender dem. — Hæve vi Blikket op mod Himlens Hvælving, da spore vi ogsaa der næiagtig, uventet Liighed. Vi opdage, at den samme Kraft, som holder vor Jord i dens Stilling og Bane, rullende om dens Axe og rundt om Solen, virker paa alle de andre Kloder, og giver enhver dens Stilling og Bevægelse; at den samme Kraft fører Maanen paa dens Bane rundt om Jorden, Jorden og Planeterne om Solen; at den samme Kraft frembringer Havets Ebbe og Flod paa Jorden, og selve Jordflodens Skikkelse; og endelig at det er den samme Kraft, hvorved Stenen falder mod Jordens Overflade. — At erfare

og at overveie Saadant sysselsætter og opliver Sjælen, og vækker rene og ædle Følelser. —

Glædes vi da ved at kjende den Sandhed, som Videnskaben har udviklet for os, saa glædes vi ikke mindre ved at kunne spore de Skridt, hvorved denne Sandhed er efterforsket og beviist. I Grunden kan du ikke sige, at du har lært, at du besidder en Kundskab, naar du ikke har tilegnet dig den ved at indsee, hvorledes den er funden. Ellers kan du aldrig haabe at bevare den i Hukommelsen, eller at fatte den tilbørligt; og Dette maa allerede noksom tilskynde dig til noie at undersøge den Grundvold, hvorpaa den hviler. Men desuden er det i sig selv en stor Glæde at føle sig i Stand til tydeligt at see denne Grundvold og at bygge sin Overbeviisning paa den. —

(Slutningen følger.)

I. Schow.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 4de Marts 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Broughams Afhandling:

”Om Nytten og Behageligheden af
videnskabelig Dannelse.”

(Selections from the speeches and writings of
H. Lord Brougham. London 1832.)

(Slutning.)

Derfor, naar vi følge Beviset for en vigtig mathe-
matisk Sætning, naar vi fatte, hvor tydeligt og
hvor nødvendigt eet Led følger paa et andet, og
hvorledes de forenede føre til Hovedslutningen; naar
vi bemærke, hvor sikkert Tanken gaaer ud fra en
Sætning, som er fuldkommen indlysende ved sig

selv; hvorledes den Skridt for Skridt tilføier nye Slutninger, af hvilke enhver følgende er ligesaa klar ved den foregaaende, som den første Sætning var ved sig selv; og hvorledes dog Slutningen undertiden ikke alene er langt fra at være indlysende ved sig selv, men synes saa omfattende og fremmed, at vi neppe sætte Vid til dens Sandhed, og kun overbevises om den ved atter at overskue hele Slutningskæden, — saa skjæmper denne Forstandens Virksomhed os en høi Nydelse som Gjengjæld for vor Anstrengelse. — En anden rig Kilde til Nydelse er at betragte Erfaringer og Forsøg, og prøve den Række af Slutninger, som Videnskaben bygger derpaa. Dette er det virksomste Middel baade til at indprente Hovedsætningerne i Sukommelsen og til at aabne vort Sind for den høiere Glæde. Mange, som i Begyndelsen fandt et enkelt Kundskabsfag tørt og kjedsommeligt, have efterhaanden, som de kom videre, følt større Deeltagelse derfor; thi enhver overvunden Vanskelighed driver os til at stræbe fremad, og lønner os med den Følelse: at vi ved vort anstrengte Arbeid have erhvervet en grundet Eiendomsret til vor Kundskab. — Lad et Menneske tilbringe en Aften i dørff Uvirksomhed, eller ogsaa med at læse een eller anden flau Fortælling; og lad ham da sammenligne sin Sindstemning, naar han

lægger sig, eller naar han staar op igjen, med den Stemning, han føler en anden Dag, naar han har tilbragt et Par Timer med at gjennemtænke de paa Erfaring og Slutning grundede Beviser for een eller anden af Naturvidenskabens store Hovedlærdomme; naar han deels har lært Sandheder, der vare ham ganske nye, deels har undersøgt Grundene for bekendte Sandheder, saa at han ikke alene har lært at kjende Lærdommene selv, men ogsaa at fremstille Grundene for sin Overbeviisning og derved at meddele denne til Andre; — han vil ved denne Sammenligning finde saa stor en Forskjel, som kan tænkes hos det samme Væsen, nemlig Forskjellen mellem de Følelser, hvormed vi see tilbage paa en daarligt bortødslet Tid og paa en Tid, der er anvendt til vor høiere Uddannelse. I det første Tilfælde vil han føle sig vranten og utilfreds, i det andet glad og lykkelig; i det første Tilfælde vil han, om han end ikke skammer sig for sig selv, dog i det Mindste ikke have vundet noget Krav paa sin egen Agtelse; i det andet Tilfælde vil han nyde den opløstende Bevidsthed: at han ved sin egen Stræben er bleven et ædlere Væsen.

Alt offre Tid og Kræfter til Videnskaben, baade ved at lære og tilegne sig hvad Andre have fundet, og ved selv at udvide den menneskelige Kundskabs

Grændser, har altid været anseet for en høi og ædel Bestjæftigelse; og De, som udøve den, kaldes Philosopher eller Wiisdommens Dyrkere. For at erhverve dette ærefulde Navn, er det dog ingenlunde nødvendigt at opgive alt andet Arbeid. Nogle af de største Videnskabsmænd til enhver Tid have tillige anvendt deres Kundskab og Erfaring i en practiff Virkekreds; og en stadig Anvendelse af vor meste Tid paa det Arbeid, vor Stilling medfører, er en hellig Pligt, hvis Opfyldelse netop er et Tegn paa practiff Wiisdom. — Men denne Pligt forbyder os ikke at anvende vor Fritid til at søge videnskabelig Dannelse. Og Den, der i hvilken som helst Stilling udfører sit Dagværk, og kun om Aftenen kan søge hiin Vederqvægelse for Sjælen, fortjener ligesaavel som Den, der i en uafhængig Stilling foretrækker Kundskabens ædlere, høiere Glæder for den lavere sandselige Nydelse, med Rette Navn af en Videnskabsmand, en oprigtig Wiisdommens Dyrker.

En af de ædleste Glæder, som videnskabelig Dannelse skjænker os, er den, vi føle ved efterhaanden at blive os vor Sjæls Gvner bevidste. Ungen, som mangler denne Dannelse, kan ret forestille sig Alt det, hvortil Forsynet har nedlagt Spiren i hans Sjæl, — den overordentlige Forskjel mellem hans legemlige og aandelige Kræfter,

og den Magt, han opnaaer ved de sidste. Naar vi overveie Astronomiens forbausende Læresætninger, saa hensejle vi først i Betragtningen af det umaalelige Rum, og i Følelsen af vor Jordklodes og dens Beboeres Ubetydelighed i Sammenligning med det Hele. Men efterhaanden opstaaer en Følelse af Velbehag og af ny Forundring, i det vi erfare, hvorledes en saa ringe Skabning har været i Stand til at naae en saadan Kundskab om det ubegrændsede Verdens-Alt, at gjennemtrænge Rummet og i Afstande, som Jættbildningskraften neppe fatter, at opdage de Love, hvorefter det Hele vedbliver at sammenholdes og styres i usværgelig Orden. I Sandhed det er ingen ringe Løn for vor Møie at blive bekendt med de enkelte Menneskers høie Landskræfter, som paa en vis Maade have hævet den menneskelige Natur op over dens sædvanlige Virkekreds; naar vi, i nærmere Samqvem med disse høit begavede Viismand, indsee Grunden, hvorfor de eenstemmigen betragtes som Menneskeslægten's udmærkede Lærere, — hvorfor Newton nævnes med en Ærbødighed, som var han intet dødeligt Væsen.

Men den høieste Glæde, som videnskabelig Dannelse kan skjænke os, bliver den, vi føle ved Betragtningen af Skaberens uendelige Viisdom og

Godhed, som aabenbares i hans Gjerninger. Ikke et Skridt kunne vi gjøre i nogen Retning uden at opdage tydelige Spor af Hensigt; og denne viser sig overalt, i utallige Exempler, at være alle levende Skabningers, og især Menneskeslægten's Lyksalighed. Vi kunne derfor trygt stole paa, at, dersom vi formaaede at overskue hele Forsynets Plan, saa vilde vi erkjende den som Aabenbarelsen af den høieste Kjærlighed. — Men foruden denne trøstende Overbeviisning er det os en ubeskrivelig Nydelse at følge, saa at sige Skridt for Skridt, Naturens store Bygmester gjennem hans underfulde Værker, at spore den ubegrændsede Magt og dybe Viisdom, der fremtræder i det Mindste som i det Største. Denne Nydelses Kilde er uudtømmelig og saa rig paa Afveksling, at vi aldrig ville kjedes ved den. Den ligner ikke den lavere sandselige Lyst. Medens denne svækker Helbredden, forvirrer Tanken og fordærver Følelsen, hæver og forædler hiin vort hele Væsen, i det den lærer os at betragte alt det Jordiske i dets Ringhed, og giver Livet et høiere Værd, som den Letsindige og Sløve ikke kan fatte.

Lad os da mindes, at videnskabelig Dannelses Glæder gaae Haand i Haand med dens Fordele; at disse Glæder gjøre vor Vandring gjennem Livet ikke alene behageligere, men bedre og ædlere; og

at det er baade Fordeel og Pligt for ethvert fornuftigt Væsen at stræbe efter disse Glæder, som lede ham sikkert fremad til Gudsfrugt og Lyksalighed.

Om Geographiens Bigtighed som Underviisnings = Gjenstand.

(En Skoletale af Herder, 1784).

Jeg har engang hørt for Alvor paaftaae — og det i en lærd Skole — at Geographien er en tør og ufrugtbar Gjenstand for Ungdommens Underviisning; og ved mange Leiligheder har jeg maattet beklage at finde hos ellers vel oplærte unge Mennesker en langt ringere Kundskab i dette Fag, end jeg havde ønsket og ventet. — Efter mit Begreb om Geographien er den ikke mere tør, end Havet er tørt; ja jeg finder at den er saa rig paa nyttig og behagelig Kundskab, og tillige saa nødvendig for vor Tidsalder og saa svarende til Ungdommens Kræfter, at det skulde undre mig, om ikke enhver ufordærvet, velopdragen Yngling, i sit Livs skjønneste Alder, vil elske denne Videnskab fremfor andre, naar den kun vises ham i det rette Lys, nemlig som Grundvold og Hjælpe middel for den Dannelselse, der

netop i vort Aarhundred yndes og agtes. — Det
 være mig derfor tilladt her at give et Udkast til den
 Plan, hvorefter jeg selv i min Ungdom har med
 inderlig Glæde lært Geographien, og siden med
 ligesaa stor Glæde underviist Andre deri. — Jeg
 taler af Erfaring, og Sagen vil tale for sig selv.

Forstaaer man ved Geographie ikke Andet, end
 et tørt Navneregister over Lande, Floder, Grændser
 og Byer, saa er den ganske vist en tør, men da
 ogsaa en ligesaa uværdigt misforstaaet og misbrugt
 Ordkundskab, som om man ved Historie ikke vilde
 forstaae Andet end et Navneregister over Konger og
 Aarstal. Saadan Kundskab, betragtet som Heelt
 for sig, er ikke alene unyttig, men flau og mod-
 bydelig, uden Saft og Kraft.

(Slutningen følger.)

L. Schow.

E x t r a c t

af

G e n e r a l - R e g n s k a b e t

for

det forenede Understøttelses - Selskab

for Aaret 1836.

I n d t æ g t.

	Sedler og Legn.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
A. Kassebeholdning fra forrige Aar, Restancer iberegne	2508	59	5002	22
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 48 ^{de} Aargang	2406			
C. Kvartals Contingent for dette Aar	3895			
D. Laans Afbetaling i dette Aar			4695	
E. Aarlige Indtægter:				
1) Det kongelige Huses Gave	20		100	
2) De overordentlige Medlemmers Contingent	77		20	
F. Renter af Selskabets og de til samme legerede Capitaler	4462	41	220	
G. Optaget Laan i dette Aar	1700			
H. Tilfældige Indtægter:				
1) Et anvist men ei hævet Laan			200	
2) Verlet 800 Rbd. Sølv à 202 pCt. pr. 100 Species	808			
3) Anvist Pension som ei er bleven hævet	6	24		
Samlingsbet.	15883	28	10237	22

U d g i v t.

	Sedler og Legn.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Ugebladets Trykning med Papiir	707	64		
2. Lønninger, Archiv-Loie og Buddenes 2 pCt. Indcasations Salair	126	12	1747	23
3. Pensioner og Livrente:				
De sædvanlige Pensionister	3342	48	400	
Pensionister af det Brockste Legat	88		112	65
Dito af Caroline Legatet	50		50	
4. Gratificationer til 193 Medlemmer samt til Buddene	2830			
5. Laan til 28 Medlemmer				5000
6. Til Fondet indkjøbt en kongelig Obligation med Renter for	1877	11		
7. Det i Aar optagne Laan med Renter betalt med	1715	24		
8. Tilfældige Udgifter:				
Verlet imod Sedler				800
Anviste Regninger	72	21		
Uerholdelige Contingenter, affrevne	33	36		
9. Restancer af Contingenter	Sedler og Legn. R. Sølv.			
Dito af anviste Afdrag paa Laan	203	Rbd. 40 ß.	96	321
	96	- - -	321	Rbd.
			299	40 321
10. Saldo Kassebeholdning	4741	60	1806	30
Samlingsbet.	15883	28	10237	22

Kjøbenhavn den 31te December 1836.

C. G. Primon.

Overensstemmende med den af Administrationen førte Control.

P. Friedenreich.

Bentley.

C. Schram.

M. Bentzen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 11te Marts 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Geographiens Bigtighed som Underviisnings- Gjenstand.

(En Skoletale af Herder, 1784).

(Slutning.)

Ja, en stor Deel af den egentlig politiske Geographie er, ligesom den blot politiske Historie, kun lidet tillokkende for Ungdommen, fordi den, sandt at sige, er kun lidet fattelig for den; thi om de fleste Krige og Statsforhandlinger, som opføres paa den politiske Verdens Skueplads, have mange Borne intet tydeligt Begreb, og Ungdommen end mindre. — Men er Dette ogsaa virkelig Geographie? virkelig Hi-

storie? Er da et Ordregister et Sprog? vilde man ikke holde det Menneſke for taabeligt, ſom, for at lære et fremmed Sprog, kun vilde gjennemlæſe et Lexicon fra Begyndelſen til Enden? — Og netop Dette, og Intet andet er Geographien og Historien, naar man behandler diſſe Videnskaber ſom blotte Navneregistre over Floder, Lande, Byer, Konger, Feltſlag og Fredſlutninger. Alt dette er nødvendige Materialier; men af diſſe maa opføres en Bygning; ellers blive de kun ved at være løſe Stene, Kalk og Løſſer, hvori intet levende Menneſke opſlaaer ſin Bopæl. Farverne ere nødvendige for Maleren; men han bruger dem til at frembringe et Billed; da fiørst qvæge de Diet og oplive Sindet. — Lad os da overveie hvad Navnet Geographie betyder. —

Det betyder Jordbeſkrivelse. Hertil behøves Kundſkab om Jorden, fremfor Alt den ſaa kaldte phyſiſke Geographie, en Kundſkab, der er ligesaa vigtig, ſom den er fattelig og morende. Hvo af os ønsker ikke at kjende den underfulde Bolig, vi have tilfælleds med hele Menneſkeſlægten? den afverlende Skueplads, hvorpaa Skaberen i ſin Wiisdom og Godhed har hensat os? — Alſaa at lære at kjende Jorden ſom en Klude, en Planet, at fatte de almindelige Love, hvorefter den bevæger

sig om sig selv og om Solen, hvorledes derved Dage og Aar, Klimater og Jordstreg fremkomme paa den; — Alt dette fremstillet i et klart, den store Gjenstand værdigt Foredrag; — naar Dette ikke vækker og opløster Sjælen, hvad kan da vel vække og opløste den? En ufordærvet Ungling nyder derved en saadan Glæde, som vi føle ved at læse Scipios Drøm hos Cicero, eller ved at høre en heitidelig Musik; thi hiin Kundskab er virkelig Musik for Sjælen. Af enkelte store Naturlove fremgaaer en uendelig Række af geographiske Virkninger, som vi daglig føle og nyde, og som jo hvert tænkende Menneſke maa ønske at kjende næiere. — Ligesom jeg kun vilde have ringe Tanker om et ungt Menneſke, der uden Deeltagelse kunde læse f. Ex. Fontenelles Samtale om flere Verdener, saaledes vilde jeg ansee Den for aldeles sløv, der kunde blive ligegyldig ved Tanken om de store Love, hvorefter Jordkloden er dannet og vedligeholdes. Altid vil jeg mindes som en yndig Drøm fra mit Livs Morgen de Dieblikke, da min Sjæl først fattede denne Kundskab, og jeg i Tankerne reves hen over min Fædernes Grændser ud i det vide Verdensrum, hvori vor Klode svæver. —

Jordens Overflade bestaaer af 2 Hoveddele: Land og Vand. Hiint hæver sig som Bjerger,

ad hvis Sider Strømme nedflyde som ad et Skraaplan. Dette er den store Vandbeholdning, hvis Dunster, rensede i Luftkredsen og samlede paa Bergenes Toppe, atter fremvælde som Kilderne til al Jordens Frugtbarhed. Hvilken Fylde af skønne og nyttige Kundskaber ligger ikke i denne Betragtning! — Naar Unglingen i Tankerne bestiger hine Bjergrygge, og erfarer de mærkelige Natursyn, som de frembyde; naar han da følger Flodernes Løb nedad gjennem Dalene, og omsider kommer til Havets Bredder; naar han overalt opdager nye Skabninger: forskjellige Mineralier, Planter, Dyr og Mennesker; naar han efterhaanden indseer, at hele Jordens Skikkelse, ogsaa det, der ellers forekom ham forvirret og regellest, har sin Orden og sine Love, — indseer hvorledes disse Love i Forbindelse med Climaet frembringe Forskjelligheder i Skabning, Farve, Levemaade, Sæder, Gudsdyrkelse; og hvorledes Menneskeslægten dog, uagtet al denne Forskjellighed, overalt fremtræder som een Slægt, frembragt af een Skaber, een fælleds Fader, stræbende ad saa forskjellige Veie til eet Maal: Lyksalighed; — hvor maa da ikke hans Sjæl opløstes! — Naar han lærer at kjende Jordens mangehaande Frembringelser, Skabningernes mangfoldige Arter i hvert Clima, den forskjellige Tænke- og Levemaade hos Mennes-

stene, hans Brødre, som alle med ham nyde Solens fælleds Lys og leve under det samme Forsyns Baretægt; — i Sandhed da maa Geographien blive ham et herligt Billed, fuldt af Kunst og Afverling, og udtrykkende høie og hellige Sandheder. Uden at forlade Hjemmet omvandrer han Jorden som en Ulykses og lærer at kjende mange Lande, Folkeslag og Sædvaner, baade kloge og daarlige. Og gjeres Alt dette ham ret tydeligt, saa maatte han være en sløv Vantrivning, naar han ikke derved fik baade Tanker i Hovedet og ædle, rene Følelser i Hjertet. — Havde de mange fortsnyede, indbildske og herstefyge Barbarer, som mene, at Jettet kan trives udenfor deres Hjemstavn, og at Fornuftens Sol kun skinner i deres Hule, — havde de kun i deres Ungdom bedre lært Geographie og Historie, da vilde de ikke have brugt deres egen snevre Synskreds som Maalestof for hele Verden, og deres indskrænkede Hjemssædvaner som Regel og Rettesnor for enhver Tidsalder, ethvert Jordstrøg og ethvert Folkeslag. — I det Mindste maa jeg for min Deel tilstaae, at Geographie og Historie (begge betragtede i deres rette og værdige Omfang) have først hjulpet mig til at afryste en Mængde dørste Fordomme, at sammenligne Mennesker og deres Færd, og at søge det Sande, Skjønne og Gode, i hvilken Form det end

fremtræder. — Saaledes blive Geographien og Historien den rette Grundvold for Betragtningen af Sæder, Videnskaber og Kunster; de stærke vor Sands for det Edle i Menneskenaturen; de lære os med fordomsfrit Blik at see og paastjønne vore egne Fortrin, uden at vi derved havde eller foragte noget andet Folk paa Jorden. — ”I Ham leve, røres og ere vi,” sagde Paulus ved det Alter, som Athenienserne havde reist for den ubekjendte Gud. ”Gud har gjort, at al Menneskens Slægt boer paa den ganske Jordens Kredss af eet Blod; og han har bestemt dem forordnede Tider og visse Grændser for deres Bolig. — Vi Alle ere hans Slægt.” —

Uf hvad jeg her har sagt vil det indsees, at Geographien, tilbørligt fremstillet efter sit mangfoldige, rige Indhold, er uadskillelig fra Naturhistorien og Verdenshistorien, og udgjør Grundlaget for begge. — Naturhistorien morer især Børn og Ynglinge; den giver dem det rigeste, ædlest Stof til Eftertanke, og er ret egentlig en Geographie for Børn. Elefanten og Tigeren, Krokodilen og Hvalen mere en Dreng langt mere end samtlige det hellige romerske Riges Churfyrster i deres Purpur og Hermelinkaaber; — Jordens og Havets store Omvæltninger, de ildsprudende Bjerge, Vindene, Ebbe og Flod tiltale hans Alder og Kræfter langt bedre end Rigs-Pedanterierne i Regensburg og Weiskar. Ved Naturhistorien indpræges ham Kundskaben om hvert Land, hvert Hav, hver Ø, hvert Jordstrog, hvert Folkslag, hver Verdensdeel med uudslættelige Træk, især fordi disse Træk ere bestandige og ikke forandres tilligemed Navnet paa en dødelig Regent. Den ægyptiske Krokodil, den arabiske Kameel, den afrikaanske Løve, den indiske Elefant,

den amerikanske Klapperslange ere varigere Kjendestegn paa enkelte Lande, end de vilkaarlige Grændser, som en Fredslutning har afstuffedet, og som den første nye Krig kan flette. — Og, da Naturens Riger grændse saa nær til hverandre, og den hele Række af Skabninger er sammenslynget som en Kæde, saa vækker een Gjenstand Grindringen om en anden. Bjerget minder os om Metaller og Mineralier, om Kilder og Strømme, om Luftkredsens Virkninger, og om Dyr og Mennesker, som leve paa og om det. Det ene Billed slutter sig til det andet, og saaledes fremstaaer for Unglingens Sjæl et uforglemmeligt Maleri fuldt af lærerige Træk, som henpege paa forskjellige Videnskaber og overalt finde deres Anvendelse. —

Fremfor Alt er det indlysende, at Geographien nærmest tjener som Grundlag for al Historie; ja man kan vel paaatae, at Historie uden Geographie, som uden Tidsregning, bliver en Bygning i Luften, et reent Hjerneskind. Hvad hjælper det at vide hvad der er skeet, uden at vide hvor det er skeet? — og hvorfor viser den gamle Historie sig saa tidt som en forvirret Drøm og ikke som virkelig Historie? blandt Andet ogsaa af den Grund, at den utilbørligt skilles fra den gamle Geographie, og derved kommer til at tale om Skygebilleder i Stedet for bestemte Gjenstande. Ved Geographiens Hjælp bliver derimod Historien ligesom et Landkort for Indbildningskraften, ja for Dømmekraften; thi kun ved dens Hjælp bliver det klart, hvorfor netop disse og ingen andre Folkslag have spillet denne og ingen anden Rolle paa Jordklodens Skueplads; hvorfor disse Fyrster kunde herske her, hine hist; hvorfor dette Rige maatte blomstre længe, hiint kort; hvor-

for de mange Riger kunde netop saaledes, og ikke anderledes følge efter hinanden, grændse til hinanden, bekæmpe hinanden eller forenes indbyrdes; hvorfor Videnskaber, Kunster og Opfindelser have taget denne og ingen anden Vej; og hvorfor endelig de store Verdensbegivenheder og Kampe ere fra Aasiens Høiland ved Assyrere, Persere, Egyptere, Grækere, Romere, Arabere, Europæere flattede snart hid, snart did. — Det vilde blive for vidtløftigt at anføre Exempler paa Alt dette; men vist er det, at Geographien er Historiens Grundvold, og Historien en bevægelig Geographie over Tidsaldere og Folkeslag. — Den, som lægger Bind paa den ene af disse Videnskaber uden at bekymre sig om den anden, forstaaer i Grunden ingen af dem; og Den, som ringeagter dem begge, burde som Muldvarpen boe under Jorden og ikke ovenpaa den. Derimod vil Den gjøre de sikreste og letteste Fremskridt i enhver anden Videnskab, der forud har lagt Geographie, Historie og Naturhistorie som Grundvold for sin følgende Stræben efter Kundskab. Derfor held Enhver, hos hvem disse Videnskaber ikke alene have fyldt Sukommelsen, men dannet og oplivet alle Sjælens Kræfter.

L. Schow.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 11.

Løvedagen den 18de Marts 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Philanthropen.

(Quatre mois dans les pays-bas. Paris 1830).

Vor Reise fra Paris til Amiens i den snevre Postkaret havde været saa lidet opmuntrende, at vi forlode vore Pladser i dette qualme Fængsel og søgte en anden Befordring. Min Ledfager havde den Forsigtighed, for det Første kun at bestille vore Pladser til Arras, og Udfaldet viste, at han havde Grund dertil. Den Vogn, hvori vi fortsatte Reisen, var en ottekantet Kasse, snever for og bag, bred i Midten, ureen og i maadelig Stand. De 2 Per-

soner, som sad paa Sidebænkene, spærrede saaledes Midten af Bognen, at vi to Andre, som havde vort Sæde i Baggrunden, fik endnu mindre Plads til at strække vore Been, end i den snevre Bogn, vi havde forladt. — Ved saadanne Leiligheder tager jeg mig gjerne den størst mulige Talefrihed, og, da jeg ikke tvivlede om samtlige mine Rejsefællers Bisfald, sagde jeg: "det er dog en taabelig Indretning af en Bogn. Den behøvede kun at være 6 Tommer længere, saa sad man allerede bedre i den." — Jeg bemærkede tillige, ved at see ud gjennem Sidevinduet, at der mellem For- og Baghjulet var kun en Afstand af 4 Tommer. "Man seer nok," tilføiede jeg, "at det er ingen Mathematiker, som har gjort Tegningen til dette Skrummel." —

"Det er mig, som har ladet den gjøre, jeg er Gieren af den;" — saaledes afbrød mig en tyk Mand, som sad ved Siden af mig og læste i en Avis. Hans vigtige Mine skræmmede mig ikke; jeg svarede: "Godt, min Herre! jeg bliver ved mit Ord; deres Bogn er ingenslunde beqvem." Min Frimodighed fortørnede ham dog ikke; tvertimod forsikrede han mig, at han med det Allerførste vilde affkaffe denne Bogn. Den var kun bestemt til at bruges saalænge han endnu maatte udholde Concurrencen med en Anden; men da de begge kappe-

viis nedsatte deres Priser, saa vilde hans Medbeiler snart være nødt til at ophøre; han blev da alene om Foretagendet, og vilde fra den Tid af besørge Reiserne med en fortrinlig Vogn, som allerede var under Arbeide. — ”Det er meget trøstende for os,” svarede jeg, ”da vi formodentlig aldrig komme til at bruge den.” —

Efterhaanden blev Samtalen almindelig, og min tykke Nabo, som forbandt et godmodigt Væsen med en skarp Bestemthed i sine Yttringer, begyndte at tale som en erfaren Practicus om Kunstflid og Handel. Efter hans Mening var der i mange Næringsveie en overdreven Virksomhed; saaledes paastod han, at Bomulds-, Klæde- og Pappirfabrikerne nuomstunder forarbeide ti Gange Mere end Forbrugen kræver. Deraf kom Varenes lave Priis, deraf igjen den arbejdende Classes Nød, da den maa nøies med en Løn, som ikke engang skaffer den det Nødtørstige til Livets Ophold. Deraf kom fremdeles den aftagende Fordeel for Kræmmerne, som bestandigt stræbe at undersælge hverandre, medens en voxende Befolkning fylder Landet, og Byerne vrimle af Fattige, af hvilke Halvdelen maa ende i Hospitaler eller Fængsler.

Hans Paastande fik Bisald af en anden Rejsende, omtrent af samme Udvortes, som sagde at

han var Medlem af et Handelshuus i en nærliggende By. Han anførte som Exempler Fabrik-Gierne i Lille, Cambray og flere Byer. Disse, meente han, havde Bomulden og andre raae Materialier næsten for Intet; og medens de kun gave deres Arbeidere en Løn, som netop var tilstrækkelig, for ikke at sulte ihjel, vovede de ikke Meget ved at fylde deres Pakhuse med forarbejdede Vare og at oppebie Af sætningen, stolende paa den Formue, de havde erhvervet i heldigere Tider og selv nydende alle Livets Behageligheder, medens de Fattige, som arbejdede for dem, manglede Alt. —

Begge Rejsende vare enige i, at der, for at oplive Handelen og skaffe Erhverv for Frankrigs stærkt tiltagende Folkemængde, behøvedes nye Veie for Udsørsel og Af sætning, Colonier, og især Forbindelser med de nye Stater i Amerika. Dette gav Anledning til mange Bemærkninger over Regjeringens Foretagender og den hele Fremgangsmaade i Bestyrelsen. Deres mange strænge Domme vil jeg forbigaae, da jeg ikke har i Sinde at levere et politisk Stridskrift, men kun en simpel Fortælling. Smidlertid maa jeg dog anføre, at de eenstemmigen beklagede de trykkende Byrder, som hvile paa Vüinavlens og Vüinhandelen, medens Jernstøberier og andre Metalfabriker begunstiges paa hine Nærings-

veies Beføstning. Min Nabo meente, at det var uflogt saaledes at beskaffe en Drif, der er Folket nødvendig. I en By som Paris, hvor den fattige Arbeiders Stilling alligevel er saa vanskelig og usikker, maatte en saadan Afgift især være skadelig. Da det er umuligt for Haandværkeren, Arbeidsmanden og overhovedet for den Uformuende at kjøbe god Biin, saa maae de drikke den forfalskede, som egennyttige Mennesker forfærdige og sælge til en lav Priis. Hovedstadens fornemme og rige Beboere, som ved deres Tasler svælge de kostbare Vine, tænke ikke paa, at mange tusinde Mennesker vaande sig paa deres usle Leie af Sygdomme, de have paa draget sig ved at drikke den giftige Blanding, som man er ublu nok til at sælge dem under Navn af Biin; — og, om de ogsaa vidste det, vilde de vel ikke bekymre sig stort derom. Hvilken uflog og grusom Fremgangsmaade af de Magthavende at fordyre de nødvendigste Næringsmidler ved overdrevne Afgifter! er det ikke at lægge Spiren til bestandig Sygdom og tiltagende Dødelighed blandt den arbejdende Klasse? Regjeringen har ikke engang Die og Sands for sin egen Fordeel; thi om den end ikke vil ansee Almuen for andet end en Flok Dvæg, er det da ikke netop dens Fordeel at Dvæget er vel fodret og i god Stand? hvilken Landmand vil ikke

hellere have fede end magre Faar; thi jo bedre de ere i Stand, des bedre Uld faaer han af dem. Saaledes i det Mindste burde ogsaa De tænke, som klippe Ulden af Folket. Lad dem engang fritage Vinen fra de tunge Afgifter, hvormed de have overlæstet den; og lad Folket faae et godt indenlandsk Næringsmiddel for godt Kjøb; — vi ville da snart see fremvøxe en sund, stærk, bredskuldret Slægt, som den arbejdende Klasse i Nederlandene og Tydskland. —

Hans Tale forekom os ret fornuftig, og vi havde hverken Lyst eller Evne til at gjendrive den. Vi fik endog en fordeelagtig Mening om Mandens funde Forstand og menneskekjærlige Sindelag, og begyndte at betragte ham som en oplyst og ædel Philanthrop.

Den anden Reifende vilde nu ikke staae tilbage og begyndte at tale mod adskillige Misbrug, blandt andet mod Regjeringens Tobak-Monopol. "Det er utroligt," sagde han, "hvormegit Handelen lider ved at Tobaks-Fabricationen ikke er fri hos os ligesom i Sveits og Holland. Var denne Næringsvei fri, saa vilde den inden et halvt Aar frembringe et saadant Forraad til Ufsætning, at Regjeringen vilde faas lige saa Meget ind i Afgifter, som den nu faaer ved selv at forfærdige og sælge Tobakken,

og det af den samme Marsag, hvorfor alle dens privilegerede Udsalg vilde indbringe lige saa meget som nu, om ogsaa Prisen nedsattes til en sjettedeel af hvad den er. — Den private Industrie vilde i den Grad forcædle Productet og forringe Prisen, at Forbrugen vilde i kort Tid vore til det Serdobbelte af hvad den nu er!”

”Det Serdobbelte!” — udbød jeg — ”Gud frie os! skal da hele Nationen smøge Tobak fra Morgen til Aften?” ”Ja hvorfor ikke?” svarede han, ”jo mere jo bedre! inden to Mars Forløb vilde man see hver Fransmand med Pibe i Munden og Snuusdaase i Lommen, og Millioner Menneſker vilde finde Arbeid og Bred ved en saa uhyre Tobaksforbrug.” —

”Nei Stop!” raabte min Nabo, ”det gaaer for vidt; hvad Tobakken angaaer, maa jeg protestere. De betragter Sagen eensidigt, alene som Handelsmand. Men det er ikke nok at oplive Industrien; man bør ogsaa sørge for at lede den hen mod nyttige Gjenstande. At udbrede blandt et heelt Folk en unyttig Vane som den at ryge og snuse, og derved at forøge de daglige Fornødenheder og Udgifter for Mange, der allerede have Ondt ved at skaffe Bred og Snuusly, det er at fremfalde et stort Onde som Betingelse for en ringe Fordeel.” Indu-

strien bør ikke blomstre paa den huuslige Ordens, paa Sædelighedens og den selskabelige Anstændigheds Bekostning; og det vilde netop blive Tilfældet, dersom et saadant Smøge-Kaserie tog Overhaand. Man kunde med lige saa megen Grund søge at udbrede andre indbildte Fornødenheder, som: vel lugtende Bænde, Sukkertoi og alle Slags Glitterskabs. Man vilde da ligesaa let komme til at see Enhver gaae med en Hovedvandsflaske og Sukkeræske i Lommen, eller med Ringe om Fingrene og i Ørene.

(Slutningen følger.)

D. Schow.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 25de Marts 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Philanthropen.

(Quatre mois dans les pays-bas. Paris 1830).

(Slutning.)

Destillateurerne, Sukkerbagerne og Juvelererne vilde da vistnok tiltage baade i Antal og Velstand og maaskee kunne beskæftige 10 Millioner Mennesker af en Folkemængde paa 30 Millioner; men paa den anden Side vilde der være 10 Millioner Mennesker, som maatte sulde af Mangel paa Arbeid; og vi behøvede da fire Gange saa mange Politibetjente, som vi nu have, for at holde dem i Orden, og Domstole og Fængsler maatte forges og udvides.

Nei! lad os ikke fremme Industrien til Stade for den almindelige Sædelighed og Velstand. Lad Handelen blomstre! det ønsker Ingen mere end jeg; men den maa ikke nærnes ved Folkets Nær.

Min Reisesælle og jeg bleve ganske indtagne af dette Svar og den Negennyttighed, som taledede gjennem det. Imidlertid kunde vi ikke ret rime denne Stemning med Mandens Iver for snarest muligt at edelægge sin Medbeiler i Postbefordringen.* Den ivrige Forsægter af Tobakken erklærede: at han selv slet ikke brugte Tobak, og han vilde leve og døe som Bomuldsfabrikant; men han tilstod, at hans Fader havde havt een af de største og meest indbringende Tobakksfabriker i Frankrig, førend Napoleon fik i Sinde at gjøre Tobakksfabrikationen til Monopol for Staten; og at han nu havde været en Millionair, hvis ikke Seierherren ved Austerlitz havde tilegnet sig denne Næringsvei med ligesaa liden Samvittighedsstrupel, som om der havde været Spørgsmaal om Italien eller Holland. Vi kunde ikke bare os for at lee ad hans Oprigtighed.

Gieren af vort ottekantede Rjoretøi tog igjen Ordet og bemærkede: at der var mange andre Næringsveie, som aabnede en passende og vid Udsigt for Speculanternes Driftighed og Skappelyst, f. Ex. Tilvirkningen af Runkelroe = Sukker.

Hvad? raabte hans Modstander, skulde man da ikke ligesaa vel kunne undvære Sukker som Tobak?

Nei! svarede jeg, uden at lade den Anden komme til Orde, der er ingen Sammenligning. Sukkeret, som for 400 Aar siden endnu var ubeskjendt, er efterhaanden optaget og udbredt baade som Nærings- og Lægemiddel; det kan man ikke sige om Tobakken, som hverken er nærende eller helbredende.

Sukkerets Talsmand, hvem jeg saaledes havde sparet Meiligheden med de moralske Grunde, gav sig nu med des større Iver isærd med de oeconomiske. Han gjorde opmærksom paa den Fordeel at kunne frembringe i Landet selv et Næringsmiddel, hvorfor vi endnu betale til Udlandet 40—50 Millioner Francs om Aaret. Han paastod, at Runkelroen var endnu saa lidet dyrket, at denne Green af Algerdyrkningen burde udvides til det Tidobbelte, for at vi ganske kunde undvære Rørsukkeret; ja han meente, at den kunde drives til det Omfang og den Fuldkommenhed, at vi kunde sælge Sukker til vore Naboer, dersom de lagde mindre Vind paa at dyrke og forfærdige det, end vi. Han var uudtømmelig i Evtaler over de Fordele, som vilde tilflyde Handelsstanden og hele Folket af denne Næringsvei, som efter hans Mening var alene tilstrækkelig til at

bringe en Stat i blomstrende Velstand. Ja han gif endnu videre: han paastod, at ligesom man af al Magt burde modarbejde Tobakkens Udbredelse, saaledes burde man tvertimod fremme Sukkerets. Sukkeret, udbredt han i Begeistring, er det meest nærende Stof i hele Naturen. Jeg har 2 Brødre; den Eine er Læge og tillige Verelmægler, den Anden er Postmester og tillige Digter; men Begge ere stærkt bevandrede i Chymien. De vilde kunne bevise dem, som de have beviist mig: at Sukkeret blandt alle Planteproducter indeholder den største Mængde af dyriske Grunddele. I et Gran Sukker opdager man gennem Microscopet ligesaamange Smaadyr som Leuwenhoeck talte i en Draabe af en vis Bædske. Ja de berømteste Physikere i Europa have forsikret mig: at dersom Menneskene kunde vænne sig til at spise Sukker i Stedet for Brød, saa vilde de opnaae en ganske overordentlig Grad af Legems-Styrke, Sundhed og Skjønhed.

Bed disse Ord udbrede vi Andre i en Skoggerlatter. Jeg begyndte saa smaat at estertænke, om ikke vor Sukkerven skulde have en Skrue løs; jeg kunde ikke forklare mig Grunden til hans høie Begeistring for et Product, som med al dets Nytte og Behagelighed dog først har kunnet udbredes ved Negerhandelens og Slaveriets Uffkyeligheder. Det er

vel altsaa ikke umuligt, sagde jeg i Spøg, at vi endnu komme til at opleve, at man giver Soldaterne Commisbrød af Sukker? . . . Tilviise, svarede han; og det er ingen Spøg, men ramme Alvor. Naar Fabrikationen, ved gjentagne Forsøg, bliver fuldkomnere, saa vil Sukkeret blive saa godt Kjøb, at et Stykke deraf, som med mindre Omfang og Bægt indeholder ligesaa meget Næringsstof som et 4 Gange saa stort Stykke Brød, vil kunne sælges for samme Priis som dette.

Jeg tvivler dog om, sagde Tobakforsvareren, at det skulde være muligt i den Grad at udvide Tilvirkningen af dette Næringsmiddel, hvorover De har holdt os en saa begejstret Lovtale. Blev det først forarbejdet i saadan Mængde, som De ønsker, saa vilde Fordelen netop ved Concurrencen blive saa godt som ingen. Forresten antager jeg, og det efter andre Physikers Mening, som vel opveie Dem, De beraaber Dem paa, at Sukkeret, langtfra at være tjenligt til almindeligt Næringsmiddel, netop vilde, hvis det saaledes anvendtes, frembringe mange Sygdomme. Siig mig dog engang — tilfæiede han smilende — hvorfor det Dvæg, som fodres med Affaldet fra Røesukker-Fabrikerne, er i ussel Stand og ofte skabet.

Over denne Tiltale blev Bogn-Entrepreneuren rød af Forbittrelse og raabte: Min Herre, det forstaaer De ikke! De veed ikke hvad De taler om! — Den Anden vilde til at besvare dette heftige Udbrud; men i samme Dieblik holdt Bognen stille. Postføreren aabnede Døren og sagde til Entrepreneuren: "Herre! Vi ere ved Deres Hjem." Fra det Sted, hvor Bognen holdt, vinede vi vidtudstrakte Marker med Runkelroer, og i et Bøsseskuds Afstand en Fabrikbygning med store Skorstene, hvorfra sorte Røgskyer steg i Veiret. Vi tvivlede ikke om, at det var en Sukkerfabrik; og saavel min Reisesælle som jeg fandt det paafaldende at en Trøtte om Runkelroer netop skulde bryde løs paa et Sted som dette, hvor alle Markerne vare dyrkede med denne Plante. Entrepreneuren oppebiede ikke Fabrikantens Svar; han steg ud af Bognen og hilsedes af omtrent hundrede Arbeidsfolk, som holdt deres Middagsmaaltid ved Veien. — Det var Fabrik-Gieren selv.

Hans betimelige Bortgang afbrød saaledes en begyndende Ordstrid, og vi maatte atter lee. Tobakfiendens Begeistring for Sukkeret var paa eengang forklaret. Han forfærdigede det selv; altsaa var det det Første i Verden. Tobakken fandt han med Rette at være unyttig; Runkelroen derimod erklærede han for det Nyttigste af Alt, nyttigere end selve Brødet; — naturligviis; thi Intet er saa godt, som det, vi selv forarbeide. — Siden fortalte Postføreren os, at hans Entrepreneur var Gen af de rigeste Fabrik-Giere i Provindsen; at han havde overordentlig store Indkomster; men at han var saa farrig i at betale sine Arbeidere, at de neppe for tjente Brødet i hans Tjeneste. —

Manden var altsaa Een af de Mange, som føre ædle Grundføetninger i Munden, — men fristage sig selv for at efterleve dem, hvor de komme i Strid med egen Fordeel. Som et Slags industriel Don Quirote taledede han fornuftigt om Alt undtagen om een Ting, og det var hans egen Næringsvei. Hvad Ridderføerd og Eventyr vare for den Ene, det vare Kunkelroer og Sukker for den Anden.

Napoleon og Borgemeesteren i Breda.

Medens Holland var et fransk Kongerige under Napoleons Scepter, kom Keiseren paa en Reise gjennem Breda. Byens Øvrighed gif ham imøde i festligt Optog, og Borgemeesteren hilsende ham med følgende Tale: "Allernaadigste Herre! Byen Breda har ikke, siden Ghlodewigs, Carl den Stores og Ludvig den 14des Tider, havt den Lykke at hilse en Grober, før idag." (Keiseren rynker Panden). "Den var oprindelig en Landsby, fik Kjøbstædetret 1252, befæstedes 1584 og tilhørte tilligemed sit District det oraniske Fyrstehuus, men erobrede af Hertugen af Alba til Fordeel for hans Herre og Tyran Philip 2." (Keiseren rynker atter Panden). "Efterat have været et Tvistsens Øble mellem forskjellige Partier forblev den omsider under General-Staternes Herredømme. Anno 1667 sluttedes her Freden med England." (Keiseren gaber og tager en Priis Tobak). "Vor By har havt den Lykke at modtage som Gæst Englands retmæssige Konge

Carl 2 og at være hans Tilflugtsted indtil Usurpatoren Cromvels Død." (Keiseren rynker Panden stærkere end før, uden at Taleren derved bringes ud af sin Fatning). "Under Revolutionen erobredes den af General Dumouriez, som vilde kuldaste sit Fædrelands Regjeringsform, men som heri stod langt tilbage for Dets Majestæt." (Keiserens Træk bebude et frembrydende Uveir). "Vi lide Alle ved Handelens Standsning, som er en Følge af den Krig, D. M. fører med Englænderne, vore gamle Venner. Vi have rigtig nok endnu endeel Samqvem med dem, men kun af Nødvendighed, fordi det ellers var os umuligt at fortjene Noget. Vi have alt for megen Tillid til D. M.'s faderlige Omhu, til at vi skulde frygte for at forterne Dem ved et Samqvem med Fienderne, som vi kun tillade os for vor egen Fordeels Skyld. Forresten ere vi Dem i dybeste Underdanighed hengivne, og det er som Vidnedsbyrd herom at jeg har den Ære, som Staden Bredas Repræsentant, at overrække dens Nøgler." —

Knælende fremrakte Taleren Nøglerne paa et Selvfad; — men ved et Spark af Keiserens Fod flei Fad og Nøgler til Siden, og hans Svar led saaledes: "Gaae, Dømer! og bring dem til Eders Venner Englænderne; jeg behøver dem ikke; jeg skal vel komme ind i Eders By uden Nøgler. I og jert Kammeradskab forstaae ikke Andet end at fylde Eders Pengekister." — Borgemesteren sankede sine Klenodier op igjen, og Keiseren drog uden Nøgler gjennem Staden. —

D. Schow.

Borger-Vennen.

Ni og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 1te April 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Marie og Wilhelm.

(Starkes Gem. und Erzähl. 4te Samml.)

Wie et Dieblif, kjære Marie! sagde Faderen; Sophie vil Tiden i Haugen imidlertid ikke blive lang. Hun kan begynde at plukke Rødderne; Du skal strax komme til hende. Jeg vilde allerede i Gaar Aftes have talet med Dig; men, da Sophie just var kommen, saa vilde jeg ikke forstyrre Jer Piger i jer Sladder. Den gamle Wilkens har talet til mig Dig angaaende.

Marie bleguede og skjælvede, og blev staaende med opleftet Arm, som var der raabt Brand.

”Du forstærkes,” sagde den redelige Landmand; ”det er mig slet ikke kjært. Jeg vilde saa gjerne vide min gode Datter forsørgt.”

Og er jeg da ikke det hos min kjære Fader? raabte Marie med et dybt Suf.

Ak, mit Barn! faldt den Gamle hende ind i Taler; hvo kan vide, hvor snart det kan være gjort med et Menneſke? Din brave Moder har Du neppe kjendt; hun maatte i saa ung en Alder afsted; skulde jeg ikke tænke paa Enden? Græd ikke, Du Kjære! jeg mener det godt. See, Din Broder har jeg nu overdraget Gaarden i Nederrup, og han har sig en Hustru. Jeg har altid glædet mig dertil, at see Dig med en brav Mand bestyre denne Gaard. Jeg kunde da ret i Roc henleve mine sidste Dage hos Jer. Den gamle Bilkens er en redelig Mand; jeg vil ikke tale om hans Rigdom, — og hans Søn, hans Henrik. —

Ak, hans Søn — sukede Pigen.

Nu ja, vedblev Faderen; Henrik er noget trodsig, høireſtet, og, naar han er sammen med andre unge Menneſker, undertiden vild og overgiven. Men, naar han fik i Dig en flittig og alvorlig Kone, hvem veed, om han ikke kunde blive sat og stille og god? Man veed dog ingen flette Streger om ham som om Arnolds Wilhelm.

Da skaffede Maries Kummer sig Lyst i lydelig Sulten. Hun skjulede sit Ansigt med Haanden, under hvilken Taarerne løb ned over Kinderne.

Det smerter mig ret, sagde den Gamle fremdeles, at have saaledes taget Feil af Wilhelm. Mit kjæreste Haab har han gjort til Intet for mig. Jeg er voret op med Arnold; fra Skolen af have vi holdt af hinanden; vi have stedsse levet med hinanden som Venner og fredelige, tjenstfærdige, Naboer. Mangen Gang talede vi derom, at der af Jer To, Dig og Wilhelm, kunde blive et godt Par. Den Gamle saae mig da altid saa venlig i Dinene, og trykkede mig saa hjertelig i Haanden. "Dersom jeg kun var rig, som Du," pleiede han at sige. "Rigdom alene gjør ikke lykkelig, Nabo!" svarede jeg ham; "det vil nok alt føie sig paa bedste Maade." Og vist nok, Marie! Arnold har en Hoben Bern; der vil det blive smaae Dele; men hvad havde det villet sige? Naar Wilhelm kun var god —

Han var det, sagde Marie med svag Stemme. Var der i hele Landsbyen en saadan Ungling, saa arbeidsom, saa sagtmodig, saa omgjængelig, saa menneskekjærlig?

O! at han var det endnu! afbrød Oldingen hende. At dog mange Mennesker kunne blive saa flette? Han maa være bleven et ganske andet Men-

neske i den Tid, han var borte. Tænk kun den Skurkestreg ved Din Broders Bryllup!

Ja vist nok, stennede den stakkels Pige. Det er ret affskyeligt, at der kan gives slige ondskabsfulde Paafund i Verden. Men hvem veed, han seer dog endnu altid ud, ligesom forhen.

Hvem veed, — udbød Faderen noget hidsig, — det har Du nu allerede sagt saa tidt. Er det da ikke vist nok? Havde jeg ikke kunnet indgive Klage derover? Men kun for ei at volde Arnold Bedrøvelse vilde jeg ikke gjøre det. Og sæt, at der endnu kunde være Eviol, har vi da ikke Begge, med vore egne Dine, seet det Dvrige, den slette Streg med Blomsten, den Streg med Græskarret?

Marie foer sammen, som et Menneſke, paa hvem pludseligt et ømt Saar haardt berøres. ”Vist nok, desværre!” stammede hun.

”En Blomst er vist nok en Ubetydelighed, og et Græskar har ikke stort Værd,” tilføiede Faderen; ”og dog kunde et Menneſke derpaa forsynde sig ned i Helvede selv. Overvei derfor, hvad jeg skal sige Bilkens! jeg har udbedet mig otte Dages Tid til Betænkning. Dersom det kunde skee — her i Egnet er der ellers ingen ung Mand for Dig; og jeg vilde ikke gjerne see Dig drage bort fra mig. Men overvei det nøie! Du har Din frie Billie. — Og gaae nu

i Haugen! Sophie vil ikke kunne begribe, hvor Du bliver af saalænge.

Den kjære Pige strøg Folderne ud paa sit Forflæde, og holdt Haanden for Dinene, for at tilbageholde sine Taarer og sine Benders Rødme; thi hun vilde gjerne vise sig munter for Sophie. Sophie, Datter af en Slægtning, et godt Stykke Vej fra Nederrup, havde ganske Mariés Sind, og elskede inderligen hendes fromme, uskyldige Hjerte. Ethvert Besøg af den Gne hos den Unden havde fra deres Barndom af været disse Piger en Fest. Denne Gang havde de ikke seet hinanden i to Aar; den største Skat vilde derfor ikke have kunnet glæde Marie i den Grad, som den Lykke glædede hende, at Sophie Gaarsdagens Eftermiddag kom uventet, og dertil endnu med det Løfte, at ville blive fulde otte Dage.

Marie havde derover, lige indtil Samtalen med hendes Fader, næsten ganske glemt den Skummer, der i flere Maaneder havde piint hende; og selv i dette Dieblik følede hun endnu, hvad det er, naar et af Modgang nedtrykt Hjerte kan støtte sig paa Noget, der har virkelig Værd, naar en ængstet Sjel kan udhvile sig og finde Erstatning i Nydelsen eller Forestillingen om et hvilket som helst Gode.

Med venligt Ansyn, om ogsaa med beklemt Bryst, ilede hun ned i Haugen, hvor Beninden ventede paa hende. Det var en skjon, smilende, Efteraarsmorgen, der opløstede Manden til glade Tanker, Hjertet til velgjørende Følelser, ligesom den rene Luft styrkede alle Sandser og Ledemode. En let Taage havde tabt sig i en fin Duft, der mildnede Soelstraalernes Skin; fra Træernes gule og rødlige Løv led Musvittens klare Piben; paa Jorden og paa Grenene glindsede, som den fineste Silke, utallige Spindelvæve; og Asterernes og andre Efteraarsblomsters Pragt, Alt trindt om vækkede i Sjelen mere Billederne af indsamlet Fylde og rolig Nydelse end af Naturens Hendsen.

Derfor var ogsaa Sophie saa glad. Med Sang, og mere dansende end gaaende, hoppede hun Marie i Møde. Kommer Du endeligt? raabte hun; jeg har holdt Ord, og ikke plukket alene. Seer Du? begge Kurve ere endnu næsten tomme. En Smule snasket har jeg rigtignok. Jere Hasselnødder ere saa fulde, at Skallen er nær ved at bryde, og seede og marvfulde som Mandler. Nu rast til Gjærningen! Jeg vil saa gjerne være med at afplukke. Der har Du Din Kurv, og lad os nu see, om din eller min vil blive fuldest.

Begge Pigerne plukkede og rystede ned, og Sophie istemte een Sang efter den anden dertil. Men Marie var stum og alvorlig; ofte trættedes hun ved at indsamle. Sukkende saae hun mod Arnolds Naboehauge paa den ene, og urolig mod Wilkens Gjerde paa den anden Side, stod da hensjunken i Tanker, og dreiede en Nød længe imellem Fingrene, indtil Sophies Raab, "nu slink min Pige! ellers faaer jeg Mere end Du," og hendes Travelhed erindrede hende om, hvorfor hun stod under Røddes hækken. Saaledes var det gaaet mere end een Gang, da Sophies skarpe Blik ei kunde sene en Nød mere. Nu, lad os nu maale, sagde hun skjemtende, hvem der har fleest! Ah! min Kury er eengang saa fuld som Din. Veed Du hvad? da vi sidst plukkede Rødder, da havde Du mere end jeg, og udloe mig. Nu leer jeg Dig ud. Men Du var idag ogsaa saa seen af Dig, og Du har heller ikke sjunget med. Ved Sang gaaer ethvert Arbeide bedre fra Haanden. Siig mig, hvorfor var Du saa lad? Tal dog, hvorfor er Du nu saa alvorlig? Du var mig jo ellers altid lystigere. Du er dog vel ikke forlovet? Da skal man, har jeg hørt, være alvorligere, og mindre holde af Blomster og Pigelege end tilforn. Derfor vil jeg heller aldrig forlove mig.

Uophørligen frembrød en Taare af Maries Øie, og et Af af hendes Bryst; og siebliffligen omstemte Veninden sin skjemtende Tale til ærbar Alvor og til Deeltagelsens og Kjærlighedens Bønner og Spørgsmaal.

Kom, Du Gode! Du mener det jo saa godt med mig. Du skal erfare min Smerte. Men her kunde Noget belure os. Vi ville gaae op paa mit Sovestue. Jeg vilde i Gaar Aftes have fortalt Dig Alt; men Du talede om idel fornøielige Festsigheder, saa vilde jeg ikke gjøre Dig sorgmodig.

(Fortsættes.)

N. E. Nissen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 8de April 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 24de Februar d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Generalforsamling der var bivaanet af 54 Repræsentanter og i hvilken blev omhandlet og besluttet som følger:

1. En almindelig Udsigt over Selskabets Virksomhed i Aaret 1836 blev fremlagt af Administrationen, ligesom ogsaa den i Bladet Nr. 9 indrykkede Generalertract af Regnskabet for samme Aar. Det erfarede, at ved Aarets Begyndelse 1836 var Medlemmernes Antal 2031, hvoraf 11 Pensioni-

ster og 28 contribuerende Medlemmer vare døde i Aarets Løb, desuden havde 17 udmeldt sig og 6 vare udslittede formedelst Resistance af Contingenter, i Alt en Afgang af 62, hvorimod der igjen vare optagne 69 nye Medlemmer, hvorefter det hele Antal ved Aarets Udgang var 2038. I Pensioner og Livrente var udbetalt til 107 Medlemmer 3480 Rbd. 48 ß . Repræsentativer og 562 Rbd. 65 ß . rede Sølv; ligeledes var udbetalt i Gratificationer til 197 Medlemmer 2830 Rbd. Sedler, og som rentefrie Udlaan til 27 Medlemmer 4800 Rbd. rede Sølv, følgelig var Antallet af Understøttede i Alt 331 og den anvendte Sum 11,673 Rbd. 17 ß . deels rede Sølv og deels Repræsentativer, af hvilket Beløb dog de 4800 Rbd. rede Sølv igjen indfordres paa den lovbestemte Maade. Samtlige Selskabet tilhørende Effecter lydende paa dets Navn eller paategnede som dets Eiendom, vare overeensstemmende med Lovenes 48 §. foreviste D^{hr}. Repræsentanter: Professor og Sognepræst Brorson, Professor og Rector Nissen samt Cancellieraad og Kæmner Mauritzen, hvis Tilstaaelse for Rigtigheden var modtaget. Den totale Fondsbeholdning var befunden at være:

Repræsentativer . .	5,041 Rbd.	4	ß.
Sølv	109,804	—	= —
Rede Sølv	19,322	—	30 —
<hr/>			
Tilsammen 134,167 Rbd. 34 ß.			

som nærmere sees af følgende Ballance:

	<u>Repr.</u>	<u>Sølv.</u>	<u>G. M.</u>
	Rbd. ß.	Rbd.	Rbd. ß.
Fondsbeholdning fra 1835	2508 59	107804	22092 22
Indkjøbt en kongelig Obligation stor		2000	
Modtaget 27 Obligationer for udlaan til Beløb . .			4800
Restance af Contingenter ved Aarets Udgang 1836	236 76		
Kassebeholdning samme Tid	4741 60		1806 30
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	7487 3	109804	28698 52

Herfra drages:

Indkomne Afdrag paa Udlaan			4752
Restance af Contingenter fra 1835	218 64		80
Dito affrevne som uerholdelige	33 36		
Kassebeholdning fra 1835	2193 91		4544 22
	<hr/>		<hr/>
	2445 95		9376 22
Fondsbeholdning ved Aarets Udgang 1836	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	5041 4	109804	19322 30

	<u>Repr.</u>	<u>Solv.</u>	<u>S. M.</u>
	Rbd. \textasciix .	Rbd.	Rbd. \textasciix .
som bestaaer i følgende:			
Tvende Indskrivnings=Bevise for afleverede Statspapirer		100704	1200
Bank=Obligationer		6600	4300
Danst=engelske Dito til 3 pCt.			3200
Tvende kongl. Obligationer		2500	
Rest af rentefrie Obligationer	96		8816
Dito af Contingenter	203 40		
Den contante Kassebeholdning	4741 60		1806 30
	<hr/> 5041 4	109804	<hr/> 19322 30

2. Regnskabet for Aaret 1835 med Bilage, var tilbagesendt af D^r H^r. Revisorer: Capt. Herforth og Klædehandler Thorsen, med Erklæring, at samme var befundet i god Orden og i enhver Henseende rigtig, hvorefter Regnskabsføreren erholdt Dwittering i Generalforsamlings=Protocollen; men med Hensyn til de imod Indskrivningsbeviser efter Pl. af 4de April 1835 afleverede Statspapirer var gjort en Bemærkning der foranledigede Vallotering, hvorved det med 31 Stemmer imod 11 vedtoges, at en Omfætning skulde skee saaledes,

at der indtil videre blev henstaaende en Capital af 100,000 Rbd. Sølv i den Kongelige Kasse imod Indskrivningsbeviis, samt at de Selskabet tilhørende 3 pCt. dansk-engliske Obligationer skulde, efter Administrationens Forslag, deponeres i Banken.

3. Efter Ansøgninger fra Selskabets 4 faste Budde, bevilgedes disse en Gratification, nemlig: de 2 ældste hver 50 Rbd. og de 2 yngre hver 35 Rbd., ligesom ogsaa et affødiget Buds trængende Familie tilstoddes en Gave af 30 Rbd., alt Sedler.

4. Regnskabets Status for afvigte Aar gav tilkjende, at der overeensstemmende med Lovens 17 §. kunde disponeres over en Sum af circa 7600 Rbd. deels Sedler og deels rede Sølv til nye Udlaan og Gratificationer, og i Forbindelse hermed bleve samtlige om Understøttelser indkomne 298 Ansøgninger, over hvilke de vedkommende Repræsentant-Classeficationers Betænkninger forud vare indhentede, foredragne, hvorefter 32 Medlemmer tildeelttes en Kapital af 5000 Rbd. rede Sølv som Laan og 198 Medlemmer 2755 Rbd. Sedler i Gratificationer fra 10 til 20 Rbd. hver. Af de øvrige 68 Ansøgninger kunde 54 aldeles ikke komme i Betragtning, hvorimod

5. Administrationens Forslag, at optage efterstrevne 14 trængende Medlemmer paa Pensionslisten fra 1ste Januar d. A., hver med 25 Rbd. Sedler aarlig, blev bifaldet af Forsamlingen, nemlig:

	Alder.
Portner Truelfsens Enke	71 Aar
Collecteur Brorsens Enke	70 —
Forvalter Smiths Enke	67 —
Lorvemester Hegums Enke	66 —
Fæstemand Støckens Enke	71 —
Inspecteur Schumanns Enke	68 —
Graver Sandsteds Enke	72 —
Skibscapitain Haberbier	72 —
Kræmmer Richters Enke	72 —
Brændeviinsbrænder P. Petersens Enke	69 —
Blikkenslager Ekstrand	78 —
Hofbogbinder Bergmanns Enke	67 —
Skræder B. Ziegler	70 —
Kjøbmand S. Jacobs Enke	71 —

Ligeledes bifaldtes at efterstrevne 24 gamle Pensionister erholdt et Tillæg hver af 5 Rbd. Sedler fra 1ste April d. A., nemlig:

	Alder.	Pension.
Porcellainshandler Thom-		
sens Enke	75 Aar	35 Rbd. 40 Rbd.

	Alder.	Pension.	
		Forhen.	Med Tillæg.
Ødikebrygger Halls Enke	79	40 Rbd.	45 Rbd.
Dreier Kihmes Enke . . .	83	— 45	— 50
Bogholder Amberg's Enke .	83	— 40	— 45
Parykmager Krugers Enke	73	— 35	— 40
Klokker Lysters Enke . . .	84	— 40	— 45
Kirkesanger Granlunds Enke	—	25	30
Sergeant Giøbels Enke . .	74	— 35	— 40
Guldsmed Kæmmerer . . .	83	— 35	— 40
Bud Maurikens Enke . .	84	— 35	— 40
Supercargo Bangs Enke .	85	— 35	— 40
Birkedom. Laurikens Enke	51	— 35	— 40
Cancellieraad Berg	74	— 45	— 50
Cancellier. Rathenborgs Enke	54	— 25	— 30
Urtekr. Kierrumgaard's Enke	62	— 30	— 35
Brændeviinsbrænder Han-			
sens Enke	76	— 35	— 40
Grønhandl. Sandberg's Enke	62	— 25	— 30
Skoemager E. Smidt . .	79	— 35	— 40
Snedker Schwarz's Enke .	71	— 25	— 30
Pensionist Schmidts Enke .	76	— 25	— 30
Fuldmægtig Hermes's Enke	68	— 25	— 30
Skoemager Christensen . .	73	— 25	— 30
Bud Broch	82	— 25	— 30
Guldsmed D. Schmidt . .	73	— 25	— 30

6. De i 4de Post ommeldte Gratificationer til Beløb
2755 Rbd. Sedler tildeeldes efterskrevne 198 Med-
lemmer:

Sold-Controleur Wildenraths Enke	10 Rbd.
Soldbetjent H. Meyers Enke	15 —
Sold-Controleur Ginnerups Enke	20 —
Soldbetjent Anthons Enke	10 —
Soldbetjent H. A. Schmidts Enke	10 —
Havne-Controleur Staahls Enke	15 —
Soldbetjent H. M. Møllers Enke	10 —
Port-Controleur Marriagers Enke	15 —
Soldbetjent N. Nielsens Enke	15 —
Havne-Controleur Brødersens Enke	15 —
Havneskriver Hansens Enke	20 —
Pakhuusskriver Fabritius's Enke	15 —
Jomfru Friederichsen, Soldbetjents Datter	15 —
Jomfru J. Kock, Sold-Controleurs Datter	15 —
Bogholder Erhardts Enke	10 —
Fuldmægtig B. Mørcks Enke	10 —
Forvalter Reimerts Enke	20 —

(Slutningen følger.)

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 15de April 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Slutning.)

Krigs-Assessor Ravnkildes Enke	10	Rbd.
Sømfrue Diedrichsen	10	—
Copiist Klyvers Enke	10	—
Inspecteur Reichs Enke	20	—
Fuldmægtig Brast's Enke	15	—
Copiist Orlamundts Enke	10	—
Forrige Foged C. F. Junge	10	—
Fabrikmester Lorengens Enke	15	—
Bankbud D. Larsens Enke	10	—
Secretair Lhanings Enke	10	—
Bandmester Falcks Enke	20	—

Jomfrue N. Falck	10	Rbd.
Pensionist J. K. Schmidts Enke	10	—
Fuldmægtig A. L. Schrams Enke	10	—
Commissionair Sorterups Enke	20	—
Justeermester Hostrups Enke	20	—
Copiist Giersteds Enke	10	—
Administrator Fortlings Enke	20	—
Fuldmægtig Bays Enke	15	—
Jomfrue F. L. Schlichting	10	—
Justitsraad Hansens Enke	20	—
Theater-Controleur Benzens Enke	10	—
Assistent Veders Enke	15	—
Forvalter Ballings Enke	20	—
Bandmester C. Sorensens Enke	10	—
Fuldmægtig J. G. Schneiders Enke	10	—
Overkrigscommissair Paulis Enke	20	—
Birkefriver Gøthes Enke	20	—
Kongl. Laqvai Smiths Enke	15	—
Fuldmægtig Gluds Enke	20	—
Havnefoged Møllers Enke	15	—
Justitsraad Rimestads Enke	20	—
Jomfrue Skanke	20	—
Tyhrbøder Petersens Enke	15	—
Registrator Dyrhauges Enke	10	—
Fuldmægtig Almindts Enke	10	—
Cancellieraad Lyders Enke	20	—
Bandmester Hjorths Enke	15	—
Dr. Lieutenant Holms Enke	20	—

Capt. Lieutenant Havns Enke	20	Rbd.
Underofficier Widalin	10	—
Smedemester Glumsøes Enke	10	—
Sergeant J. Holms Enke	10	—
Commandeur-Capt. Groves Enke	20	—
Capt. Hansens Enke	15	—
Ritmester Foghts Enke	10	—
Lieutenant Steenberg Enke	20	—
Landmaaler Bangs Enke	15	—
Lieutenant Bøj	15	—
Major Wadskjær	20	—
Cantor Klingbergs Enke	10	—
Cantor Tops Enke	15	—
Pastor Jacobsens Enke	20	—
Provstinde Bregendahl	15	—
Pastor Rynæs Enke	15	—
Overgraver Lunds Enke	10	—
Skolelærer Mortensens Enke	15	—
Graver Grundtvigs Enke	15	—
Candidat Medens Enke	20	—
Skolelærer Bisby	15	—
Tradslateur Andersens Enke	15	—
Sprogslærer Bressendorffs Enke	20	—
Institutbestyrerinde Quistgaard	15	—
Professur Rasmussens Enke	20	—
Tradslateur Bohses Enke	15	—
Professur Matthiessens Enke	20	—
Seminarielærer Clausens Enke	15	—

Institutbestyrer Bekers Enke	20	Rbd.
Lærer Oluffens Enke	15	—
Amtschirurg Beckmans Enke	15	—
Grosserer P. Nagels Enke	15	—
Bogholder Liunges Enke	15	—
Grosserer P. G. Beyers Enke	20	—
Capt., Grosserer D. Guldbergs Enke	20	—
Jomfrue N. Young	10	—
Jomfrue Hansteen	10	—
Jomfrue C. D. Larsen	15	—
Grosserer J. S. Mangors Enke	10	—
Bogholder Magens Enke	20	—
Tobaksfabrikør Wentzells Enke	15	—
Kobberstikker J. Sonnes Enke	15	—
Skibs-Capt. Bumans Enke	15	—
Skibs-Capt. Hammers Enke	10	—
Skipper=Enke B. Davidsens	10	—
Capt. Stages Enke	20	—
Kassierer H. Ebbesens Enke	15	—
Grosserer P. L. Nørregaards Enke	10	—
Snedkermester Nestveds Enke	10	—
Rjøbmand J. Thorsen	20	—
Urtekræmmer Schlichtkrulls Enke	15	—
Urtekræmmer C. H. Hansens Enke	15	—
Brændeviinsbrænder Iversens Enke	10	—
Tjener J. Møller	15	—
Stoemager S. Rasmussen	15	—
Hørkræmmer J. Olsens Enke	20	—

Jøsenkræmmer Winslevs Enke	15	Rbd.
Urtekræmmer C. Fristrup	15	—
Meelhandler Hagens Enke	15	—
Klædekræmmer Thunes Enke	20	—
Porcellainshandler W. Jonas	15	—
Jøsenkræmmer Schiotts Enke	15	—
Laugsbager D. J. Klitfoed	10	—
Portner Jørgensens Enke	10	—
Jøsenkræmmer Ebbesens Enke	20	—
Drakteur H. C. Friedel	15	—
Urtekræmmer Gulstrups Enke	15	—
Høker N. J. Holsts Enke	10	—
Urtekræmmer Hialtelins Enke	10	—
Klædekræmmer Bøgils Enke	15	—
Urtekræmmer Brocks Enke	15	—
Agent Kielers Enke	15	—
Lyststøber Alminds Enke	10	—
Glashandler Werniges Enke	15	—
Urtekræmmer Schyums Enke	10	—
Fiskehandler Larsens Enke	15	—
Skoemager D. Rasmussens Enke	10	—
Urtekræmmer Jensens Enke	15	—
Drakteur Helstrups Enke	10	—
Skoemager J. Storck	10	—
Pussemyntmager Mehrs Enke	20	—
Slagter H. Møllers Enke	10	—
Skoemager J. Riis	10	—
Reservebud Schaunborg	10	—

Capt. P. Egerods Enke	10	Rbd.
Muurmester Bønches Enke	20	—
Uhrmager Kielsens Enke	10	—
Maler Bergmans Enke	15	—
Kobbersmed C. Petersen	10	—
Muurmester, Lieutenant Egerods Enke	10	—
Bogbinder J. G. Lappé	10	—
Seglmager Brennoes Enke	15	—
Garver Koed's Enke	20	—
Bødker Terslevs Enke	10	—
Jemfrue F. C. Lopp	10	—
Snedker Flygenrings Enke	10	—
Skrædder Dahlbergs Enke	15	—
Snedker J. G. Esman	15	—
Glarmester Beck's Enke	10	—
Skrædder Hans Veldt	10	—
Kandestøber Wahlstrøms Enke	10	—
Maler Jacobsens Enke	10	—
Strømpevæver Bøschens Enke	10	—
Parykmager P. A. Wulff	10	—
Sadelmager Rothes Enke	10	—
Parykmager Weidemans Enke	15	—
Snedker Kohleders Enke	15	—
Linnedvæver J. P. Bylner	10	—
Skrædder J. C. Wibergs Enke	10	—
Snedker W. Busch's Enke	15	—
Væver Krusemarcks Enke	15	—
Skibsbygmester C. Kepholt's Enke	20	—
Capt., Kobbersmed J. Adrians Enke	10	—
Smedemester J. H. Schou	15	—
Kobbersmed C. Thrane	15	—
Skrædder J. H. Müllers Enke	15	—
Parykmager Dyrings Enke	10	—
Snedker Madsens Enke	10	—
Jemfrue Kleitrup	15	—

Snedker J. E. Lunds Enke	15	Rbd.
Skredder A. L. Balcke	10	—
Jomfrue Kasmissen	15	—
Sadelmagersvend. F. H. Bang	10	—
Juveler Lythersens Kone	15	—
Skoemager Westmans Enke	10	—
Blikkenslagersvend Rudolphi	10	—
Skoemager A. Olsens Enke	10	—
Fouteralmager Mogenssen	10	—
Guldsmed Behrensens Enke	10	—
Garver Kyhnells Enke	15	—
Vager Klokovs Enke	15	—
Faktor Rosenbergs Enke	15	—
Skredder H. M. Lunds Enke	10	—
Glarimester Lomans Enke	10	—
Skoemager Lars Holm	15	—
Skoemager Høyers Enke	10	—
Tjener Diedicks Enke	15	—
Kjøbmand D. E. Kubens Enke	15	—
Kjøbmand E. Cantors Enke	10	—
Bandmester P. Hansens Enke	10	—
P. Lassen, forhen Trakteur	10	—
Bogholder M. P. Borgens Enke	15	—

7. Følgende nye Medlemmer bleve optagne i Selskabet:

- Hr. Lieutenant og Viinhandler W. J. Petersen.
- Guldmægtig F. C. Schumacher.
- Lieutenant og Snedkermester J. L. Kramp.
- Snedkermester J. D. Schwarzklose.
- Urtekræmmer H. J. Nyested.
- Justitsraad og Raadmand E. Münter.
- Balletmester og Dandsedirecteur Bournonville.
- Urtekræmmer A. Piehl.
- Urtekræmmer A. E. Hansen.
- Jomfrue Tholbøll.

- Hr. Bødkermester Fredrich Thomsen.
 — Politibetjent J. Th. Hahn.
 — Værtshuusholder M. Houlsberg.
 — Politibetjent P. Wilstrup.
 — Krigsassessor N. F. Petersen.
 — Fuldmægtig J. F. Sebbelov.
 — Skipper J. P. Dohn.
 — Børstenbinder P. C. Kragh.
 — Urtekræmmer Gjerlov.
 — Urtekræmmer P. C. Jensen.
 — Theater-Controleur C. F. Gall.
 — Kunstdreier C. Brunstov.
 — Smedemester J. C. Christensen.
 — Skræddermester P. N. Mariager.
 — Skræddermester F. Morgenstern.
 — Fiskehandler L. J. Duus.
 — Lieutenant, Juveleer C. C. F. Schröder.
 — Krigsraad Bjerg.
 — Kasserer E. Carlsen.
 — Fuldmægtig P. C. Leisner.
 — Capt. P. F. v. Lempfert.
 — Institutbestyrer C. B. Wederkinck.
 — Overgraver Scheumberg.
 — Sproglærer Bertelson.
 — Kammerjunker, Pr. Lieutenant v. Staffeldt.
 Madam C. A. Kelling.
 Hr. Landskabsmaler F. C. Klerflov.
 — Garver F. W. Luchtenberg.
 — Capt. Bagtmester v. Schov, Ridder.
 — Capt. Schults, Ridder.
 — Candidat S. J. Heiberg.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab, den 28de Marts 1837.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Benzen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 22de April 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Marie og Wilhelm.

(Fortsættelse. See Nr. 13.)

Pigerne gik; Haand i Haand sluttede de sig tæt til hinanden, og Marie begyndte med sagte Stemme: Du kjender Arnolds Søn, og kaldte ham ved det sidste Besøg flere Gange min Forlovede.

Sophie. Den smukke, ranke, artige Wilhelm? Nu? fortæl!

Marie. Du veed, vi ere vorede op med hinanden; han er kun to Aar ældre end jeg. Som Barn var han saa mild, saa fredelig, saa god. Alt som Dreng har jeg havt ham langt kjærere end

Bikkens heftige, trodsige, ofte ondskabsfulde Gen-
 rik. Naar Nogen meente, at der ingen Fioler
 vare, havde han allerede sammensamlet mig en
 Blomsterkøst af dem; de første Roser, Kirsebær og
 Æbler bragte han mig. Han kunde let see det, at
 der i den hele Verden var ingen, jeg elskede saa høit
 som ham og min Fader. Og min Fader syntes ret
 at glæde sig derover. Men nu er, o Bee mig!
 Alting anderledes. O at han dog aldrig var kommen
 bort herfra! maaskee var han da endnu usfordævet.
 Den gamle Arnold har flere Børn, og behøvede ikke
 saa nødvendigt Wilhelm ved Arbeidet. For to Aar
 siden sendte han ham derfor til en Broder, der vel
 tyve Mile herfra har forpagtet en stor Gaard, for
 at hjælpe ham, og selv at udvide sine Kundskaber.
 Et Par Dage før sidste Pintsfest kom han derfra
 tilbage, endnu smukkere, og i sin hele udvortes Op-
 færsel aldeles den Samme som før. Men i det Indre
 staaet det ikke mere saaledes til med ham. Jeg har
 hidtil altid forsvaret ham; jeg siger enditit mangen-
 gang for mig selv: "Det er ikke muligt." Men,
 naar jeg saa betænker, hvor haardt han har be-
 handlet mig, saa maa jeg dog vel troe, hvad Mange,
 der elske mig, have sagt, at hans smidige Væsen er
 kun List og Hyklerie, — at hans Hjerte er ondt.
 Jeg forfærdes ret derover. Han maa ikke elske mig

mere. Naar jeg forestiller mig, at han var mit Ægtemand, og havde et ondt Hjerte, saa bliver jeg altid saa bange, som jeg blev som Barn, naar jeg herte tale om Helvede.

Sophie. Han har behandlet dig haardt, og Du har ikke fornærmet ham? Det begriber jeg ikke. Han er ond og det uden al Marsag?

Marie. Marsag maa han vel troe at have. Ser kun! I et Aarstid har Vilken's Henrik til min Ærgrelse meget forfulgt mig, og hans Forældre have besøgt os oftere end tilforn, saa at Hensigten er let at gjette. Nu havde ved Pintsetid det ugrundede Rygte udbredet sig i hele Byen, at jeg til næste Juul vilde ægte Henrik. Dette maa have opirret den unge Arnold efter hans Tilbagekomst; idetmindste syntes han fra Begyndelsen af saa tilbageholden. Hvorfor lagde han ei Mærke til min Opførsel mod ham? Jeg viste mig jo dog, tænker jeg, da han strax i de første Dage besøgte os, mod ham som forhen. Noget bly var jeg vel sagtens; men hvor kan man andet, naar man i to Aar ei har seet en ung Mand, og endnu ikke veed, om han er til Sind's ligesom før? At der ikke var noget om det med Henrik, lod jeg ham dog ved Pintsedansen tydeligt nok forstaae. Henrik sagde mig, saaledes at Wilhelm kunde høre det, en uanstændig Spøg,

som maa ærgre en anstændig Pige; jeg rødmede, og vendte mig bort fra ham. Strax derpaa gik jeg med nogle Veninder til en Spadseregang fra Pladsen. Jeg havde lagt min Soelhat der, hvor jeg havde siddet. Da vi kom tilbage, laae der i den en smuk Blomsterkorf af Murikler, Gyldeulaf og Lavendler. "Den er fra Henrik," hvidskede en Kone til mig. Jeg tog Korfen, saae paa Vilhelm og Henrik, og kastede Blomsterne med et foragteligt Blik, som Henrik ved sin skamløse Tale havde fortjent, bort. Siig, kunde jeg tydeligere sige Arnold, paa hvad Fod jeg stod med Wilkens? Men Arnold forblev tilbageholden, og besøgte os ei videre. Men at han kunde være saa ondskabsfuld, havde jeg aldrig troet. Tænk engang! En Maaned derefter havde min Broder Bryllup med Richters Hanne. Hanne havde altid været lystig og munter og flink til Dandsen, men dog stedse uskyldig og dydig. Nu forestil Dig! Om Natten før Brylluppet var der strøet Hakkelse fra hendes Faders Huus lige til Kirken. Den Forhaanelse pleie onde Menneffer dog kun at tilføie frække og liderlige Tøser. Og hvem havde gjort det? — Ak! Vilhelm, heder det.

Sophie. Skrækkeligt!

Marie. Ja, skrækkeligt! og dog, overvei nu Sagen! Richters Huus ligger saa Skridt fra

Kirken; paa Veien derhen laae en temmelig Mængde Myner; men ogsaa fra Kirken lige til Arnolds Huus fandtes hist og her nogen, og udenfor hans Huus der vel en halv Haandfuld. Ogsaa havde en Mand ved Midnat seet ham snige sig bort fra Kirken. Vi var alle næsten som ude af os selv. "Det skal være Hevn," sagde min Broder, "fordi han befrygter, at Du vil ægte Vilfens Henrik!" Richter og min Fader vilde klage; men for den ærlige, gamle, Arnolds Skyld, der vist ikke havde nogen Kundskab derom, lode de det være. Kort derefter gif Vilhelm til en Naboebye, til sin Morbroder, der var syg, for at hjælpe ham ved Hæbjergvingen; og hans slette Streg forglemtes. Fjorten Dage efter kom han tilbage, for at spille mig en lige saa slem Streg.

Sophie. Det løber mig koldt over mit Legeme; — skulde vel —

Marie. Ak, vee mig! det, som nu kommer, har jeg seet med egne Øine. Derhenne i Hagen, mod det Sted, hvor man beqvemt kan see over Arnolds Muur ind i vor Hauge, var der opvoret en Blomst, som Ingen, til hvem jeg viste den, kjendte. Vi vare nysgjerrige efter at see, hvad den vilde blive til. Den blev over to Uen høi, og paa Stengelen viste sig een Blomsterkloffe over den anden lige til Toppen. Vel tregange om Dagen gif jeg

hen for at see, om Blomsten var begyndt at springe ud. Endeligt aabnede sig den underste Klokke. Jeg havde aldrig seet et mere glindsende Rødt, og var henrykt af Glæde. Ogsaa Andre forlystede sig ved at see dens Pragt. En Aften, da de fleste Klokker allerede stode i deres fulde Ekjønhed, beundrede endnu min Fader og den gamle Richter Planten tilligemed mig. "I Morgen vil jeg sætte mig den for Brystet," sagde jeg; "naar jeg da gaaer til Kirke, ville Pigerne undre sig, og spørge, hvor jeg har faaet den sjeldne Blomst fra." Før jeg lagde mig, saae jeg endnu her bag Kammervinduet ned i Haugen. See, da var Vilhelm paa Muren og i Hast i vor Hauge henimod Blomsten, og derpaa hurtigen igjen over Muren tilbage. Om Morgenen itede jeg ned; af, Planten var oprykket med Roden, og borttaget. Du seer paa mig, som begriber Du ikke den Dandskab, der fordærver for Andre en uskyldig Fornøielse; o! det var endnu ikke den sidste. Just for 14 Dage siden, den 1te September, paa min Fødselsdag, som han nok kjendte, paa hvilken han ellers altid skjenkede mig kjære Foræringer, tilføiede han mig endnu en Årtenskelse. Op til Arnolds Hagemuur havde jeg en Græskarplante, der kun bar to Frugter. Den ene, af en beundringsværdig Størrelse, laae oven paa Muren;

den anden, mindre, ned imellem Løvet. "See engang," sagde min Fader, der gik ved min Side i Haugen, "hvad er det, der staaer paa det Græskar?" og viste paa den mindre Frugt. Jeg kjendte let mit og Henrik Vilken's Navne. Gjerdet er lidet, og han havde let kunnet smutte over der. "Jeg vilde ønske," sagde jeg, "at den Mar hellere havde affskaaet Græskarret, end vanziret det med sit Navn;" og jeg glædede mig desto mere over det andet ubeskadigede. Jeg gik ind i Huset, og min Fader op paa eet af Loftene. Tilfældigviis seer han der ud gjennem et Taghul, og faaer da Die paa — gjet engang, hvad? Wilhelm klavrer op, speider lurende omkring, affskjærer Græskarret, og bærer det hurtigt bort. Og det paa min Fødselsdag! — Har jeg ikke Ret? Wilhelm er ikke mere den Gamme, og min Kjærlighed er skuffet.

Marie græd bitterlig, og Sophie græd med hende, og forsøgte at trøste hende. Endnu ved Bordet vare Pigerne, ligesom den Gamle, alvorlige, og talede lidet. Faderen gik siden ud i Marken, og Sophie ud i Byen, for at besøge nogle Bekjendtere. Men Marie sad eensom i sorgmodige Tanker; den ene Haand sank med Strikketsiet ned ved hendes Side; den anden understøttede hendes skjønne, nedtyngede, Hoved.

”J saa dybe Tanker, lille Jomfru Marie!” raabte ufornodentligen en velbekjendt, trængende, gammel Kone, der med mangen Velgjerning der i Huset, satte sin Kurv ned, som hun havde paa Ryggen, og sladrede længe om Dit og Dat. ”Jeg maa vel til at gaae igjen,” sagde hun endeligen, idet hun langsom aftog et Klæde, der laae oven i Kurven. ”Der var jeg,” vedblev hun, ”tidligt i Morges, herinde hos Arnolds. Paa Skabet stod et smukt, glindsende, Græskar. Det er jo et sjeldent stort Stykke, sagde jeg. Ja, sagde Wilhelm Arnold, der var bleven alene i Stuen. J spiser jo gjerne Græskar, Moder! Vil J have det? Og han saae derhos saa forvirret ud, jeg veed ikke, hvorledes. Den spiset jeg gjerne, var mit Svar. Hastig sprang det unge Menneſke op, og rakte mig Frugten med de Ord: Hurtig, tag den, at den kan komme mig af Syne! Det vilde dog være Skade, at skjære den itu, tænkte jeg; jeg vil bringe Jfr. Marie den. Saaledes paa et Skab klæder et Græskar ret smukt. Jeg har ikke noget Skab; jeg har kun en Kiste.”

(Fortsattes.)

N. L. Niſſen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 17.

Løvedagen den 29de April 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Marie og Wilhelm.

(Slutning.)

Under denne Glæden satte hun Græskarret paa Bordet, ønskede en god Morgen, og gik. Strax i Diebliffet havde Marie kjendt Græskarret at være hendes, og hun stod længe skjælvende, førend hun paa den Side, der havde ligget paa Muren, blev Wilhelm Arnolds og hendes Navn vaer, samt de Ord: "d. 12te August," indsluttet af en pyntelig lille Krands. Hun studsede og hensank i Spørgsmaal og Tvivl. "Den 12te August" tænkte hun; det er jo hans Fødselsdag; har jeg ikke da, endnu

for 3 Aar siden, forceret ham et himmelblaat Vaand, med gyldne Blomster, om Hatten? Den 12te August, efterat han togange med Forsæt har bedrevet mig, skjærer han sit og mit Navn i Græskarret; saa har han jo vel den Dag endnu været mig god? — Hvis han elskede mig? — Og den 1te Sept. affskærer han Græskarret. Hvad betyder da det? Hvorledes har jeg det? Hvo forklarer mig den Gaade?

Der stod den Gulde, Overraskede, med Pegefingeren paa Panden, kunde ikke finde Rede i det Virvar af Formodninger, Betyndringer, Forhaabninger og Dnsker, der omtumlede sig i hendes Sjæl, og af alle kun udbringe en eneste bestemt Tanke, den, at hun ikke formaaede at sene Sammenhængen. Hun stod, hun satte sig, gik op og ned, og tænkte efter. Derpaa lagde hun Græskarret i det aabent staaende Vindue, traad med i hinanden slyngede Arme et Par Skridt tilbage, og tænkte efter. Saa ilede hun igjen fremad, for at dreie den indskaarne Skrift, der vendte udad, om til sig, og væltede Græskarret. Da styrtede Græskarret ud af Vinduet, rullede hen paa Gaden, og laae pludseligt for Vilhelms Fædder. Unglingen, der just vilde gaæ forbi, foer sammen, forbausset og forskrækket over her at gjenfinde Græskarret, løstede det op, kastede ængstelig og kjærlig Dinene til Vinduet, saae den

forlegent der staaende Elskede; og hans beskedne Silsen, det veemodige Blik i hans Dine, det Bedende i hans Ansigt og i hans hele Stilling, og et Par forvirrede, kun fremstammede, Ord, sagde hende Noget, der i sædvanlig Tale vilde lyde som saa: Du vredes ikke, at jeg endnu elsker den Forlovede! Var det faldet mig ind, at det vilde stede dig, da havde jeg ikke skrevet mit Navn ved Siden af Dit. Men tilgiv mig, og vær ikke bange! jeg vil, naar Du er Hustru, aldrig tiere give Dig at forstaae, at jeg ikke kan glemme Dig, og glæde mig, naar Du er lykkelig. Hendes Blik, fuldt af Mildhed og Medlidenhed, overtlydede ham om, at hun havde forstaaet ham. "Maa jeg bringe Græskarret ind?" spurgte han. Hendes milde Bøining med Hovedet og venlige Tien svarede: "Du maa." Og et Dieblik efter satte Ynglingen Græskarret for hende paa Bordet, og gjentog af det overstrømmende Hjerte og med vaade Kinder sin Ven om Tilgivelse. "Jeg er ret ulykkelig, kjære Marie! siden den Tid, Du, som jeg maa troe, er bleven vred paa mig. "Kjære Marie siger Du," svarede Pigen; "dersom jeg var Dig kjær, kunde Du da vel have været saa mistroisk og — o Gud — saa ondskabsfuld imod mig?"

Wilhelm. Ondskabsfuld? — Af, kjære, gode Marie! har Du ikke kjendt mig allerede fra

den Tid, da vi som Børn med-hinanden plukkede Gaaseblomster paa Engen, og flettede Krands af Smørblomster? Har Præsten ikke paa een Dag lagt sin Haand paa vore Hoveder i Kirken? Naar saae Du da nogensinde Dødsfab hos mig? Men det har Du heller ikke villet sige. Du meente kun min Undseelighed. Og Du kalder mig mistroisk. Er man da mistroisk, naar man bange og beklemmt ikke har Mod til at tale, fordi man hører alle Menneſker sige, at en Anden foretrækkes? naar man selv seer, at man forsmaaes? Har Du ikke selv sagt det, at Du ringeagtede min gode Villie?

Marie. Jeg? Vilhelm! jeg?

Vilhelm. Ja, husk Dig om! Saae Du ikke ved Pindsedandsen paa Henrik og mig, og kastede derpaa min Blomsterkøst saa haanlig paa Jorden?

Marie. Din Blomsterkøst? Tilgiv mig! Din Blomsterkøst? Men Moder Schmidt tilhvidskede mig jo, at den var fra Henrik.

Vilhelm. Jeg havde lagt den i Din Hat. Saa var jeg Dig jo dog vel ikke for ringe? Saa havde Du mig jo dog vel endnu en Smule kjær?

Marie. O over Alt kjær, Du Gode! evig — Men nei, nei, først maa Alt herud. Vilhelm — ved min Broders Bryllup — hvem havde strøet den Sakkelse?

Vilhelm. Ja, vidste jeg, hvem den Skurk var. — — Først for kort Tid siden har jeg hørt, og jeg var nær ved at synke til Jorden, at mangen Gen havde mig mistænkt. Og ogsaa min Marie har da kunnet tiltroe mig det? See, jeg kom fra min Morbroder, der laae syg af Feberen, sildigt om Aftenen fra Naverup. Kloffen kunde være Elleve. Maanen var gaaen ned; og det var temmelig mørkt. Smidlertid bemærkede jeg dog den faade Streg. En smal Stribe Hakkelse laae fra Richters Huus lige til Kirken. Hvorfor skulde Du gjøre Støi, og volde de gode Menneſker Uergrelse? Du kan jo selv skaffe det bort. Jeg skrabede det Snavs sammen, puttede det i min Lomme, og kastede det bort hjemme. Desværre var der dog blevet nok liggende endnu. Da jeg den følgende Morgen gik i Kirke, saae jeg med Skræk enkelte Straae ved vor Dør og paa den hele Bei. Jeg undersøger min Lomme, og en lille Rist i den viser mig, hvorfra Straaene ere komne. Er Du nu beroliget, er Du mig nu god?

Marie. Brave, ærlige Vilhelm! — Men hvorfor oprykkede Du min skjønne Blomst?

Vilhelm. Det maatte jeg nødvendig, og om den havde været endnu mange Gange skjønnere. Himlen maa vide, hvorledes den Plante var kommen i Eders Hauge. Her kjender man den slet ikke;

men i den Skovegn, hvor min Faders Broder boer, er den meget almindelig. Planten er giftig, og hedder purpurrød Fingerballe. Man havde der fortalt mig, at en Pige var bleven meget syg af en Koft af disse Blomster. Nu hørte jeg bag vor Hauge-muur, at Du havde i Sinde den paafølgende Dag at smykke dit Bryst dermed. Strax vilde jeg gaee ind til Eder; men jeg havde ikke Mod dertil; og, da den gamle Richter gif fra Jer, var det blevet for sildigt. Min Angest var ubestrikelig. I Morgen, tænkte jeg, indaander Marie af det, der synes hende saa deiligt, Sygdom eller Døden; og jeg sprang ind i jer Hauge, og oprykkede Planten.

Marie (med Taarer i Diet). Hvorledes skal jeg takke Dig, Du Trofaste? Saalænge jeg lever, vil jeg være Dig tro; og, naar Du nogensinde er bedrøvet eller syg, vil jeg trøste Dig og pleie Dig, saa godt jeg formaaer. Ungaaende Græskarret vil jeg nu ei engang gjere Dig noget Spørgsmaal.

Bilhelm. O det var mig en haard, nedbøiende Krænkelse. Og tro mig dog, det var ikke saameget af Brede som af Angest og Græmmelse over, at jeg var bleven Dig saa ganske foragtelig, at jeg tog den bort, fordi jeg ikke kunde forvinde Smerten over, hvad jeg hørte Dig sige til din Fader:

”jeg vilde ønske, at den Nar hellere havde affkaarret Græskarret, end vanziret det med sit Navn.”

Marie. Alt! tilgiv mig denne Feil, som var uden Fornærmelse mod Dig! det var ikke Dig meent. Jeg vidste jo ei engang, hvorledes Du havde prydet dette Græskar. Jeg talte om det andet, hvorpaa Henriks Navn stod. Og bær nu ingen Nag til mig, fordi jeg kunde være saa mistænkelig! Hvorfor sige retsindige Menneſker det dog ikke strax til hverandre, naar de ei forstaae hverandre? Hvorfor bære de deres Mistroe saaledes indsluttet i deres Hjerte? Nu først kjender jeg min fromme, ærlige Vilhelm ret tilgavns; nu er Du mig endnu uendeligt dyrebarere end før; og saa dyrebar bliver Du mig indtil Døden. Hvor vil min Fader glæde sig, naar han kommer og erfarer Alt, og af sit Hjerte kan sige: ”Gud skee Lov! at Du er uskyldig, Vilhelm!”

”Gud skee Lov! Du er uskyldig, Vilhelm!” raabte den indtrædende Fader. ”Jeg hørte din Stemme, og blev forundret staaende udenfor, og veed nu Alt. Gud skee Lov! Du er uskyldig, min Søu!” Med disse Ord omfavnede han de Elskende, og formaaede, formedelst sine Følelsers Hefstighed, neppe endnu at tilføie: ”Mine Børn! værere lykkelige!”

I det Samme kom ogsaa Sophie tilbage. Med fremstrakte Hænder jublede Marie hende, i Faderens og Brudgommens Arme, i Møde: "Skynd Dig, Sophie! kom og hør, hvor lykkelige vi ere!"

Tidens nyttige Anvendelse.

Tabet af Tiden, siger den gamle Richard, er endnu vigtigere end Tabet af Penge; thi ved en rigtig Brug af Tiden kan Tabet af Penge ofte igjen erstattes. Og alligevel er det utroligt, hvor skjedeslest mange Mennesker omgaaes med Tiden. Kun eet Exempel til Østertanke! Et ungt Menneske tilbragte i sine Studenterdage hver Morgen en Time med at ryge sin Pipe Tobak ved at staae i Gaarden og see paa sine Duer; dette beløb sig i de tre Aar, som han tilbragte ved Academiet, til et Tab af 1095 Timer; men hvilke Timer? Saadanne Timer, i hvilke han slet intet vandt til sin Forædning. Havde han ikke i disse 1095 Timer kunnet lært eet eller andet levende Sprog, eller gjort sig bekjendt med Begyndelsesgrundene i Naturvidenskaberne? Da havde ogsaa denne Tid været anvendt til Nytte. Hvo som saaledes dagligt taber 4 Timer, har i 3 Aar tabt 4,380 Timer. (Af den gamle Richards Kunst at blive rig og lykkelig. Af Benj. Franklin).

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 6te Mai 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Selskabet, som understøtter ugifte
Fruentimmer, hvis Kaar ikke svare
til deres Opdragelse.

Om dette Selskab har en Uærvnt, for at udbrede
Kundskab om Samme i Publicum, i Bladet "Kjø-
benhavnsposten" No. 95—96 Side 396, for
indeværende Aar, meddeelt nogen saadan Under-
retning, hvorved bemældte Hensigt i dette Blads
Læsers Kreds vil være opnaaet. Da det imidler-
tid er kun en vis Kreds, i hvilken Saadant derved
har kunnet skee, og det af flere Vedkommende er
anseet ønskeligt, saa meget som mueligt at søge at

udbrede Kundskaben om Samme, har jeg, ogsaa som p. t. Medlem af dette Selskabs Administration, troet det at ville være hverken overflødig eller upassende, i det jeg, som Medlem af Skriftcommiteen for "Borgervennens" Redaction, paa denne Tid har det Hverv at levere Bidrag til dette Ugeblad, tillige at benytte den Leilighed, som Dets Udgivelse for en heller ikke liden Kreds af Læsere frembyder, til samme Hensigts Opnaaelse. Det var nemlig i Anledning af, at man, ved den i Kjøbenhavnspostens No. 74 og 78 d. N. leverede Anmeldelse af Hr. Provst Schacks Revision og Fortsættelse af Hoffmans Fundatssamling, havde omtalt en længe følt Mangel af en omfattende Forsørgelses-Anstalt for ugifte og trængende Døtre af den bedre Middelsstand, at Indsenderen havde fundet en Opfordring for sig til at meddele Oplysning om dette Selskab, som, endskjøndt ikke i nogen stor Udstrækning, dog efter Gyne, i henved et halvt Aarhundrede, har bidraget til at lindre uformuende ugifte Fruentimmers Kaar. Og det er efter lignende Foranledning, at de efter følgende Notitser, der udgaae fra samme historiske Kilde, som hiin i "Kjøbenhavnsposten" indrykkede Oplysning, her meddeles, og derfor ville findes i det Væsentlige at have nogen Lighed med Samme.

Det var da i Maret 1792, at det i Overkriften af denne Beretning nævnte Selskab stiftedes, i den Hensigt at understøtte ugifte og uformuende Fruentimmer, naar de, ved deres Forældres eller Forsørgeres Død, dertil maatte blive trængende.

Ved Oprettelsen var Selskabets Indretning saadan, at ethvert af Selskabets Medlemmer, ved at erlægge et ringe aarligt Contingent af 2 Rbdlr., var berettiget til at indtegne, til eventuel Understøttelse derfra, saamange Døttre eller andre Fruentimmer, som det vilde. Men denne Grundfeil i Selskabets ældste Indretning blev, ved en Revision af dets Love i 1817, rettet, saa at det i Følge deraf vedtoges, at Enhver (Fader, Moder, eller anden Forsørgere) der er Medlem af Selskabet, og er under 45 Aar, kan faae een eller flere Døttre eller Andre indtegnede til at nyde Understøttelse af Selskabet efter sin Død, imod derfor at betale: a) i Indskud 20 Rbdlr. for den første Datter og for hver 3de-Datter, og 15 Rbdlr. for hver af flere Døttre, samt b) i Contingent 2 Rbdlr. aarligt for hver Datter og 4 Rbdlr. for hver 3de-Datter.

Det maa nemlig bemærkes, at Selskabets Medlemmer ere tvende Slags, ordentlige og overordentlige; de første ere de, som indtræde i Selskabet til Fordeel for egne Døttre, og betale det

almindelige Contingent af 2 Rbdlr. aarligt for hver indtegnet Datter; de sidste ere de, som, hvis de ved deres Indtrædelse i Selskabet selv ei have Døttre, indtegne til eventuel Understøttelse et andet ugift Fruentimmer (en Ikke-Datter) og betale som Saa-danne et dobbelt aarligt Contingent af 4 Rbdlr. for ethvert No., hvormed de interessere i Selskabet, iøvrigt Begge desuden mod Betaling ved Indtrædelsen af det fastsatte Indskud, som anført.

Iøvrigt maa det ei lades ubemærket, at ved Selskabets første Oprettelse i 1792 en stor Deel af de indtraadte og bidragende Medlemmer har været saadanne, som indgik i Samme fornemmeligen for at fremme dets væsentlige Formaal, at gjøre Vel, og uden at lade indtegne Døttre eller Ikke-Døttre til eventuel Understøttelse af Samme; hvilke Medlemmer benævnes Velgjørere, og af hvilke Selskabet endnu har nogle. Og saaledes var Selskabet i sin oprindelige Character næsten alene at betragte som et et veldædigt Selskab; thi baade var det Contingent, som krævedes af Medlemmerne, ubetydeligt, og den Udgang, som gaves endog flere Døttre af samme Fader til at erholde Understøttelse af Selskabet for et saadant enkelt Contingent, var i en saa høi Grad liberal, at der endog, saavidt jeg erindrer, efter 2de Medlemmer have været

Crigtigt nok for mange Aar siden, og Pensionens Ud-
 tælling begrundet i den første Indretning for Lovene
 af 1817), 5—6 Døttre af hver, som ved deres Fæ-
 dres Død fik Udgang til Pension af Selskabet, hver
 med en aarlig Understøttelse, som hidtil har været den
 almindelige, og et Slags Minimum, af 12 Rbdlr.
 Ved Lovene af 1817, som rettede den i Selskabets
 ældre Indretning stedfundne Feil derhen, at Con-
 tingent skulde erlægges for ethvert No., med hvilket et
 Medlem vilde interessere i Selskabet, og desforuden
 et Indskud betales ligeledes for enhver til eventuel
 Pension indtegnet Datter, forandrede Selskabets
 Character saaledes, at det er blevet, saa at sige,
 en Blanding af et veldædigt og et Slags Liv-
 rente=Selskab. Thi, om ogsaa et Medlem ved
 Erlæggelse af Indskud og Contingent har erhvervet
 sig en lovbestemt Rettighed til eventuel Understøttelse
 eller Pension at oppebæres af den af ham indtegnede
 Datter eller Ikke=Datter; saa er dog den Pension,
 som efter en Faders eller Forsørgers Død tilfalder
 en Saadan, ikke at ansee som grundet i sædvanlig
 Beregning for Livrenteselskaber, men maa, hvor
 ubetydelig den end kan synes, og virkelig er, dog
 erkjendes at være i Almindelighed en meget fordeel-
 agtig Rente af den i Selskabet indbetalte Capital.
 Bist nok tabes det Hele, som af et Medlem er ind-

betalt i Indskud og Contingent for en Indtegnet ved Dennes Død eller Forsørgelse ved Giftermaal i vedkommende Medlems Levetid, et Vilkaar som er lige med hvad Tilfældet er ved alle Enkekasser og andre saadanne Indretninger; men det kan ikke nægtes, at, naar en Indtegnet kommer til at nyde Pension af Selskabet, og nyder den længe, da er der i det Udbytte, som den i Indskud og Contingent indbetalte Summa, især om Forsørgeren i ikke lang Række af Aar har contribuereet dertil, giver af sig for hende, dog Noget, som maa kunne siges at være givet.

Served er da ogsaa en væsentlig Forskiel opstaaet i Beskaffenheden af de Rettigheder, som paa den ene Side Selskabets Medlemmer maae ansees at have erhvervet sig og at være i Besiddelse af i Henseende til de af dem til eventuel Understøttelse Indtegnedes Udkomst til i Tiden at opnaae Samme, og som paa den anden Side Selskabet maa ansees billigviis at have til at indskrænke denne Rettighed og at fastsætte de Vilkaar, under hvilke saadan Udkomst skal kunne erkjendes og indrømmes dem. Saalænge nemlig Selskabet kunde betragtes væsentligen som et veldædigt Selskab, syntes der ikke med Føie at kunne indvendes meget mod det oprindeligen antagne Princip, hvorefter den til

Understøttelse Indtegnede, naar hun paa hvilkens somhelst Maade havde en Indtægt af 150 Rbdlr., ansaaes som utrængende til Pension af Selskabet, og paa Grund deraf ei indrømmedes Udgang til, under saadanne Omstændigheder, tillige at pensioneres af Selskabet. Efter den i 1817 derimod foretagne Forandring i de Vilkaar, under hvilke Selskabets Medlemmer interessere i Samme i Forventning om eventuel Understøttelse derfra for deres Efterladte, maa baade denne Indskrænkning i Selskabets Medlemmers Rettigheder synes mindre besøiet, og Bestemmelsen om den Indtægt af 150 Rbd., der endnu er gjældende saaledes, at den udelukker fra Udgang til Pension af Selskabet, synes ei ganske passende efter Tidernes Vilkaar og den med Pengevæsenet foregaaede Forandring. Denne Bemærkning har ogsaa i sildigere Tider flere Gange været gjort, og endeligen med saadan Virkning, at ved den nye Revision af Selskabets Love, som p. t. forhandles, en Forandring i denne Henseende rimeligvis kan imødesees. Det er baade en høist odieus Control, nærmende sig til et Slags Inquisition i Familiernes huuslige Stilling og oeconomiske Forfatning, som Administrationen, efter den hidtil bestaaende Indretning, har maattet holde, for at bedømme Bedkommendes Udkomst til at erholde den

Pension af Selskabet, hvortil deres Forsørgere have i levende Live contribueret for dem, naar de derom mælde sig; og det synes nu at være en Fordring, der i Almindelighed uden videre Control har Krav paa at tilfredsstilles, naar Vedkommende derom mælde sig, i det de, som selv ansee sig dertil trængende, maae have Formodningen for sig, at de virkelig ere det, med mindre det skulde være en notorisk Sag, at de ere formuende; thi Formuende er det ikke Selskabets Hensigt at understøtte med en Pension, der dog tildeels er en Veldædigheds Sag.

(Slutningen følger.)

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 13de Mai 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Selskabet, som understøtter ugifte
Fruentimmer, hvis Kaar ikke svare
til deres Opdragelse.

(Slutning.)

Maaskee havde det været rigtigst, at den i Kjøbenhavnsposten No. 95—96 meddeelte Underretning om dette Selskab havde været udsat, indtil Bekjendtgjørelsen herom havde kunnet skee i Overensstemmelse med den Forfatning, som med nogen Forandring efter Omstændighederne kan ventes. Men denne Bekjendtgjørelse er nu eengang skeet, og har fremkaldet nogle nye Bemærkninger i samme

Blad No. 111, Side 456, af en anden Anonym; hvilket viser, at Sagen ei har manglet at tildrage sig nogen Opmærksomhed, og er det, som har bevæget mig til ei længere at tilbageholde mig fra at meddele ogsaa dette Bidrag med nogle Reflexioner, for end mere at sætte Enhver, der maatte interessere sig for at kjende Selskabet, i nærmere Kundskab om det.

Den Pension, som Selskabet eventualiter udbetaler, har hidtil, som Minimum, været 12 Rbd. aarligt; vist nok en Ubetydelighed som Understøttelse for den Trængende, men som Udbytte af det ligeledes ubetydelige Bidrag, hvorved det er opnaaet, modtaget af Mange med Taknemmelighed, og derhos, begge Dele retteligen betragtede i Sammenhæng, ei heller ganske at foragte. Det vil, selv ved løselig Beregning, indsees, at Selskabet, naar det ei havde havt en Støtte i Gøddædighedens Offere, ei engang vilde have været istand til at yde denne ringe Pension; og jeg tvivler meget om, hvis denne Kilde i Fremtiden skulde ganske ophøre at flyde for Selskabet, og endnu mere, dersom en blot beregnende Mand skulde træde istedet for saadan Gøddædighedsaand, der besjelede Stifterne, og hidtil har vedligeholdt sig i Selskabet, og tillokke Mængde af Medlemmer, calculerende fornemmeligen paa egen

Fordeel, at det da vil have Udsigt til at opnaae en mere blomstrende Forfatning end hidtil, end sige at kunne gjøre, hvad stedsse maa være dets Formaal, som især eller for en stor Deel et Goddædigheds-selskab, at yde en forhøiet Understøttelse til sine Pensionister. Jo talrigere Selskabet bliver ved Mængde af Medlemmer, desto større maa ogsaa, efter Omstændighederne og Tidernes Beskaffenhed, dets Risiko blive. Foruden dem, som p. t. pensioneres af Selskabets Fonds, vare ved Udgangen af Maret 1836 til eventuel Understøttelse af Hovedfonden indtegnede 29 Personer.

Ved Indtægterne af de saa lavt ansatte Contingenter og Indskud alene vilde Selskabet end ikke have kunnet virke i det ringe Omfang, hvori det hidtil har virket. Velvillig Understøttelse af Saadanne, som, af Interesse for Selskabets Diemed, indtraade deri som Medlemmer, uden for deres Bidrag at gjøre Fordring paa eller have Forventning om eventuel Understøttelse for nogen Efterladt, har udgjort og udgjør endnu en betydelig Deel af Selskabets Indtægt. Det er fornemmeligen ved Bidrag af saadanne Medlemmer, i Forbindelse med det af afdøde Grosserer Niels Brock til Selskabet skjænkede Legat, at Selskabet har samlet den Capital, det p. t. er i Besiddelse af, og af hvilken, det

ved Lovene er bestemt, at en Sum af 10,000 Rbd. til Sikkerhed for Selskabets Existence, stedse skal forblive en urørlig Capital.

Ved dette Legat blev en Capital af Sølv 3,458 Rbd. 68 β . skjænket Selskabet, og udlagt Samme med a. en Panteobligation, dat. 3 Mai 1805, paa 1ste Prioritet i Huset No. 164 Lit. B. i lille Kongsgade paa Christianshavn for 3,300 Rbd.

b. en østersøisk Obligation . . .	70	—
c. rede Penge	88	— 68 β .

3,458 Rbd. 68 β .

Af Selskabets Hovedfond have i de sidste Aar omtrent 50 ugifte Fruentimmer aarligen nydt Understøttelse, og Flere ere indtegnede til i Tiden at nyde Saadan; desuden udbetaler Selskabet aarligen 7 Renteportioner paa 20 Rbd. hver til Enker og ugifte Fruentimmer af afg. Jomfru Leidners Slægt, til hvilket Niemed bemældte Jfr. Leidner, ved Testament af 31 Mai 1798, har legeret en Capital af 3,500 Rbd.

Dette Legat kan dog egentligen blot siges at bestyres af Selskabet ved dets Administration, uden at det selv har nogen Fordeel af det eller synderlig Udsigt til i Tiden at faae nogen Fordeel af det; thi dette kunde først blive Tilfældet, naar

enten de i Legatrixes Testamente og Fundatsen for Samme nævnedes Paarørende maatte uddøe, eller til en Tid ingen Qualificeret dertil maatte mælde sig; men denne Familie er i saa mange Forgreninger udbredt, at der ikke er nogen Sandsynlighed for at dette Tilfælde vil indtræffe. Selskabet har for sin Uleilighed den Fornøielse at kunne overholde og opfylde en Af døds sidste velgjørende Villie.

Selskabets Forretninger besørget uden Bederlag af en Administration af 3 Medlemmer, som i Generalforsamlingerne vælges paa 3 Aar, saaledes at hvert Aar den Ældste fratræder.

Selskabets Formuestilstand vil erfares af følgende Extract af dets Status for 1836.

	R. Solv.	Solv.	Repr.
	Rbd. R.	Rbd. R.	Rbd. R.
Selskabets Tilstand var efter Regnskabets Afslutning den 9de Februar 1836 . . .	1,500	= 14,600	= 1,146 95
1. Dets Indtægter i Aaret 1836 vare			815 87
2. Dets Udgifter i samme Tid have været			721 94
Beholdning hos Regnskabsføreren			93 89
Dg blev saaledes Fondens Tilstand til bemældte Tid	1,500	= 14,600	= 1,240 88
Uf Repræsenteriver blev et Beløb af			+306 =
omsat mod en Creditcassee Obligation paa Solv . . .		+ 300 =	
saa at Selskabets Gien- dom til samme Tid blev . .	1,500	= 14,900	= 934 88

Tillæg til ovenstaaende Beretning.

A. Extract af N. Brocks Testamente, under 19de Februar 1803 meddeelt Selskabet af Boets Executores Testamenti.

”Ved Testamente af 19de Februar 1796 har
 ”afg. Grosserer N. Brock tillagt Selskabet, som
 ”understøtter ugifte Fruentimmer, hvis Naar
 ”ikke svare til deres Opdragelse, den Sum
 ”2000 Rbd., hvilke skulle af Selskabets Be-
 ”styrelse udsættes sikkert paa lovforsvarlig Maade
 ”paa dens Ans og Tilsvær, og skal til denne
 ”Stads Magistrat aflægges aarligt Regn-
 ”skab til Bevaring i Raadstuearchivet.”

Ann. Da Boets Formue, som ved Testamentets Af-
 fattelse var kun beregnet til 316,803 Rbd. 32 s.,
 vedkommende Legaterne til gudelig og verdslig
 Brug, langt oversteg denne Summa indtil en
 Beholdning af 546,788 Rbd. 5½ s.; saa blev den
 dette Selskab tilkommende Andeel, ved Forøgelse
 procentviis efter Testamentets Bestemmelse, supple-
 ret til den foransorte Legatsumma 3,458 Rbd. 68 s.

B. Extract af afg. Jfr. Elisabeth Christine
 Leidners Testamente, dat. 31te Mai 1798.

1. ”Af mit Boe udtages forlods 3,500 Rbd., som
 skulle være udsatte i Kongelige Obligationer til
 4 Proc. Af disse skulle syvENTER eller ugifte
 faderløse Jomfruer aarlig nyde Renten saaledes,

at enhver nyder Renten af 500 Rbd. Til at nyde denne Rente skal mine Halvsødsfendes Børn, saalænge de ere Enker, være nærmest berettigede. Disse ere: min Halvbroder sal. Chr. Fred. Weflings 2de Døttre, Mad. Brandahl og Mad. Halkjær, og min Halvsøsters efterladte Børn, Mad. Schade, Mad. Bolcherfen, Mad. Hasfelager, saavel som hendes Søns Hr. Professor Glahns Frue, i Fald Gud ved Døden skulde bortkalde hendes Mand."

5. "Til Beviis paa min Erkjendtlighed mod min Curator Hr. Prof. Abr. Kall for hans Ueilig-
hed og hans Omsorg for mig, skal, naar han ved Døden skulde afgaae, enten hans Frue og een af hans Døttre, eller tvende af hans Døttre (ifald nogen af dem til den Tid skulde være ugifte) være nærmest berettigede til at nyde de to første af de Pensioner, som maatte blive ledige af de under No. 1 angivne Renter."

7. "Naar mine Halvsødsfendes Børn, saavel som Hr. Prof. Abr. Kalls Frue og Døttre have nydt, hvad dem her er tilstaaet, skal Directionen for Selskabet, som understøtter ugifte Fruentimmer, hvis Kaar ikke svare til deres Opdragelse, have Bestyrelsen af denne Stiftelse, paa de Vilkaar, at, naar

nogen af mine Halvsødsfendes Descendenter, enten Enker eller ugifte og tillige faderløse Jomfruer, mælde sig, skal dennem uvægerlig tilstaaes, saalænge de i ugift Stand forblive, hver en Portion i dette Legatum; men, naar ingen, efter Indkaldelse i Aviserne, mælde sig af min Familie til de vacante Pladser, skal, saalænge indtil nogen af mine Halvsødsfendes Descendenter mælde sig, Renten for de vacante Pladser tilfalde bemældte Stiftelse. Og, skulde Hr. Prof. Abr. Kall enten ville frasige sig Bestyrelsen af dette Legatum, eller ogsaa ved Døden afgaae, tilfalder samme Stiftelses Direction ogsaa Bestyrelsen af dette Legatum".

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 20de Mai 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Naturvidensskaberne.

(Uddragne af Frorieps Notizen for 1835.)

En Bemærkning om Eggene af den electriske Ual.

Ligesom enhver Plante oprindeligen fremgaaer af et Frøcorn, saaledes udvikler ethvert levende Væsens Liv sig af et Æg. Nogle af disse ere omgivne af en tynd Hinde, der tillader Embryet (Fosteret) at ernære sig ved at indsuge Føde fra uden af: dette er saaledes Tilfældet med alle de Dyr, der føde levende Unger, og vel for største Delen med Fiske og Amphibier. Andre ere derimod omgivne med en haard og uigjennemtrængelig Skal,

og Embryet maa derfor allene ernæres ved den Føde, som indeholdes i Ægget selv, Blommen og Æggehvinden: dette er f. Ex. Tilfældet med alle Fugleæg. Naar man veier et friskt Æg, lægger det under Hønen, og derpaa veier Æggestallen og den nylig udkrøbne Kylling, vil man finde, at de to sidste veie betydeligt mindre end det første. I denne Henseende frembyder Ægget af den electriske Æal en stor Mærkelighed; thi Ægget selv veier 182 Gran: naar det første Spor til Embryet viser sig deri, veier det kun 177 Gran: og naar Embryet er modnet til at krybe ud, veier det 479 Gran; og i alle tre Tilfælde er Æggets Sterrelse dog den samme. Det er derfor sandsynligt, at Embryet indsuger Næring gjennem den tynde Skæl, som omgiver Ægget, og paa denne Maade forøger sin materielle Masse. Den electriske Æal danner paa denne Maade en Dvergang imellem de Æglæggende Dyr og dem, der føde levende Unger.

Skilpad den.

Et Skib, som paa Tilbagereisen lagde til ved Den Ascension (i Nærheden af St. Helena), tog flere store Skilpadder ombord, og deriblandt ogsaa et Exemplar, som kun havde tre Been. Matroserne kaldte det derfor Lord Nelson og mærkede det

paa sædvanlig Maade, idet de med et gloende Jern brændte Skibets og Skilpaddens Navn ind i Skallen. Paa Hjemveien døde de fleste Skilpadder og de øvrige bleve næsten alle syge. Dette var ogsaa Tilfældet med Lord Nelson, og da Matroserne, for dens Navns Skyld, havde fattet en Slags Forkjærlighed for den, kastede de den i Havet, for — som de udtrykte sig — i det mindste at aabne den en Mulighed til at leve. I sit naturlige Element maa den imidlertid snart have vundet nye Kræfter; thi to Aar senere fangedes den igjen netop ved sit Moderland, Den Ascension. Naar man betænker, at den blev kastet i Vandet i Kanalen ved Engelland, og fanget igjen saamange hundrede Mile borte ved Ascension, og man dertil føier, hvilken lille, næsten umærkelig, Plet denne D indtager i det store Verdenshav, maae vi visseelig beundre det Instinct, som lærte den at finde Veien tilbage igjen gjennem det umaalelige Verdenshav, og finde deri et Sidedestykke til Wien, som gjenfinder sin Kube, og Storken, som fra det fjerne Africa søger hen igjen netop til den Plet, hvor den forrige Aar byggede sin Rede.

Blodigler.

For 25 Aar siden frembragte Frankrig flere Blodigler, end det forbrugte, og udførte derfor en

Deel deraf til en Priis af 25—60 Franker for Tusindet. Snart oversteeg imidlertid Forbruget Forraadet saa betydeligt, at man saae sig nødt til at hente Blodigler fra Belgien, Spanien, Italien, Bøhmen, ja selv fra Africa. Skjøndt Prisen nu er stegen til 150—250 Franker for Tusindet, er dog Bretagne og Sologne det eneste Sted i Frankrig, hvor man fanger dem, og hvorfra en ringe Mængde kommer i Handelen. Spanien er ligeledes næsten udtømt. Fra Toscana henter man dem endnu, skjøndt de ere af en ringere Veskaffenhed. Bøhmen leverer ingen flere, og selv de store Sumpe i Ungarn begynde at blive udtømte. Det franske Hus des Vertus, som har en Commandite i Palota ved Pesth, forskriver dem derfor allerede fra den russiske og tyrkiske Grændse. De Blodigler, som komme fra disse fjernere Egne, blive foreløbigen samlede i Hyttefæde i Palota, og forblive deri, indtil de forlanges fra Paris. Da fisker man dem ud af Hyttefadene, kommer dem i Sække, hvoraf enhver indeholder 50—70 Pund, lægger disse ved Siden af hinanden paa Hængemaatter, af hvilke der paa een Bogu befinde sig flere Rader over hinanden, og kører dem saaledes med Extraposthæste paa 12—15 Dage til Paris. Naar Veiret er meget varmt eller stormfuldt, ankomme de aldrig directe, og da er man

nødt til at komme dem et Par Gange i friskt Vand, ligesom de da ogsaa dagligen i det mindste een Gang overgydes dermed. Man har paa flere Steder store Kar, hvori der igjen staae mindre, begge fyldte med Vand. Naar man nu ryster Sækkene ud i de mindre Kar, gaae alle de friske Blodigler over i det større; men de matte blive liggende paa Bunden og ikke transporterede videre. Naar de ankomme til Oplagsstedet i Paris, blive de fordelte i store Hyttefæde, ved Randen af hvilke der voxer Rør. Her forblive de i Regelen en Maaned, for at samle nye Kræfter. Men er Esterspørgselen meget stærk, lader man dem ofte neppe forblive en Uge deri, og der indløbe da hyppige Klager over deres slette Beskaffenhed. Sjelden bemærker man i disse Hyttefæde Unger, som kunne antages at være avlede deri, og de behøve i det mindste 8 Kar, for at vore fuldkomment ud.

Muldvarpen.

En vis Samuel Jackson fra Brisford i Cheshire meddeler i Youth's Instructor and Guardian, Jan. 1834 følgende om Muldvarpen: "I de sidste 30 Aar har jeg læst mange Artikler om dette Dyr og fundet Bildfarelser i dem alle. Jeg har fra min Ungdom af i henved 35 Aar beskæfti-

get mig med Muldvarpejagten som et Haandværk og fanget 40 til 50,000 af disse Dyr. Man vil derfor vel ikke udlægge det som Forfængelighed af mig, naar jeg troer mig beføiet til at tale med om dem og deres Natur. Muldvarpen er, i Forhold til sin Størrelse, maaske det stærkeste bekjendte Pattedyr; men dets Styrke hviler i Hovedet og Forbenene, hvorimod det kun besidder ringe Kraft i Bagbenene, hvilke det kun bruger for at flytte sig med. Det hører og lugter overordentlig skarpt, og lader sig derfor vanskeligen fange i Fælder af en vis Slags. Man har paaftaaet, at Muldvarpen maatte døe, hvis den kun mistede een eneste Draabe Blod. Dette er ugrundet. Da jeg en Dag med min Spade forsøgte at kaste en Muldvarp op af Jorden, affskar jeg det ene Bagbeen, og alligevel undslap den. Nogle Maaneder senere fangede jeg den samme Muldvarp i en Fælde, og dens Saar var da aldeles lægt. De underjordiske Gange ligge tildeels kun faa Tommer, tildeels ogsaa flere Men dybt under Jorden og have en meget betydelig Udstrækning. Den løbrodede Jord skyder den baglænds 9—18 Fod og kaster den da op i de bekjendte Muldvarpeffud. Men bliver Frastanden den for stor, arbejder den sig et andet lodret Rør op til Overfladen og udkaster der Jorden. Dette

ffkeer f. Ex., naar den anlægger de dybe Rør, i hvilke den løber med stor Hurtighed. Selv Jlderen, dens Hovedffjende, kan ikke naae den deri, ffjøndt den ovenfor Jorden vel løber fire Gange saa hurtigt som Muldvarpen. Jeg har hyppig paa det underste Sted af disse Rør fundet et lodret Hul, der synes at være den Brønd, hvoraf Muldvarpen drikker, da der i Almindelighed findes Vand deri, og Hullet i fugtigt Veir gjerne er fuldt indtil Randen. At Muldvarpene trænge meget til Vand, kan sees deraf, at man i tørt Veirligt kan fange mange af dem i de Rør, som løbe ned til en Bæk eller Vandbeholdning. Reden bliver sædvanligviis anlagt paa et sikkert Sted, undertiden under Roden af et Træ eller en Tjørnebust, ofte ogsaa i Hækker paa Gjerderne. Jeg har sædvanligviis fundet 4—5 Unger deri, aldrig mere end 6. Reden er foret med tørt Græs og visne Blade, isærdeleshed gjerne Egblade, og ligner en Vagerovn. Til denne Rede føre mange Rør; thi den tjener ikke blot til at opflække Ungerne, men ogsaa til Bolig for hele Maret. Paa Steder, hvor man lader dem leve i Ro, anlægges de ofte deres Reder midt paa den aabne Mark, hvor de da opfaste en Bunte Jord, der er 6—7 Gange saa stor som et almindeligt Muldvarpeffud. Disse Dyr blive meget plagede af Copper, der ligne dem,

som findes hos Menneffene, men ere større og af en lysere Farve. Omendskjendt jeg har baaret et stort Antal Muldvarpe hos mig, mindes jeg dog aldrig at have bemærket nogen Muldvarpeloppe paa mine Klæder. — I Juni forlader Muldvarpen sin Bolig og søger om Natten sin Føde ovenpaa Jorden. Dog retter dette sig meget efter Veirligets Tørhed eller Fugtighed. — Faa Dyr bide, i Særdeleshed til visse Aarstider, mere rasende end Muldvarpene. Som Dreng foranstaltede jeg ofte ordentlige Fægtninger mellem Muldvarpene, som jeg havde fanget, og de holdt ud som Dogger. Ofte blev jeg selv bidt af dem, og engang maatte jeg tage mine egne Tænder til Hjælp, for at faae en Muldvarp, som havde bidt sig fast i min Finger, til at slippe. Jeg har ogsaa ofte fanget Muldvarpe, som havde Ar efter dybe Saar.”

(Slutningen følger.)

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 27de Mai 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Naturvidenskaberne.

(Uddragne af Forrieps Notizen for 1835.)

Muldvarpen.

(Slutning.)

Dypian beskriver Muldvarpen som overordentlig graadig, og Hawkins meddeler i Gardener's Magazine Vol. IX, p. 80, Beskrivelsen af en Fælde, hvori Muldvarpene fanges levende, men som han kalder "altfor grusom," da de fangne Muldvarpe, naar man i nogen Tid forsømmer at eftersee Fælden, æde hinanden op. En gammel Muldvarpefanger har forsikket Forfatteren, at Muld-

varpens Kjød er meget velsmagende. Han spiste dem altid, og troede, at han ikke vilde faae saa mange, dersom andre Folk vidste, hvor godt de smagte.

Underjordiske Vandsamlinger.

Det meest paafaldende Exempel paa en Sø, hvis Vandmasse forandrer sig, er Zirknitzer-Søen i Krain i Østerrig. Denne Sø er 2 Mile lang og 1 Miil bred. Henimod Midten af Sommeren synker Vandet, naar Veirliget er tørt, saa hurtigt deri, at dens Seng i faa Uger er fuldkommen tør. Man seer da tydelig de Nabninger, gjennem hvilke Vandet har trukket sig tilbage under Jorden og skjult sig i de Huler, der strække sig hen under de nærliggende Bjerge. Saasnart Vandet forsvinder, bliver Søens Bund benyttet til Agerdyrkning og faa Maaneder efter meie Bønderne paa det samme Sted, hvor de tidligere fiskede. Mod Enden af Høsten stiger Vandet igjen som en Følge af den Regn, der falder til denne Aarstid, og vælter frem af de samme Huller. Frem af nogle af disse Huller kommer kun Vand, af andre større og mindre Fiske: af nogle komme endogsaa i Begyndelsen Vænder frem. Disse Vænder svømme i det Dieblif, da de komme frem, fuldkommen godt; men de ere aldeles blinde og næsten

uden Fjedre. Om kort Tid lære de igjen at see, og efter 2—3 Ugers Forløb ere deres Fjedre — der alle, med Undtagelse af dem paa Hovedet, ere forte — saa udvorne, at de kunne flyve bort. Balvasor, der besøgte denne Sø i Maret 1687, fangede selv mange af disse Vender, og saae Venderne fange Mal paa 2—3 Pund, Sudere paa 6—7 Pund, og Gjeder paa 20—30 ja indtil 40 Pund. En Italiener, Girolamo Agapito, hvis Reise-dagbog for 10 Mar siden udkom i Wien, fortæller, at Søen endnu stedse fremsprudler Vender, som ere blinde og uden Fjedre.

Ligeledes gives der ikke langt fra Sablé i Anjou i Frankrig midt paa den nøgne Mark en Kilde af 18—20 Fods Gjennemsnit, hvis Dybde ikke lader sig bestemme, og som derfor i Egnen kaldes "det bundløse Kjær." Den løber ofte over sine Bredder, og der fremkommer da en uhyre Mængde Fiske, i Særdeleshed spættede Gjeder af en eiendommelig Art. Man har Grund til at antage, at hele Omegnen deromkring kun er Hvælvingen over en stor Sø.

Ved den anden Ende af Frankrig, i Departementet Dvre Saone, ved Besoul, frembyder en naturlig Tragt, kaldet "den friske Kilde," et lignende Phænomen. Om Sommeren og Høsten,

naar det har regnet 2—3 Dage efter hinanden, sprudler Vandet frem af Kilden og udgyder sig strømvis over Omegnen. Dette varer kun faa Timer; men paa de oversvømmede Marker og Enge finder man da en stor Mængde Gjeder liggende tilbage.

Selv Floder findes under Jorden. Saaledes taber Guadiana sig under en mægtig Eng: hvorfor ogsaa Spanierne pleie, naar man roser en af de store Broer i Frankrig og Engelland, at svare: "at i Estremadura har de en Bro, hvorpaa 100,000 Stykker Hornqvæg kunne græsse." Ved Boringen efter Artesiske Brønde er man ofte stødt paa noget Sigtende. Da man borede ved Fontainebleau, gled Boret pludselig ud af Arbeidernes Hænder og sank 21 Fod dybt, hvorhos man — i det man drog det op igjen — tydelig mærkede, at en stærk Strømning drev det hen mod den ene Side. Ved Boringen af Brønde i Saint Dune fandt man 5 forskjellige Bandsamlinger, den ene under den anden, i en Dybde af 109, 135, 153, 177 og 198 Fod. Den 3^{die} og 5te af disse Bandsamlinger flød som en Strøm i Gulinger af $1\frac{1}{2}$ Fods Dybde. Dette mærkedes ikke blot deraf, at Boret faldt, da det var kommen til disse Steder, men ogsaa af den Omstændighed, at naar Boret, fuldt af Boremaal, droges op og passerede disse Steder, skylledes det

gandske reent, hvilket ikke var Tilfældet, naar man drog det op gjennem stillestaaende Vand. Eignende Erfaringer ere gjorte i St. Denis og Cormailles. Men det meest slaaende Beviis er dog, at Springbrønden paa Dompladsen i Tours den 30te Januar 1831 pludselig begyndte at flyde meget stærkere end forhen, og da fra en Dybde af 335 Fod ferte en stor Mængde halvforraadnede Plantedele, Grøforn og Sneglehuse frem for Dagens Lys. Dette beviser aabenbar, at Vandsamlingen i Tours ikke kan hidrøre fra Fugtighed, der siver igjennem Sandet.

Ogsaa Varmegraden i disse Vandbeholdninger er meget forskjellig og retter sig efter Dybden. Ved mangfoldige sammenlignede Jagttagelser er N° 1 a g o kommen til det Resultat, at naar Temperaturen over Jorden er 10°, er Temperaturen af det Vand, der strømmer frem af en artesisk Brønd paa 150—200 Fods Dybde 12 à 13°, og af en Brønd paa 3 à 400 Fod 15 à 17°. Dette er et aldeles fyldestgjørende Beviis for den vorende Varmegrad, jo mere man nærmer sig Jordens Indre.

Hvilke Klæder ere de varmeste?

Klædningsstykkernes Varme beroer paa, hvorvidt de forhindre Udspredelsen af den dyriske Varme; og dette er igjen afhængigt af deres Substant's,

Farve, Tykkelse, Tæthed og Vide. Lærred varmer mindre end Bomuld, Bomuld mindre end Uld, Uld mindre end Silke, Silke mindre end Bæverhaar, og disse igjen mindre end Edderduun. Hvad Farven angaaer, er Hvidt varmere end Gult, Gult varmere end Rødt, Rødt varmere end Blaaf, Blaaf varmere end Sort. Det tykkeste og tætteste Klædebon er ogsaa stedsse det varmeste, fordi det holder den, af Legemet opvarmede, Luft bedre tilbage end det tynde og mere aabne: og af denne Grund ere ogsaa de Klæder, der slutte temmelig nøie til Legemet, varmere end de vide. Dog bør det ikke lades ubemærket, at et meget tyndt Klædebon, som slutter tæt til Huden, f. Ex. snævre Handsker, føler mere end det varmer. Resultatet bliver altsaa omtrent, at en Edderduuns Dyne er den varmeste Bedækning om Natten, og en hvid Silkefjole det varmeste Klædebon om Dagen.

Electricitetens Hurtighed.

Denne Hurtighed er saa stor, at de allerhurtigste Bevægelser, som Kunsten er i Stand til at frembringe, forsvinde derimod. Naar f. Ex. et Hjul, der løber rundt med saadan Hurtighed, at man ikke kan see Egerne i samme, pludselig oplyses af en Lynstraale, seer man det et Dieblif tydeligt med

alle dets Eger, som om det befandt sig i en Hvilestand, fordi, hvor hurtig ogsaa Omdreiningen har været, Lyset dog er kommen og forsvunden igjen, førend Hjulet har havt Tid til at dreie sig igjennem noget bemærkeligt Rum. Et lignende Experiment kan gøres paa følgende Maade: Man tager en rund Skive Pap, asdeler den i tre ligestore Udsnit, og maler det ene rødt, det andet guult, og det tredie blaåt. Naar man nu dreier den hurtig omkring, vil den synes at være hvid, fordi Sollyset netop bestaaer af de ovennævnte tre Farver, der her følge med saadan Hurtighed paa hinanden, at Indtrykket paa Øiet bliver som af een enkelt Farve. Men i det Dieblis, man oplyser Skiven med en electrisk Gnist, synes den at staae stille, og ethvert af de forskjelligtfarvede Udsnit er saa tydeligt, som om den befandt sig i Hvilestand.

Oprindelsen til Rav.

For henved 50 Aar siden fandt man ved Stolpe en stor Mængde Rav omtrent 20 Fod under Jorden, og, hvad der er mærkværdigere endnu, tillige det Træ, som havde frembragt samme. Det var en forfullet Stamme af middelmaadig Størrelse, der lod sig affalle i forskjellige Lag, ligesom de Palmearter, der antages at være forvandlede til

Bruunkul. Denne Stamme var overalt bedækket med Striber og Klumper af Rav, og lignede et Vorklys, der har løbet stærkt. Træet synes til sin Tid at have baaret en Slags Steenfrugt; thi rundt omkring laae en Hob Stene, der lignede Blommesstene, men vare noget større. De vare forresten alle forvandlede til Kul.

Ifølge denne Beretning skulde man altsaa antage, at Rav havde sin Oprindelse af en Slags Gummi, saaledes som den endnu sveder ud af Blommes og Kirsebærtræer. Derimod findes i en gammel chinesisk Bog, Pan-Tsao, følgende Forklaring derover: "Naar Sarpiret af Lærke- eller Fyrretræet har ligget 1000 Aar i Jorden, bliver det til Fouling (føsilt Vork); naar dette har ligget i andre 1000 Aar, bliver det til Rav; og naar Rav bliver liggende i Jorden, forvandles det omsider til den sorte Ngat."

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 3^{die} Juni 1837.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Nogle Sygdomstilfælde af moralske Aarsager.

(Meddelte af Dr. Miguel i Bulletin generale de Thé-
rapeutique, 15 Juin 1835.)

Affindighed af Kjærlighed.

Jeg blev — fortæller Forfatteren — den 7de Mai dette Aar kaldet til En af mine sædvanlige Patienter, M. J., en ung Mand paa 20 Aar, af anseet Familie, sangvinst Temperament og fortræffelig Character. Jeg fandt ham i Sengen, hvor 4 stærke Mænd neppe formaede at holde ham tilbage. Hans Ansigt var rødt og Øinene rullede vildt omkring i

Hovedet. Han kjendte Jagen, ei engang sine Forældre og Venner, og det var aabenbart at han leed af en fix Idee. Denne Idee var følgende: han saae Liget af et Menneske for sig, som han nylig havde dræbt: han glædede sig over hans Død, forhaanede ham, vilde drikke hans Blod, forlangte en Kop fuld deraf og tog derpaa Afsked fra sine Venner; thi han havde foresat sig at gjøre en Ende paa sine Qualer ved Døden. Befugtede man hans Tunge med nogle Draaber Vand, indbildte han sig, at det var Blod, han drak: han forlangte endnu mere og slugte med Graadighed et Glas Vand, der for ham ganske havde Smag af Blod. Derpaa bebreidede han sig igjen selv sin Grusomhed, skammede sig, fik Anfald af Vekthed og fastede op. Derpaa blev han nogle Dieblikke rolig. Med Get begyndte hans Ansigt at fordreies, han greb hæftig en af sine Oppasseres Hænder, i hvem han troede at see en Fjende; han vilde rive Indvoldene ud af ham, talte om en Evkamp paa Liv og Død, og holdt sig derpaa for saaret; han troede at have faaet et dybt Saar i Brystet, i hvilket han bildte sig ind, at han stak Fingeren og saaledes forstørrede det, for at dee desto hurtigere. Endelig tog han Afsked som en Døende og sank udmattet sammen.

Fire Timer havde han tilbragt i denne Tilstand; Sennopsplaster under Fødderne, Is paa Hovedet, 20 Blodigler paa hver Side af Halsen — Intet formindskede de Anfald af Raseri, som med stedse større Styrke vendte tilbage. Overrasket af Characteren ved dette Raseri, som ikke ved Noget kunde bekæmpes, og som stod i saa skjærende en Modsetning til den unge Mand's sagtmodige Gemyt, formodede jeg en moralsk Marsag, men hvorom dog Ingen var istand til at meddele mig Underretning. Der var intet Spørgsmaal om, at han jo troede at have at skaffe med en Fjende, efter hvis Død han tragtede, selv med Opoffrelse af sit eget Liv. Jeg tænkte paa Jalousi. For at erholde Visshed hvidskede jeg ham i Dret, saa Ingen hørte det: "hun foretrækker Dem! jeg veed det ganske vist!" — "Hvem har sagt Dem det? hvoraf veed De det?" raabte han strax med Udtryk af Raseri og Forbauselse. Min Overbeviisning var nu begrundet.

Jeg erfarede, at han Dagen i Forveien ikke havde villet spise til Middag: at han havde været bedrøvet og tilbragt en Deel af Natten med at skrive et Brev paa 10 Sider. Jeg erkyndigede mig angaaende dette Brev, og var saa lykkelig at træffe det Bud, som havde bragt det bort. Jeg begav

mig nu strax, med den Syges Broder, til den Dame, til hvem det havde været adresseret, og besvor hende ved Alt, hvad der var hende dyrebart, at gjøre et Forsøg paa, om ikke hendes Nærværelse hos den Syge vilde have en Virkning, som intet af vore Midler hidindtil endnu havde havt. Medlidenshed og Godhed formaaede Damen til at tilside sætte de Sensyn, som hun kunde have anført imod vor Umødning, og at komme.

(Slutningen følger.)

C. H. Bisby.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølvs.	
	Rbd.	§.	Rbd.	§.
Beholdning fra forrige Aar, Restancer iberegnet	5041	4	2127	30
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 49 ^{de} Aargang Nr. 1—13	605	60		
B. Renter af 6600 Rbd. Sølv i Bank-Obligationer à 4 pCt. pr. 6 ^{te} Januar er 264 Rbd. Sølv à pari	264			
C. Laans Afbetaling i første Kvartal			1121	
D. For den udtrukne Nationalbank-Obligation Nr. 4045 modtaget Beløbet med			1000	
E. For solgte 6600 Rbd. i uopsigelige Bank-Obligationer				
er r. S. 6806 Rbd. 60 §.				
Renter af disse i 2 M. 44 — " —				
For solgte 3300 Rbd.				
r. S. i Nationalbank-Obligationer er	3404	— 24		
Renter af 3300 Rbd.				
r. S. til 6 ^{te} Marts	31	— 19		
r. Sølvs 10286 Rbd. 7 §.				
à 202 pCt. S. og L. 10388 Rbd. 90 §.				
For solgte 2000 Rbd. Rengjeldige Obligationer				
à 89½ pCt.	1785			
Renter af 2000 Rbd. til 31 ^{te} Marts	24	— 21 §.		
F. For indværet Sølvs imod Sedler	12198	15	1600	
	Rbd.		Rbd.	
	18108	79	5848	30

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølvs.	
	Rbd.	§.	Rbd.	§.
1. Pensioner for første Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	955			
Pensionister for det Brockske Legat ...	44			
Dito for Caroline-Legatet	25			
2. Gratificationer til 198 Medlemmer	2755			
3. Dito til Budene	170			
4. En Understøttelse til et affædiget Buds trængende Familie	30			
5. Laan til 31 Medlemmer				4900
6. Kjøbt 6 Stkr. Dansk-Engelske Obligationer Litr. B. Nr. 420, 575, 823, 897, 1304 og 1594 à 250 £ pr. Stk. er 1500 £ à 72½ pCt. og 14 Mk. Bc. pr. £ Mk. Bc. 15225				
Renter af 1500 £ i 156 Dage	273			
er Mk. Bc. 15498				
à 202½ pCt. i Sedler	10461	14		
7. Verlet Sedler imod Sølvs	1616			
8. Nogle anviste Regninger	30	64		
9. Ugebladets Drykning med Papiir ...	212	56		
10. Lønninger				403
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Dvitteringer:				
	S. og L.		R. Sølvs.	
for Laan	96 Rbd.		288 Rbd.	
for Contingent	68	— 62 §.		
Saldo	164	62	288	
	1644	75	257	30
	Rbd.		Rbd.	
	18108	79	5848	30

Kjøbenhavn den 31te Marts 1837.

C. G. Primon.

Dverensstemmende med den af Administrationen ferte Control.

Bentley.

C. Schram.

P. Friedenreich.

M. Benzen.

Extract

af

første Quartals Regnskab 1837,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

Borger-Vennen.

Ti og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 10de Juni 1837.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Noogle Sygdomstilfælde af moralske Aarsager.

(Meddelte af Dr. Miguel i Bulletin generale de Thérapeutique, 13 Juin 1833.)

Afsindighed af Kjærlighed.

(Slutning.)

Da hun traadte ind, havde den Syge netop sit Anfald. — ”Nu, min Herre! hvad skal det betyde?” sagde hun. Ved disse faa Ord, ved Tønen af denne Stemme foregik en lynsnar Forandring i den Syges Ansigtstræk; det var som om en Taage faldt fra hans Dine; hans Pupiller, som havde været store,

trak sig sammen; et halvt Smil svævede paa hans Læber; han strækkede Haanden ud mod den Side, hvorfra Stemmen var kommen, og sagde: "Å! det er Dem!" og saasnart Damen havde raft ham Haanden, slog han den anden Haand for Dinene og begyndte at græde. Jeg gik ud og bad alle øvrige Nærværende følge mig. En Minut derefter traadte jeg ind igjen; han rakte mig Haanden; han bad Damen om Tilgivelse; ogsaa mig bad han tilgive sig. Hans Fornuft var nu fuldkomment vendt tilbage; Aandedrættet var regelmæssigt; Tilfredshed lyste af hans Blik; han havde ikke engang Smerte i Hovedet.

Da jeg strax spurgte ham om det Indtryk, som han havde felt, svarede han, at han ikke kunde gjøre mig noget Regnskab derfor; det var ham ikke mere muligt at erindre det. "Å! hvad jeg kan sige," tilføjede han, "er, at mit Hoved pludselig blev frit; Blodet strømmede til Hjertet, og jeg formaede et Dieblik neppe at drage Aande. Denne Besværighed forsvandt, da jeg havde udgydt nogle Taarer, og nu befinder jeg mig fuldkommen vel." Denne unge Mand gik den næste Dag ud som sædvanligt; derpaa reiste han paa Landet. Da han kom tilbage derfra, saae jeg ham oftere og har ingen Virkninger sporet af hans fortvarige Sygdom.

Jeg holder mig for overtydet om, at de farligste Tilfælde, ja Døden selv vilde have været Følgen, hvis jeg ikke havde forandret den Sindsstemning, der havde foranlediget hans Raseri. Endnu var det kun en Uorden i Nervesystemet; det havde endnu ikke kunnet frembringe nogen Betændelse i Hjernebuden eller i Hjernen selv; men havde denne Tilstand kun varet nogle Timer endnu, vilde sikkert ogsaa en materiel Forandring være indtraadt, og trods alle Blodsudtømmelser og Lægemidler vilde den Syge have bukket under derfor.

Afsindighed af Bekymringer.

Hr. T., en Kjøbmand, ventede i nogle Dage længselsfuldt et Brev fra sin Broder, hvori han skulde erfare meget vigtige Efterretninger om Udfaldet af en betydelig Forretning; men formedelst det flette Veir udeblev Coureren. Intet formaaede nu at adsprede ham fra Tankerne om dette Brev. Hans Ven, Dr. Mczarate, som har gjort denne Jagttagelse bekjendt, foreslog ham at gaae paa Comoedie. Men førend Enden af det sidste Stykke blev han anfalden af Skælven og hæftig Uro, og talte usammenhængende Ord. Han blev fjørt hjem, tog et Fodbad med Sennop, og lagde sig tilfængs, uden dog ganske at klæde sig af. Næste Morgen

traf man ham siddende paa sin Seng, med forvildede Sinne, og hvert Dieblif gjentagende det eneste Ord: Indtryk . . . Indtryk. Man kaldte Hr. Ségolas, en Ven af den Syge, og de Herrer Portal, Fouquier, Lemnier. Hans Ansigt var rødt, Sinene glindsede; han var i en krampagtig Uro; hans Arme havde en truende Retning og syntes at forkynde Anfald af Raseri. Han kjendte hverken sine Venner eller sine Tjenestefolk, og gjentog uophørlig med Taarer i Sinene: Indtryk . . . Indtryk. Man forordnede forskjellige Midler; men det var umuligt at anvende de fleste af dem. Kun ved Ligt lykkedes det den anden Dag at sætte ham 50 Blodigler paa Venene. Saaledes forlebe 7 hele Dage uden den ringeste Forandring. Imidlertid var Brevet fra hans Broder ankommen; men man tænkte ikke derpaa. Først den syvende Dag falder det Hr. Mczarate ind, at det maaskee kunde frembringe en gunstig moralsk Virkning, og han besluttede at gjøre Brug deraf. Den Syge befandt sig i sin Sal og Lægerne Mczarate, Ségolas og Fourcabelle befandt sig hos ham. Man lod nu Postbudet komme, som var instrueret til at sige, "at han bragte et Brev, som først idag var ankommen." Neppe bemærkede den Syge Postbuddet, førend han med et Udtryk af Glæde fæstede sine

Dine paa ham. Han kjendtes ved Adressen paa Brevet; han rev det ud af Haanden paa sin Ven, kysede det med Henrykkelse og syntes at ville sluge det. Dog gav han det tilbage igjen, for at høre det læse op for sig, og hørte til med ængstlig Opmærksomhed. Han hører, "at Forretningerne have havt det lykkeligste Udfald." Strax omfavner han Sr. Aczarate, nævner sin Broders Navn, forlanger Brevet igjen og kysser det paany, hopper omkring af Glæde og beder, at man vil gjøre ham en Cigar istand. Efterat han havde røget Cigarren, raadede man ham at lægge sig; han gjorde det og sov i 7 Timer, han, som i 7 Dage ikke havde sovet een Minut. Da han vaagnede, var han bleg, nedflaaet, sørgmodig, udstødte Suk og væltede sig omkring paa Gulvet. Saaledes vedblev han i to Dage. Efter 14 Dages Forløb spadserede han med Sr. Aczarate paa Boulevarderne; han havde gjenvundet sin gamle Munterhed, men hans Mandsevner vare tildeels udslukkede. Naar han skulde tale, havde han glemt Brugen af den største Deel Ord. Naar han skulde skrive, kunde han ikke sammensætte Bogstaverne til det simpleste Ord. Naar man viste ham Uhret, kunde han ikke angive, hvormange Klokker var. Saaledes levede han i 2 Aar; da blev han anfalden af Paraplegie og døde.

Hvad her skeete den 7de Dag, borde have skeet den 1ste Dag, og han havde uden Tvivl været reddet.

Indbildt Forgiftelse.

En ung Mand, Huuseier i Paris, tog paa en Reise til Italien sin 28aarige Portner med sig som Tjener. I dette Videnskabernes og Adspredselsernes Land modstod han ikke sin Alders Fristelser, og havde Eventyr, hvori hans Tjener blev indviklet som Fortrolig og Underhandler. Alt gaaer en Tidlang godt; men en Dag indbilder denne Kjærligheds-Brevdrager sig, at hans Herre havde forgivet ham, for at hindre, at han skulde sladdre af Skole. Fra dette Dieblik af spiser han ikke mere hjemme, men kjober sin Mad udenfor Huset. Han bliver tungsindig, mager, og forandrer sin Character saaledes, at hans Herre sender ham tilbage til Paris. Da han kommer til sin Kone, er han mørk og indesluttet; han viser hendes Opmærksomhed for sig tilbage; han, der forhen havde været god og kjærlighedsfuld, mishandler nu baade hende og sine Børn. Han spørger flere Læger om Raad, og disse have samtligen den Uforsigtighed at sige ham, at han er en Nar, en Hypochondrist. Han udtømmer sin Pung til Lægemidler og beslutter sig

endelig til at søge Hospitalet Charité, hvor han kommer til at ligge paa Salen St. Charles Nr. 14.

Hr. Cayol var netop fraværende, og jeg forrettede hans Tjeneste. Da jeg saae denne Syge, udmarvet, mager, bleg, tænkte jeg paa en Lunge=svindsot, og spurgte ham, hvad der feilede ham? "Ak, min Herre!" svarede han, "for mig er ingen Hjælp mere; jeg er kun kommen for her at døe; man har forgivenet mig!" — "Forgivet Dem? men hvormed da? med Arsenik, Opium, en giftig Plante? eller hvormed?" — "Min Herre! med Alt dette paa eengang!" Han fortalte mig derpaa, at hans Herre havde bibragt ham en Drik, bestaaende af Urin, Enkaustik, Salt, Peber og en Mængde andre Ingredientser.

Jeg saae strax, med hvad for et Subject jeg havde at gjøre, og handlede i Overensstemmelse dermed. "Min Gud!" sagde jeg, "hvad for en skrækkelig Sivt har De ikke faaet! Jeg undrer mig aldeles ikke over den Tilstand, hvori De befinder Dem! Men vær kun rolig og tak Skæbnen, som har ført Dem herhen! det er først faa Dage siden, at der i Sengen ved Siden af Deres laae en Syg, netop i Deres Tilstand, og som nu har forladt os fuldkommen helbredet." Jeg anordnede ham der=

paa et stærkt Brækmiddel, og anbefalede ham med en vis Omstændelighed til Sygevogterken.

Den følgende Dag nærmede jeg mig neppe til ham, førend han med et Udtryk af overordentlig Modbydelighed sagde til mig: "ak! min Herre! jeg har fastet forfækkeligt op!" Denne Dag tog han det samme Brækmiddel, med næsten samme Virkning. Den tredie Dag forordnede jeg ham et Afkog af Cassia, der foraarsagede nye Opkastelser og dette Middel gjentoges den 4de Dag med samme Virkning.

(Slutningen følger.)

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 17de Juni 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Nogle Sygdomstilfælde af moralske Aarsager.

(Meddelte af Dr. Miguel i Bulletin generale de Thérapeutique, 13 Juin 1835.)

Indbildt Forgiftelse.

(Slutning.)

Den 5te Dag bad han mig endelig om Raade. Derpaa havde jeg ventet, saameget mere, som jeg vidste, at han havde villet kjøbe Brød af En af sine Naboer, han, som i 14 Dage Intet havde villet spise. "Det gaaer altsaa bedre?" spurgte jeg ham. — "Ja! min Herre! jeg føler mig ganske let!" —

”De ønskede maaskee Noget at spise?” — ”Ja! jeg troer det næsten!” — Jeg lod ham nu give en Fjerdendeel Portion Mad, og tillod ham at lade sin Kone komme til sig, hvorom han havde bedet mig. Efterat hun havde talet med ham, kom hun til mig og bevidnede mig sin Forundring over den Forandring, der var foregaaet med ham. Han havde omfavnet hende — hvilket han ikke havde gjort i de 8 Maaneder siden hans Hjemkomst fra Italien: han havde ønsket at see sine Børn: han havde lagt Planer: han ansaae endnu ikke Alt for tabt: han vilde arbejde, og haabede, at en Garver nok vilde give ham Kredit (han var nemlig Skomager). Af Frygt for ubesindig Sladderagtighed lod jeg Konen blive i den Tro, at hendes Mand virkelig havde været forgiven. Han forblev iøvrigt neppe endnu tre eller fire Dage i Hospitalet. Hans Ansigt opklaredes; han gik ud at spadserere, spiste og fordeiede godt.

Fjorten Dage efter besøgte han mig; det var ikke mere den samme Mand. Man saa paa hans Opførsel og hele Udseende, at han ikke mere tænkte paa at døe. Efterat han med megen Følelse havde givet mig sin Tak tilkjende, sagde han: ”Men De seer dog, at alle Læger, som jeg før har adspurgt, have behandlet mig som en Nar! Nu kan De selv

siige, om jeg ikke virkelig har været forgivenet!" — "jo, visseelig!" svarede jeg. — "Nu vel! min Herre! saa maa De udstøede mig en Attest derpaa, da jeg vil anklage min forrige Herre!" — Paa denne Anmodning var jeg ikke fattet og geraadede virkelig i Forlegenhed derved; thi jeg torde ikke siige ham, at han var en Hypochondrist, uden at risicere at nedbryde igjen, hvad jeg havde opbygget. Jeg hjalp mig derfor, saa godt jeg kunde, idet jeg sagde til ham, "at efter den Tjeneste, som jeg havde beviist ham, maatte han forskaane mig for den Ubehagelighed at møde i Retten: desuden vilde mit Vidnesbyrd ikke være tilstrækkelig: vi fattedes et corpus delicti, som vi ikke kunde tilveiebringe; thi paa den ene Side var han ikke død, og paa den anden Side havde jeg hverken opbevaret det, som han havde kastet op, eller undersøgt det, for at erfare, om der fandtes Givt deri: hvori han da paa en Maade selv var Skyld, da han borde have sagt mig sin Hensigt forud." Han syntes kun halv tilfredsstillet ved disse Grunde og vi skiltes saaledes just ikke meget tilfredse med hinanden.

Snigende Feber af Kjærlighed.

Hvo er istand til at bestemme Tallet af de snigende Sygdomme, som ere blevne foranledigede ved

en hemmelig og ulykkelig Kjærlighed! Hvor Mange ere ikke døde, fordi Lægen manglede den nødvendige Skarpsindighed til at opdage deres Hemmelighed!

Jeg blev i Maret 1829 hentet til en ung Pige paa 19 Aar, som havde alle Kjendteegn paa Lunge-
svindsot, og opfordret til at undersøge Tilstanden af hendes Bryst. Af hendes overordentlige Mager-
hed, Hoste, matte Sved om Natten sluttede jeg mig — ligesaavel som den Læge, der hidindtil havde behandlet hende — virkelig til, at hun maatte have en Sygdom i Lungerne. Jeg brugte derfor Stetos-
scopet *), ikke saameget for at opdage Sygdommen selv, som for at bestemme det Sted i Lungerne, hvor den havde sit Sæde. Hvor stor var derfor min Forundring, da jeg ved lang og vedholdende Lytten aldeles ikke fandt Noget af det, som jeg for-
modede. Brystet gav paa alle Steder en god Lyd, og Aandedrættet var overalt frit og reent. Dette Tilfælde var saameget mere overordentligt, som der ikke heller i noget andet Organ foresandtes en Beskadigelse, der havde kunnet forklare hendes Sund-

*) Et Instrument, ved hvis Hjælp man kan høre selv den sagteste Lyd i det menneskelige Legeme, og altsaa ikke blot hvert Pulsslag og Aandedræt, men ogsaa deres forskjellige Styrke.

hedstilstand. Marsagen maatte altsaa ikke søges i det Materielle, men i det Mandelige.

Jeg erkyndigede mig i Familien om de moralske Marsager, som kunde antages at have indvirket paa den Syge. Jeg ønskede at vide, om hun maaskee var skinsyg paa sine Søstre, eller om hun havde en Inclination, der ikke blev besvaret. Man benægtede begge Dele. Desuagtet var jeg overbevist om, at kun en moralsk Marsag, der endnu bestandig virkede, havde forarsaget denne Piges ulykkelige Tilstand, og anmodede derfor hendes Moder om, nøie at iagttage hende, dog uden at gjøre hende noget Spørgsmaal: at lægge Mærke til alle Indtryk, hvorved hun kunde forraade sig, og give Agt paa alle de Forandringer i hendes Ansigt, som muligens kunne foregaae, naar Rogen kom eller gik.

Nogle Dage efter meddelte Moderen mig, at min Formodning kunde have Grund; hun havde iagttaget sin Datter: denne var mindre nedslaaet og tog aabenbar mere Deel i Samtalen, saalænge en ung Mand var hos dem, der meget flittigt besøgte deres Huus. Hun havde selv seet, at hendes Datters Kinder forstjellige Gange vare blevne farvede røde, naar denne unge Mand var traadt ind i Stuen eller havde taltalt hende. "Troer De, at denne unge Mand beiler til Deres Datters Kjær-

lighed?" spurgte jeg. — "Nei, min Herre! jeg er overbevist om, at han ikke i ringeste Maade tænker derpaa; han veed, at vi ere velhavende, selv er han fattig, og har aldrig oplestet sine Dine til vor Datter. Han blev for 4 Aar siden anbefalet til os, da han kom til Paris, for at studere Jura: nu er han Advocat og staaer paa Nippet til at forlade Hovedstaden: denne unge Mand er agtværdig, han er bedrøvet over vor Datters Sygdom, men jeg er vis paa, at han ikke formoder Marsagen dertil, hvis det virkeligen forholder sig saaledes, som De formoder." — "Marsagen er kun altfor sand," svarede jeg, "og hvis de vil redde Deres Datters Liv, gives der kun eet eneste Middel: De maa paa en middelbar Maade give denne unge Mand at forstaae, at Formue er ikke det Gnest, hvorpaa De vil see ved Valget af en Svigersøn, men at De ogsaa uden dette vilde give hende til en Egtesælle, der var istand til at gjøre hende lykkelig. Og medens De lader ham give denne Forsikkring, maa De indbyde ham endnu venskabeligere end hidindtil. Det er muligt, at De saaledes indgyder ham Mod, til at beile om Deres Datters Haand. Dette er det Maal, som De maa søge at opnaae, men dog uden at lade ham mærke Noget dertil."

Denne Fremgangsmaade havde den forventede Virkning. Den unge Mand viste snart den unge Pige særdeles Opmærksomhed, og hendes Tilstand bedredes, saasnart hun saae, at hendes Elskede deelte hendes Følelser. Efter nogle Ugers Forløb havde hendes Kræfter taget betydeligt til; alle truende Symptomer vare forsvundne; hun beholdt kun endnu sin Blegghed og Magerhed, der dog ogsaa med hver Dag tog af. Den unge Mand's Følelser var ikke mere nogen Hemmelighed for Hogen: Pigens Sundhedstilstand var den eneste Hindring for en Forbindelse, der var deres eget og hele Familiens Ønske. Denne Tanke befordrede med hver Dag den Syges Helbredelse; jeg raadte til at foretage en Reise til Schweiz; og for at drage den behørig Nytte deraf, paalagte jeg den unge Mand som en Pligt, at reise sine tilkommende Svigerforældre imøde indtil Genf, naar de vendte tilbage igjen. Den Visshed, som den unge Pige havde, at hun skulde see sin Elskede ved Reisens Ende, bewirkede, at Opholdet i Schweiz havde al den Nytte, som man kunde vente sig deraf: hun befandt sig fra dette Dieblik af fuldkommen vel. Vinteren derpaa holdtes Brylluppet. Nu beklæder den unge Mand et af de bedste Underpræfecturer i Frankrig. Men hverken han eller hans Kone have indtil dette Dieblik erfaret,

hvilken Andeel Lægevidenskaben har havt i deres Forbindelse.

Bemærkning om Stjerner's foranderlige Størrelse.

I Stjernebilledet Hvalfisken findes en Stjerne, Omikron, der undertiden er liig en Stjerne af første Størrelse, til andre Tider saa lille, at man forgjæves søger den med de bedste Kikkerter. I det bekjendte Stjernebillede, den store Bjørn eller Carlsvognen, vare alle 4 Stjerner, som danne Hjulene, tilforn lige store, medens den af dem, som vender hen imod Bogstangen, nu er betydelig mindre. Sirius var for 2000 Aar siden saa stærkt lysende, at Seneca kalder den rødglødende, medens den nu kun har det almindelige Stjernelys. I Medusas Hoved aftager Stjernen Algol i $3\frac{1}{2}$ Time regelmæssig fra anden til fjerde Størrelse. Marsagen til alle disse Phænomener er ubekjendt.

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 24de Juni 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Om den ulykkelige Indflydelse paa Børns
Sundhed og aandelige Uddannelse, som
følger af at anstrænge dem for tidlig.

(Udaf Revue britannique, meddelt i Forrieps Notizen,
December 1835. Sammenlign hermed i Borgervennen
for 1836: Strøbemærkninger om Skole- og
Underviisningsvæsenet.)

Der gives vel ingen Tid i Livet, hvor jo Sund-
heden lider under umaadelige og længe vedholdende
Aandsanstrengelser; men Virkningerne heraf maae
alligevel være sørgeligst i Barndommen, da Sjernen
endnu kun er lidet uddannet og derfor finere og mod-

tageligere for Indtryk end senere. De sørgeligste Følger af denne overlede Landsuddannelse vise sig hos Bern, som have Anlæg til den engelske Syge. Disse udmærke sig i Almindelighed ved Hovedets Udvikling, den overordentlig tidlige Uddannelse af deres Forstand, og en Spædhed i Lemmerne, som snarere kunde synes at tilraade en Standning end en Bækken af denne Landsvirksomhed. Følgen er da, at Landsevernerne hurtig sløves, og om de end ikke altid ganske tabe sig, udvikle de sig dog ikke paa nogen saa glimrende Maade, som de tidligere syntes at love. Men istedetfor at anvende en viis Forsigtighed i denne Henseende, søger man tvertimod ofte ved alle mulige Midler at formere denne unaturlige Landsspænding. Kjørtegn, Opmuntringer, Belønninger, Roes, selv Emigreri sætter man i Bevægelse, for at opnaae forbausende Resultater, der ikke have nogen anden Virkning, end at den Land, der, under en viis og skaanende Veiledning, havde kunnet gennemløbe en skjøn og glimrende Løbebane, nu, paa nogle saa Maaneder, ganske sløves.

Man kan — siger en Beretning herom i *Revue britannique* — neppe gjøre sig et Begreb om, hvilken Mængde Bern af rige og velhavende Forældre i Engelland og Frankrig, der paa denne Maade aar-

Igen opoffres for deres Forældres Forfængelighed eller for en uforstandig Higen efter at berede dem en glimrende Lebebane; men i America synes dette Onde at have anrettet endnu større Udelæggelser. Man vil let kunne demme herom efter nogle Steder, som vi ville laane af en nylig udkommen Broschüre af Dr. Brigham: "Jeg har," siger han, "hos scrophuløse Børn ofte iagttaget sørgelige Sygdomme, der vare fremkaldte ved den altfor store Mandsvirksomhed, hvortil man havde ansporet dem paa de øvrige Legemsdeles Bekostning. Hos andre unge Personer, hvor Sygdommen i Begyndelsen var ubetydelig, har jeg seet den samme Marsag, paa en næsten ubestemt Tid, forsinke Helbredelsen. Jeg erindrer mig med Smerte flere Børn af en Alder mellem 4 og 6 Aar, begavede med de meest glimrende Egenskaber, som uagtet de meest anstrængte Bestræbelser have maattet bukke under for Sygdomme, som lettelig bekæmpedes hos andre Børn, der vare mindre lykkelig udrustede med Hensyn til Mandsevner. Disse Børn vise i Almindelighed, under Sygdommens hele Forløb, en Slags Eidskab for Bøger og Læsning, hvilket endnu mere forøger deres Forældres Beundring for denne tidlige Mandsudvikling, som er bleven begunstiget ved alle

mulige Midler, og som man maa tilskrive denne sørgelige Virkning.”

”Iblandt de for Børn bestemte Skrifter,” vedbliver Dr. Brigham, ”er der i America nogle, som isærdeleshed ere bestemte for Børn paa 2—3 Aar; og iblandt disse finder man Haandbøger i Botanik, Geometri og Astronomi. For den bedste Undervisningsmethode holder man den, der hurtigst virker paa Barnets Aand, uden forresten at tage noget Hensyn til dets Sundhed.”

Han tilføier, at han i mange Familier har seet Børn under 3 Aar, som ikke allene havde maattet lære en stor Mængde Vers, lange Steder af Bibelen eller hele Historier udenad, men ogsaa dagligen tilbringe sex Timer i Skolen. Det er meget sjældent, at man beholder Børnene hjemme, naar de have opnaaet en Alder af 4 Aar. Neppe ere de komne hjem fra Skolen, før man endnu anvender alle mulige Midler, for i Fritimerne at lade dem lære, eller gjennemlæse Bøger og Magaziner, der ere bestemte for Børn: og saaledes vedbliver man, indtil deres Nervesystem er svækket og deres Sundhed undergravet. Flere Børn, som man troede begavede med næsten vidunderlige Aandsbevner, ere blevne Offere derfor. Dr. Brigham forsikrer at have kjendt flere, som ikke opnaaede en Alder af mere

end 6 til 7 Aar. Andre bleve vel ældre; men deres Legeme var ødelagt, deres Nervesystem svagt, og de selv — som en Følge deraf — tilbøielige til Hypochondri, haardt Liv og en utallig Mængde forskjellige Nervesygdomme. Og traadte de endeligen ind i de mandbare Aar, viste de kun lidet udmærkede Landsejner og bleve passive Værktoier i deres Haand, som tidligere stode ganske under dem.

Ja, Forældres Uvidenhed med Hensyn til Alt, hvad der angaaer deres Børns Opdragelse i physiologisk Henseende, gaaer saa vidt, at naar et af disse smaa Underbørn ved en saadan Behandling er bleven opoffret, gjør man undertiden dets Livs Historie bekendt, for at vise andre Forældre de Midler, hvorved det er lykkedes at bringe saa udmærkede Egenskaber til Udvikling. Dr. Brigham anfører en Biographi af denne Art, hvori en vis John Mooney Meads Historie bliver fortalt. Dette Barn døde i en Alder af 4 Aar 11 Maaneder, og dets Historie blev — som Biographen siger — bekendtgjort "efter Forlangende af Ministre og andre høie Personer," for at vise, ved hvilke Midler man havde opnaaet saa store Resultater. Han havde lært Hymner og studeret Bogik, før end han endnu kunde udtrykke sig tydeligt, og vedblev at gjøre Fremmskridt indtil hans sidste Sygdom, der pludseligt

og uforklarligt paa eengang rykkede ham bort. Hvis denne Historie og alle lignende skulle tjene til Belæring for dem, der læse samme, vil man forhaabentligen uddrage ganske andre Slutninger deraf, end dem, som Forfatterne synes at have ventet.

Man har allerede længe anerkjendt denne Fare, og dog er den bestandig tiltaget, navnlig iblandt de Glasfer, hvis Velstand tillader dem at tage sig af Børnenes Opdragelse paa en virksommere Maade. De Nydelser, som Underviisningen forskaffer, og de Fordele, som den lover for Fremtiden, ere Bevæggrunde, der virke mægtigen paa Forældrenes Mand og forarsage, at de ikke følge fornuftige Raad. For at hindre disse sørgelige Virkninger og indføre et bedre Opdragelsessystem, idet man tager ligesaa meget Hensyn til Uddannelsen af Legemet's Organer, som af Mandens Gyner, blev der i Maret 1809 i Philadelphia aabnet en Anstalt under Navn af Manual labor academy (Haandarbeids-Academie), som allerede har frembragt de fortræffeligste Resultater. Man underviser i denne Skole i alle Grene af de Classiske Studier, med den Forskjel, at Fristimerne anvendes til et nyttigt Haandarbeide, der kan øve Børnenes Færdigheder, give dem Behændighed og Styrke, og sætte dem istand til, i Fremtiden, at fortjene deres Livs Ophold paa meer end een

Maade. Nuomstunder gives der i næsten alle store Stæder, og i alle Anstalter for unge Drenges og Pigers Opdragelse, gymnastiske Cursus, bestemte til at regulere Legemet's Bevægelser og tilbagebringe den Egevægt mellem de forskjellige Organer, som det selskabelige Livs Sædvaner bestandig stræbe at forstyrre.

Om Veir = Spaadomme.

(Efter Sir Humphry Davy.)

Purpurrøde Skyer i Vesten, naar Solen gaaer ned, forkynde smukt Veir. Rødberrøde eller gule betyde Regn. Det sikreste Tegn paa fugtigt Veirligt er en Ring omkring Maanen. Jo større denne Ring er, desto nærmere ere ogsaa Skyerne, som danne den, og desto snarere kan man altsaa vente Regn. Man har ogsaa et engelsk Ordsprog, som siger: "en Regnbue om Morgenen er en Advarsel, en Regnbue om Aftenen en Glæde for Hyrden." Da Regnbuen nemlig altid staaer tværs over for Solen, staaer den om Morgenen i Vesten, om Aftenen i Østen. Nu er det Tilfældet i England (og vel for størstedelen hos os), at Regnveiret kommer med Vestenvinden. En Regnbue i

Besten viser altsaa, at Regnen er i Numarsch, en Regnbue i Osten, at den er dragen forbi.

Naar Svalerne flyve høit i Luften, er det enten smukt Veir, eller bliver det: men flyve de lavt ved Jorden, er Regnen nær. Dette gaaer saaledes til: Svalerne forfølge Fluerne og Myggene: disse opholde sig helst i den varme Luft: staaer nu denne høit, er det et Tegn paa, at der ikke er nogen Fugtighed i Atmosphæren, som trykker den ned; men er den lav, vil den Regn, som ved sit Tryk bevirker dette, snart vise sig.

Naar Maagerne komme op paa Land, nærmer sig Storm. Thi i Stormen forlade Fiskene, der ellers udgjøre disse Fugles Næring, Overfladen af Vandet og gaae til Bunds. Derfor sege Maagerne i dette Tilfælde deres Næring paa Landet.

Seer man om Foraaret en enkelt Skade, er det raat og koldt Veir; thi den anden bliver da paa Reden. Men seer man to samlede, er det mildt og varmt Veir; thi kun i dette Tilfælde vove de begge at forlade deres Rede.

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 26.

Løberdagen den 1te Juli 1837.

Ferlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Sælfsomt Sammenstød i Hulen ved Balme*).

En Rejsende har, i Gazette des Tribunaux, meddeelt følgende Begivenhed.

I Septbr. 1833 begav jeg mig fra Genf til Chamouni. Mellem Cluse og Sallenche findes i Bjergene den mærkværdige Hule ved Balme, 700 Fod over Urve-Floden, som vander Dalen. Den sardinske Regjering, der søger at drage Fordeel af alle Mærkværdigheder i dette Land, har bortforpagtet det Monopol, at forevise Rejsende denne Hule, til en gammel Savoyardinde, som aarligen maa betale Regjeringen en vis Afgift derfor.

Den gamle Forpagterske har, paa egen Bekostning, maattet lade udføre betydelige Arbejder, som,

*) I Departement Isère.

istedetfor de farlige Stiger, der tidligere førte over Afgrundene, nu tilbyde bekvemmere Stier, hvilke man maa passere for at komme til Grottens Indgang.

Efterat jeg havde ladet mit Mulsdyr blive tilbage i Dalen, begyndte jeg at bestige det steile Bjerg. Jeg vil her ikke tale om den mærkværdige Grotte, den skrækkelige Afgrund, der, ligesom en Brend, aabner sig 2—300 Skridt fra Indgangen, eller om de underjordiske Vandets Bruseri i denne Dybde. Da jeg havde beundret alle Naturskjønhederne, der bleve dunkelt oplyste af min Ledsagerindes Fakkell, beredede jeg mig paa at stige ned igjen af Bjerget, efterat jeg, paa hendes Begjering, havde tilføiet mit Navn efter en Mængde Personer, alle begjærlige for at efterlade Verden et Spor af deres Tilværelse. Jeg bladede tankeløst i Bogen, da paa engang et, paa en besynderlig Maade udsløttet Navn, hvoraf Bogstaverne dog endnu vare kjendelige, afsvang mig et Udtraab af Forundring.

"Hvorfor er dette Navn her ligesom afvasket?" spurgte jeg min Ledsagerinde. Hun saae paa mig med et eget Udtryk, og syntes at ville læse i mine Træk; derpaa sagde hun: "De er en Fransmand, ikke sandt?" Paa mit bekræftende Svar, erklærede hun sig beredvillig til at fortælle mig den hele Begivenhed. Vi traadte ud af Hulen, og, idet vi igjen vendte os mod Dalen, begyndte hun sin Fortælling i en Tone, som jeg forgjæves vilde sege at gjengive, saaledes:

For nogle Maaneder siden kom tre unge Mennesker hertil for at bese Grotten. Som sædvanligt blev det min Forretning, at føre dem derind. Kort efter kom en anden Rejsende med en Tjener, som Bertinden altsaa selv maatte ledsage. Da vi kom

tilbage fra Hulen, mødte vi de senest Ankomne, men Mærket tillod os ikke at skjælné deres Ansigtstræk, og mine unge Herrer gjorde sig kun lidt lystige over deres fremmede Accent. De vilde netop gaae ud, da jeg bad dem, at indtegne deres Navne, hvilket de havde glemt at gjøre ved Indtrædelsen. En iblandt dem, som de andre syntes at vise en vis Ærbødighed, bladede i Bogen, og gjorde sine Bemærkninger over Indskrifterne; men da han læste det sidst indførte Navn, udstødte han et Forbauselsesfrig.

Da Andre nærmede sig, og alle Tre betragtede hverandre et Dieblit med et besynderligt Udtryk. Pludseligen tog den Første igjen Bogen i Haanden, saae endnu engang paa Navnet, og udbød: "Ja han er her, mine Venner; Gud selv overgiver ham i vore Hænder, for at han skal bede for sin Skjændighed." — "Vi ville opsoge ham," sagde de Andre, og de ilede Alle bort. Jeg blev bestyrtet staaende, og, uagtet jeg vel intet fattede af Sammenhængen, anede jeg dog en Ulykke. De unge Mennesker kom imidlertid snart tilbage til mig. Da de frygtede for at fare vild, droge de mig med sig, idet de befalede mig at vise dem Veien. De gjennemilede flere Gauge, uden at træffe de Reisende, og jeg begyndte at haabe, at de allerede havde forladt Grotten, da mit Blod isnede ved at høre Stemmer i Nærheden. Den Ulykkelige befandt sig kun faa Skridt fra os. De unge Mennesker, ledede ved den Fakkell, Vertinden bar, styrtede henimod de Fremmede. Jeg blev tilbage, og hørte kun utydeligt de første Ord, der verledes; men da jeg kom nærmere, hørte jeg den fremmede Herre, som man havde grebet i Brystet, bede om Naade, og Tjeneren forenede,

knælende, sine Bønner med sin Herres. "I Afgrunden, i Afgrunden med ham!" raabte en Stemme, og de drog ham hen imod Svælg. Han holdt sig med Hænderne fast ved Stalaktiten, hans Klæder vare serderrevne, Hænderne og Ansigtet besudlede med Blod. Undertiden vendte han sig mod Bertinden og udstødte et Jammerstyg; men vi vare saa bestyrkede, at vi ei engang havde Kraft til at strige. Ved Afgrunden søgte han endnu ved Bønner at røre sine Fienders Hjerter, men hvilket endog syntes at forege deres Brede. "Glendige Væddel," gjentog de, "har du havt Medlidighed med dit Offer? Usling, vent ingen Medlidighed!"

Allerede svævede hans Legeme over Dybet — da kunde Bertinden ikke længere holde sig; hun styrkede sig for de Fremmedes Fædder, og raabte: "Naade, Naade, mine Herrer, De edelægge mig, og berøve mig min Næringsvei; Naade!" Den arme Kone syntes at hensmelte i Taarer. Ogsaa jeg fastede mig paa Knæ og forenede mine Bønner med Bertindens. Endeligen traf de ham tilbage fra Afgrunden, enten bevægede ved vore Bønner, eller ogsaa fordi de maaskee blot havde villet lade ham føle Dødsangesten. "Ead saa være," sagde de, efter en kort Veraadslagning, "vi skjænke dig Livet; men en Straf maa du lide for dit skjændige Forhold; kom med!" — De førte ham nu til Grottens Indgang; han zittrede, og kunde kun med Meie holde sig opreist. Ved Indgangen lode de ham knæle ned ved Fremmedbogen. Han troede atter at være forloren. "Glendige," sagde de, "vi dømme dig til at udlette dit infame Navn af denne Bog," og, da han udstrakte Haanden for at gribe Pennen, raabte den Første: "Nei, ikke saaledes, med Tungen

maa det udslettes." Han forsøgte vel at gjøre nogle Indvendinger derimod, men ved deres Trusler, og, da man med Magt trykkede hans Hoved imod Vogen, adled han omsider. — Derpaa stødte de ham foragteligt bort.

"Og har De aldrig erfaret deres Navne?" spurgte jeg.

"Nei, de reiste bort uden at nævne sig; kun hørte jeg, at samme Dag, var et ungt Menneſte, som kaldte sig Louis Bonaparte, steget af i Gjestgivergaarden i Sallenche, tilligemed tvende Benner."

Det halvt udslettede Navn var — Sir Hubson Lowe *).

Forbryderne i Siberien.

(Efter Stepanow.)

De, ved de russiske Domstole til Siberien dømte Forbrydere, lænkes sammen i Hobe, og afgaae dernæst først, naar Antallet er steget til nogle Hundrede. En Afdeling Militair ledsager dem til deres Bestemmelsessted; ogsaa medgives et Antal beredne Kosaker. Marcher og Rastdagene, saavelsom Transportens Ankomsttider til Stappstederne, ere saa neiagtigen bestemte, at ei engang en Forsinkelse af nogle Timer tør finde Sted. Den største Orden hersker paa Marchen, og de escorterende Tropper ere underkastede den strengeste Disciplin. I Kras-

*) Den saa uhæderligen bekjendte Gouverneur paa St. Helena under Napoleons Fangenskab sammesteds.
L. M.

nojarsk *), den fornemste By i Provindsen Jeniseisk, maa Transporten stedse indtræffe om Onsdagen. Her blive de Forbrydere, som skulle fordeles i Provindsen, skilte fra de Dvrige, og derpaa gaaer Toget videre til Irkutsk, hvor de endnu Overblevnes Bestemmelse afgjøres. Nogle blive dømt til svært Arbeide i Rusland, enten paa en vis Tid, eller paa Livstid; Andre blive skikkede til deres Forviisningssted som Colonister. Den første Straf rammer kun de grove Forbrydere, hvilke da, under streng Tugt, maae arbeide i Bjergværkerne, eller Fabrikerne. De Forbrydere, som kun dømmes til disse Arbeider paa en vis Tid, overgaae i Colonisternes Klasse efter udløben Straffetid.

Til denne Klasse hører Tyve, Bagabonds, Drukkenbolde, og andre usædelige Subjecter, der i deres Hjem ere erkjendte som uforbedrelige. I Siberien træde de da i Kronbøndernes Rettigheder, men ere ikke bundne til Stedet. De begynde med at arbeide som Tjenestetyende for Bønderne, og naar de have erhvervet sig Noget, etablere de sig selv. Regjeringen anviser dem et Stykke Land, som de inden en vis Tid maae have opdyrket, og i dette Tidsrum ere de befriede fra alle Afgifter. De fornødne Arbeidsredskaber, ligesom ogsaa nogle Stykker Dvæg, blive dem udlærerede af Regjeringen, og Alt, hvad de nu fortjene, er deres eget. I Stedet for, som i det europæiske Rusland, at blive indespærret i et Fængsel, er, i Siberien, Forbryderen paa fri Fod, og, som sagt, ikke forpligtet til at forblive paa det samme Sted.

Bed dette tvungne Colonisationsystem er Si-

*) Krasnojarsk kaldes af Balbi "un foyer de lumières" for Mellem-Siberien, fornemmeligen paa Grund af dens Tiltagende under Stepanows Administration.

beriens Befolkning betydeligen tiltaget i indeværende Aarhundrede; men Landet er saa vidtløftigt, at man neppe bemærker denne Tilvæxt. Under Stepanows Forvaltning talte man i Provindsen Jenisseisk, foruden 1857 Katorschniks eller til haardt Arbeide demte Forbrydere, 24,750 Forviiste og 50,000 Kronbønder. Blandt de Forviiste befandt sig 3,895 Fruentimmer. Hos disse bestaaer Forbrydelsen for det meste i Lidelighed; dog har det ogsaa viist sig, at Fruentimmer blot begik Forbrydelser, for at kunne komme til deres tidligere banlyste Mænd.

Naar de til Colonisation bestemte Forbrydere ere ankomne til deres Bestemmelsessted, og ere blevne fordeelte i de forskjellige Landsbyer, falde de ikke længere Regjeringen til Byrde, da de maae søge Arbeide hos Bønderne. Finde de ikke dette i deres egen By, saa kunne de begive sig til en anden. Sædvanligen erholde de, af de Bønder, i hvis Tjeneste de træde, et lidet Forskud; den skriftlige Fuldmagt, som de ere forsynede med, tjener Bonden til Sikkerhedsbeviis.

Mange Forbrydere foretrakke Landstrygeri for Arbeide; de forsvinde af Byerne og flygte til Skoven, hvor de friste deres usle Liv ved at stjæle. Ofte forene flere saadanne Glendige sig, og danne smaa Bander, der ere meget frygtede af Bønderne. Sjældent angribe de Reisende, og aldrig Regjeringens Transporter; men Bøndernes Hytter afbrænde de hyppigen, og tvinge Beboerne ved Pinsler til at bekjende, hvor de have stjult deres mest værdifulde Eiendele. Saasnart Regjeringen faaer Kundskab om en saadan Bandes Tilværelse, blive Bønderne opbudne til at forfølge den; almindeligen medgiver

man dem nogle Kosaker, og, er Banden stærk, afsendes vel endog en Afdeling Liniemilitair.

Undertiden forsøge saadanne Forviiſte at vende tilbage til Rusland; dog blive de almindeligen paa-grebne paa denne lange Reise. De kastes da i Fængsel, indtil man har erfaret deres Navn og tidligere Opholdssted, hvilket ofte varer meget længe; men har man endeligen erhholdt den fornødne Oplysning, sendes de, under den strengeste Bevogtning, tilbage til det Sted, hvorfra de ere komne, for at overtyde dem om, at man ikke ustraffet forlader det store Fængsel, som kaldes Siberien.

Man har, paa mange Maader, forsøgt at vænne de, til Siberien sendte Colonister, til en stadig og arbeidsom Levemaade; uen ingen af de endnu anvendte Midler have fuldkomment havt den forønskede Virkning, fordi Lediggang er bleven dem til en anden Natur, saa at intet er dem saa forhad, som Arbeide.

Bogstavelig Udtydning.

Kort Tid efterat Napoleon havde befalet, at opbrænde de engelske Colonialvarer, hørte han, paa en Ridetour i Nærheden af Fontainebleau, at der, i en Præstebolig, blev malet Kaffebonner, og kunne lugte, at man brændte Bonner. "Der overraster jeg Nogen ved Overtrædelsen af min Befaling," sagde Keiseren; "jeg vædder det er den Geistlige." Dreven af Nysgjerrighed steg han af Hesten, og gik ind i Huset. Og ganske rigtigt var det ogsaa Præsten selv, som, da han bemærkede den Indtrædende, fattede Kaffe møllen bort, og hilste Keiseren. "Hvad Djævelen bestiller De der?" spurgte Napoleon smilende. — "Jeg bær mig ad som Deres Majestæt," svarede Præsten uden at tabe Fatningen, "jeg brænder Colonialvarerne."

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 8de Juli 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Isen paa Bunden af de siberiske Strømme.

Enhver, af Naturforskerne gjort Jagttagelse, som modsiges de hidtil anerkjendte Naturlove, opvækker Bantro, indtil Bevisernes Mængde ikke længere lader nogen Tvivl tilbage. Saaledes er Phænomenet om Isen paa Bunden af Floderne allerede ofte iagttaget, og alt for meget bekræftet til endnu at efterlade nogen Tvivl; kun en fyldestgjørende Forklaring derover mangler endnu. Da imidlertid Gjenstanden først i den senere Tid har vakt Opmærksomhed, ere nye Jagttagelser endnu stedse ønskværdige, og efterstaaende Meddelelse af Hr. Waits, en høiere Officier i det russiske Bjergværkscorps, vil derfor maaskee ikke være uden Interesse.

”Naar man, i Begyndelsen af Vinteren, sætter over Nordens rivende Strømme, saa kan man let overtøye sig om Bundisens Dannelse. De Strømme, der ere nærvæd deres Kilder i Heilandet, flyde med en rivende Fart i en sandig og stenet Flodseeng, og, uagtet Kuldens Haardhed og Bedvarenhed samt Sneens Mængde, vedblive de stedse at være flydende, og medføre en uhyre Mængde Is, der for det meste kommer fra de Egne, hvor Flodkilderne ere, foreges saavel ved den, der løsrives fra Bredderne, som ved den, der, fra Bunden af Floden, stiger op til Overfladen. Kann-Floden er af denne Bestaaffenhed; den udspringer fra en Green af de sajaniske Bjerge, og udgyder sig i Jenisei, 40 Verster fra Krasnojarsk. Jeg passerede denne Flod i November efter en meget streng Kulde, og havde Leilighed til at iagttage Isens Dannelse paa Flodbunden. Isen krystalliserer sig i lange prismatiske og pyramidalste Former, der ofte foreges til store Masser, der ligesom synes at fremgroe af Flodens Bund. Vandets store Gjennemsigtighed i disse Floder gjør det muligt, at man tydeligen kan see, hvad der foregaaer paa Bunden. I en Dybde af 14 Fod og mere, sener man den paa Bunden dannede, grønagtige Is. Ofte løsrive disse Masser sig fra Flodens Bund uden nogen synlig Aarsag, hæve sig til Overfladen, blive der mere compacte ved den kolde Lufts Paavirkning, og flyde videre med de andre Isstykker. Det skeer hyppigt, at den paa Bunden dannede Is fører Sand og Stene med sig til Overfladen, og som Strømningen da ligeledes river med sig. Naar de endeligen saadanne Steder i Floden, hvor, paa Grund af Flodseengens ringe Skraaning, Vandets Bevægelse kun er lang-

som, og Overfladen ofte aldeles er tillagt, saa samle disse svømmende Masser sig, forbinde sig med hverandre, og blive faste, hvorfor ogsaa Indvaærnerne paa staae, at Floden fryser fra Bunden af opad, indtil endeligen ogsaa de øverste og hurtigere strømmende Vandlag naaes af Frostens. Andre siige, at, paa de mindre dybe Steder, begynder Isen først at danne sig paa Bunden, og voxer efterhaanden til Overfladen, hvorved da Drivisen standses, og hele Overfladens Tilfrysning befordres."

"Jeg har hidtil kun iagttaget dette Phænomen i Floden Kann, men Andre have ogsaa bemærket det i Ungara ved Irkutsk, Adskillige endog i Wolga. Efter min Mening maa det være sælleds for alle nordiske Floder, hvis rivende Løb hindrer Vandets Tilfrysning paa Overfladen, uagtet Kuldens Strengthed og Vedholdenhed. Jeg troer, at en længe vedvarende, streng Kulde kan foraarsage, at Bunden fryser endog paa de dybere Steder, fornemmeligen der, hvor Dybden forresten ikke er altfor betydelig, og at Vandet her, iselge dets formindskede Hurtighed, ligeledes fryser, navnlig hvor der findes Huller, i hvilke det staaer stille. Saalænge de frosne Masser kun ere smaa i Forhold til den umiddelbart over dem værende Vandmasse, forblive de som rodfæstede til Bunden; men naar de efterhaanden forsterres, saa overvinder endeligen deres mindre specifique Vægt, Adhæssionen til Bunden; de stige da i Beiret, og medbringe, som allerede sagt, Sand og Stene. Heraf kunne vi drage den Slutning, at Strømningen ikke blot foraarsager en Forandring i Flodsengens Beskaffenhed, ved Løsrivelsen af de løse Dele; men ogsaa, at Isen, som i kolde Lande, danner sig paa Bunden

af hurtigtløbende Flober, ligeledes kan bidrage til en saadan Forandring."

Sandheden af den ovenfor meddeelte Kjendsgjerning kan ikke være tvivlsom; kun var det at ønske, at Hr. Waik nærmere havde beskrevet Bundisens Formation; imidlertid stemme alle hidtil gjorte Jagttagelser overeens deri, at Frysningssproessen paa Bunden af en Flod, er ganske forskjellig fra den paa Overfladen. Sandsynligen kan ingen Frysning paa en Flodbund finde Sted, uden naar den hele Vandmasses Temperatur staaer paa Nul, eller nær derved, i hvilket Tilfælde det Vand, hvis Bevægelse er tilstrækkeligen hindret, efterhaanden fryser. Bundisens grønagtige Farve, som Hr. Waik bemærkede, er en meget mærkelig Omstændighed; og det vilde vel lenne Umagen, at anstille nærmere og nøiagtigere Jagttagelser saavel over denne, som over de øvrige samvirkende Omstændigheder.

En Kamp med en Slange.

(Udtog af et Brev fra Ostindien. Juli 1836.)

Brevskriveren havde, paa en Jagt, lagt sig under et Træ for at udhvile sig, da han pludseligen blev forstyrret i sin Ro ved sine Hundes stærke Gjeen. "Da jeg vendte mig om," fortæller han, "saa jeg, hvorledes en Slange, henhørende til Arten Cobra Capella, nærmede sig mig, og, i et Nu var jeg paa Benene. I det Dieblik, Slangen blev mig vaer, vendte den sig imod mig med udspilet Kam, lynende Dine og smukt bøiet Hals; Hovedet,

som den havde hævet næsten 2 Fod fra Jorden, bevægede sig fra den ene Side til den anden, utvetydigen betegnende en uforsonlig Fiende. Jeg greb hvad jeg først kunde faae fat paa, et kort Bambusrør, fastede min Modstander det i Hovedet, og var saa heldig at træffe den under Diet. Den sank til Jorden, og blev liggende som livløs. Uden at betænke mig et Dieblik, greb jeg fat paa den noget nedenfor Hovedet, slæbte den hen under Træet, og satte mig koldblodigen ned, for at undersøge dens Mund, fornemmeligen med Hensyn til Gifftænderne, som Naturforskerne saameget omtale. Medens jeg forsøgte at aabne Munden med en Stok, gled den mig ud af Haanden, og, til min største Forsærdelse, blev jeg vaer, at jeg nu havde en Kamp at bestaae med en af de giftigste Slanger i dens fulde Kraft og Styrke. Ogsaa blev jeg sieblifligen overtydet herom; thi idet jeg greb den fastere om Halsen, snoede den sig om mit Legeme. Dersom Læseren kjender den almindelige Frygt, som man i hele Indien nærer for Cobra Capella'en, paa Grund af den næsten siebliflige Død, som uundgaaeligen er en Følge af dens Bid, saa vil man kunne forestille sig min Sindsstemning. Et Slags Ufælg vækkende Gledbefindende gjennemtrængte mig, da jeg følede Reptilens klæbrige Legeme at snoe sig fastere om min Nakke. Endnu holdt jeg den om Halsen, men længere var det mig heller ikke muligt. Umiddelbart under min Haand bemærkede jeg at dens Hud arbejdede stærkt, og den syntes endog at vinde i Kraft ved den Fasthed, hvormed jeg holdt den. Da jeg, uagtet al min Anstrengelse, fandt, at min Haand med hvert Dieblik, blev trykket nærmere mod mit Ansigt, kom jeg pludseligen

paa den Tanke, at hvis jeg var istand til, at gjennemstikke dens Mund med et skarpt Verktoei, vilde dette maaskee hindre den i, at bruge sine Gifttænder. Ved mine Fædder laa mit Gevær, hvis Ladestok syntes mig at være tjenlig dertil, og det lykkedes mig, skjendt med nogen Vanskelighed, at uddrage den med den Haand, jeg havde fri. Min høire Arm zittrede nu ved den uhyre Anstrengelse, og den havde næsten tabt al Kraft, da det lykkedes mig, at støde Ladestokken tværs igjennem Slangens underste Rjæve. Ikke ferend efter et betydeligt Op- hold slap jeg Halsen, greb til samme Tid Ladestokken med begge Hænder, og svang Dyret pludseligen over mit Hoved, hvorved jeg befriede mig fra dets Dmsnoring, der næsten havde qvalt mig. Nu havde jeg ingen stor Møie med at gjøre min høire Arm fri, og endeligen at kaste Reptilen fra mig henad Jorden, hvor den, i Raseri og Døds-kamp, snoede sig i tusinde Krumninger. At lebe til en nærvedværende Strøm, for der at vadske Hals, Ansigt og Hænder i dens kjølede Vand, var det første, jeg foretog mig, efterat jeg aldeles havde dræbt min frygtelige Fiende."

Statistiske Noticer over Selvmord.

Uf de Lister, der aarligen føres i Frankrige over Selvmord, fremgaaer, at de, med Undtagelse af nogle særegne Tilfælde, kunne indeles paa følgende Maade:

En Fjerdedeel tilskrives ulykkelig Kjerlighed (neppe troligt i vor prosaisk-materielle Tid!)

En Fjerdedeel, Nød og Glendighed.

En Fjerdedeel, Sygdomme, der ere Følger af Udsvævelser.

En Fjerdedeel, Følger af Spil.

Det resulterer af de gjorte Jagttagelser, at i de varmeste og de koldeste Dage af Aaret, ere Selvmord hyppigst*); hvoraf man kan slutte, at de høieste Varme og Kuldegrader have den mest ubehagbringende Indflydelse paa den moralske (eller maaskee oftere physiske, sygelige) Tilstand hos Mennesker, der ere tilbøielige til at aflive sig selv.

De, i flere Lande anstillede Jagttagelser, have godtgjort:

1. At det overlagte Selvmord i Almindelighed finder Sted om Natten, kort før Dagens Frembrud: Individet, der lægger Haand paa sig selv, opsætter Udførelsen saa længe som muligt, man har besluttet, ikke at gjenskue Dagens Lys.
2. At det tilfældige, uoverlagte, ikke præmediterede Selvmord, som et øieblikligt Resultat af forudgaaede Trætterier, Tab i Spil, opdagede Bedragerier, tilføjede Krænkelses, Modtagelse af slette Tidender o. s. v., for det meste udføres om Dagen.
3. At Mennesket i de forskjellige Aldere, vælger forskjellige Dødsmaader: i Ungdommen foretrækker det ofte Strikken, i Manddomsalderen Skydevaabenet, i Alderdommen tager det sin Tilflugt til Vandet. I samme Forhold, som

*) I mange Stæder ved Nordtysklands, Englands og Hollands Kyster derimod, begaaes hyppigst Selvmord om For- og Efteraaret i den lange Række af taagede, mørke Dage, da ingen reen Luft kan indaandes, ingen Solstraale er at see.

Legemskraften aftager, kommer det igjen tilbage til de første Dødsmaader, og temmelig almindeligt hænger sig den ulykkelige Døding, der ønsker at hidføre Guden paa sin, alligevel maaskee snart udløbne Levetid, nogle faa Dage før Tiden.

Anecdote om Talleyrand.

En vis Vicomte, der, saavel som Fyrst Talleyrand, besøgte Selskaber, hvor der spillede høit, var bekjendt som en Mand, der just ikke omgikkes meget samvittighedsfuldt med Kortene. Engang da han blev overrasket i falsk Spil, kastede man ham paa Døren, og truede med, at kaste ham ud af Vinduet, hvis man igjen traf ham i Bedrageri. Dagen efter besøgte han Talleyrand, fortalte ham sit Uheld, og besvoer sin Uskyldighed. Talleyrand trak paa Skuldrene og taug. "Jeg er i en fortvølet Situation, tilføiede Vicomten efter nogen Venten, "giv mig dog et godt Raad." — "Nu vel, min Kjære," svarede Fyrsten, "saa raader jeg Dem, kun at spille i Stueetagerne."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 15de Juli 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Pesten i Egypten *).

Den Pest, som sidste Gang længere end et Aar hærgede Egypten, udbred først i Alexandrien i Juli Maaned 1834. Man paastaer, at Smitten blev bragt ind i Staden ved en Veste, som Kapuzinerne paa Cypem sendte deres Ordensbrødre i Alexandrien, og hvilken de tjenstvillige Consuler havde befriet fra Quarantainen. Da imidlertid en stærk Hede hemmer Smittens Udvikling, bleve kun faa Mennesker Offere for Epidemien i den første Maaned. Selv Lægernes Meninger vare meget deelte i Henseende til Sygdommens Natur: nogle paastode, det var kun Typhus, medens andre troede

*) Efter et Dienvidne.

at iagttage en periodisk, ondartet Febers, Symptomer. Men da Dødeligheden, mod Slutningen af November, betydeligen tiltog, lode samtlige Læger de arabiske Barberer, hvilke, lige fra Begyndelsen af, havde erkjendt Pesten i det udbrudte Døde, vederfares Ret.

Nu først tænkte man paa at drage en Sundhedscordon omkring det smittede Sted, for at forebygge Smittens Udbredelse i den øvrige Deel af Landet. Denne velgjørende Forholdsregel blev imidlertid for seent bragt i Udøvelse; thi snart bleve Cordontropperne angrebne, og Pesten udbrod i flere Landsbyer, hvor man allerede troede at have undgaaet Faren. Fra nu af udbredede Sygdommen sig ubindret langs Nilens Bredder, og, efterat nogle mellemliggende Byer havde følt dens ødelæggende Virkninger, naaede den endeligen, i Midten af Januar 1835, Cairo. En heel europæisk Familie og nogle Berber vare her de første Offere. Sundhedsraadet befalede at cernere de pestbefængte Huse, og at forhindre, at de med de Syge i Forbindelse staaende Personer, kom i nogen Berørelse med Andre; men denne Foranstaltning saaes snart at være frugtesløs, fordi der dagligen ankom Pestsyge fra Nederegypten, og da Araberne, der frygtede for Quarantainen, hellere begravede de Døde i deres Huse, end de gjorde nogen Anmeldelse for Øvrigheden. Saaledes blev da Dødet stedse meer ødelæggende, og nu indsluttede de europæiske Kjøbmænd sig i deres Huse, og afbrøde enhver Forbindelse. Tjenestefolkene maatte hidskaffe Levnetsmidler, der ikke maatte komme i Kjøkkenet før de havde ligget i Vand. Vicekongen, ledsaget af Generalconsulen, flygtede til Øveregypten, Krigsministeren til en, i

Nærheden af Cairo liggende *N* i Nilen, og alle Skoler, Fabriker og offentlige Anstalter bleve satte under Quarantaine. Fra April til Enden af Mai anrettede Sygdommen frygtelige Udelæggelser. De franske Læger viste et sandt Heltmod; alle Hospitaller vare oversyldte med Pestsyge, hvilke Dag og Nat trængte til den omhyggeligste Omhu og Pleie, og desuagtet begave Lægerne sig usfortøvet til ethvert Huus, hvor Sygdommen udbrod, og anvendte deres hele Kunst, saalænge Hjælp var mulig. Magtet alle Anstrængelser kunde dog kun et lidet Antal reddes; af en Befolkning af 200,000 Sjæle døde dagligen meer end 1,800.

Senimod Midten af Juni ophørte endeligen den frygtelige Sygdom efterhaanden, og atmosfæriske Forandringer medvirkede til dens Undertrykkelse. Først lagde sig den qvælende Sydostvind, Nilen begyndte at stige, Duggen faldt stærkere, og Solen nærmede sig sit Sommersolhverv. Araberne satte, med Hensyn til Sygdommens Ophør, stor Tiltro til en Stjerne, de kalde *Suriel*, der lader sig tilsyne paa denne Tid, og som Nogle troe er vor *Sirius*. Den 24de Juni bleve alle Quarantainer ophævede, og Forretningerne gik deres sædvanlige Gang. I 10 Aar havde man ikke sporet Pesten i Egypten, en Omstændighed, der noget rokkede Troen hos dem, som antage den for at være endemisk i Egypten.

Efterat Epidemien havde forladt Cairo, fulgte den Nilen ned mod *Damiette*, hvor den udbrod med største Hestighed mod Slutningen af Juni, og ophørte først mod Enden af August. Den havde saaledes i Løbet af et Aar hjem søgt hele Nederegypten. Antallet paa de, i hele Landet bortrevne Offere, beløb sig til 200,000. I flere Landsbyer vare alle Ind-

vaanerne udbøde, og Sæden blev staaende paa Marken. I Cairo stode meer end 1,700 Huse tomme. Endnu længe vil Egypten spore Følgerne af dette frygtelige Unde, og skulde det hvert Aar vende tilbage, saa laader det sig ikke indsee, hvorledes Landet skulde kunne modstaae dets Ødelæggelser.

Den hos hele Orientens Folkeslag som bekjendt saa dybt indgroede Fatalismus, vil fremdeles endnu i lang Tid blive en Hindring for alle virksomme Forholdsregler til dette frygtelige Undes Undertrykkelse; thi Muselmanen hænger fast ved den Tro, at man ikke bør unddrage sig den Almægtiges Tugtelser, og dette gjør ham ligegyldig mod enhver Ulykke. Rammes han af en saadan, da hæver han Dinene mod Himmelen, og udraaber: "Det kommer fra Gud!" og mister en Søn sin Fader, sige alle hans Slægtninger: "Din Faders Skjæbne stod skreven paa din Pande. Ethvert Menneske blev af Gud tildeelt et vist Antal Levedage, og har han naaet den sidste, saa formaaer intet at afvende Døden." Bliver Nogen syg, saa kalder man ikke nogen Læge, men Familien træder hen til ham, spørger ham, hvad han ønsker, og feier sig i alle hans Luner. Araberne have en særdeles stærk Modbydelighed for enhver Diæt; saasnart nogen af dem bliver smittet af Pesten, kalde de Barberen, der strax anvender Mora*), hvorpaa Patienten nyder de ufordøieligste Spiser, og, efter to eller tre Dages Forløb, er det sædvanligen forbi med ham.

*) Mora, asiatisk Malurt, af hvis meget stærke Uld, der tilberedes et Slags Løi, hvoraf man afbrænder nogle Stykker paa Huden for at cauterisere den.

Nogle af de høiere Embedsmænd have dog i den senere Tid begyndt, at sætte nogen Tiltro til Lægekunsten, og at underkaste sig Nvarantainen. Undgaae de Sygdommen, saa anvende de, til Gunst for den fulgte Forholdsregel, et Sprog af Propheten, hvilket lyder saaledes: "Naar du nærmer dig en Stad, og hører, at Smitsoten raser i den, saa gaae ikke derind; men er du der allerede, saa gaae ikke ud." Dette Raad, som Propheten giver med Hensyn til en Stad, bliver her anvendt paa Husene. Men Folket forbliver døvt mod alle saadanne Subtiliteter, foragter Lægekunsten og stoler alene paa Forsynet.

Det er ikke hos ethvert Menneske at Pesten udbræder med lige Hestighed; Lægerne have iagttaget tre eller fire Modificationer, som ikke ere dødelige. Folk med en kraftig Legemsbeskaffenhed; Alle, der ere udsatte for en hyppig Temperaturverel, saasom Bagere, Smede o. s. v., dernæst Alle, som maae forrette svært Arbeide, endeligen unge Mennesker, Slaver og Fremmede, ere meer udsatte for Smitten, end Andre. Børn, Oldinger og Fruentimmer, Mænd, der leve maadeholdent, og som ikke ere underkastede nogen Gemytsafverlinger, og hidtil ikke have været syge, blive almindeligen forskaanede. Vilde man lade den i Europa, med Hensyn til Pestens Smitsomhed, herskende Mening være gjeldende, saa vilde der, blandt Araberne, ikke findes en eneste Olding, som ei havde havt Sygdommen, og desuagtet gives der mange aldrende Mænd, som, i deres lange Levetid, stedse lykkeligen ere undgaaede samme. Frygtløshed, en maadeholden Levemaade, og en velordnet aandig og legemlig Virksomhed ere mod Pesten, saavel som mod enhver anden, smitsom Sygdom, de hensigtsmæssigste Præservativer.

Araberne's naturlige Talent til at fortælle, er almindeligen bekjendt. Sagn og Legendes ere Sjelen i deres Underholdning; naar flere af dem forsamle sig, saa erkjendiger man sig først vel tyve Gange om det gjensidige Befindende, taler dernæst om Forretninger, og gaaer endeligen over til Fortællinger. Saaledes udbryder heller aldrig Pesten i nogen Stad, uden at give Anledning til en Legende. Saa snart man erfarer, at Nogle ere blevne Offere for Sygdommen, saa hæver Fortælleren sin Stemme naar Araberne om Aftenen ere forsamlede i Kaffehuset, og foredrager en meer eller mindre underfuld Historie, skiftet til at tyde Marsagen til Epidemiens Udbrud.

Følgende herte man i Maret 1835 fortælle i Cairo:

Uvertimod den, i Orienten herskende Skik har Mehemed Ali den Sædvane, at begive sig meget sildigt til Ro, og at tilbringe den største Deel af Natten med vigtige Forretninger. Efterat han en heel Dag havde arbeidet med sine Adjutanter, lagde han sig til Ro i et affondret Værelse. Mudseliggen fremtraadte her en stor og sort Dschin (Genius) for ham, bøiede sig ærbødig, og hævdede, som Hilsen, den høire Haand fra Munden til Panden. Vicekongen, greben af Skræk, reiste sig fra Divanet, gjengjeldte Hilsenen, og tilbed Genius'en Uresædet. Efter de foreløbige Høfligheder, spurgte endeligen Mehemed Ali sin Gjest, hvad der havde forskaffet ham den Gunst, at blive beceret med et saadant Besøg. Uden at svare klappede hans Gjest i Hænderne, hvorpaa indtraadte en liden sort Slave med Dine, saa hvide som den rene Melk; denne stillede en med Perlemoer indlagt Tabouret midt i Værelset. Neppes var Slaven, for ikke at

vende sin Herre Ryggen, gaaet baglænds ud af Deren, før en anden Tjener, rød som Ild, viste sig i Deren. Han holdt i Hænderne en stor Præsentterbakke, hvorpaa tre tildækkede Fæde stode; Bakkens stillede han paa Tabouretten, og trak sig derpaa hen i Baggrunden af Salen. Derpaa indtraadte en tredie Slave af smuk guldgul Hudfarve; denne holdt i den ene Haand en zürlig Guld-Bandskæde, og i den anden et Bækken af samme Metal; et smukt Haandklæde hang over hans Skulder. Han knælede for Mehemed Ali og bød ham Band til at vadske Hænderne i; intet Ord blev verlet.

Vicekongen adled, bevæget af en hemmelig, uimodstaaelig Magt. Efterat have vadsket sine Hænder, tog han Haandklædet fra den guldgule Slave, traadte hen til Tabouretten, og satte sig paa et Hynde. Slaven tog nu Laagene af Fædene, af hvilke det ene indeholdt hvide Bønner, det andet Riis og det tredie et Slags Grønt, der har Liighed med Spinat, og som Egypterne kalde Meloquie. Genius'en indbed, ved Segn, Mehemed Ali til at spise. Vicekongen tog noget af Meloquie'n, og blandede den med Riisen; men idet han førte Haanden til Munden, lod han noget af Riisen falde paa Fædet, hvori Bønnerne vare. Han skyndte sig at tage den op, men fik derved tillige nogle Bønner med, hvilke han spiste. Efter nogle Dieblikke vendte Vicekongen sig mod Manden, for at tilkjendegive, at han var møet. Denne forstod Binket, reiste sig, og talte med klagende Stemme saaledes:

”En stor Ulykke truer dit Rige; men Gud, der med Velbehag erindrer sig, at det var dig, der befriede Templet i Mekka fra de Vantroende, har overladt dig Valget, paa hvilken Maade du vil, at

Ulykken skal ramme dit Folk. Pesten vil hærge Egypten, Fellah'erne ville døe i stor Mængde, thi de vare betegnede ved Meloquie'n, af hvilken du spiste saa meget. Tyrkerne og Araberne ville eiheller vorde forskaanede, fordi du har blandet Risen, hvorved de ere betegnede, med Meloquie'n, og Euro-pæerne ville ogsaa falde som Offere, men kun i ringe Antal, fordi du kun spiste saa af Bønnerne, hvorunder de vare forstaaede."

Efterat den sælsomme Genius havde udtalt disse Ord, lod den alt bringe bort, og forsvandt.

Pesten retfærdiggjorde den besynderlige Allegorie aldeles efter det angivne Forhold.

(Slutningen følger.)

Forbetydning.

Kort Tid efterat de franske Stænder havde constitueret sig til Nationalforsamling (1789), sad en Aften Dronning Marie Antoinette i sit Gemak, og talde om Dagens mærkværdige og betydningsfulde Begivenheder. Paa et Bord brændte fire Vorlys. Pludseligen gik det ene ud af sig selv. En tilstedeværende Dame tændte det igjen; strax efter udsluktes ligeledes det andet, og derpaa det tredje, begge uden nogen synlig Aarsag. I et Anstød af Frgt greb Dronningen Hofdamens Haand, og sagde: "Ulykken kan gjøre et Menneske overtroist; dersom dette fjerde Vorlys gaaer ud ligesom de øvrige, saa skal intet hindre mig i, at betragte dette som en ond Forbetydning." — Da udsluktes ogsaa det fjerde Vorlys. Den ulykkelige Dronnings Skjæbne er bekjendt.

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 22de Juli 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Pesten i Egypten.

(Slutning.)

Slutteligen være det os tilladt, at omtale et, ved Pesten i 1835, foranlediget Sagn, som characteriserer sig især derved, at det udtaler Arabernes dybe Afsky for Conscriptionen. Kjøbmændene, som imod Enden af Juli vendte tilbage til Damiette fra Messen i Cairo, medbragte de sørgeligste Efterretninger. Nogle sagde, Pesten rasede saa frygteligt, at man kastede alle Eigene i een Grav, uden at kunne iagttage de ved Begravelser foreskrevne Ceremonier; Andre paastode, at Alle vare flygtede, for at unddrage sig den af Vicekongen i Tantah befalede Udskrivning, og, for endeligen at bringe Skrækken til

det høieste, fortælles Følgende, der skulde være bekræftet af Kjøbmændene selv:

”Efterat Pesten, henimod Enden af Juni, næsten ganske var ophørt, lod Vicekongen tre Arabere, der vare undgaaede Pesten, og boede i den yderste Ende af Staden, kalde op i sit Palais. Han befalede disse tre Mennesker, at enhver af dem skulde begive sig til en af Cairo's fornemste Begravelsespladse, indhulle sig i et Linnedklæde, og, ved Solens Dypgang, gennemløbe de nærmeste Qvarterer af Staden med det Udraab, at man havde begravet ham levende, og at han nu atter var opvaagnet.”

”De tre Arabere fuldførte den dem givne Befaling punktligen, og viste de forskrækkede Indvaanere de endnu friske Ar af Pestbyldeerne. Skrækken var almindelig, thi Enhver ængstedes ved den Tanke, at have begravet en Paarørende levende, og Mange overlode sig til det Haab, at see En af deres opstaae paa lignende Maade.”

”Neppe var Gouverneuren i Staden bleven underrettet om den almindelige Uro, før han lod de tre Arabere hæste, og, under stort Tillesh, bringe til Vicekongens Palais. Mehemed Ali syntes yderst forbausset, og befalede strax, at sende Soldater hertil alle Begravelsespladse, for at skaffe Folket Visshed om, at alle de Begravede virkeligen vare døde. Alt strømmede til Gravene; men da Soldaterne troede, at Mængden var stor nok, grebe de alle unge Mandfolk, bandt deres Hænder paa Ryggen, og førte dem til Citadellet, hvor de, uagtet deres Forældres Skrig, bleve indlemmede i Regimenterne.”

Frygten for en Gjentagelse af denne Prækning, joge alle dem paa Flugten, som havde indfundet sig til Messen i Cairo.

Menneskeædere i Ostindien.

Districtet Chittagong, som henhører til den østlige Deel af Provindsen Bengalen, blev udseet til, der at tæmme og afrette Elephanter for Compagniet. Opsynsmanden udsendte Folk, der forstode sig paa Elephantjagten, til de nærliggende blaae Bjerge i Retning med Dude. Jagten efter de vilde Elephanter i disse Egne har gjort os bekjendt med en Kannibalflægt, som neppe adskiller sig fra Skovens Aber. Være Efterretningerne om dette Folk ikke saa autentiske, at man ikke kan nære nogen Tvivl derom, saa havde Læseren Ret til, ikke at fæste nogen Lid til Existenten af en Horde, som neppe fortjener Menneskenavnet. Rufis'erne — saaledes kaldes dette dyriske Folk — ere, efter Major Gairdners Efterretninger, smaae, have muskuløse Lemmer, og grove Træk. De have deres eiendommelige Dialekt, og bygge deres Byer paa Træerne i Skoven; de synes ikke at have faste Boliger, men vandre deelviis omkring fra et Sted til et andet. Naar de finde en beqvem Plads, saa sætter hele Skaren sig strax i Arbeide, samler Bambusrør og Grene, som de sammenslette, og derefter befæste oppe i Træerne. Paa dette Grundlag opføres nu Hytter af Løvværk og Græs. Saasnart de ere færdige, og enhver Familie har faaet anvist sin Baaning, bringes Fruentimmerne og Børnene op i disse luftige Hytter, og Mændene afrive alle de Grene, der kunne naaes fra Jorden; derpaa forsærdige de et Slags Stige af Bambusrør, og drage denne, naar de ere komne op, efter sig, for at være sikre for Besøg deels af Uvedkommende, deels af deres fireføddede Medbeboere

af Skovene. Saaledes gyngende paa Grenene leve de mere som vilde Dyr, end som Mennesker.

Hvo der har levet længere Tid i Indien, vil ikke forbauses over, at hele Stammer af Indfødt, opslaae deres Bopæle paa Træerne, da mangen Skovopsynsmand ofte bygger sig en Slags Rede paa et Træ, stor nok til, at beskytte sig mod Veirliget. Kukis'erne adskille sig fra andre Indfødt ogsaa derved, at de stedse boe paa Træerne; forresten have de kun lidet tilfælles, selv med de mest udartede Stammer af de andre Indfødt. De rose sig ofte af deres Menneskeæderi, og fremvise, med det høieste Udtryk af Glæde, Knogler og andre Levninger af de Ulykkelige, der ere faldne i deres Hænder, og som de have fortæret. De ere saa acharnerede efter Menneskekød, at Elefantjægerne stedse maae være bevæbnede med Musketter, og ikke tør udgaae i mindre Afdelinger, end en halv Snees Mand. En af disse lykkedes det dem at fange, da han ikke var forsigtig nok, og strax fortærede de ham, næsten før Blodet endnu var koldt i hans Arer. Der gjordes Forsøg paa, at tvinge og civilisere disse Mennesker; En af de Fornemste iblandt dem, blev vundet, og, af Major Gairdner ansat ved Elefantdepoet; men han kunde ikke betvinge sine gamle Lyster: snart blev han greben som Morder, dømt og henrettet. Da hans Skjebne blev bekjendt blandt hans Landsmænd, bleve de yderst opbragte, og gjorde sig, skjændt lykkeligviis forgjæves, lang Tid efter megen Umage for at bemægtige sig Opsynsmanden, hvis Bei ofte faldt igjennem den Egn, hvor de opholdt sig. Disse Mennesker leve, besynderligt nok, ikke meer end 150 (engelske) Mile fra Calcutta, Hovedstaden i det engelske Indien, og

dog er deres Tilværelse neppe nogen anden end Dyrigheden bekjendt, fordi kun meget faa Efterretninger om de vilde Strækninger i Bengalen finde Vej til Tidenderne i Calcutta. Tilværelsen af Kannibaler i Indien er et, først i den senere Tid tilstræffeligen beviist Factum; thi Mange vare af den Mening at disse Stammer vare uddøde. Men det er nu sat uden for al Tvivl, at Kufis'erne, der gjere de blaae Bjerge i Chittagong usikre, og Søands'erne, der hufere i Nagzurs Bjergskove, ere Anthropolpager *). Dog skeer det, hos de Sidste,

*) Der var endog en Tid, da mange tvivlede paa, at der, i det Hele taget, gaves Menneskeædere. I Georg Forsters Beskrivelse over den berømte Capt. Cook's 2den Reise fra 1772—1775 omkring Jorden, hedder det: "Philosopher, som kun kjende Mennesker fra deres Studerekammer, have dristigen nægtet, til Trods for alle ældre og nyere Efterretninger, at der har været Menneskeædere til. Endog i vort Reiseselskab gaves der saadanne Tvivlere, som dog nu sit Troen i Hænderne."

Hvad der gav disse Tvivlere Troen i Hænderne var følgende Begivenhed. Under Cook's Ophold i Charlottesfund i Ny-Seeland i Aaret 1773 vare nogle af Englænderne, som befandt sig i Land, blevne Indvoldene af et Menneske vaer. De vilde viste dem derpaa nogle Stykker af Kroppen selv, og med Ord og Miner gave tilkjende, at de havde spist det Dyrige. Af Hovedet, som endnu var tilbage, vare Hagen og det Underste af Kinden bortskaarne, og Hjerneskallen over det ene Die var indslagen, formodentligen med en Pattu-Pattu (en Art Kulle). Indvaanerne fortalte, at de havde leveret deres Fiender et stort Slag, og dræbt en Deel af dem; men havde kun kunnet faae dette Blig i deres Magt. En Officier kjøbte Hovedet, og satte det siden til Skue paa Skibet. Nogle Ny-

for det meste med Maadehold, og kun som Religions-
skik, medens Kufis'erne ordentligen fraadse ved deres
skræffelige Maaltider.

seelænderne, som fik Die derpaa, yttrede megen
Begjerlighed efter det, og gave tilkjende, at Kjødet
smagte fortræffeligt. Eieren skar et Stykke af
Kinden og rakte dem det. Men da de ikke vilde
spise det raat, lod man det steges lidt over Ilden,
hvorpaa de spiste det med stor Graadighed i vor
Nærværelse.

Nød og Trang, eller en rasende Forbittrelse
mod Fiender, have uden Tvivl været de hyppigste
Aarsager til denne barbariske Skik. — "Hvor-
meget det forresten end strider mod vor Opdra-
gelse," tilføier den ovennævnte Forsfatter, "er det
dog i og for sig hverken unaturligt eller lastvær-
digt, at de æde Menneskekjød. Barbarerne finde
de tvelfmagende og sundt, og det er bleven dem en
Bane. Kun i den Henseende bør det fordømmes,
fordi de selskabelige Følelser: Medlidenhed og Men-
neskekjærlighed let tabes derved. Men da uden
disse intet menneskeligt Selskab kan bestaae, saa
maatte det første Skridt til Kultur hos et Folk
være, at Menneskeæden afskaffedes, og at der vakttes
Afsky derfor." —

Myseelænderne have stedse været farlige Fiender
for alle de Fremmede, der ere komne til dem. I
Maret 1773 dræbte og fortærede de 10 Englændere
af Skibet Adventure. Men et langt rigeligere
Maaltid havde de tidligere gjort, idet de havde
overfaldet, dræbt og fortæret en fransk Officier,
Dufresne Marion samt 28 Mand, hvilket imid-
lertid blodigen hævnedes af de Franske i en Fægt-
ning, som de, nødtvungne, maatte levere de Ind-
fødte.

L. M.

Det franſke Monarchies ſidſte Dage.

(Efter Madame Campans Memoirer.)

Det er ikke ſaameget en hiſtoriſk Skildring af Frankriges Stilling i de ſidſte Maaneder før Tronens Omſtyrtteſe i Aaret 1792, ſom af den indre Tilſtand i Tullerierne, vi ville ſøge at give; hvilket ſidſte imidlertid heller ikke er uden hiſtoriſk Interesſe. Den aandrige Forfatterinde, der var Kammerfrue hos Marie Antoinette, beſad den kongelige Familjes hele Tiltro, og ſynes at gjengive det, hun var Vidne til, med Troværdighed, om ogſaa Poſdamen, nu og da, ikke ganſte kan fornegte fig.

— Alle Partier vare i Bevægelse, deels for at ſtyrte Kongen, deels for at redde ham. En Dag fandt jeg Dronningen i ſterke Uro. Hun ſagde mig, at hun egentligen ikke mere vidſte, hvorledes hun var faren. Hovederne for Jacobinerne lode hende, ved General Dumouriez, tilbyde deres Viſtand, eller maaskee ogſaa Dumouriez havde forladt Jacobinernes Parti, og paa egen Haand tilbudet hende ſin Tjeneste; hun havde givet ham en Audients, ved hvilken Leilighed Dumouriez, ſaasnart han var ene med Dronningen, havde kaſtet ſig for hendes Fødder, og ſagt, at han vel havde truffet den røde Jacobinerhue ned over Ørerne, men han var ingen Jacobiner, og kunde ingen være; man havde ladet Revolutionen ſynke ned blandt dette Pak af Uroſtiſtere, der vare iſtand til at begaae enhver Skændſelsdaad, og kunde opſtille en frygtelig Magt for Nationalforſamlingen, beredt til aldeles at omſtyrte den allerede ſaa brøſtfældige Trone. Idet han ſaaledes talede med megen Varme, havde han grebet

Dronningens Haand, kysset den med Hestighed, og udraabt: "Saa lad Dem dog redde!" Dronningen meente imidlertid, at man ikke kunde troe en Forræders Forsikringer; hans Forhold var saa bekjendt, at det vistnok vilde være det bedste, ei at inlade sig med ham*); desuden anbefalede de udvandrede Prindsen, ikke at høre paa noget Forslag, som kom indenfra; da den fremmede Hærmagt stedse blev stærkere, og tilsidst maatte man dog ogsaa regne paa den Beskyttelse, Himlen skyldte en saa dydig Konge, som Ludvig den 16de og en saa retfærdig Sag, som hans.

- *) At Dumouriez her meente det oprigtigt, synes at fremgaae af hans Memoirer. I det Marie Antoinette afviste hans Tilbud berøvede hun sig selv den eneste Støtte, der endnu var tilbage.
(Forfatterindens Anmærkning.)

(Fortsættes.)

Mærkværdig Haarvert.

I Kent har en Kone paa 60 Aar, der, for omtrent et Aar siden, i en haard Sygdom mistede sit Haar, erholdt nye, som ganske ligne et Barns. Det Mærkeligste herved er, at hendes stærkt graanede, meget stride Haar, nu ere erstattede af rødbrune, og dertil saa frellede, som om Frisuren nyligen havde havt dem under Behandling.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 29de Juli 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Det franske Monarchies sidste Dage.

(Fortsættelse.)

Paa den anden Side saae de Constitutionelsindede, at man (Hoffet) blot anstillede sig, som om man hørte paa dem. Barnave's *) sidste Raad gif ud

*) Barnave var en af de tre Conventdeputerede, der bleve affendte for at føre den kongelige Familie tilbage til Paris, efterat den var bleven anholdt i Varennes paa dens mislykkede Flugt i Juni 1791. Paa denne Reise havde den kongelige Families ulykke og Idmygelse gjort et saa dybt Indtryk paa Barnave, at han, fra den Tid af, nærmede sig Hoffet, havde flere Sammenkomster med Kongen og Dronningen, og underholdt en stadig Brevverling med dem. Han gjorde, hvad han formaaede, for at

paa, at man, endnu nogle Uger, skulde søge at beholde Kongens constitutionelle Garde, der var anklaget for Nationalforsamlingen, og ifølge heraf cæsureret. De mod den constitutionelle Garde rettede Angivelser, angik egentligen kun dens Stab og Hertugen af Brisfac. Barnave skrev nu til Dronningen og underrettede hende om, at Gardens Stab allerede var anklaget, og at Nationalforsamlingen vilde decretere sammes Opløsning; han bad hende derfor, at Kongen, saasnart Decretet var givet, vieblikligen skulde søge at organisere en ny Stab, og sammensætte den af Personer, hvis Navne han herved oversendte. Jeg har aldrig seet denne Liste, men Barnave forsikrede, at alle de, der stode

tilveibringe en oprigtig Forsoning mellem Hoffet og Constitutionens Tilhængere, og forebygge Kongehusets ulykkelige Stjæbne, som han forudsaae og forudsagde. Men Hofpartiet seirede over hans redelige Willie, og han forlod Paris. Efter Stormen paa Tuilerierne, den 10de August 1792, foresandt man, i det saakaldte Jernskab, en Mængde Papirer, der beviste Hoffets Forbindelse med de mest indstyldelsesrige Medlemmer af den konstituerende Forsamling, saasom Mirabeau, Barnave, Dupont, m. Fl. Barnave blev heftet i Grenoble, sad 15 Maaneder i Fængsel, og hans Væner troede allerede, at han var glemt, da der pludseligen kom Ordre til, at bringe ham til Paris, hvor han kort Tid efter blev stillet for Revolutionstribunalet. Uagtet han seirrigt forsvarede sig med den største Veltalenshed mod de Beskyldninger, der bleve gjorte imod ham, dømte Blodretten ham dog til Døden. Paa Skafottet stampede han med Foden, rettede Blikket mod Himmelen, og udraabte: "Det er altsaa Lønningen for alt, hvad jeg har gjort for Friheden!" Han endte sit Liv under Guillotinen, den 29de October 1792, i en Alder af 32 Aar.

L. M.

derpaa, gjaldt for ivrige Jacobinere, uden at de vare det; at de, meget mere, ligesom han, vare bekymrede med Hensyn til de Krænkelser, der tilfæiedes den kongelige Magt, og at Nationalforsamlingen i det mindste vilde bruge 14 Dage til at lære at kjende dem, eller fortrænge dem af Folkets Indest; denne korte Frist skulde man benytte til at undvige fra Paris, og det netop i de første Dage efter hine Personers Udnævnelse. Men Dronningen troede ikke, at burde følge dette gode Raad. Hertugen af Bris sac *) blev sendt til Orleans, og Garden casseret.

Da Barnave saae, at Dronningen ikke vilde følge nogen af hans Raad, og troede, at hun satte sit eneste Haab til Udlandet, besluttede han, at forlade Paris. — Jøvrigt bleve, som sagt, hendes Underhandlinger med de constitutionessindede Deputerede Barnave, Duport, Alexander Lameth, o. Fl., ikke ubekjendt, og Lameth var den eneste af disse Tre, som undgik Jacobinernes Hævn.

Efterat Nationalgarden, som var traadt i Stedet for den kongelige Garde, havde besat Bagtposterne i Tuilerierne, blev uden Forskjel Enhver, der kom fra Dronningens Bærelser, ustraffet insulteret. De mest truende Forslag naaede til det Indre af Slottet: de lode paa Tronens Omstyrkelse og Kongemord. Fornærmelserne havde ganske antaget Characteren af den laveste Pobelagtighed. En Dag hørte Dronningen en høj Latter under sine Vinduer, og befalede mig, at see efter, hvad der foranledigede

*) Hertugen af Bris sac omkom i Versailles under Septembermyrderierne 1792. L. M.

denne. Jeg bemærkede nu et næsten ganske aflædt Menneske, der vendte Ryggen mod Vinduet; og da jeg, ved dette Syn, uvilkaarligen gjorde en Bevægelse af Skræk og Uvillie, reiste Dronningen sig for at gaae hen til Vinduet; men jeg holdt hende tilbage idet jeg sagde hende, at et Menneske af Pøbelen tillod sig de plumpeste Fornærmelser.

Dengang nedsaak Kongen til en saadan Grad af Modløshed, at den endog gik over til en physisk Slappelse. I ti Dage taledede han ikke et Ord, selv ei engang i sin Families Kreds, undtagen naar han, ved et Parti Trictrac, som han, efter Taflet, pleiede at spille med Prindsesse Elisabeth*), var nødt til at sige et Ord, Spillet vedkommende. Af denne Sløvhedstilstand i en saa critisk Stilling, hvor hvert Minut bragte Tidspunktet til at handle, nærmere, udrey Dronningen ham derved, at hun fastede sig for hans Fødder, og søgte at virke paa ham deels ved Skrækkebilleder, deels ved Omhed. Hun be- raabte sig paa den Kjerlighed, han var sin Familie skyldig, og gik endog tilsidst saa vidt, at hun sagde ham, at, naar man alligevel skulde døe, dette da i det mindste burde skee med Gode, og at man ei burde oppebie, at den Gne efter den Anden blev myrdet i sit Bærelse.

Den 15de Juni negtede Kongen at sanctionere de to Decreter, angaaende de ubeedigede Præsters Landsforviisning, og Dannelsen af en Leir paa 20,000 Mand under Paris's Mure. Han havde villet sanctionere dem, og derhos yttret, at den almindelige Gjæring kun ventede paa den første den

*) Hans Søster.

bedste Leilighed for at bryde ud *); men Dronningen stod paa, at han skulde gjøre Brug af sit Veto (jeg forbyder); senere gjorde hun sig imidlertid de bittreste Bebreidelser derover, da Udvælsen af denne constitutionsmæssige Magt hidførte den 20de Junis Begivenheder.

Nogle Dage iforveien havde meer end 20,000 Mennesker begivet sig til Communen, og anmeldt, at de, den 20de, vilde opplante Frihedstræet udenfor Nationalforsamlingens Dør, og overrække Kongen en Petition i Anledning af det Veto, han havde udtalt. Denne frygtelige Sværm passerede igjennem Tuileriehaven, og tæt under Dronningens Vinduer. Den bestod af Mennesker, der kaldte sig Borgere fra Forstæderne St. Antoine og St. Marceau. I deres elendige Dragt frembøde de tillige det mest affrækkende Udseende, og deres Uddunstninger forpestede Luften.

Den 20de Juni nærmede sig endnu i langt større Antal, den samme Skare, væbnet med Pigge, Drex og Mordværktøier af enhver Art, og smykket med nationalfarvede Baand, igjen Tuilerierne, under Raadet: "Nationen leve! ned med Veto." Kongen var uden Garde. En Deel af disse Petitionairer steg op i Værelserne, og vilde netop sen-

*) Denne Paaastand staaer i Modsigelse med alle andre Efterretninger. Foruden Dumouriez, siger ogsaa Bertrand af Mollenville, den dengangværende Cominister, i sine Memoirer, at det endog var Kongen fjert, at Biskopperne i Paris indgave et Bønnskrift, for at forhindre Antagelsen af Decretet, og at han erklærede strax, efterat have gjennemlæst Bønnskriftet, ligesom ogsaa den følgende Dag i Ministerraadet, at han aldrig vilde sanctionere Decretet.

derflaae Døren til det Værelse, hvori Kongen befandt sig, da han befalede, at aabne den. En af de Tilstædeværende, Hr. Bougainville raabte, da han saae denne Mennekesværme trænge rasende ind: "Bringer Kongen hen i en Vinduesfordybning, og hensætter Bænke, som han kan stige op paa." Ser royalistiske Grenaderer trængte op ad en indre Trappe, og stillede sig foran Bænkene. Bougainville's Befaling frelste Kongen for disse Mordere, blandt hvilke befandt sig en Polak, ved Navn Lazusky, der skulde føre det første Stød imod ham. De fjeffe Forsvarere raabte: "Deres Majestæt, frygt Intet!" hvortil Kongen gav det bekjendte Svar: "Læg Haanden paa mit Hjerte, og De vil bemærke, om jeg frygter." Hr. Banot stødte det Gevær til Siden, hvormed en af disse Udaadsmænd sigtede paa Kongen, og en af Grenadererne afsparerede et Hug, som ligeledes var rettet mod Kongens Person. Prindsesse Elisabeth var ilet til; ved Døren til Kongens Værelse hører hun et rasende Skrig mod Dronningen: man forlangte Østerrigerindens Hoved. "Ak, lad dem indbilde sig," sagde hun til sin Omgivelse, "at jeg er Dronningen, paadet Hendes Majestæt kan faae Tid til at redde sig."

Dronningen havde ikke kunnet komme til Kongens Værelse; hun befandt sig i Raadsalen, og man havde ligeledes søgt, saa meget som muligt, at sikkre hende mod disse Barbarers Paatrængen, ved at stille hende bag et stort Bord. Paa denne skrækkelige Dag viste hun en fast og ædel Holdning; Dauphin*) sad foran hende paa Bordet, og den

*) Han døde, henved et Aar efter Robespierres Fald, den 8de Juni 1795, ti Aar gammel. L. M.

lille Prindsesse*) stod ved hendes Side. Ser Damer, blandt hvilke Prindsessen af Lamballe befandt sig, omgave hende. Hun havde paa sit Hoved befæstet en trefarvet Cocarde, som en Nationalgardist havde givet hende. Den lille Dauphin havde man paasat en stor, rød Jacobinerhue, ligesom man havde gjort ved Kongen. Sværmen, som stillede sig for Bordet, bar Sindbilleder paa det skrækkeligste Barbari. Saaledes saaes en Galge, hvori en Duffe var ophængt, med Underskrift: "Marie Antoinette paa Lygtepælen." Fremdeles et Bræt, hvorpaa et Drejhjerte var fastnaglet, med Omskriften: "Eudvig den 16des Hjerte." En Tredie bar Drejhorn med en smudsig Indskrift.

En af de mest rasende Qvinder udstødte de skrækkeligste Forbandelser mod Dronningen. Denne spurgte hende, om hun nogentid før havde seet hende, eller om hun (Dronningen) havde tilføiet hende noget Ondt. Fruentimmeret svarede: "Nei, men De er en Ulykke for Frankrige." — "Det har man maaskee sagt eder, men man har bedraget eder," svarede Dronningen. "Som en fransk Konges Gemalinde, som Moder til Dauphin, er jeg en fransk Qvinde; jeg vil aldrig mere gjense mit Fædreland, jeg kan kun i Frankrig blive lykkelig, eller ulykkelig; jeg vilde være det første, hvis I elskede mig." Jacobinerinden brast i Graad, og

*) Den senere Hertuginde af Angoulême. Under Revolutionen blev hun senere udverlet til de Allierede, mod de Conventdeputerede, der vare komne for at arrestere Dumouriez, og som han havde overgivet til dem. Disse Deputerede vare: Camus, Quinette, Lamarque, Bancal samt Krigsministeren Beurnonville. L. M.

bad Dronningen om Forladelse, idet hun sagde:
 "Af, jeg har ikke kjendt Dem; jeg seer, De er
 meget god."

(Fortsættes.)

Naturhistorisk Notice.

En, det naturvidenskabelige Selskab i Neuschatel med-
 deelt Memoire, er en mærkelig Kjendsgjerning, Muld-
 varpen betræffende, omtalt. Naar den graver under
 Jorden, vender den sig nemlig stedse fra Solen, idet den
 om Morgenen gaaer fra Ost til Vest, og om Aftenen fra
 Vest til Ost.

En Feiltagelse.

En fransk Folkerepræsentant tilsendte General Perignon
 den skriftlige Befaling, at lade arrestere en vis Officier,
 der skulde være en farlig Aristocrat. Generalen svarede
 strax: "Jeg iler med at underrette Dem om, Borgerrepræ-
 sentant, at den Officier, De vilde have arresteret som
 Aristocrat, igaar er falden i Kamp for Friheden."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ni og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 5te August 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Det franske Monarchies sidste Dage.

(Fortsættelse.)

Santerre, Forstædernes Konge, lod hurtigt sine Undergivne drage bort*), og man troede dens

*) Det var ikke Santerre, men Mairan Pethion, der bragte Folkesværmen til at forlade Slottet. De tidligere tililende Deputerede fra Nationalforsamlingen, havde intet kunnet udrette. "Gold Mund, Gladder!" raabte man, da Isnard lod sig løfte i Beiret, og begyndte sin Tale med de Ord: "Paa sine Knæ beder Fædrelandet eder, Borgere!" — Men saasnart det hed: "Der kommer Mairan!" blev der strax gjort Plads. Pethion blev baaret ind paa Skuldrene af tvende Grenaderer; Alle blottede Hovederne, og, fra en Stol, forklarede han Folket, at det, efterat have

gang, at Hensigten med denne Folkeopstand: at myrde den kongelige Familie, havde været ham ubekjendt. Imidlertid varede det næsten til Kl. 8 om Aftenen, før Slottet blev aldeles rømmet. 12 Deputerede vare, af Hengivenhed for Kongens Person, strax i Begyndelsen ilede til Slottet, og havde stillet sig ved Siden af ham; men først henimod Kl. 6 om Aftenen indtraf den egentlige Deputation fra Nationalforsamlingen. Dronningen gjorde de Deputerede opmærksomme paa den Tilstand, hvori Kongens Bolig befandt sig, og den fornærmende Maade, hvorpaa man havde krænket denne endog under selve Nationalforsamlingens Dine. Medens hun talede, bemærkede hun, at Merlin af Thionville, en af de Deputerede, blev rørt indtil Taarer. Hun vendte sig derfor til ham med de Ord: "De græder, Hr. Merlin, over den Grusomhed, hvormed Kongen og hans Familie behandles af et Folk, hvis Lykke stedsse var hans Diemed." — "Det er sandt, Deres Majestæt," svarede Merlin, "jeg græder ved at skue en skjøn og selende Kones og Familiemoders Ulykke; men misforstaae De mig imidlertid ikke. Ingen Taare flyder for Kongen og Dronningen; jeg hader alle Konger og Dronninger; dette er den

overgivet Kongen et Bønsskrift, hvortil det var berettiget, ikke nu kunde erholde et Svar, der ikke vilde være at ansee som frit; og ei heller var det berettiget til, at forblive i Kongens Slot imod hans Villie. Efterat have rost Folket for den "Bærdighed og Anstand," hvormed det havde opført sig, opfordrede han det til, at begive sig bort uden Uorden, paadet at dets Fiender ikke skulde finde Leilighed til at bagvadske det. Denne velberegne Tale gjorde den tilsigtede Virkning, og Mæsken satte sig strax i Bevægelse for at forlade Slottet. L. M.

eneste Følelse, jeg nærer for dem, det er min Religion." Dronningen kunde ikke forklare sig et saadant Raseri, men indsaae let, hvor meget man havde at befrygte af Mennesker med slige Følelser.

Ethvert Haab var forsvundet, man kunde ikke mere stole paa Hjelp fra Udlandet. Desuagtet anraabte Dronningen sin Familie og Kongens Brødre *); hendes Breve bleve steds mere indstændige, og de udtrykte hendes Bekymring over den Langsomhed, med hvilken Hjelpen nærmede sig.

Den 24de Juli, Nationens Uafhængigheds Marsfest, nærmede sig. Kongen og Dronningen vare nødsagede til at overvære samme **). Da de vidste, at man, ved Forsøget den 20de Juni, havde havt deres Død til Formaal, saa betvivlede de ikke, at Udsærelsen var udsat til denne Nationalfest. Man raadete Kongen, for at hans Tilhængere, i paakommende Tilfælde, kunde faae Tid til at træffe Forsvarsanstalter, at sikkre sig mod de første Dolkestød ved et Brystharniss. Jeg fik Ordre til, at lade et saadant forfærdige paa mit Værelse. Det bestod af 15 Lag af italiensk Taft, og udgjorde en Brystplade og et bredt Belte. Man gjorde isorveien et Forsøg med dette Harniss: det modstod Dolkestød, og flere Kugler tabte deres Kraft derimod. Da det var færdigt, havde det endnu nogen Vanskelighed, at lade Kongen prøve det, uden at staae Fare for, at blive overrasket. I tre Dage bar jeg denne svære Byrde som Undertjole; endeligen saae Kongen Leilighed til at prøve det en Morgen i Dronningens

*) Der vare udvandrede.

***) Dette var den sidste Gang, Folket saae Ludvig, for den Dag, han besteg Skafottet. L. M.

Sovegemak. Dronningen laa endnu i Sengen. Kongen trak mig i Kjolen, og drog mig saa langt fra Dronningens Seng som muligt, for at tilhviſte mig ſølgende Ord: "Jeg finder mig kun i denne Ubeqvemmelighed for at ſeie Dem i Deres Dufte; thi man vil ikke myrde mig. Planen er forandret, de ville lade mig døe paa en ganſke anden Maade."

— Senere ſpurgte Dronningen mig, hvad Kongen havde ſagt, og forlangte, at jeg Intet maatte ſkjule for hende, da hun var fattet paa Alt. Efterat hun havde erfaret Kongens Yttring, ſagde hun, at hun nok havde tænkt ſig noget Saadant, thi allerede for længe ſiden, havde han ladet ſig forſtaa med, at Alt, hvad der foregik i Frankrige, blot var en Efterligning af den engeliſke Revolution under Carl den 1te; ogſaa vidſte hun, at han beſtandigt beſkjæftigede ſig med denne uheldige Monarchs Hiſtorie, for, i paakommende Tilfælde, at kunne com-portere ſig paa en mere paſſende Maade. "Jeg begynder at frygte en Anklageproces mod Kongen," tilſeiede Dronningen; "hvad mig ſelv angaaer, da er jeg en Fremmed, ſom de, uden videre ville ombringe. Men hvorledes ſkal det gaae vore ſtakkels Bern?" En Taareſtrøm fulgte paa diſſe ſmertelige Yttringer. Beſynderligt var det, at Dronningen, der i tidligere, lykkeligere Dage ofte havde havt Krampetiliſælde, nød en uafbrudt Sundhed, fra den Tid af at alle hendes Sjelekræfter ſtedſe maatte være i Virkſomhed, for at opretholde hendes phyſiſke Kraft.

Uden Dronningens Vidende havde jeg ladet forfærdige et Corſet til hende, ligesom Kongens Harniſſ; men hun vilde paa ingen Maade gjøre Brug deraf. "Hviſ Oprørerne ville myrde mig,"

sagde hun, "da betragter jeg dette som en Lykke; thi da bliver jeg befriet fra den piinlige Silværelse."

Frygten for et nyt Angreb paa Tuilerierne foranledigede et omhyggeligt Gjennemsyn af Kongens Papirer; jeg brændte alle dem, der tilhørte Dronningen. Hun pakkede i en Portefeuille, som anbefroedes Hr. J***, sine Familiebreve, sin Correspondence, som hun ansaae for vigtig med Hensyn til Revolutionens Historie, og fornemmeligen Barnevæ's Breve, samt Gjenparten af Svarene. Hr. J*** har ikke kunnet opbevare denne Skat: den er bleven brændt.

Kongen, der havde en uhyre Mængde Papirer, kom ulykkeligviis paa det Indfald, ved en Laafesmed, som havde arbeidet hos ham i meer end ti Aar*) at lade indrette et hemmeligt Gjemme i en af de indre Corridorer i sit Bærelse. Dette Afslutte vilde, uden dette Menneſkes Forræderi, i lang Tid være blevet uopdaget. Paa det Sted, hvor det var anbragt, var Muren anstrøgen som store Kvaderstene, og Dørsprækkerne vare skjulte af disse malede Kvaderstenes brune Farve. Men endnu førend Smeden havde gjort Anmeldelse hos Nationalforsamlingen om dette saakaldte "Jernskab," vidste Dronningen allerede, at han havde talet derom med

*) Denne Laafesmed, som hed Gamin, anklagede senere Kongen for, at have villet forgive ham; til Belønning for denne Skjændighed erholdt han en Pension af 1,200 Livres. Af Gamin havde Ludvig den 16de ladet sig undervise i at smede Laase, hvilken Kunst Ludvig meget yndede; og Gamin havde, uagtet sin Grovhed, endog bragt det dertil, at Kongen lod sig behandle af ham, som en Lærling af sin Mester. L. M.

nogle af sine Bekjendter, og at han, hvem Kongen af Vane skjænkede megen Tiltro, var en Jacobiner. Hun underrettede Kongen derom, og bevægede ham til, ikke at lade noget blive tilbage i hiint Skab, og, for at berolige hende, svarede han, at han havde tømmet det. — —

Paa denne Tid var det at Lafayette, der sandsynligen havde opgivet den Idee, at forvandle Frankrige til en Republik liig de forenede Stater, og som ønskede, at opretholde den første Constitution, hvilken han havde besvoret, forlod sin Armees, og ilede til Paris, for i Nationalforsamlingen, ved sin Nærværelse og sin modige Tale, at understøtte en, af 20,000 Borgere undertegnet Petition, der havde den nyligen stedfundne Krænkelser af Kongens Vaaning, til Gjenstand. Denne General fandt imidlertid allerede det constitutionelle Parti kraftløst, og saae, at han selv havde tabt Folkegunsten. Nationalforsamlingen misbilligede hans Skridt; Kongen, for hvis Skyld han havde gjort det, viste ingen Tilfredshed dermed, og Lafayette maatte derfor, i største Hast, begive sig tilbage til Armeen.

I Løbet af hele Juli Maaned turde jeg aldrig gaae tilfjends; jeg befrygtede stedsse et eller andet natligt Foretagende. Ogsaa fandt virkeligen et saadant Sted mod Dronningens Liv, men som aldrig er blevet offentlig bekjendt. En Nat Kl. 1 befandt jeg mig ganske alene ved hendes Seng. Paa engang hørte vi sagte Fodtrin i Corridoren, der førte langs med hendes Værelser, og som var lukket for begge Ender. Jeg gik ud, for at kalde paa Kammer tjeneren. Han traadte ind i Corridoren, og strax derpaa hørte vi en Larm, som om tvende Mennesker breddes. Den uheldige Fyrstinde holdt mig fast i

sine Arme, idet hun sagde: "Hvilken Tilstand! om Dagen Forhaanelser, om Natten Snigmordere!" Nu raabte Kammertjeneren fra Corridoren af: "Deres Majestæt, det er en Skurk, som jeg nok kjender; men jeg holder ham fast." — "Slip ham kun," svarede Dronningen, "og luk Døren op for ham. Han kom for at myrde mig, og vilde imorgen af Jacobinerne være bleven baaret omkring i Triumf." — Dette Menneſke var en Toiletlaquai hos Dronningen, og havde, efterat denne var gaaet tilſengs, borttaget Nøglen til Corridoren af hendes Comme, uden Tvivl i den Henſigt, at begaae hün Skjændſelsdaad. Kammertjeneren, en Mand af betydelig Legemskraft, greb ham om Hænderne, og trykkede ham mod Døren, uden at den Glendige gav en Lyd fra ſig. Da Dronningen, med megen Mildhed, gjorde Kammertjeneren opmærksom paa den Fare, han havde udsat ſig for, svarede han, at han intet frygtede, og at han, blot til hendes Forsvar, ſtedſe bar tvende fortræffelige Piſtoller hos ſig. Den følgende Dag bleve alle Laasene i Kongens og Dronningens indre Gemakker forandrede.

Hvert Dieblif hed det, at Forſtaden St. Antoine var i Bevægelse, for at marchere mod Slottet. En af de ſidſte Dage i Juli bragte man mig denne Efterretning om Morgenens Kl. 4. Jeg affærdigede ſtrar to tilforladelige Perſoner, med den Befaling, at de ſkulde begive ſig til de ſædvanlige Forſamlingspladſe, for at ſee, hvad der foregik, og derefter hurtigen meddele mig Underretning. Der udfordredes nemlig i det mindſte en Time, for at Menneſkemaffen fra Forſtæderne kunde forſamle ſig paa Baſtillepladſen, og derfra ankomme for Tuilerierne. Dronningen ſov, og jeg anſaae det for tilſtrækkeligt,

naar alle hendes Omgivelser vare paa Venene. I det store Cabinet traf jeg General W., som sagde mig, at for denne Gang havde Folket igjen adspredt sig.

(Fortsættes.)

Det fordeelagtige Bytte.

Prindsesse Clotilde, Ludvig den 16des ældste Søster, var af en saa overordentlig stærk Regemæssighed, at hun, blandt Publicum, for det meste ikke blev kaldet andet, end "den tykke Prindsesse." Da hun, i Aaret 1777, ægtede en Prinds af Piemont, gav dette en fransk Digter Stof til følgende Bonmot, med Hensyn til hvilket man, for rigtigheden at forstaae Meningen, maa vide, at to Prindsesser af Savoyen nyligen vare blevne formælede med de to franske Prindsar, Greven af Provence (senere Ludvig den 18de), og Greven af Artois (senere Carl den 10de).

Le bon Savoyard réclame

Le prix de son double présent,

En échange reçoit Madame;

C'est le payer bien grassement.

(Den gode Savoyard forlanger Erstatningen for sin dobbelte Foræring, og til Bytte faaer han Madame; det kan man kalde, at betale ham meget fedt.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 12te August 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Det franske Monarchies sidste Dage.

(Fortsættelse.)

Denne General havde søgt at behage Pøbelen ved de samme Midler, som Lafayette havde betjent sig af*). Han hilste den ringeste Poissarde, og

*) Saaledes tænkte, eller i det mindste, talede man vel i Almindelighed ved Hoffet om Lafayette. Men man tog feil heri, saavel som i saa meget andet. Lafayette var Folkets Ven og Folkets Mand, men tillige en af Tronens fasteste Støtter, og aldrig Pøbelsens servile Smigrer. Var det at smigre Folket, da han, den 18de April 1791, gav Nationalgarden Ordre til, med Magt at skaffe Plads for Kongen, hvis Afreise til St. Cloud Mængden vilde forhindre? Han blev imidlertid ikke adlydt, hvorfor han ogsaa, i heftigste Bredde, ned=

tog sin Hat af saa dybt, at den næsten berørte Stigbeilen. Men Folket, der i tre Aar var vant til saadant, forlangte nu ganske andre Hyltinger, og saaledes blev denne stakkels Mand aldeles ikke bemærket. —

De Sammenstimlinger, som næsten hver Nat fandt Sted i Forstæderne, havde sat Dronningens Benner i megen Uro, og de bade hende derfor, ikke længere at sove i Stueetagen. Hun valgte nu sit Sovestue ovenover, imellem Kongens og Dauphin's. En Nat yttrede hun, idet hun betragtede Maanen, at naar hun, efter en Maanedes Forløb, atter saae denne, vilde hun være befriet fra sine Lænker, og Kongen være aldeles fri; hvorpaa hun fortalte, at de Allierede og Emigranterne vare paa Marchen for at befrie hende, men at dog hendes fortroligste Raadgiveres Meninger vare, til hendes store Befymring, meget deelte, idet nemlig Rogle indestode for det heldigste Resultat, medens Andre gjorde opmærksom paa uoverstigelige Hindringer. Hun tilføiede, at hun var i Besiddelse af Prindsfernes (Kongens Brøders) og Kongen af Preussens Marchroute; at de den og den Dag vilde være i Verdun*), o. s. v.; at Beleiringen af Lille snart

lagde sin Post som Commandant for Nationalgarden, og trak paa Vagt som simpel Soldat. Eller vil man kalde det at courtisere Pøbelen, da han forlod sin Armee, og ilede til Paris for at fordre Straf over Anførerne for dem, som den 20de Juni 1792 voldeligen havde trængt ind i Tuilerierne i den Hensigt enten at tvinge Ludvig den 16de til at anfange de tidligere omtalte Decreter, eller at myrde ham i hans Slot? L. M.

*) Efterat Staden Verdun var bleven bombarderet om Natten fra den 31te August til 1ste September,

vilde tage sin Begyndelse; at imidlertid Hr. J., for hvis Klogskab og Indsigt Kongen havde særdeles megen Agtelse, havde vakt megen Uro hos hende med Hensyn til denne Beleiring, ja endog antaget som sandsynligt, at om ogsaa Commandanten skulde være Hoffet hengiven, kunde Mairen, som, ifølge Constitutionen, var beklædt med en betydelig Magt, maaskee let seire over hiin*). Ogsaa kunde den Tanke, at i Mellemtiden Alt kunde være afgjort i Paris, naturligtviis ikke andet end forurolige hende. Ved denne Leilighed omtalede hun ogsaa Kongens Mangel paa Energie, skjendt i Udtryk, der tydeligen viste hendes Hengivenhed for hans Person, og hendes Hæiagtelse for hans Dyder. "Kongen," sagde hun, "er ingeniunde nogen forsagt Mand; han besidder meget passivt Mod**); men han bliver nedtrykt af en falsk Und-

overgav den sig den 2den September til Preusserne. Indvaanerne, som havde tvunget Commandanten til at overgive Fæstningen, modtoges Fienden med Jubel. Commandanten Beaurepaire skjød sig i det forsamlende Krigsraad, for ei at overleve den Skændsel, at maatte undertegne Capitulationen. Men de ulukkkelige Indvaanere maatte senere, da de Allierede havde trukket sig tilbage, undgjelde derfor. Blandt andet bleve fjorten unge Piger bragte til Paris, og der guillotinerede paa een Dag, fordi de havde bivaanet et Bal, som de preussiske Officierer havde foranstaltet.

L. M.

- *) Commandanten Ruault, saavelsom hele Garnisonen, ja hele Befolkningen, udmærkede sig ved det heltmodigste Forsvar mod Hertugen af Sachsen, der i 7 Dage bombarderede Staden, hvorved 800 Huse lagdes i Aske. L. M.
- ***) Bertrand af Molleville skildrer tro Ludvig den 16de og hans passive Mod, naar han siger:

feelse og ved Mistro til sig selv, hvilket ligesaa meget hidrerer fra hans Opdragelse, som fra hans Carac-teer. Han har altid Sky for at give Befalinger, og frygter intet mere, end at tale for en forsamlet Mængde. Han levede til sit tyvende Aar, næsten som et Barn, under Ludvig den 15des Dine, og denne Tvang har havt megen Indflydelse paa hans naturlige Blyhed. Under de Omstændigheder, hvori vi befinde os, vilde nogle passende Ord, henvendte til de ham hengivne Parisere, forege vore Kræfter hundredefold; men han siger aldrig saadanne. Hvad kunne vi vente os af hine Proclamationer til Folket, hvilke man raader ham, offentligen at lade opslaae? Intet, uden nye Forhaanelser. Hvad mig angaaer, da skulde jeg ret godt forstaae at handle, og jeg skulde endog sætte mig til Hest, hvis det blev nødvendigt. Men dersom jeg vilde handle, da vilde dette give Kongens Fiender Baaben i Hænderne. Skriget mod Østerrigerinden, mod Awindeherredømmet, vilde gjenglyde i hele Frankrige, og dertil vilde jeg gjøre Kongen til et Nul. En Dronning, der ikke er Regentinde, maa, under saadanne Omstændigheder, forblive uvirksom, og være fattet paa Døden."

Tuilerieshaven var opfyldt med Rasende, der forhaanede Enhver, som kun paa fjerneste Maade syntes at høre til Hoffet. Man raabte under Dronningens Vinduer: "Marie Antoinettes Hoved!" Dertil kom endnu de skjændige Caricaturer, som

Il ne sût que mourir, aimer et pardonner.

S'il avoit su punir, il auroit du régner.

(Han forstod kun at døe, elske og tilgive. Havde han kunnet straffe, vilde han have vedblevet at regjere).

L. M.

bleve ombaarne og foreviste alle Forbigaaende, og foranledigede det affindige Folks Blædesfrig, der næsten klang ligesaa frygtelige, som Udbruddene af dets Raseri. Dronningen med sine Børn, kunde ikke mere drage frist Luft; og det blev derfor besluttet at aflukke Tuileriehaven. Neppe havde man taget denne Forholdsregel, før Nationalforsamlingen decreterede, at hele Længden af Feuillantiner-Terrassen tilhørte den, og man afstak Grænsen mellem den saakaldte "nationale Grund," og den "Soblenker-Grund" ved et trefarvet Baand, der var draget fra den ene Ende af Terrassen til den anden. Derhos havde man opslagen, at ingen god Borger maatte stige ned i Haven, under Straf af at blive behandlet som Foulon og Berthier*). Et ungt Menneſke var, uden at agte paa dette Forbud, gaaet ned i Haven. En rasende Raaben, Trusler og Sammenleben af Folket paa Terrassen, gjorde ham snart opmærksom paa den Uforsigtighed, han havde begaaet, og den Fare, hvori han svævede. Dieblilgen begiver han sig til Grændsefjeldet, aftager her sine Skoe, og afvidsker Sandet under Saalerne med sit Kommetørklæde. Strax raaber man: "Bravo! den

*) Statsraad Foulon, der beskyldtes for at have brugt hadefulde Uttringer mod Folket, men fornemmeligen at have forestillet Kongen, hvor nødvendigt det var, at arrestere Hertugen af Orleans og adskillige Medlemmer af Nationalforsamlingen, blev paa det skrækkeligste myrdet af Pøbelen i Paris i Juli 1789. Samme Skjæbne traf ogsaa hans Svigersøn Berthier, der havde været Intendant i Paris. Ved denne Leilighed gjorde Robespierre sig første Gang bemærket, da han, saavelſom flere i Nationalforsamlingen, søgte at forsvare disse Mordscener.

gode Borger leve!” og bærer ham bort i Triumph. Nagtet Tuileriehavens Lukning var det dog ikke Dronningen muligt, at kunne spadserere der med sine Bern. En frygtelig Haanlatter led fra Terrassen naar hun viste sig, og tvang hende to Gange til, at vende tilbage til Slottet.

I de første Dage af August vare flere Personer meget ivrige med at tilbyde Kongen Penge; men han afflog endog betydelige Summer, fordi han ikke gjerne vilde derangere Privates Formuesomstændigheder*). — Dronningen betroede mig engang, at Prindsesse Elisabeth havde fundet en velstndet

*) Blandt de Personer, som, i denne Nødens og Ulykkens Tid, ogsaa ønskede at kunne være den kongelige Familie til Nytte, var Grevinde Dubarry, Ludvig den 15des sidste Maitresse. Under Revolutionens heftigste Storme lod hun Dronningen sige, at intet Fruentimmer i hele Frankrige kunde føle en dybere Smerte, end hun gjorde det, ved at see, hvad hendes Dronning maatte lide; at den Ære, hun havde nydt, flere Aar at leve i Nærheden af Tronen, saavelsom de mangfoldige Beviser paa Godhed fra Kongens og Dronningens Side imod hende, havde knyttet hende saa fast til den kongelige Families Sag, at hun underdanigst bad Dronningen bevise hende den Gunst, i Gæt og Alt at disponere over hendes hele Formue. Uden at gjøre Brug af hendes Tilbud, vare begge Majestæterne dog meget rørte over denne Taknemmelighed.

Grevinde Dubarry blev, som bekjendt, ogsaa et af Revolutionens Offere. Hun viste den høieste Grad af Svaghed, og den mest brændende Kjærlighed til Livet; hun var det eneste Fruentimmer, som paa Skafottet fældede Taarer og bad om Naade. Hendes Skjønhed og Graad rørte Folket; man ilede derfor med Henrettelsen.

(Forfatterindens Anmærkning.)

Mand, som havde paataget sig det Hverv, at vinde Pethion ved en betydelig Pengesum, og denne Deputerede skulde dernæst, ved et aftalt Tegn, give Kongen Underretning om, hvorledes Sagerne stode. Kongen havde snart Leilighed til at tale med Pethion, og, da Dronningen spurgte ham senere, i min Nærværelse, om Pethion havde været tilfreds med Summen. "Han er," svarede Kongen, "hverken mere tilfreds, eller utilfreds, end ellers; han har ikke givet mig det aftalte Tegn, og jeg troer, jeg er bleven bedraget." "Pethion," sagde Dronningen til mig, "skulde nemlig, medens han talte med Kongen, i det mindste to Secunder, lægge Fingeren under det høire Øie." — "Men han har ikke engang hævet Haanden til Kinden," tilføjede Kongen; "iøvrigt bestaaer den hele Sag kun i et Pengestyveri. Bedrageren vil neppe videre rose sig deraf, og saaledes vil Sagen blive uopdaget. Dog lader os tale om andre Ting." — Herpaa vendte han sig mod mig. "Deres Fader," sagde han, "var en fortrolig Ven af Mandat, som nu commanderer Nationalgarden. Siig mig engang, hvad jeg kan vente mig af ham." — Jeg svarede, at Mandat var en af de troeste Undersaatter; men, med megen Redelighed og en ringe Forstand, var han ganske indtaget for Constitutionen. "Jeg forstaaer Dem," sagde Kongen, "han er en Mand, som vilde forsvare mit Slot og min Person, fordi det er overensstemmende med Constitutionen, hvis Dyrholdelse han har besvoret, men som tillige vilde fægte imod det Parti, der vil have en uindskrænket Regjering. Det er godt, at vide dette med Bestemthed." —

Den kongelige Families Stilling i Lebet af den Maaned, der forudgik den 10de August, var

faa stræffeligg, at Dronningen selv næsten ønskede, at denne Spænding snart maatte faae Ende, hvorledes denne endog maatte blive. Hun yttrede ofte, at det længste Fangenskab i et Saarn ved Søhysten forekom hende at maatte være mindre pünlig, end disse Stridigheder, i hvilke Svagheden hos hendes Partie, dagligen syntes at ville hidføre en uundgaaelig og sørgelig Catastrophe.

(Slutningen følger.)

Den store Søslange.

Følg en, i Journal des Débats optagen Artikel efter Journal du Havre, er den store Søslange, der allerede ofte er bleven omtalt af Søfarende, og hvis Eksistens ligesaa ofte er bleven bestridt af Stuelærde, ikke længere nogen Fabel. Paa Høiden af de azoriske Der er hiint Søuhyre, for kort Tid siden, atter seet af Skibsmandskabet og Passagererne paa Paquetstibet fra Havre de Grace til New-York. I kort Afstand fra Stibet saaes den paa Havets Dverflade, at oprulle den Krands af Ringe langs Ryghvirvlerne, hvilken, lignende store Tønder, dannede en Linie, der syntes at have en Udstrækning af det fire til femdobbelte af Stibets Længde. Skrækten havde saaledes grebet alle Tilskuerne, at intet Ord blev talet. Capitainen beordrede sine Folk at paasee, at man ikke kastede noget i Havet, saalænge Uhvret var i Nærheden. Tilskuernes Angest varede indtil det Dieblig da Slangen, efterat den længe havde svømmet i parallel Retning med Stibet, forsvandt under Bølgerne. Først da aandede man igjen frit paa Stibet. — Beretningen om denne Dydagelse frembragte, hedder det, megen Sensation blandt det americanke Publicum ved Ankomsten til de forenede Stater.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 19de August 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Det franske Monarchies sidste Dage.

(Fortsættelse.)

Deres Majestæter vare ikke blot hindrede i, at forlade deres Bærelser for at drage frisk Luft, men de bleve endog forhaanede ved Foden af Alteret. Søndagen før Monarchiets sidste Dag raabte den ene Halvdeel af Nationalgarden, medens den kongelige Familie passerede igjennem Galleriet, som førte til Hofcapellet: "Kongen leve!" den anden derimod: "Nei, ingen Konge! ned med Veto!" Den samme Dag vare Sangerne gjensidigen blevne enige om, at de, under Aftensangen, skulde høre deres Røst til den høieste Grad ved Ordene: Deposuit potentes de sede. (Han har nedstødt de Mægtige fra deres Sæde.) Opbragte herover raabte Røya-

listerne, paa deres Side, efter Ordene: *Domine salvum fac regum*, (O Herre! gjer at Kongen maa være frelst o: Gud velsigne Kongen), tre Gange: et *Reginam* (og Dronningen), og saaledes oversteg Marmen under Gudstjenesten alle Grændser.

Endelig kom den skrækkelige Nat til den 10de August. Allerede Dagen i Forveien havde Pethion givet Nationalforsamlingen Underretning om, at der forberedes en stor Folkeopstand for den følgende Dag; at Stormklokken vilde lyde ved Midnatstid, og at han befrygtede, ei at være i Besiddelse af Midlerne til, med Held at mede dette Udbrud. Paa denne Efterretning gik Forsamlingen over til Dagens Orden. Alligevel gav Pethion Befaling til, at fordrive Magt med Magt, og Mandat, som erholdt denne Ordre, gik nu i alle sine Operationer til Bærks med den største Zver, da han saae sin Hengivenhed for Kongens Person understøttet af det, han betragtede som Statsgrundlov. Den 9de August var jeg til Aftentaffel hos Kongen. Medens han gav mig adskillige Befalinger, hørte vi en stærk Støi udenfor Døren. Da jeg gik ud for at erfare Marsagen dertil, saae jeg, at begge Skildvagterne vare i Haandgemæng med hinanden. Den ene sagde, idet han talede om Kongen, at denne var indbegreben i Constitutionen, og at han vilde forsvare ham med egen Livsfare; den anden derimod meente, at han (Kongen) lagde Lænker paa den Constitution, som alene tilkom et frit Folk; og saaledes vare de da i Begreb med at ombringe hinanden. Jeg vendte tilbage med meget forandrede Miner. Kongen vilde vide, hvad der foregik ved hans Dør, og jeg kunde ikke skjule det for ham. Dronningen be-

mærkede, at det aldeles ikke forundrede hende, da meer end Halvdelen af Garden tilhørte Jacobinerpartiet.

Bed Midnatstid led Stormflokken. Schweitzzerne havde opstillet sig som en Muur, og under den dybe militaire Stilhed, de iagttage, og som sælsomt contrasterede med Borgergardens uophørlige Larmen, meddelede Kongen Hr. J., en Officier af Staben, Forsvarsplanen, som General Biomenil havde udkastet. Efter denne Privatconferents sagde Hr. J. til mig: "Tag De blot alle Deres Juveler og rede Penge til Dem, thi Forsvarsmidlerne ere saa godt som intet; kun i Kongens Energie var endnu et Skytsværn, men Energie er den eneste Dyd, som fattes ham."

En Time efter Midnat yttrede Dronningen og Prindsesse Elisabeth, at de vilde lægge sig paa en Sopha i et Cabinet, som vendte ud til Tuileriegaarden. Den Første fortalte mig, at Kongen havde afflaaet, at anlægge sit Brystharnisk; den 14de Juli havde han indvilget deri, fordi han da kun bivaanede en Ceremonie, under hvilken han kunde frygte for en Snigmorders Dolk; men paa en Dag, da hans Partie maaskee kom i Fægtning med de Revolutionaires, holdt han det for en Nederdrægtighed, at sege sit Livs Frelse i et saadant Beskyttelsesmiddel.

Dronningen befalede mig, at sætte mig hos sig. Hverken hun eller Prindsesse Elisabeth kunde sove; de underholdt sig om deres kummerfulde Situation, da der faldt et Geværskud i Gaarden. Strax forlode de begge deres Leie med de Ord: "Dette var det første Skud, men desværre vil det ikke blive det sidste; lader os gaae op til Kongen."

(Slutningen følger.)

Kjærlighed til Livet.

En Hindu, der tjente blandt Kongen af Lahores (Kundjet Sing's) Tropper, havde myrdet Adjudanten ved det Regiment, hvorved han stod. Kundjet Sing, der, siden sin Tronbestigelse, kun havde dømt een Forbryder til Døden, vilde imidlertid ikke lade den Skyldige henrette, uagtet de alvorligste Forestillinger af de franske Officierer, hvoraf der, som bekjendt, findes mange i Kundjet Sing's Hær. Derimod bleve, i de øvrige Troppers Paasyn, begge Hænderne afhuggede Morderen, og, for at standse Blodet, bleve Stumperne dyppede i sydende Olie. Hænderne bleve derefter fastnaglede til et Bræt, og den Ulykkelige haanligen bortjaget. En Kammerat førte ham til en forfalden Moschee, hvor han tilbragte Natten. Her besluttede han, ikke at overleve sin Skam, og den følgende Dag styrtede han sig i Floden Ravi. Men nu begyndte hans Beslutning at vakle, og Enden blev, at den forhaanede, og saa stræffeligen lemlæstede Morder, foretrak en ussel Tilværelse for Døden, og svømmede over til den anden Flodbred.

E. M. Mullen.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.		Rede Solv.		
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	
Beholdning fra forrige Quartal, Restancer iberegnet	1809	41	545	30	
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 49 ^{de} Aargang Nr. 14—26	621	60			
B. Contingent for første og andet Quartal d. A.	1943	36			
C. Laans Afbetaling i andet Quartal ...			1309		
D. De overordentlige Medlemmers Contingent for d. A.	77		20		
E. Renter af en Deel af Selskabets Capitaler til 11 ^{te} Juni d. A.	2014	7	24		
Renter af 1900 £ for $\frac{1}{2}$ Aar	261	20			
	Rbd.	6726	68	1898	30

U d g i v t.

	Sedler og Tegn.		Rede Solv.		
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	
1. Pensioner for anden Quartal: til de sædvanlige Pensionister	965				
Pensionister for det Brockske Legat ...	44				
Dito for Caroline-Legatet	25				
2. Laan til et Medlem				100	
3. Livrente				50	
4. Dudenæs Incasfatians-Calair for 1836	127	86	92	88	
5. Archiv-Leie				30	
6. En anvist Regning	13	8			
7. Ugebladets Trykning med Papiir ...	156				
8. Lønninger				400	
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Quitteringer:					
	<i>E. og L.</i>		<i>R. Solv.</i>		
for Laan	96 Rbd.		284 Rbd.		
for Contingent ...	240 - 28 ß.				
Saldo	336	28	284		
	Rbd.	6726	68	1898	30

Kjøbenhavn den 30te Juni 1837.

C. G. Primon.

Overensstemmende med den af Administrationen ferte Control.

Bentley.

C. Schram.

P. Friedenreich.

M. Bentzen.

E x t r a c t

af

andet Kvartals Regnskab 1837,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 26de August 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Det franske Monarchies sidste Dage.

(Slutning.)

Klokken 4 kom Dronningen ud fra Kongens Cabinet, og sagde os, at hun nu ikke mere havde noget Haab; at Mandat, der havde begivet sig til Raadhuset, for der at modtage nye Befalinger, nyligen var bleven myrdet, og at hans Hoved blev baaret omkring i Gaderne*). Dagen var allerede frembrudt.

*) Mandat, Commandant for Nationalgarden, havde truffet hensigtsvarende Foranstaltninger til Slottets Forsvar, og tvunget Pethion til at udstøde en skriftlig Fuldmagt, ifølge hvilken Mandat var berettiget til at fordrive Magt med Magt. Men Jacobinerne affatte Medlemmerne af Borgerraadet, med Undtagelse af Pethion, Danton og Manuel,

Kongen og Dronningen, ledsagede af Prindsesse Elisabeth, den unge Prindsesse og Dauphin, gik ned, for at menstre Nationalgardens Afdelinger; paa nogle Punkter raabte man: Kongen leve! Jeg stod i et Vindue ud til Haven, og saae, hvorledes enkelte Artillerister forlode deres Voster, nærmede sig Kongen, holdt ham den knyttede Næve for Ansigtet, og haanede ham med de plumpeste Talemaader. Kongen var bleg som et Løg. Den kongelige Familie vendte tilbage. Dronningen sagde mig, at Alt var tabt, at Kongen ikke havde viist nogen Energie, og at denne Mænstring havde gjort mere Ondt, end Godt.

og indsatte et nyt Raad, der strax begav sig paa Raadhuset, og bortjog dem af de der forsamlede Dyrighedspersoner, som ikke havde forsoiet sig bort paa første Opfordring. Saaledes var, ved en næsten exempellos Volds handling, Magten givne i Partihørdingernes Hænder. Opstandsautoritetten lod Mandat kalde for sin Skranke, for at han skulde give Forklaring angaaende de Forholdsregler, han havde truffet til Slottets Forsvar. Først svarede han, at han ikke kunde fjerne sig fra sin Post saaledes som Sagerne stode; men da Pethion og Røderer forestillede ham den Fare han udsatte sig for, ved ikke at adlyde, og, da han desuden ikke vidste, hvilken Forandring der var foregaaet, begav han sig, skjændt med Ulyst, til Raadhuset. Da han traadte ind, blegnede han ved at see de fremmede Ansigter. Strax bestormer man ham med Spørgsmaal, og beskylde ham for at have bemyndiget Tropperne til at syre paa Folket. Mandat taber Fatningen, bliver tagen fast, og ført bort for at bringes til Abbedisængslet; men idet han forlader Raadhuset, nedhugges han paa Trappen, som der siges, af tvende dertil leiede Mordere.

L. M.

Jeg befandt mig med de andre Damer i Bil-
 lardsalen, da jeg saae Hr. d'Hervilly, med blots-
 tet Kaarde, befale Dervogteren at lukke op for den
 franske Adel. Derpaa traadte omtrent 200 Perso-
 ner ind i det Bærelse, som stødte umiddelbart til det,
 hvori den kongelige Familie befandt sig; Andre op-
 stillede sig i Bærelset udenfor, i to Rækker. Jeg be-
 mærkede blandt Sværmen nogle Hoffsolk, mange Ube-
 kjendte, og Udskillige, som toge sig meget latterligt
 ud blandt den saakaldte Adels, men som i dette Die-
 blif, bleve adlede ved deres Hengivenhed for Kongen.
 Alle vare saa slet bevæbnede, at, selv i denne vor
 faresfulde Stilling, den franske Bittighed, der aldrig
 lader sig forstemme, drev lystig Spøg over denne ikke
 lystige Sag. Hr. Saint Souplet, Staldmester
 hos Kongen, og en Page, bare paa Skuldrene hver
 den ene Halvdeel af en Ildtang, som de nyligen havde
 senderbrudt og deelt. En anden Page, der bar en
 Lomme pistol, lagde Enden af samme paa Ryggen
 af en forved ham staaende Person, som bad ham,
 at give sit Vaaben en anden Retning. De bedst
 bevæbnede vare forsynede med en Kaarde og et Par
 Pistoler. Til samme Tid fyldtes Carrouselpladsen
 og de nærmeste Gader omkring Tuilerierne med For-
 stædernes Bander, der vare bevæbnede med Pigge
 og korte Sabler. De blodterstige Marsseillanere
 vare i deres Spidse med Kanonerne, der rettedes
 mod Slottet. I denne yderste Nød affærdigede Mini-
 sterraadet Hr. De joly, Justitsministeren, til Na-
 tionalforsamlingen, for at bede den om, at affende
 til Kongen en Deputation, der kunde tjene den
 executive Magt til Beskyttelse. Men Forsamlingen
 gif uden videre over til Dagens Orden. Kl. 8 om
 Morgenen begav Justitsdepartementet sig til Slottet.

Procureur-Syndicus Røderer traadte ind, og forlangte at tale med Kongen. Denne modtog ham i Dronningens og Ministrenes Nærværelse. Røderer erklærede, at Kongen, hans hele Familie og alle hans Forsvarere ufeilbarligen maatte omkomme, hvis Hs. Majestæt ikke øieblikligen fattede, og uforsøvet iværksatte den Beslutning, at begive sig til Nationalforsamlingen. Dronningen erklærede sig imod dette Raad, og sagde, "at hun hellere vilde lade sig nagle fast til Slottets Mure;" men da Røderer hertil bemærkede, at hun da vilde gjøre sig ansvarlig for Kongens, hendes Børns og troe Tjeneres Død, erklærede hun sig beredt til at bringe dette Offer. Kongen indvilgede nu i, at begive sig til Nationalforsamlingen. Idet han gik bort, sagde han til Ministrene og de ham omgivende Personer: "Lader os gaae, mine Herrer, her er intet meer at gjøre." Da Dronningen traadte ud af Kongens Gemak, sagde hun til mig: "Forbliv paa mit Bærelse, jeg vil strax igjen være hos Dem, eller jeg vil lade Dem hente — jeg veed selv ikke hvorhen." — Vi saae hvorledes den kongelige Familie gik igjennem to Rækker, af Schweitzer-grenaderer og to andre Batailloner. Den blev saaledes trængt af Mængden, at Dronningen, paa denne korte Tour, endog blev frastjaalen sin Børs og sit Uhr. En Person af colossal Bert og skrækkeligt Udseende, saaledes som man pleier at see dem i Epidisen for alle Folkeopstande, nærmede sig Dauphin, som Dronningen holdt ved Haanden, løftede ham i Beiret, og tog ham i sine Arme. Dronningen udstedte et Angestskrig, og var nærved at falde i Usmagt. Men den Ubekjendte sagde til hende: "Vær de uden Frygt, jeg skal intet Ondt

tilføie ham," og gav hende BARNET tilbage ved Indgangen til Nationalforsamlingsalen *).

Jeg overlader det iøvrigt til Historien, at fortælle alle Enkeltheder af Tildragelserne paa denne saa mærkværdige Dag. —

De Stormende vidste ikke, at Kongen med sin Familie allerede havde begivet sig til Nationalforsamlingen, og Slottets Forsvarere vidste det ligesaa lidet, thi hine læst henkastede Ord af Kongen, idet han gik bort, vare kun blevne hørte af hans nærmeste Omgivelse, og indeholdt heller ikke nogen egentlig positiv Ordre til at ophøre med Forsvaret. Det er at formode, at, hvis den kongelige Families Vortgang var bleven almindeligen bekjendt, vilde Stormen maaskee aldeles ikke have fundet Sted.

*) Nationalforsamlingen anviste den kongelige Familie Logographens Loge, der befandt sig bagved Præsidenten, til Opholdssted, og, efter 16 skrækkelige Timers Forløb, blev den bragt ind i et lidet Værelse, ved Siden af Forsamlingsalen, for der at tilbringe Natten. Dagen efter (den 11te August) blev den igjen, af Nationalgardere, bragt ind i Gitterlogen, og saaledes fremdeles de følgende Dage, indtil den endeligen, den 13de August om Eftermiddagen, førtes til Templetaarnet, som Ludvig først forlod fire Maaneder derefter, for at begive sig for Skrankerne af den Forsamling, ifølge hvis Dom han, den 21de Januar 1793, endte sit Liv paa Skafottet.

Konernes Tilstand i China*).

I ethvert Land maa hele Tonen i det selskabelige Liv lide, naar Konerne ere indskrænkede til deres Hjem og til Omgangen med deres eget Kjen. Derfor finder man det sociale Liv i China saa koldt og stivt, og tillige belæmret med et høist besværligt Cereemoniel, som i umindelige Tider har existeret. Uagtet de mange Tilfældesættelser, som det svagere Kjen her, saavel som i det øvrige Asien, er underkastet, bliver dog Afgtelsen for samme i China noget opretholdt ved en vis udstrakt Autoritet, som Enkerne indremmes over deres Søner, og ved den Ærbødighed, som disse maae vise deres Medre. Man har i China en Maxime, der lyder saaledes: et Fruentimmer er tre Gange afhængig; før hun bliver gift, af sin Fader, under sit Ægteskab, af sin Mand, som Gufte, af sin Sen; men dette sidste har ikke saa meget Hensyn til nogen egentlig Afhængighed, som til Understøttelse og Subsistens.

Damerne af de høiere Stænder blive underviste i Broderi, og i den Kunst at male paa Silke; ogsaa henhører Musik til deres Jndlingsbeskjæftigelser. Videnskabelig Dannelselse erholde de kun sjeldent; dog nævnes enkelte Exempler paa, at denne eller hiin Dame ikke har været fremmed i Poesien. Den hos Kvinden med saa megen Grund anseete, væsentlige Egenskab: Beskedenhed i Sæder og Sædvaner, forhøies meget ved deres Klædedragt, der vel for største Delen, forfærdiges af prægtigt Stof, men i Formen er meget anstændig. Fruentimmer af god Herkomst og Opdragelse holde det ikke engang for

*) Das Ausland.

passende, at lade deres Høender tilsyne, og skulde de tage paa en eller anden Ting, saa skeer det visseligen kun med Handsker paa. Derfor betragte Chineserinderne ogsaa de europæiske Damers Klæde-
dragt, som de undertiden see paa Tegninger, med Forbauselse; thi den danner virkeligen ogsaa en skarp Contrast med deres egen.

(Slutningen følger.)

Den bortspillede Yngling.

Man har allerede ofte for Speg udspredt, at et ungt Menneske, ved Lotterie havde søgt at forskaffe sig en Kone. Nu er dette blevet til Alvor, og følgende Tildragelse fortælles af troværdige Personer.

Et ungt Menneske i Cahors*) kom paa den heldige Idee, at lade sig bortspille, og realiserede Ideen saa godt, at han affatte 4,000 Lodsedler i den sydlige Deel af Frankrige. Han var smuk, og af et upletet Rygte; hvo, som saae ham, tog strax to Lodder, for eet. — Trækningen gik for sig med alle nedvendige Formaliteter, og under de fornødne Garantier. En Dame i Lyon, der levede af sine Renter, vandt det unge Menneske. Endnu vidste hun intet af sin Lykke, da en Morgen et fremmed Fruentimmer af blegt og forvirret Udseende, kom til hende, og sagde i en venlig Tone: "Frels mig, Mademoiselle!" — "Hvorledes kan jeg det?" spurgte den Anden. — "Bed at overlade mig Deres

*) I Departementet Lot i Frankrige.

Lodseddelen." — "Hvilken Lodseddelen?" — "Lotteries Sedlen paa det unge Menneske." — "Al, derpaa har jeg slet ikke tænkt." — "Saa viid da, Mademoiselle, at jeg elsker, at jeg tilbeder ham. Jeg har taget tredive Lodder, flere havde jeg ikke Gvne til at tage; men Deres Lod var det lykkelige. Afstaae mig det, eller jeg maa dee!"

Den vindende Dame svarede koldt: "Madame, det er fastsat, og det findes bemærket paa Lodsedlen, at, hvis det unge Menneske ikke har den Vindendes Bifald, saa skulle de to hundrede tusinde Franks deles imellem begge, uden at de ægte hinanden. De har altsaa endnu een Chance for Dem; mit Lod beholder jeg." — En Time derefter præsenterer sig den vundne Yngling for den Skjonne: de indtages gjensidigen af hinandens Elskværdighed, og fjorten Dage derefter finder den ægteskabelige Forening Sted.

Den fremmede Dame, der vilde have Loddet, og som virkelig elskede Ynglingen lidenskabeligen, var en Enke fra Carcassonne*). Man siger, hun har qvalt sig ved Kulddamp.

Det, ved Lotteriet forenede Par, opholder sig for det første i Marbonne**), og har 10,000 Franks i aarlige Indkomster. (Europa. Chronik der gebildeten Welt.)

*) I Departementet Aude.
L. M.

**) I samme Departement.
L. M.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 2^{den} September 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Konernes Tilstand i China.

(Slutning.)

I ingen Henseende har man imidlertid hidtil været i større Bilsfarelse, end med Hensyn til Existentsen af et Polygamie i China; thi Lovene sanctionere intet Polygamie, hvorimod de tilstede Concubinater. En Chineseer maa kun have een Tsy eller egentlig Kone, som med Ceremonier er viet til ham, og som er aldeles forskjellig fra hans Tse eller Concubiner, af hvilke han kan have saa mange, som han vil; og, endskjendt de Sidstes Børn ogsaa have mange legitime Rettigheder, saa forandrer dette dog ikke Tingenes egentlige Tilstand. Concubinerne blive leiede for Penge, og i Huset behandlede næsten som Tjenestetjender. Det Princip, ifølge hvilket de

chinesiske Love og Sædvaner indrømme Concubina-
 ternes Børn visse Rettigheder, hidrører fra den
 Vigtighed, som man, i dette Land, tillægger den
 mandlige Afkoms Bedligholdelse. En Tsy og en
 Tsie staae i det samme Forhold til hinanden, som
 Sarah og Hagar i det gamle Testamente. Har
 derfor en Mand Søner (thi Døtre komme ikke i
 Betragtning) med sin legitime Kone, saa ansees det
 for ulovligt, at han endnu holder en Concubine;
 har han derimod ingen Søner, saa indtræder et
 forandret Forhold. Smidlertid taber han i personlig
 Ugtelse ved en hyppigere Gjentagelse, hvortil ogsaa
 kun den Rigere er istand. Men den vigtigste For-
 hindringsgrund ligger, hos den kloge Mand, i den
 gjensidige Misundelse og Jaloussie, der, i det Indre
 af Huset, hidfører Forvirring, ja ofte Forbrydelser.

Ifølge Chinesernes Grundmaxime kan ingen
 gift Kone begaae nogen Forbrydelse, men Ansvarer
 for samme hviler paa Manden. Ved Bielsen antager
 hun Mandens Familienavn. Da nu Loven siger,
 at intet Ægteskab mellem Personer af det samme
 Familienavn er tilladeligt, saa udstrækkes denne
 Bestemmelse til alle Descendenter af den mandlige
 Linie; og da der nu, uagtet den uhyre Befolkning,
 i hele Riget ikke gives meget meer end hundrede Til-
 navne, saa vil det være let at indsee, at den strænge
 Opretholdelse af denne Lov maa afstedkomme mange
 Forlegenheder. Ligeledes have et strengt Forbud
 mod de nærmeste Afslægtninger.

Der gives syv Skilsmisseg Grunde, af hvilke
 nogle ere meget naragtige. Den første: Ufrugt-
 barheden, synes unødvendig, da der, i det lovlige
 Concubinats, existerer et Middel derimod. De andre
 Grunde ere: Ægteskabsbrud, Ulydighed mod Ægte-

mandens Slægtninger (!), Snakkelyst (!), Tyveri, Ondskab og indgroede Sygdomme. I hvert Tilfælde betragtes det som stridende imod Væren, og i nogle (ved særegne Rangsforhold) er det endog lovstridigt, at en Enke indtræder i et nyt Ægteskab. Er hun utilbøielig dertil, saa finder hun Beskyttelse i Loven, og, hvis hendes Forældre eller Slægtninger tvinge hende, blive disse haardt straffede. Ogsaa have Enkerne deri en meget vægtig Grund til, ikke igjen at gifte sig, at de, saalænge de forblive i Ugiftstand, ere absolute Herskerinder over sig selv og over deres Børn. Fra den Paastand, "at de, som, i en tidligere Tilværelse, have staaet i et nærmere Forhold til hinanden, ogsaa under den nuværende, atter ville vorde forenede," have Chineseerne laant den Idee, at Ægteskaberne ere Skjebnens Verk. En vis Guddom, som de kalde Yue-lao (den gamle Mand i Maanen) forener — saa fortælle de — alle for hverandre prædestinerede Personer, og intet er istand til at forhindre en saadan Forening. — Tidlige Ægteskaber befordres paa alle Maader, og dette er vistnok Hovedaarsagen til Landets stærke Befolkning. Mangel paa Afkom betragtes som en stor Usuldfommenhed.

Et mærkværdigt Brodermord, begaaet i religiøst Fanvid.

(Af Henkes Zeitschr. f. d. Staatsarzneyk. 22tes Ergänzungsheft, 1836, og meddeelt i det, den 26de Aug. 1837 udgivne, 3die Hefte af "Bibliothek for Læger," redigeret af Professor C. Otto.)

Mathias Peters, 20½ Aar gammel, er den næstældste Søn af catholske Forældre, der, redeligt og flittigt ernærende sig ved Landarbeide, boede i Zewen, en By ved Trier, hvor den endnu levende Fader ogsaa opholder sig. Sønnen havde, fra det 6te indtil det 13de Aar, besøgt Landsbyens Skole, og havde lært at læse, skrive, regne, Historie og Religion. Han udmærkede sig derved mere ved Flid, end ved Hoved, I Henseende til det Ydre synes han at være bleven noget tilbage i sin Udvikling, var i Almindelighed meget stille, havde næsten aldrig taget Deel i de sædvanlige Drengelige, og skuede især det qvindelige Kjøen, hvorfor han i Almindelighed blev kaldet "Gremitten." Derimod var han meget velgjørende mod Fattige og havde en næsten scrupuleus Agtelse for Andres Eiendom. Familien levede i den største Fred og Enighed indbyrdes, og var arbeidsom og gudsfrygtig; men Mathias udmærkede sig fra de Andre derved, at han sjelden nogen Dag forsømte Kirkemesse. Han besøgte Kirken tillige hver Søndag, og i Fastetiden desuden to Gange i Ugen. Hos ingen af Familien er nogen- sinde Afsind blevet sporet. 5 Aar før den Forbrydelse, Mathias begik, døde hans Moder; hun kaldte sine Børn om sig, og advarede dem meget rørende mod de Farer, som her paa Jorden vilde true deres Dyd, en Advarsel, der især gjorde et dybt og uudsletteligt Indtryk paa Mathias. Da Faderen var utræstelig over sin Kones Død, gjorde Mathias alt for at opmuntre ham, og lovede at sørge for alt. Virkeligen besørgede han, fra nu af, alt Syarbeide, Badstuen, Spinden, o. s. v. Ogsaa i Smedkerarbeider viste Mathias en paafaldende

Færdighed, hvorfor Faderen vilde lade ham lære denne Profession; men han undslog sig derfor "af Frygt for Forførelse." Desuden vogtede Mathias, tilligemed sin Broder Henrich, Dvæget, og tog i de sidste Aar ogsaa Deel i Agerdyrkningen. Ved denne Flid og ved sin Fromhed erholdt Mathias stor Overtægt i Huset; hans ældre Broder Jacob fulgte gjerne hans Anordninger, men "især var han og hans yngre Broder Henrich ligesom een Sjæl og eet Hjerte," og vare næsten altid sammen. Han læste imidlertid ikke andre Bøger, end sin Bønnenbog, og en Aften medens de spandt, forelæste Henrich ham noget af en lille Bog betitlet: "Geschichte der trierschen Martyrer u. d. heil. Paulinus." Denne bekjendte Historie syntes dengang ikke at gjøre noget videre Indtryk paa Mathias, men han beholdt dog det Vigtigste deraf i sin Hukommelse. Under alt dette vaagnede Kjensdriften hos ham; han syntes nu for første Gang at vorde ængstelig, og, erindrende sig sin Moders Advarsel, forekom det ham nu, at han ikke længere kunde leve uden Synd. Paa samme Tid indtraadte flere Omstændigheder, der gjorde et dybt Indtryk paa hans svage Gemyt. Hans Broder Jacob havde bragt nogle Kirsebær til Salg til Trier, og var derved kommen ind i et berygtet Huus, hvor en 6—7 unge Piger havde omringet ham. Først siden havde han erfaret, blandt hvilke Personer han havde været, og fortalte dette ved sin Hjemkomst; hvorover hans Brødre Mathias og Henrich geraadede i stor Iver, og taledede meget om Menneskenes Slethed. Søndagen derefter prædede Byens Præst noget om de nuværende Christnes Lunkenhed, om Selvede, o. s. v. Alt hvad Mathias tidligere havde hørt og læst om

Martyrernes Standhaftighed og deres Død til Sandhedens Stadfæstelse og til Guds Ære, vaagnede nu i ham med foreget Styrke. Hvilke Tanker, der paa den Tid qvælede ham, og hvorledes Misgjæringen omsider hidførtes, fortæller han, ved Forheret, paa følgende simple Maade. "Jeg estertænkte saa ivrigen Guds strenge Retfærdighed, Himmelen og Helvede, at jeg næsten kun beskjæftigede mig med disse Tanker, og tilsidst blev ganske confus derover; men endelig blev jeg enig med mig selv om, at den, som lader sig dræbe frivillig til Guds Ære, sikkert og hurtigt kommer i Himmelen." — Ved et andet Forher sagde han fremdeles: "Først tre Uger før Gjæringen uøvedes, begyndte jeg at ængstes af religiøse Tvivl. Jeg tænkte over hvad jeg oftere havde hørt af vor Præst, at Mennesket allerede begaaer en Dødsynd ved at finde Glæde i ukyske og slette Tanker, og at altsaa Jungen tør regne paa, at komme i Himmelen, da Mennesket i dette Liv alt for meget er udsat for Forsørelse, og ikke formaaer, at holde sig reent. Plaget af denne Forestilling, faldt jeg snart paa hiin Tanke, hvorfor jeg imidlertid hverken dengang var, eller nu er, istand til at gjere Regnskab. Men det blev mig endeligen klart, at intet er bedre, end jo før jo hellere ved en frivillig Død, at rive sig løs fra denne syndefulde Verden, hvorved jeg holdt mig overbevist om, at den, der lader sig frivilligen dræbe, ligesaa lidet begaaer en Synd, som den, der i dette Viemed dræber en Anden." Han segte nu at bringe sin Fader, sin ældre Broder og flere Andre paa samme Tanke. Nogle afviste ham med Spidsfindigheder; Andre spottede ham, og hans Fader irettesatte ham med Strengthed; men da han, et Par Dage før den begaaede Forbrydelse, talede

med sin yngste, 17 Aar gamle, Broder Henrich derom, fandt han hos denne en fuldkommen Medfølelse. "Han var," sagde Inquisiten, "ganske af min Mening; kun, da jeg tilsidst spurgte ham, om han ikke ogsaa troede, at naar der gaves Nogen, som frivilligen vilde lade sig dræbe til Guds Ære, den Dræbte da sikkert vilde komme i Himmelen, studsede han i Begyndelsen, men gav mig, efter nogen Overveielse, sit Bifald, og var enig med mig i, selv at kunne gjøre dette." — "Jeg vilde nu," vedblev han, "have foreslaaet Henrich at dræbe mig til Guds Ære; men da jeg frygtede, at han endnu var for ung og for svag til, at udføre en saadan Gjerning paa mig, gjorde jeg ham det Forslag, at lade sig dræbe af mig. Han var tilfreds dermed, og meente, at dette burde skee i Skoven." De to Brødre raadsløge nu om Udførelsen af Gjerningen, og Instrumenterne dertil. Mathias opmuntrede Broderen, ved gjentagne Gange, at forestille ham Saligheden i Himmelen. Ogsaa ansporede han ham til, først at skrifte, men herved ikke at tale noget om sit Forehavende. Morderen havde besluttet, først selv at skrifte efter Udvælsen af Gjerningen. Natten mellem Løvedag og Søndag (til hvilken Dag Gjerninger var bestemt) underholdt begge Brødrene sig i Sengen om "de himmelske Glæder." Søndag Morgen forelæste Henrich sin Broder noget af sin Vennebog, som Mathias bad ham, at medtage i Skoven. Om Eftermiddagen gik begge Brødrene ud, iferte deres Søndagsklæder, toge to Vennebøger, et Krusfix og en Barbeerkniv med sig, og vedbleve at tale om deres Forehavende. Ved en Hvi knælede de begge for det i Jorden satte Krusfix; den aabnede Barbeerkniv havde Mathias

lagt ved Siden af sig. Henrich oplæste nu flere Venner, som Mathias havde tilføiet bag i sin Bog. Derefter tog Henrich sin egen Vennebog, og læste høit deraf, medens Mathias stod op og tog Barbeerkniven i Haanden. "Da han," siger Mathias i Forhøret, "havde læst saaledes en Tidlang, sagde jeg, at det nu var nok, hvorpaa han lagde Bogen, og, forblivende i den knælende Stilling, tog Krusifixet i begge Hænderne, og fæstede sit Blik derpaa."

(Slutningen følger.)

Tiggerspeculation i London.

Tiggerspeculationen har, som bekjendt, gjort uhyre Fremfærd i London; den efterstaaende er imidlertid af en meget odieus Natur. En stor Speculant lader fra Piemont komme en Deel smaa Savoyarder, som han lader forevise Dyr, eller spille paa Lire. Han har, for nærværende Tid, saaledes 4,000 i sin Tjeneste, hvoraf hver, i Gjennemsnit regnet, indbringer ham 3 Sh. daglig. Om Natten sammenpakkes de paa Tagkamre, 30—40 sammen, og de spare undertiden endog af det, de dagligen fortjene. Disse smaa Ulykkelige's Næring og Huusly koste ikke 1 Sh. dagligt; Speculanten vinder altsaa af Enhver 2 Sh., hvilket saaledes udgjør 8,000 Sh. eller 400 Pund Sterling. — En saa enorm Vinding vil sikkert have flere lignende Speculationer til Følge.

L. M. Mullen.

Borger - Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 9de September 1837.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Et mærkværdigt Brodermord, begaaet
i religiøst Vanvid.

(Slutning.)

”Staaende ved hans venstre Side, paalagde jeg ham, at tænke paa Døden, at Christus havde hengivet Livet for os, og at han nu vilde faae den samme Død; derpaa gav jeg ham Haanden, og anmodede ham, ogsaa at bede for mig, naar han var kommen i Himmelen, kysede ham og tilseiede, at vi snart igjen vilde sees. Derpaa bad min Broder mig om, at træde noget tilbage, for ikke at see mig, naar jeg offrede ham. Jeg opfyldte hans Ønske, og derpaa skar jeg ham med Barbeerkniven med et eneste fast Snit, gennem hele den bageste Deel af

Halsen. Han foer derved sammen, sukkede, men sagde endnu knæende: ”Herre Jesus! Dig lever jeg i! Din er jeg, død og levende;” hvorpaa han faldt tilbage; endnu et Par Gange trak han Veiret, og gav derefter ikke mere noget Livstegn fra sig. Jeg spurgte ham, om han endnu tænkte paa sin Gud, men fik intet Svar.” — Ved Obductionen af Liget fandtes Snittet at være gaaet fra den bageste Rand af den høire Halsmuskul (sternocleido - mastoideus) indtil den bageste Rand af samme Muskel paa venstre Side, at have gjennemskaaet alle de bløde Dele paa den bageste Halvdeel af Halsen, og være trængt ind imellem Bruskene paa det andet og tredie Halsvirvelbeen, hvorved Rygmarven var bleven skaaen halvt igjennem, og saaledes at have paaført en uundgaaelig Død. Forbryderen lagde, efter den udøvede Udaad, Liget noget høiere op, for at Hovedet ikke længere skulde ligge i Blodet, tog Vennebejerne, Krusifiret og Barbeerkniven til sig, og begav sig hjem. Han saae endnu een Gang tilbage til Liget, og derved foer, for første Gang, den Tanke igjennem ham, at han muligens ikke havde handlet ret; ”jeg ønskede nu,” tilstod han, ”at være i min Broders Sted i Himme-
len.” Men denne Anger var snart udslettet. Han vendte glad tilbage til Landsbyen. Da han fandt sin Faders Huus tillukket, gik han ind hos en Nabo, hvor han meget muntert fortalte en Slægtning af sig, en Mad. Deutsch, at hans Broder Heinrich nu var i Himmelen, og, da hun ikke vilde troe ham, viste han hende Krusifiret, Vennebejerne og Barbeerkniven, og tilføiede, at han, til Guds Ære, med denne Kniv havde skaaet Halsen over paa sin Broder. Da imidlertid hans Fader kom ind og

sagde til ham: "hvilken Sorg har Du ikke gjort mig!" svarede han intet, trak paa Skuldrene og nikkede med Hovedet. Han blev nu bragt til Præsten, der ikke fandt det mindste Usædvanlige i hans Opførsel, hverken Uro, eller Spor til Frygt. Paa dennes Spørgsmaal: om han virkelig havde dræbt sin Broder, svarede han hurtigt og smilende: "ja! jeg har bragt min Broder i Himmelen!" Da Præsten erindrede ham om det femte Bud, og spurgte ham, om han ikke vidste, hvorledes Gud havde straffet Cain, gjensvarede han: "Anseer De mig for et saadant Uffkum? han dræbte jo sin Broder af Ondskab, men jeg min af Kjærlighed!" — Han paa- stod, at have udøvet en Gud velbehagelig Gjerning, og at hans Broder var lykkeligere end dem begge. Ved Forheret i Trier, to Dage efter, fortalte han den hele Begivenhed i Sammenhæng og tilsyneladende ligegyldig, uden at lægge den mindste Anger for Dagen; men da man spurgte ham: "om han endnu meente at have udøvet en Gud velbehagelig Handling," sukede han dybt og sagde med jamrende Stemme: "jeg indseer nu vel, at have feilet;" og, da man indvendte ham, hvorfor han nu indsaae dette, gav han til Svar: "fordi jeg derved har for- tærnet Gud og Menneffene." Paa de øvrige Spørgsmaal svarede han derefter sukkende og hulkende. Ved det sidste Forher var han ligeledes meget bevæget, og erklærede sukkende: "jeg bekjender min Forbrydelse, og angreer den oprigtigt, thi jeg har syndet mod Guds Bud, der befaler, at jeg ikke maa dræbe; men da jeg ikke har gjort det i en ond Hensigt og angreer min Feil, haaber jeg, at den kjære Gud ikkedestomindre vil tilgive mig!" —

Lægerne erklærede naturligviis, at han havde begaaet Brodermordet i et religiøst Vanvid, og at han følgelig maatte frakjendes Tilregnelighed.

Om Hængen til Forbrydelser.

(Egledes af "Bibliothek for Læger," efter Annalen d. Staatsarzneyk. Von Schneider und Schürmayer, 1 B. 2 S. 1836.

Følgende ere de Resultater, som en Mængde i denne Henseende anstillede Undersøgelser have godtgjort:

1. Alderen har den største Indflydelse paa Udviklingen og Ophæret af Hængen til Forbrydelser.

2. Det udvikler sig i samme Forhold, som den physiske Kraft og Lidenfkaberne. Det erholder sin største Styrke henimod det 25de Aar, da Menneskets physiske Udvikling saa temmelig er fuldendt. Den moralske og intellectuelle Udvikling, der gaaer langsommere for sig, qvæler senere Hængen til Forbrydelser, som da desuden ogsaa svækkes paa Grund af de physiske Kræfters og Lidenfkabernes Afstaaelse.

3. Endskjendt det største Antal af de forskjellige Arter af Forbrydelser viser sig henimod det 25de Aar, indtræder dog maximum af visse enkelte Forbrydelser flere Aar tidligere eller senere, i Forhold til den stærkere eller langsommere Udvikling af visse Lidenfkaber, der føre til disse enkelte Forbrydelser. Drevet af sine heftige Lidenfkaber, gjer Mennesket sig f. Ex. saaledes først skyldig i Ægteskabsbrud og i Sandselighedens Synder; omtrent paa samme Tid stjæler han; Udviklingen af hans

Kræfter forleder ham derpaa til Boldsomhed, Drab, Mytteri, Stratenrøveri; senere forvandler Overlæg Mordet til Snigmord og Forgiftning, og idet Mennesket saaledes skrider frem paa Forbrydelsernes Bei, lader han altid mere List træde i Stedet for Bold, og er, i sin Alderdom, mere Falskner og Bedrager.

4. Det forskjellige Kjøen har ogsaa stor Indslydelse paa Hanget til Forbrydelser; man regner i Almindelighed 4 mandlige Forbrydere paa 1 kvindeelig.

5. Hanget til Forbrydelser tiltager og aftager omtrent i samme Forhold hos begge Kjøen; dog indfinder maximum sig noget senere hos Fruentimmer, nemlig henimod det 30te Aar.

6. Fruentimmeret begaaer, uden Tvivl i Følelse af sin Svaghed, snarere Forbrydelser i Henseende til Eiendom, end mod Personer, og vil hun ombringe Noget, benytter hun dertil især Gift. Begaaer hun iøvrigt et Mord, synes hun ikke at lade sig afholde ved Forbrydelsens Græsselighed, og i Henseende til Hyppigheden af saadanne Mord, er Ordenen følgende: Barnemord, Saar, Snigmord, Drab; saa at man altsaa kan sige, at Antallet af de Skyldige formindskes destomere, jo længere borte og jo mere offentligen de maae søge deres Slagtoffere. Dette hænger upaatvivleligen sammen med Fruentimmerets Sæder, Skikke og siddende Levemaade; hun kan kun fatte og udføre strafværdige Planer mod dem, med hvilke hun staaer i nærmeste Forbindelse.

7. Aarstiderne have ligeledes en meget paa-faldende Indslydelse paa Hanget til Forbrydelser; om Sommeren skee de fleste Forbrydelser mod Pers

soner, og de færreste mod Eiendom; ganske det Modsatte finder Sted om Vinteren.

8. Det er at bemærke, at Alderen og Mars-tiderne have den samme Indflydelse paa Sinds-lidelser, som paa Forbrydelser mod Personer.

9. Klimatet synes især at indvirke paa Ganget til Forbrydelser mod Personer. Denne Jagttagelse stadfæstes i det mindste hos Mennekeracerne i de sydlige Lande. Derimod avler et raare og koldere Klimat, der kræver flere Fornødenheder, ogsaa flere Forbrydelser mod Eiendom.

10. I de Lande, hvor mange forskellige Folkeslag komme sammen, hvor Handel og Industri herske i høi Grad, og hvor stor Rigdom og Fattigdom findes ved Siden af hinanden, gives der, under iøvrigt lige Omstændigheder, ogsaa langt flere Forbrydelser.

11. Menneskenes Stand og Beskæftigelser have og en stor Indflydelse paa Beskaffenheden af Forbrydelserne. De, som beskæftige sig med Kunsterne og Videnskaberne, gjøre sig oftere skyldige i Persons-Forbrydelser, og de arbejdende og tjenende Klasser begaae derimod hyppigere Eiendoms-Forbrydelser. Den afhængige Stilling, den siddende Levemaade og den legemlige Svaghed frembringe de samme Resultater hos Fruentimmeret.

12. Underviisning har langtfra ikke den Indflydelse paa Ganget til Forbrydelser, som man i Almindelighed antager. Destoværre holder nemlig endnu den intellektuelle Underviisning ikke Skridt med den moralske. Ligesaa forholder det sig med Armod, hvilken man og har villet tilskrive stor Indflydelse paa Ganget til Forbrydelser; flere Departements i Frankrige, der ere bekjendte for de

fattigste, ere tillige de mest moralske. Mennesket ledes ingenlunde til Forbrydelser, fordi han har lidet, men oftere, fordi han pludselig fra en velhavende Tilstand geraader i en trængende, og da ikke er istand til, at forskaffe sig alle de Fornødenheder, han har vant sig til.

13. Vaa jo høiere Trin Menneskene staae, og jo større Underviisningen selgeligen er, desto færre qvindelige Forbrydere finder man da, i Forhold til mandlige; men stiger man ned til de laveste Folkeklasser, vil man finde, at begge Kjønneses Vaner og Skikke ligne hinanden mere og mere.

14. Af 1129 Mord, der ere blevne begaaede i Frankrig, i et Tidrum af 4 Aar, have 446 deres Grund i Strid og Tvistigheder i Vertshuse, hvilket beviser den skadelige Indflydelse af Misbrugen af spirituose Drikke.

15. I Frankrige udgjorde Forbrydelserne mod Personer omtrent den tredie Deel af Antallet af Forbrydelser mod Eiendom, men i Nederlandene kun den fjerde Deel.

Det sidst udkomne Hefte af Hr. F. M. Langes "Udvalg af danske og udenlandske Criminelsager," der alene indeholder Actstykker, vedkommende den wormske Sag, slutter med følgende

"Bøn og Opfordring."

"Det er rimeligt, at Mange, der som Skolekammerater, eller i sildigere Alder, have havt Leilighed at kjende Worm, og det Særegne ved ham,

findes adspredte rundt om i Landet. Enhver Underretning fra Disse, om Worms legemlige og aandige Tilstand, vilde være et ønskeligt Bidrag til denne Sags Oplysning. Enhver, der er i Besiddelse af saadan Kundskab, bedes derfor, i Menneskekjærlighedsens Navn, om, at meddele Underretning, enten til Udgiveren heraf" (Tidskriftets Udgiver, Hr. F. M. Lange), "eller til den nærmeste Provindsavis, der vistnok vil optage og bekjendtgjøre Efterretningen."

En besynderlig Skik i Portugal.

Naar en ny Gesandt ankommer til det portugisiske Hof, er det Skik, at han strax maa give en Collation, d. e. en stor Diner paa 25 Couverts, endskjøndt alene Gesandten og den ham modtagende Grande, tage Plads ved Tasselet, og det lige overfor hinanden, hvorved det staaer dem frit for, at udfolde deres Servietter, eller lade det være. De maae da tilbringe 5 til 6 Minuter, ligesom to chinesiske Pagoder, i denne stumme vis à vis, hvorpaa de begge reise sig, og, efter et Dofin Complimenter, begiver Granden sig bort. Først da tør Gesandten møtte sig paa sit eget, almindeliges ligen før hans Ankomst foranstaltede, Maaltid. (Efter: Mém. de la Duchesse d'Abrantes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 16de September 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Drikkældighed.

Enhver, som nogensinde har seet de usalige Følger af den skrækkeligste af alle Laster, Drikkældighed, vil uden Tvivl indrømme os, at hiin Veteran, der pleiede at sige, at den største Forbandelse, man kunde ønske over et Menneske, var den: "gid Brændevinen maa smage dig!" har udtalt en evig mindesværdig Sandhed. At Drankeren ødelægger sine Formuesomstændigheder, undergraver sin aandelige og legemlige Sundhedstilstand, bliver en Gjenstand for Andres Foragt og Latter, en evig Kilde til Kummer og Græmmelse for Forældre, Sædskende og Venner, for Enhver, der tager Deel i hans Skjebne; at han gjør sig ligesaa uværdig til sine Medmenneskers Tillid, Agtelse og Belvillie som

uskiftet til enhver alvorlig og nyttig Forretning, behøver neppe at bemærkes. Og dog er det maaskee Sandhed, men en høist sørgelig Sandhed, naar der siges i et, for nogen Tid siden udkommet Skrift*):

”Der er nemlig, i det sidste halve Aarhundrede, udbrudt en frygtelig Smitsot i de fleste Lande i Europa, hvilken har anrettet større Ødelæggelser, end den dødbringende Cholera og den smertefulde Grippe. Denne Sygdom har allerede udbredt sig fra Europa over til de andre Verdensdele; den berøver utallige Mennesker Livet, eller tilintetgjør deres Velstand og Rolighed. Jeg kjender denne Smitsot: det er Brændeviinspestilentsen. Den forhindres eller formindskes i dens Udbredelse, hverken ved Skoler, eller Kirker, ved Apotheker, eller Regjeringsforordninger, ved Fængsler, eller ved Tugthuse og Slavelænker. Den gaaer anstikkende fra Huus til Huus, fra Fader til Søn, fra Ven til Ven.”

Om denne ”frygtelige Smitsot” nu virkeligen har grebet saa stærkt om sig her i Europa, i det sidste halve Aarhundrede, skulle vi ikke kunne sige; men temmelig vist er det derimod, at den, hvor den engang har faaet Indpas, vistnok er langt mere haardnakked, end baade Cholera og la Grippe; at den Patient, der lider deraf, hverken finder Raad hos Læger, eller hos Apothekere. Læse vi Beretningerne om den forbausende Fremgang, som de nordamerikanske Waadeholdenheds = Foreninger*) have gjort

*) Die Branntweinpest. Eine Trauergeschichte zur Warnung und Lehre für Reich und Arm, Alt und Jung. Herausgegeben von Heinrich Beschoffe. Warau, 1837.

***) Sevnfør Nr. 31 af dette Blad for 1886.

siden deres første Oprettelse i Maret 1826, da maa den Tanke upaatvivleligen paatrænge sig os, om ikke en Bestræbelse i en saadan Retning ogsaa i andre Lande kunde føre til et heldigt Resultat.

I Februar Maaned 1824 holdtes i Boston den første Sammenkomst til "Undertrykkelsen af Drukken- skab;" og i Marts 1826 holdt den første Afholden- heds-Forening sit første Møde. Ved Slutningen af Maret 1829 gaves der 1000 Afholdenheds-Forenin- ger, med 100,000 Medlemmer; meer end 400 Bræn- devinnsudsælgere havde frivilligen opgivet denne Handel, og meer end 1,200 Drukkenboldte havde forbedret sig. Ja saa stor var den offentlige Menings- Indflydelse, at 70 Matroser ombord paa Krigsskibet "Falmouth" frasagde sig aldeles Nydelsen af stærke Drikke, og paa Fregatten "Brandiwine" gjorde henved 50 Matroser det samme. En senere Beretning viste, at af hele Besætningen paa det sidstnævnte Skib, modtog blot 160 Mand den reglementerede Por- tion Grog; og fra 1te Januar 1830 til 1te Januar 1831 havde meer end 150 Skibe forladt Bostons Havn, uden at have Brændeviin eller slige Drikke- varer ombord.

Forfølge vi de nordamerikanske Afholdenheds- Foreningers Historie, da finde vi, at General- adjudanten for de forenede Staters Hær, den 5te No- vember 1834, udstædte en Befaling, ifølge hvilken Tropperne ikke længere skulde leveres Brændeviins- Rationer, men derimod 8 \bar{u} Sukker og 4 \bar{u} Kaffe- bøtter for hver 100 Rationer Brændeviin. Den samme Befaling forbød Indførelsen af stærke Drikke i Fæstninger og Leire, ligesom ogsaa at de ikke maatte udsælges hos Marketenderne.

I Maret 1833 talte de nordamerikanske Afholdenheds-Foreninger 2 Millioner Medlemmer af en Befolkning af 15 Millioner, hvoriblandt 2 Millioner Slaver. Hver tredie Mand i Staten søgte at medvirke til Drukkenfskabslastens Vandlysning. Ved Slutningen af Maret 1834 havde 7,000 Brændeviinsudfælgere frivilligen opgivet deres Handel, og meer end 1000 amerikanske Skibe havde forladt de forenede Staters Havne, uden at medføre spirituose Drikke, o. s. v. (Die Amerikaner in ihren moralischen, politischen und gesellschaftlichen Verhältnissen. Von Francis P. Grund.)

Hvor mangen vildledet Yngling, hvor mangen Familiefader maa ikke, paa denne Maade, være bleven dragen tilbage fra Lastens bundløse Svælg, fra den visse Undergang, og gjengiven Samfundet, for i dette at indtage en, Guds ædleste Skabning værdig Plads! Nagtet Forbedringen vel aldrig kan siges at være for sildig, saa er det dog vist, at jo længere den opsættes, jo vanskeligere vil den være at iværksætte, og jo mindre heldbringende vil den blive, saavel for den Paagjeldende, som for Samfundet. Hvert et Skridt fremad paa denne fordærvelige, fra den rette Vei saa stærkt divergerende, Bane, forstørrer Afstanden mellem den Vildfarende og det Maal, han har tabt af Syne; hver en Dag, tilbragt paa den vanlige Levemaade, gjer denne Tilbagevenden vanskeligere, idet den ogsaa consumerer en Deel af den aandige Kraft, som dertil udfordres. Det er derfor i Særdeleshed den unge Dranker, vi have for Die; thi om den ældres, den mangeaariges Forbedring, er man vistnok ikke berettiget til at nære noget synderligt Haab; hvorvel der nok kan have Exempler paa Forbe-

bringstilsfælde i den modnere Alder. Vi have kjendt adskillige ulykkelige Juglinger, der vare hengivne til Drik; men blandt dem alle kun Een, for hvis grundige og varige Forbedring, vi turde indestaae, kun en Gæst, hos hvem Væresfølelsen og den kraftige Villie endnu vare stærke nok til at beseire Lidenstaben, og modstaae Lastens Tillokkelser. Men ham troe vi, som sagt, ogsaa at være forbedret fra Grunden af. Ved en vis Anledning gjorde han, for omtrent 7 til 8 Aar siden, det Løfte: aldrig meer at smage Spiritus, og indtil denne Stund har han holdt sit Ord. Høist uforstandigt har undertiden en og anden af hans "Venner" — tilvisse ikke af de sande Venner — forsøgt at rokke hans Fasthed, men heldigviis stedse forgjæves.

Som bekjendt gives der mange Grader i Driksfældighed, ja endog — om vi saaledes maa udtrykke os — adskillige Variationer deri*). Under

*) "Vel er der mange Grader i denne Umaadelighed" (Driksfældigheden) "men man kan ikke sige om den, der en enkelt, sjelden Gang, f. Ex. een Gang om Aaret, faaer sig en mægtig Ruus, at han drikker; den enkelte Gang har han faaet for meget; han har drukkert sig fuld. Derimod kan man ikke alene sige, at den drikker, der daglig eller ugentlig beruser sig; men ogsaa om den, som man aldrig seer egentlig beruset; saaledes nemlig at han ei er sig selv (u-) bevidst, men som dog nyder mere end det er gavnligt for ham. Derfor kan den, der daglig drikker to Snaps til sin Frokost, idet han selv og Andre kunne mærke, at han har drukkert formeget, ligesaavel siges at drikke og at være en Dranker, som den, der hyppig nyder flere Snaps, om man saa aldrig mærker det paa ham." —

tiden hører man forsikre, at denne eller hiint Persom er langt fra at være en Dranker, skjøndt han jo rigtignok, naar han er i et godt Lag, nu og da faaer sig en liden Ruus. Eigesaa sandt som det er, at den ikke bør kaldes en Dranker, som ved en enkelt Lejlighed, naar det gaaer lidt muntert til, ikke forbliver saa aldeles Herre over sig selv, saa vist er det ogsaa, at den, der ofte befinder sig i slige, saa kaldte "gode Lag," og næsten hver Gang kommer derfra med en Ruus, at overalt den, der, ved mindste Anledning, nyder meer, end han burde, eller vel endog sees i en fuldkommen bestjænkter Tilstand, ei heller fortjener at kaldes et ædrueligt Menneske; og er han just ingen complet Dranker, da er han i Sandhed ikke langt fra at blive det, thi Gang til Drik har han, ligemeget hvilken Euphemismus man ogsaa tillægger den. Men den egentlige Dranker behøver ikke nogensomhelst Anledning: hvor der findes Spirituosa, der er hans gode Lag, om han saa kun befinder sig i sit eget behagelige Selskab. Det er netop Særkjendet paa Drankeren, at han som oftest drikker i Smug; det er ikke blot i den muntre Selskabskreds, han for hyppigt temmer Glasset; det er ogsaa i Genrum, han jævnlig søger til

"Bed at pimpe forstaaes, at nyde Spirituosa i smaa Dosis, lidt og lidt. Drankeren drikker til Bunds af Glasset; Pimperen nipper til det, og har længe Nydelsen af hvad det indeholder. — Drankeren tyer gjerne til Flasken; Pimperen notes med Glasset." —

"Dranker er den, som er henfalden til Drukkenfab eller Pimperi; Drukkenboldt er kun den, som i en meget høi Grad er hengiven til stærk Drik og er sjelden ædru." (Kjøbenhavnsposten for 1836. Nr. 298.)

Glasfen. En besynderlig Uro, en tilfyneladende Travlhed sees ofte at bemægtige sig Drankerens hele Væsen. Undertiden begynder han vel paa et eller andet Arbejde, men lige saa hurtigt lægges det til Side igjen; i sin Families Kreds finder han ingen Udspredelse, i sit Hjem har han intet blivende Sted. Med Uro seer den bekymrede Familie ham forlade Huset, thi hans Maal er sikkert Wiinkjelderen, eller Uhuset; det Selskab, han søger, de sædvanlige Drikkebrødre; med Uengstelse imedsees hans Tilbagekomst, thi Synet af den dyriske Tilstand, hvori han som oftest befinder sig, er smertelig for dem, hans Vel ligger paa Hjertet; og dertil kan Ingen beregne Følgerne af den raae Brutalitet, der næsten stedse er uadskillelig fra hiin Tilstand, i hvilken intet Familieforhold er den Bevidstløse helligt.

Hos den ikke aldeles fordærvede Yngling, saavel som ogsaa hos Manden i den modnere Alder, spores nu og da en vis Bestræbelse efter at løsrive sig fra denne fordærvelige Videnskab. En Prostitution, et Sygdomstilfælde, især som Følge af den udsvævende Levemaade, en alvorlig Formaning, en drøi Jrettesættelse, eller deslige, kan være istand til at bevirke, at Drankeren viser Forbedring, at han virkelig en Tidlang aldeles afholder sig fra at nyde af spirituose Drikke. Men er han ikke meget bestemt, og behørig opmærksom paa sig selv, da vil han, enten ved paany at komme i Selskab med sine Drikkebrødre, eller af hvilkensomhelst anden Marsag, snart igjen være paa den gamle Afvei, indtil en ny Begivenhed maaskee atter for en Tid formaaer at bringe ham til Estertanke, og saaledes fremdeles. En saadan Dranker kaldes almindeligen en "Periode-dranker."

Men gives der da intet Middel mod dette skrækelige Onde? ingen Medical-Cuur mod denne fordævelige Lidenstab? vil man maaskee spørge. Efter vor Mening beroer det ene og alene paa den Paa-gjeldende selv. Vel kunne ydre Omstændigheder gjøre ham det lettere, at afstaae derfra; men uden hans egen bestemte Villie og faste Forsæt er ingen varig og paalidelig Forbedring at vente, saa vist som det neppe staaer i Rogens Magt, i Tidens Længde at berøve ham Nydelsen af stærke Drikke.

(Slutningen følger.)

God save the King.

De i Manuscript efterladte Memoirer af en Hertuginde af Pery, som bleve solgte i London for 3,000 Pd. St., skulle indeholde en Mængde Efterretninger om Ludvig den 14des Hof, og anføre, eller meget mere bekræfte, blandt andet, at Melodien og Terten til den bekjendte engelske Nationalsang: *God save the King*, ere af fransk Oprindelse. Melodien er af Lully, Ordene af Madame de Brinon, og bleve almindeligen affungne i Kirkerne. De skulle oprindeligen have været følgende:

Grand dieu, sauvez le roi!

Grand dieu, vengez le roi!

Vive le roi!

Que toujours glorieux,

Louis victorieux,

Voye ses ennemis

Toujours soumis.

(Store Gud, bevar Kongen! store Gud, hævn Kongen! Kongen leve! Lad stedse hæderligen og seirerrigen Ludvig see sine Fjender underkastede).

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ti og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 23de September 1837.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om Drikkældighed.

(Slutning.)

Alt, hvad Andre kunne bidrage til Drankerens Forbedring, indskrænker sig alene til Formaninger og Forestillinger, samt Bestræbelser for at faae ham bortdraget fra dem, hvis Dmgang kunde være ham skadelig, og dernæst i at faae ham, saa meget som muligt, sysselsat med nyttige Beskæftigelser. Er han maaskee allerede i en Vei, da er det fornemmeligen de Foresattes Formaninger og Veiledning, saavel som de Jævnliges eller Jævnaldrendes Exempel, som her maatte komme til Hjælp; er han derimod ikke i nogen Carriere, og har han dertil — hvilket hyppigt vil finde Sted — glemt største Deelen af hvad han tidligere har lært, saa at kun faa og ubetydelige Brud-

stykker ere blevne tilbage, da vil han allerede have mange Vanskeligheder at bekæmpe for at kunne aabne sig en Vane; thi Enhver er naturligviis utilbøielig til at tage i sin Tjeneste en Person, hvis Sjeleevner og Daadkraft ved Lediggang og Drik sandsynligen ere betydeligen slevde, og hvis alvorlige Forbedring kun kan vise sig i Tidens Længde, men paa hvilken man aldrig strax kan forlade sig, især hvis flere Tilbagefald ere forudgaaede. Den sikreste og solideste Garantie derfor, bliver uimodsigeligen, som vi tidligere have bemærket, Vresfølelse og Bestemthed hos den Paagjeldende. Naar disse ei ere undertrykte, eller forsvundne, da er en Tilbagevenden endnu mulig, en varig Forbedring tænkelig; i modsat Fald derimod, er han, i de allerfleste Tilfælde, tabt for stedse. Hvor derfor alle anvendte Midler have været forgjæves; hvor Forbedringsperioder og Tilbagefald ofte have afverlet med hinanden; hvor givne, og atter brudte Løfter, fattede, og igjen opgivne Forsætter have hørt til Dagens Orden: der findes sandsynligen hverken Vresfølelse, eller kraftig Villie, i det mindste mangler sikkert een af disse Egenskaber.

Det er iøvrigt en jammerlig Undskyldning, vi stundom have hørt fremsøre: at hvert Menneſke havde sin "Rasetid," som nok fik Ende. Upaatviveligen kan endog en ærefjær Yngling ogsaa en Tidlang extravagere noget i een eller anden Retning, dog aldrig saaledes, at han ganske forglemmer sig selv, og aldrig til den Yderlighed, at han giver sig til Priis for Spot og Latter. Drankeren, den egentlig passionerede Dranker, maa vogte sig meget for, at hans "Rasetid" ikke vorder hans Levetid. Vi sige med Glid: den passionerede Dranker, fordi

vi antage, at der ogsaa gives Drankere af Overlæg, som ikke ere det af Lidenskab, da det nok undertiden kan hændes, at et Menneſke vælger den, unegteligen meget slette, og, for ham selv, saare sørgelige Udvei: ved Glasſen at søge Trøst og Glemsel over feilſlagne Forhaabninger, eller ved tilstødte Ulykker. En ſaadan Ulykkelig drikker for at beruse sig, hvorimod en paſſioneret Dranker ſædvanligen nyder Spiritusſen blot fordi den ſmager ham. Det er imidlertid indlyſende, at Vanen, der udøver et ſaa ubegrændſet Herredømme over os, lettelligen kan gjøre en Dranker af Overlæg til Dranker af Lidenskab. Da Virkningen nu ophører med Uarsagen, ſaa vil en Dranker af det førſtnevnte Slags ſandſynligen ogsaa ophøre med den overvættede Nydelse af Spiritus, hvis de Begivenheder, der have bragt ham dertil, ſkulde tage en gunſtigere Bending. Med den lidensſkabelige Dranker forholder det ſig ganſke anderledes: for at han, uden at have fattet noget beſtemt Forſæt, ſkulde give Uſkald paa den ham ſaa kjære Nydelse, maatte han have ſaaet Lede for ſtærke Drikke, og dette hører viſtnok til Sjeldenhederne.

Den til Drik hengivne Yngling, ſom for Alvor beſlutter, og høitideligen lover ſig ſelv, eller Andre, at ville løsrive ſig fra Laſten, og føre et bedre, værdigere og nyttigere Liv, maa ſtedſe aldeles og paa eengang fraſige ſig enhver Nydelse af hvilkensomhelſt Slags af beruſende Drikke. At ville vænne ſig af dermed efterhaanden, er det ſamme ſom ſtedſe at være paa Veien til, igjen at forfalde til den gamle Daarlighed, ved dagligen og med fri Villie at udsætte ſig for Friſtelsen, altsaa ogsaa for Tilbagefaldet. — ”Mange,” hedder det i die Braunteweinpeſt, ”lægge alvorligen Bind paa, at være

maadeholdne; men forgjæves. Kun i den fuldkomne Afholdenhed kan findes Redning. Afholdenhed er, i enhver Henseende, lettere end Maadehold. Den, som tillader Djævelen blot at faae fat paa eet Hovedhaar, den drager han uformærkt til sig med Krop og Sjæl. At ville drikke Brændeviin med Maadehold, vil ikke sige andet, end at synde maadeholdent." Sandt er det vistnok, at ingen juste-milieu her er at anbefale, at Middelveien ikke er den gyldne.

Fremdeles bør den sig forbedrende Yngling aldrig frequentere noget offentligt Sted, paa hvilket han er udsat for at geraade i Fristelse. Han maa vel betænke, at han befinder sig omtrent i samme Stilling som Reconvalescenten efter en haard Sygdom: ved mindste Anledning er et Recidiv at befrygte. — Endeligen bør han, saavidt muligt, aldeles ophæve Omgangen med hver den af hans forrige Selvfabbsbrødre, som hans bedre Overbeviisning siger ham, ikke mere passer sig for hans forandrede Levemaade. Uden dette vil man ikke letteligen fæste synderlig Lid til, at det er alvorligt meent med Forbedringen; thi om han end selv skulde glemme, ville Andre dog stadigen mindes det gamle, og som oftest i sin Anvendelse, meget sande Ordsprog: "Siig mig, hvem du omgaaes, og jeg skal siige dig, hvem du er."

Om de vilde, nordamerikanske Stammer.

(Af G. Cass, de forenede Staters Gesandt i Paris.)

Efterstaaende Skildring af de nordamerikanske Indianer=Stammers Levnet, blev affattet af Dr.

Cass, dengangværende Gouverneur, da han besøgte sig paa en af sine mange Missioner blandt de Indfødte, i hvis Midte han, saavel ved sin aabne Character og rigtige Tact, som ved sin nøie Kjendskab til Indianernes Nationalitet, tilveiebragte de gunstigste Resultater, og det ikke alene for de forenede Stater, men ogsaa for hine Skovens Børn, da det netop var ham, der indledede nærmere Forbindelser med dem, og afsluttede Tractater mellem dem og de forenede Stater. Paa disse Tourer pleiede han at notere alt, hvad der forekom ham at have Interesse og Mærkelighed, fornemmeligen hvad de forskjellige Stammers Historie, Sæder og Character angik. Paa denne Maade samlede han en Mængde Materialier, der kunne ansees som vigtige Bidrag til denne mærkværdige, efterhaanden uddøende Folkestammes Historie.

Paa vor sidste Excursion i de nordvestlige Egne, fortæller Hr. Cass, mødte os en Begivenhed, der saavel er mærkelig ved sin Sjældenhed, som ogsaa derved, at den tydeligen viser, med hvor megen Lethed disse, paa et saa lavt Culturtrin staaende, Stammer, uden al Hjælp af Bogstavskrift, forstaae at meddele sig for hverandre.

De tvende Stammer: Chippewayerne og Siourerne, have allerede længe, som svorne Arvesfiender, staaet overfor hinanden, og Charleroi fortæller, at de allerede bekrigede hinanden, da de Franske første Gang naaede Mississipi. Jeg foresøgte, da jeg besøgte mig i deres Midte, at komme efter, hvad der havde givet Anledning til disse Fejder, og naar de vare begyndte; men jeg kunde ingen tilfredsstillende Oplysning erholde paa nogen af Delene. En gammel forstandig Chippeway-

Høvding meente, at den Landstrækning ved Grændsen, hvorom de strede, just ikke kunde være nogen Gjenstand af Vigtighed for dem, og at de, med Hensyn dertil, for længe siden vilde være blevne enige. Han syntes meget meer at antage, at de blot bekrigede hinanden, fordi deres Forfædre havde gjort det samme. Denne Krig var hidtil bleven ført med afverlende Lykke. Paa begge Sider vare, i et kort Tidsrum, givne saadanne Beviser paa Tapperhed og Opoffrelse, at de endog vilde have prydet Grækenlands og Roms Historie. Trætte af Krigen vare saaledes, for nogle Aar siden, begge Stammers Høvdinge traadte i Underhandling, og havde indgaaet en Vaabenstilstand. Men Siourerne, der ikke respecterede den høitidelige Tractat, de havde sluttet, havde, ifølge en øiebliklig Opbrusning, overfaldet Chippewayerne, og nedlagt en stor Deel af dem. Den gamle Chippeway-Høvding, der seilede ned ad Mississipi med os, var nærværende ved dette Blodbad, og blev kun reddet ved en Siour-Høvdings Uforsærdethed og heihjertede Opoffrelse. Først havde denne anvendt alle Midler for at formaae sine Landsmænd til, at afstaae fra deres Forhavende; men da han saa, at hans Bonner og Trusler vare frugtesløse, opsegte han Chippeway-Høvdingen, og meddelede ham sin Beslutning: at redde ham, eller at døe med ham. Denne Uforsærdethed gjorde sin Virkning paa Siourerne, og de indvilgede endeligen i, at Chippewayeren blev frigiven mod en Løsesum; Siour-Høvdingen gav dertil alt, hvad han eiede, og ledsagede den Frelste saa langt til han troede ham i Sikkerhed for Siourerne, hvis disse skulde have faaet i Sinde, at sætte efter ham.

Siourerne ere, i numerisk Styrke, Chippewayerne langt overlegne, og vilde for længe siden have overmandet disse deres Fiender, hvis de havde været indbyrdes enige. Men de ere adspalttede i saamange enkelte Dele, og ere adspredte paa en saa stor Landstrækning, at deres Anstrengelser stedse kun have havt secondaire Fordele.

Hvad nu disse krigeriske, og indbyrdes saa fiendtlighedsindede Indianer-Stammers Naboeer, de forenede Stater, angaaer, saa er det sikkert for disse ligesaa stridende mod Humaniteten, som mod den sunde Politiks Grundsætninger, at forblive rolige Tilskuere. Derfor var det ogsaa at antage, at de forenede Staters Regjering vilde anvende ethvert Middel for at tilveiebringe Freden i disse Egne, saa meget mere som Indianerne ikke vare blevne forskaanede for saa mange andre moralske og physiske Onder, uden endnu at udholde en Krig, der aldeles intet Niemed havde, og paa hvilken ingen Ende var at sene. Ved vor Ankomst til Sandy-See, gjorde jeg Chippeway-Hovdingerne det Forslag, at en Deputation af deres Midte skulde ledsage os til Mundingen af St. Peter, for at underhandle om en Fred af længere Varighed mellem dem og Siourerne. Chippewayerne indvilgede beredvilligen i Forslaget, og to af de mest Anseete af deres Stamme seilede nedad Mississipp med os.

Afstanden fra Sandy-See til St. Peter regnes almindeligen at være 600 (engelske) Mil, og en stor Deel af denne Landstrækning har været Skuepladsen for hine krigeriske Foretagender. Mississipp gennemløber her en umaalelig Slette, der udstrækker sig til Missouri, og frembyder for Diet et ret interessant, men dog tilsidst trættende Syn. Ikke

den ringeste Afværting afbryder denne evige Gensformighed, og af Skov findes her intet Spor. Derimod er denne Slette, allerede saalænge Tvisstenskæblet mellem de tvende Stammer, meget riig paa flere Slags Bildt, Bøfler og Fugle, der leve her fredeligen tilsammen, og kjende heller ikke nogen udvortes Fiende.

(Slutningen følger.)

A n e c d o t e.

En Skuespildirecteur, om hvem man sagde, at han ei kunde læse Skrift, erholdt et Brev, som han bad sin Secretair at oplæse høit. Ved de første Ord mærkede Directeuren, at Brevet indeholdt noget, som Secretairen ikke maatte vide; han styrtede derfor hurtigt hen til ham, holdt ham for Dreer, og raabte derpaa: "nu kan De læse videre."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 30te September 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

U n m æ l d e l s e.

De af Selskabets Medlemmer, som i indeværende Aar agte at søge Laan eller Gratificationer, have at iagttage følgende Fremgangsmaade, som herved bringes i Erindring, med hosføiet Bemærkning, at de, der nyde aarlig Pension af Selskabet, kunne, ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 11te Februar 1828, ikke vente at blive tilstaaet Gratification, da begge Dele, formedelst den efterhaanden og til en vis. Høide stigende Pension, ikke som tilforn maae forenes.

Efter Lovens 20de §. skal enhver Classes Repræsentanter undersøge de Bedkommendes Ansøg-

ninger om Understøttelse, og derover afgive Betænkning til endelig Bedømmelse i Generalforsamlingen.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at kunne opfylde Bestemmelsen, er det nødvendigt, at Følgende nøie iagttages:

A. Af dem, som søge rentefrie Laan:

1. At der i Ansøgningen ikke alene opgives en antagelig Selvsfyldner = Cautionist, men at Dennes Paategning om, at han er villig til at indestaae som Cautionist og Selvsfyldner, dersom Laanet bevilges, tilføies;
2. At Ansøgningen bilægges med Interessentens Lovbog.

B. Af dem, der søge Gratification:

1. At Ansøgningen, der ligeledes bilægges med Lovbogen, forsynes med troværdige Attester om Værdighed og Trang til Understøttelse, samt indeholder Opgivende af, hvorvidt Pension eller anden Hjælp af offentlige Indretninger nydes;
2. At der i Tilfælde af Sygdom fremlægges Læge-Attest; ligesom ogsaa den Søgendes Alder, og om der havees uforsørgede Børn, samt hvor mange, maa oplyses;
3. Den søgende Enke maa opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei eller hvorved hun ernærer sig; og endelig

4. Den Ugifte opgive sin Faders Navn, Betjening eller Haandtering.

De, som efterlade Noget af det her Foreskrevne eller gjøre urigtige Angivelser, skulle ifølge Lovens 19de §. enten aldeles tilfidesættes eller komme i mindre Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger; ligesom og de Søgendes Attester, hvad enten disse ere Beviisligheder om Trang og Værdighed eller om Sygdom og Svagelighed, maae være udstedte paa den Tid, da Ansøgningen indgives, da ældre og forhen indleverede Attester ikke kunne ansees gjældende.

Tovrigt skulde Administrationen have enhver Ansøgende erindret om, at opgive Gieren af Stedet, hvor han eller hun er boende, og at indlevere Ansøgningen til Selskabets Bogholder, Bentzen, boende i St. Pederstræde Nr. 116, første Sal, der modtager saadanne Ansøgninger fra den 16de til 31te næste Maaaned alle Sognedage til Kl. 12; men efter den 31te October blive ingen Ansøgninger under nogetsomhelst Paaskud modtagne.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 30te September 1837.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

Om de vilde, nordamerikanske Stammer.

(Fortsættelse.)

Jæderne mellem Chippewayerne og Siourerne gjøre det meget farligt for begge Parter, at betræde denne Egn, naar det ikke er i stort Antal. Ifølge heraf har Bildtet sammesteds formeret sig overordentligt. Vi traf talrige Flokke af Bøfler, som roligere græssede paa denne Slette. Det er heller ikke vanskeligt, at komme dem saa nær, at man kan gjøre Jagt paa dem. Men med en Begjerlighed, der er alle Jægere egen, og med en Uforstand, som sjeldent udebliver paa saadanne Excursioner, blive disse Dyr ofte nedlagte blot for at benytte Tungen. Denne Jagt er imidlertid fornemmeligen interessant ved Nyheden. De uendelige Sletter blive kun hist og her afbrudte i deres Gensformighed ved Bøffeljordene. Paa Jagten maa man, for at kunne komme dem nær, holde sig paa den Side, som er modsat den, hvoraf Vinden kommer, paa det af Bøflerne, hvis Lugt er meget skarp, ikke skulle blive deres Forsølgere vaer. I det Dieblik det første Skud falder, adspredde de sig strax til alle Sider. Endskjøndt de have et plumpt Udseende, ere de dog meget hurtige. Det er ikke raadeligt, at stille sig i Veien for dem, naar de ere paa Flugten; et saadant Forsøg bliver som oftest meget farligt: En af vort Reiseselskab havde nær maattet bede med Livet for denne Uforsigtighed. Jægerne, der ere fordeelte paa forskjellige Punkter, give Ild i det Dieblik, Bøflerne komme dem forbi. De mange Skud, der falde fra alle Sider, Jægernes Jagtskrig, og Synet af de hidsede Dyr, som i hurtigt Løb flygte mod alle Sider: alt dette giver

denne Scene et saa characterist Anstrøg, at den ikke letteligen finder sin Lige. De Bøffelhjorder, som kom os forbi, vare ikke meget talrige. Flere Personer af vort Selskab, som vi traf ved St. Peter, og som ad en anden Vej vare komne dertil, fortalte dog, at de havde seet en Hjord paa 2,000 Bøfler.

Da vi nærmede os denne Deel af Landet bemærkede vi, at Chippewayerne gave meget noie Agt paa alt, hvad der foregik omkring os. De forenede Staters Flag vaiede paa alle vore Canoer, og vi kunde kun tilskrive det de Grindringer, som vor sidste Krig i disse Egne havde efterladt, at det nordamerikanske Flag, paa vor hele Tour igjennem Indianernes Gebeet, ydede os saa sikker Beskyttelse. Vore Chippewayerne, som vi, af samme Grund, holdt for sikre, saalænge de stode under vor Beskyttelse, kunde ikke forestille sig, hvorledes vort Flag kunde indskyde andre Nationer Agtelse; heller ikke havde de vel nogen Idee om de Grunde, der kunde foranledige et Statssamfund. Chippewayerne gif undertiden iland for at eftersee, om Siourerne nyligen havde besøgt disse Egne. Ved en saadan Leilighed hændte det, at en Chippewayer, paa et isinesfaldende Sted, fandt et stort Stykke Birkebarf, omtrent 18 Tommer langt, 15 Tommer bredt, og glat paa begge Guder, ophængt mellem to Pæle. Paa denne Barf fandtes Siourernes Svar paa de Fredsforslag og Betingelser, Chippewayerne havde gjort. Saa stor var Forbittrelsen mellem disse tvende Stammer, at alle mundtlige Underhandlinger allerede for længe siden vare afbrudte: hverken en Gesandts Inviolabilitet, eller selve Sendelsens Vigtighed kunde sikre Parlementairerne mod deres Fienders Hævntørst. Noget Tid i Forveien havde Chippewayerne, i den

Hensigt, at underhandle om Fred, affendt et lignende Stykke Birkebark, paa hvilket de havde udtrykt deres Forslag. Barken var her bleven ophængt paa et Træ saaledes, at den kunde sees, og snart havde ogsaa Siourerne paa et Streiftog fundet og medtaget den. Forslagene vare derefter blevne tagne under Overveielse; og det Stykke Bark, vi fandt, bragte Svaret. Den Chippewayer, der havde forfattet sin Stammes Svar, var hos os, og da vi, ved vor Ankomst til St. Peter, såvnedede det, bade vi ham, at forfærdige et andet Exemplar. Han opfyldte vort Dnske, og tydede os, Siourernes Hensigter med saa megen Lethed, som om det havde været et virkeligt Skriftsprog.

Foreningspunktet af St. Peter og Missouri, hvor en stor Mængde Siourer opholde sig, var tydeligen fremstillet paa Barken, ligesom ogsaa et amerikansk Fort med en Skildvagt. Siourernes Overhøveding, kaldes den Sjette, som jeg troer med Hensyn til Stammeafdelingerne, der staae under hans Autoritet. For at antyde, at han ikke havde været tilstede ved Forhandlingerne, var han fremstillet paa et mindre Stykke Birketræ, der var befæstet til det større; og, for at gjøre ham saa kjendelig, som muligt, var han afbildet med sex Hoveder og en stor Medaille. En anden Siourhøveding stod i Forgrunden, og holdt Fredens Pibe i den høire, og Krigsvaabenet i den venstre Haand, for at antyde, at han ønskede Freden, og var rustet til Krigen, ligesom hos os Ornen med Oliegrenen og et Bundt Pile. — Blandt Siourerne fandtes 59 Krigere, og disse vare udtrykte ved ligesaa mange, i et Hjørne af Barken, aftegnede Muffetter.

Det Indtryk, som Indholdet af den hele Meddelelse gjorde paa Chippewayerne, var umiskjendelig, og strax bemærkelig. Alle deres tidligere Betænklichkeiten og Tvivl vare forsvundne, og, paa den øvrige Deel af Reisen, syntes deres hele Forhold og Væsen aldeles forandrede.

Uf Chippewayerne blev nu et lignende Stykke Virkebart tilføjet, og deres Opholdssted, Sandy-See, angivet med al mulig Nøiagtighed. Uf nogen- somhelst Proportion i den hele Tegning var der imidlertid ikke Spor. En Miil af Mississippiflodens Løb, med Indbegreb af Mundingen ved St. Peter, indtog et ligesaa stort Rum, som den hele Strækning til Sandy-See; ligesaa lidet var den ene Gjenstand fremstillet som nærmere Tilskuerne, end den anden; desuagtet var hele Meningen begge Partier forstaaelig. Disse tvende Indianerstammers Sprog ere aldeles forskjellige fra hinanden; thi Siourerne danne en af de tre Hovedstammer, i hvilke de ældre franske Skribenter have inddeelt de Vilde i Nordamerika, medens Chippewayerne kun ere en Forgrening af de saakaldte Alouquinere. Men uagtet denne Forforskjellighed, og uagtet Mangelen paa alle conventionelle Meddelelsesmidler, have de dog forstaaet, at gjere sig gjensidigen forstaaelige over de Gjenstande, der havde mest Interesse for dem. Fredsforslag bleve fremførte og modtagne, og Simpelteden derved kan kun sammenlignes med den Lydelighed, hvormed de vare udtrykte, og den Lethed, hvormed de bleve forstaaede. Noget Saadant er, i vore Dage, vistnok meget sjældent, og kan maaskee tjene til, at give nogen Oplysning om den Maade, paa hvilken Meddelelser fandt Sted, før Bogstavskriftens Opfindelse.

(Slutningen følger.)

Slægtskabsbaand.

En rasende Vgtemand stod i Begreb med, at ombringe sin Kones Tilbeder. "Arrête, malheureux," raakte Konen, "tu vas tuer le père de tes enfans." (Hold inde, Ulykkelige, du dræber dine Børns Fader.) Frankreich in socialer, literarischer und politischer Beziehung von H. C. Bulwer.

Anecdoter.

Før Slaget ved Rosbach sagde Frederik den 2den spøgende til Oberst D'vintue Scilius: "Dersom jeg taber Slaget, begiver jeg mig til Venedig, og vil der ernære mig som practiserende Læge." "Toujours assassin, Sire," (stedse Morder, Sire), svarede Obersten.

Ved en Audience hos General Lafayette androg En om en Ansættelse. "Jeg beder at bemærke", sagde Sollicitanten, "at jeg er af Adel." — "Min Herre, det er ingen Hindring," svarede Generalen.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 7de October 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om de vilde, nordamerikanske Stammer.

(Slutning.)

Ved vor Ankomst til St. Peter traf vi sammen med Oberst Leavenworth, der havde efterforsket denne Sag med megen Iver. Nogle Uger iforveien havde han, paa en Mission, der havde Fredens Gjenoprettelse til Diemed, besøgt en af Chippewayernes Stammer, og stræbt at formaae begge Indianerstammerne til Afslutningen af en varig Fred. Siourerne og Chippewayerne traadte nu i Underhandling, ved hvilken vi vare tilstede, og tilsammen røgede Fredens Pipe. Resultatet var, at de, som det hedder i deres billedlige Sprog, begravede deres Tomahawker saa dybt, at de aldrig mere skulde see Dagens Lys, hvorpaa vore Chippewayer

skilte sig fra os, fuldkomment tilfredse med Udfaldet af deres Mission.

Paafaldende var ogsaa det Sammentræf, saavel hvad Udtalen, som Betydningen angaaer, mellem et Udtryk i Siour-Sproget og et engelsk Ord. Siourerne kalde Vandfaldet ved St. Anthony Ha-ha, og Udtalen deraf, er aldeles ligelydende med det samme Ord i det engelske Sprog. Jeg kunde ikke erfare, om det ogsaa blev brugt i andre Betydninger; dog synes det, at det kun anvendes for at betegne hiint Punkt.

Naar man seiler op ad Mississippí, træder den imponante Cataract ved St. Anthony, efterat Floden har gjort en Veining, pludseligen frem i ganske kort Afstand. Det Overraskende ved dette Syn, som her viser sig for Diet, maa vække Forbauselse hos Enhver, saavel den Vilde, som den Civiliserede. Her fremstiller sig Naturen i dette Land, i al sin hele Skjenhed og simple Storhed: Cataractens stolte Heide og Vandets stærke Brusen maae vække Beundring og Forbauselse.

Det Ovenanferte er ogsaa istand til at vise, hvor bedrageriske alle Udlædninger af en sammenliggende Etymologie maae være, der kun støtter sig paa enkelte Ord, som hist og her moisommeligt udseges af Sprog, der intet fælles Udspring have, og tales af Folketammer, der ikke staae i nogetsomhelst Forhold til, eller Forbindelse med hverandre. Tvende Nationers fælles Udstamning lader sig aldrig godt-gjøre af nogle faa, ligelydende Ord eller Staveller, og alle Forsøg af denne Art føre fra Sandhedens over i Phantasiens Gebeet.

Siour-Sproget er sandsynligt et af de fattigste, der tales af nogen Stamme blandt de Indfødte.

Oberst Leavenworth, som havde gjort sig nærmere bekendt dermed, meente, at Antallet af Ordene i Sproget ikke oversteg tusinde.

Under deres Samtaler pleie Siourerne ogsaa at gesticulere meer end de andre Indsædte, hvilket sandsynligen kun er en nødvendig Følge af Sprogets Armod.

Scener af Opstanden i Verona mod de Franske i Aaret 1797*).

Den 9de April 1797, i det Dieblif, da Solen kom frem paa Horisonten for at skinne paa den skjøne italienske Himmel, kunde Intet lade aue noget Mordoptrin i Verona. Staden frembed overalt det sædvanlige Syn; kun saae man hist og her nogle fremmede Ansigter, hvis ulykkespaaende Udtryk satte de fredelige Veronesere i Forundring; usformærkt dannede der sig Grupper i forskjellige Qvarterer af Staden, og Rygter, der hurtigen løb fra Mund til Mund, foranledigede nogen Sensation: man sagde, at Fortets Commandant havde afbrudt al Communication mellem Staden og Omegnen, og snart erfarede man, at han havde sendt Stadens Øvrighed Befaling til, at afvæbne alle Tropperne. Disse foruroligende Efterretninger kom snart i Omløb, Folkestimlene bleve større, Uroligheden almindeligere.

I Nærheden af, og omkring Kirken San Zeno, var Gjæringen størst. En stor Mængde halvdrukne

*) Udtog af et endnu utrykt Verk. Efter: Literarische und kritische Blätter der Børsen-Halle.

og pjaltede Mennesker af de nederste Classer, havde forsamlet sig paa dette Punkt; de syntes at vente paa en eller anden Begivenhed, hvorved deres Mellemkomst var nødvendig, og heftede deres Blik paa visse Personer, hvis Ydre syntes at antyde et høiere socialt Standpunkt, og som, staaende i Midten af disse Grupper, en kort Tid taledede med Varme, og derpaa forsvandt blandt Mængden. Saaledes hengik en Deel af Morgenstunden. Pludseligen trængte en Mand med raske Skridt igjennem Folket, for at komme til Hovedgruppen, der havde samlet sig paa Pladsen foran Kirken; og da han havde naaet derhen, raabte han med Heflighed: "Mine Venner, de Franske have erfaret, at vore Podestas have forlangt Østerrigernes Hjælp! Skydset fra deres Forter vil nedstyrte vore Huse." — Skrækken malede sig, ved disse Ord, paa alle Ansigter.

I dette Dieblik aabnedes Kirkeederene, og man saa en Deel forskjelligt klædte Individuer komme tilsynne; som man senere forsikkrede, var det Englændere og Østerrigere; Alle bare store blaae og gule Cocarder paa deres Hatte, og man troede at bemærke, at de bleve anførte af en Person, der var decoreret med et af de høieste, venetianske Regjeringsembeders Insignier. Disse Mennesker traadte frem imod det forbausede Folk, som gjorde Plads for dem; derpaa standsede de, svingede Hattene, og raabte: Fædrelandet leve! Benedigs Fiender døe! Hele Troppen satte sig nu i Bevægelse, fulgt af den larmende Pøbel; men snart standsede den ved et Gadehjørne, og Ordet: en Fransmand! fløi igjennem Mængden. Det var en Bataillonschef, som, enten af Nysgjerrighed, eller fordi han holdt det for

sin Bligt selv at see, hvad der foregik, havde voyet sig saa nær. Hans rolige og stolte Blik syntes at trodse Insurgenterne, hvilke, for et Dieblif, vare uviste om, hvad de skulde foretage sig. Pludseligen raabte en Stemme: Dræb ham! et Pistolskud fulgte umiddelbart derefter, og Officieren sank blodig til Jorden. Mængden styrtede sig nu over ham; et Dieblif værgede han sig mod sine Mordere, men han blev snart overmandet, traadt under Fødder, og, under rasende Skrig slæbt langs ad Gaderne til Bredden af Gtisch, hvor man kastede den Ulykkelige, endnu aandende, i Vandet.

Efterretningen om, at et Mord var begaaet paa en Officier af Garnisonen, udbredte sig med Lynets Hurtighed i alle Qvarterer, og naaede endeligen til Slottet. Snart hørtes, fra det øverste Fort, tre Kanonskud, og en lang, sort Fane vaiede fra Fortet. Dette var Signalet til retfærdige Repressalier. Næsten i samme Dieblif begyndte Ilden fra alle Batterierne mod Staden. Under denne frygtelige Kanontorden hørte man Folket raabe uden Døpher: Til Vaaben! til Vaaben! medens Stormflokkerne lode overalt. Bander af Rasende gjennemstreifede alle de Steder, hvor franskt Blod kunde blive udgydet. Et Hospital blev forceret, og 300 saarede Krigere myrdedes paa deres Leie.

Intet var, for den kolde Jagttager af disse Rædsels-scener, mærkværdigere, end den Genhed, med hvilken Mængden, der blot syntes behersket af blindt Raseri, uden skyldige Anførere, udførte sine Bevægelser. Undertiden delede den sig med en vis Regelmæssighed i forskjellige Masser, hvilke, belgende igjennem Gaderne ligg det oprørte Hav, snart forenede sig, snart igjen delede sig, for at

omringe en eller anden enkelt Post, hvis overvældede Besætning da blev nedhugget paa Stedet. Nogle, af de Franske besatte, Porte, bleve tagne med Storm, hvorpaa de, i Omegnen camperende Hobe af Bjergbeboere, trængte ind i Staden, og forstærkede Insurrectionen.

Gralteret til den høieste Grad, taledede Folket om, at styrte sig imod Forterne, og satte sig allerede i Bevægelse, da man saae en Stabsofficier at komme ned fra det gamle Slot; han var alene og uden Vaaben, og hans, med et hvidt Tørklæde ombundne Arm, forkyndte en Parlemaentair. En Afdeling af Borgergarden rykkede frem for at modtage ham, og Ilden fra Batterierne opherte pludseligen. Men da han kom nærmere, styrtede Mængden sig, uden Hensyn til hans Uforkrænkelighed som Parlemaentair, løs paa ham, for at sønderrive ham. Beskyttet af Escorten fortsatte han alligevel Veien med en rolig og frygtløs Holdning, men forfulgt af den teileløse Pøbels vilde Skrig. Endeligen naaede han Paladset, hvor Proveditoren med nogle andre Magistratspersoner raadsløge angaaende Diebliffets Farer. Skrækken stod malet paa Ansigterne af Raadets Medlemmer; ikke vidende, hvad de skulde beslutte, saae de blege og bestyrkede paa hverandre; Synet af den Fremmede gav dem igjen nogen Energie. Proveditoren tog Ordet. "Min Hr. Officier," begyndte han, "hvorledes er det muligt, at en Stad, der i sex Maaneder har været et gjestfrit Opholdssted for deres Landsmænd, kan blive saaledes behandlet af Generalen?"

"De vover at spørge mig," svarede Officieren stolt, "mig, som er her for at fordre Regn-

skab af Dem for det franske Blod, der flyder i Strømme i Staden?"

Proveditoren stammede nogle Ord uden Sammenhæng.

"Hører De deres Krig? Man myrder dem!" raabte kraftigen den franske Officier; "man myrder de Franske, og jeg seer eder sidde roligen paa eders Sæder! deres Blod komme over eder!"

"Unge Mand," sagde Proveditoren hidstigt, "troer De, i Hestighed og Voldsomhed at finde Lægemidlet mod saa megen Ulykke? Var det ikke bedre at forsøge paa at formilde det opbragte Folk?" I dette Dieblik hørtes Geværskud i Nærheden, og en af Dervogterne styrtede ind med den Østerretning, at Palladset blev stormet. Alle Tilstedeværende zittrede, med Undtagelse af den usorfærdede Franskmand, som allerede iforveien havde besluttet at opoffre sig selv for at frelse Garnisonen. Imidlertid kom Larmen nærmere med hvert Dieblik: det var klart at Mængden efterhaanden bemægtigede sig Palladsets vidtløstige Corridorer, og søgte efter den Sal, i hvilken Rgadet holdt sit Møde. Endeligen blev Døren revet op, og en Deel Mennesker trængte tumultarisk ind med høie Krig; næsten alle vare de bevæbnede med Sabler og Pistoler, og iblandt dem figurerede nogle af hine ubændige og bloddryppende Megærer, som til alle Epocher findes ved Folketumulter. Foran den rasende Hob bar man en Fane. Et Dieblik standsede Hoben, som imponeret ved at see sig lige overfor Stadens høieste Embedsmænd. Proveditoren samlede al sin Kraft, for at benytte den korte Pause: "Veronesere," sagde han, "hvad ville I? Have i til Hensigt, at fornærme

den høieste Magistratur, som her befinder sig i den ophøiede Republik's Navn?"

"Nei, nei!" raabte flere Stemmer; "Venedig leve! Vor Øvrighed leve! Døe den hellige Marcus's Fiender!"

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— En vis Adelsmand, der just ikke var meget stærk i det Franske, omtalede ofte sin høie Herkomst. En Dag førte han en Franskmand, som besøgte ham, ind i sin Ane-Sal, og, idet han foreviste den Fremmede sine Forfædres Portraiter, demonstrerede han saaledes: "Monsieur, voyez, ces sont mes ânes, un âne, deux ânes, trois ânes. Il n'y a ici que des ânes*)."

— Endnu efter Aaret 1700 sminkede de spanske Damer sig saaledes, at det kunde kaldes en sand Tatovering. De bemalede sig med Rødt paa Hænderne, Skuldrene, ja selv bag Ørerne. Sminkeraferiet havde endog naaet en saadan Høide, at Bùsterne i Slotsgaarden ikke engang bleve forstaaede.

— En Hr. Loriguet, der underviste Hertugen af Bordeaux i Historie, lærte ham blandt andet, at den hæderfuldeste Regjering, Frankrige nogensinde havde havt, var hans Oncles (hans Bedstefaders Broders) Ludvig den 16des, da, under denne Konge, en "Marquis Bonaparte" havde tilkæmpet sig flere store Seire.

*) Adelsmanden oversatte "Aner" med ânes (Æsler), og fortalte altsaa følgende: "Min Herre, see disse ere mine Æsler, een Æsel, to Æsler, tre Æsler. Her findes ikke andet, end Æsler."

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 14de October 1837.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Scener af Opstanden i Verona mod de Franske i Aaret 1797.

(Slutning.)

En Mand af høi Bert, med muskuløse Lemmer og et mandigt Blik, traadte frem af Hoben, nærmede sig det, noget ophøiet staaende Bord, om hvilket Øvrighedspersonerne havde taget Sæde, hilste, idet han tillige gav Mængden et Vink, Forsamlingen med Urefrygt, og sagde derpaa: "Eders Herlighed ville vist neppe troe, at Republikens gode og troe Undersaatter kunne have til Hensigt, at trodse eder, fordi de have svoret at befrie Staden fra det fremmede Nag."

"Bravo!" raabte Mængden, "videre! Mischieli, Garveren, leve! Veronas Taler leve! bort med det fremmede Nag!"

Opmuntret ved dette Bisald, tog "Veronas Taler" igjen Ordet.

"Undskyld min Frihed," sagde han; "men jeg vover indstændigt at bede eders Herligheder om, at udlevere os den Franskmand, som befinder sig i eders Midte; vi vente kun paa denne Begunstigelse, for at begive os bort, og lade eder deliberere usforstyrret."

"Franskmanden! Franskmanden!" raabte Mængden. Nu reiste sig Officieren, som, siddende ved Bordenden, ventede paa Udfaldet af dette overordentlige Optrin; han kastede et usorfærdet Blik paa Mængden, og Skriget: "vi ville have Franskmanden; udleverer os Franskmanden!" fordoblede sig.

Patricierne beregnede de skrækkelige Følger, som det kunde have for dem og den brøstfældige Republik, naar de, med tilsyneladende Samtykke, og næsten i deres Nærværelse, taalede, at der blev begaaet et Mord paa en, maafee med forsonende Tilbud, afsendt Officier. Flere af dem raabte pludseligen: "En Parlemantair! umuligt Borgere! Drager eder tilbage! Afgtelse for Lovene! Betænkter, det er en Parlemantair!"

Tumulten steg til den høieste Grad. Nogle Stemmer raabte: "Lader os adlyde! Lader os forføie os bort! det er en Parlemantair!" Men de fleste vare af den Mening, at kun Feige og Forrædere kunde tale om Forlig med de Franske. Enhver opregnede paa sin Maade den Uret, som han troede at kunde forekaste de Fremmede. Det var en skrækkelig Forvirring, under hvilken Raabet: Franskmanden dee! bestandigt var det overlydende.

Endeligen lykkedes det Proveditoren, at tilveiebringe nogen Rolighed. "Lader os i det mindste," sagde han, "høre hvad Budskab Officieren bringer."

"Bredre," sagde Michieli, "Proveditoren har Ret; lader os først høre hans Orde, og derefter ville vi handle ifølge vor gode Ret, og for vort Fædreland."

"Lader os høre Budskabet!" gjentog Mængden.

"Der er det," sagde den franske Officier, idet han overgav sin Nabo et Papir, der gik fra Haand til Haand indtil det kom til Proveditoren. Denne syntes betænksom efterat have gennemlæst det. "Læs, læs!" raabte det utaalmodige Folk fra alle Sider. Nu læste han Følgende:

"Brigadechefen Devilly begiver sig til Veronas Magistrat, og fordrer: 1) den umiddelbare Afstraffelse af Ophavsmændene til Opstanden; 2) Udleveringen af sex Gidsler; 3) fuldkommen Afvæbning inden tre Timer." Undertegnet: Generalcommandanten over Forterne.

Skrivelsen var neppe læst til Ende, før hundrede Dolke allerede vare rettede mod den, der havde været at overbringe et saa bydende Budskab. Mængdens Raseri blev kun svagt holdt i Tømme af Magistratspersonerne; affindige Skrig hørtes fra alle Sider. Da skjød den modige unge Mand dem til Side, som omgave ham, traadte de Indtrængende imøde, og sagde, idet han blottede sit Bryst: "Stød til, jeg har opfyldt min Pligt!" — Hans mandige Holdning, hans Skjenhed og modige Blik imponerede den raae Mæsse; der indtraadte et Dieblisk Uvished. "J ville have mit Liv," vedblev han, "tager det; men hvad har jeg gjort eder? Min General har overdraget mig et Sværv, og jeg har

udført det — det er min Forbrydelse. Hvo af eder havde ikke gjort det samme?"

En dump Mumlén gav tilkjende, at denne Til-tale havde deelt Meningerne. Nogle Fruentimmer betragtede med Beundring den skjønne, unge Mand, som de, et Dieblík iforveien, havde villet sønderrive. De mest indflydelsesrige Personer af Hoben, og iblandt dem Garveren, syntes stemte til Forsoning. Brigadechefen indsaac, at, hvis han benyttede denne Gemytternes Uvished, vilde han være reddet; med beundringsværdig Mandnærværelse traadte han nogle Skridt længere frem, ind iblandt de forreste Rækker, briede langsomt nogle Sabler tilside, der endnu vare farvede af hans Landsmænds Blod, og sagde: "Her staaer jeg vaabenløs i eders Midte; jeg frygter intet, jeg anbetroer mig til eders Edelmødighed; min Sendelse er opfyldt, og min Nærværelse ikke længere nødvendig. Bærer I Parlementairens Escorté!" I det han sagde disse sidste Ord, hilste han de forbausede Magistratspersoner, gik igjennem Mængden, der aabnede sig for ham, og forlod Salen tilligemed den tumultuariske Folkemasse.

Udenfor Trappen befandt sig nogle Compagnier Borgergarde, der søgte at adspredde Folkehobene, som med hvert Minut foregedes. Den franske Officier ilede i deres Midte, og raabte: "Borgere, beskytter mit Liv, eders Stads Frelse er afhængig deraf!" Ved disse Ord pegede han paa Fortet, hvis truende Batterier kunde sees af Enhver. Borgermilitsten sluttede sig om ham, og toge Veien til det gamle Slot. Den rasende Hob, der havde havt Tid til at tænke efter, udstødte, da den saac sig sit Rov berøvet, et vildt Skrig. I dette Dieblík kom nogle Personer, der syntes at have været Anstif-

terne til Insurrectionen, frem fra en tilstedende Gade, med en Deel Soldater. En af dem vendte sig mod sin Trop, og raabte, da han saae Parlementairen bortfjerne sig: "Giver Ild paa den Forræder!" Men Escorten var allerede ude af virksom Skudvidde, og Kuglerne gjorde ingen Skade. Gaa Dieblikke efter forkyndte Kanontordenen den rasende Pebel, at Brigadechefen var ankommen i Fortet, og at Fiendtlighederne vare begyndte paany.

Kampen varede endnu i tre Dage, uden at føre til noget Resultat; endelig kom der Hjælp for den brave Garnison; Folket maatte give efter, og Verona blev igjen overgivet til de Franske. Denne Tildragelse, som i høieste Grad opbragte Seierherren ved Arcole og Rivoli, fremskyndede denne Deel af Italiens Skjebne. — En Maaned derefter vaiede den trefarvede Fane fra den hellige Marcus's Taarn, og den venetianske Republik existerede ikke mere.

En Episode af de canadiske Krige.

(Af Le Voleur.)

I Juni 1765 *) var den svage, franske Hær under General Montcalm, der gjorde Englænderne og de Indfødte Colonien Canada stridig, trængt ind i de farligste Defileer af den Bjergkjede, der deler Halv-

*) Dette Aarstal er aabenbart en Trykfeil, da General Montcalm faldt i Slaget paa Abrahamsfletten ved Quebec, den 13de September 1759. L. M.

oen i dens hele Længde, fra Laurent-Globens Munding til Gric-Søen.

Enten det nu skete, for at oppebie Forstærkninger, eller fordi Armeen trængte til Hvile, opslug Montcalm, før han drog videre mod Syd, sin Leir paa en Hei, som var omgiven af Fjelde, der ligesom dannede en naturlig Færskandsning. Fra dette Punkt overskuede man uendelige Skove paa Bjergenes Skraaninger, mellem hvilke bruste vilde Stremme, der samtligen ilede mod Oceanet. Mod Nord var denne Bjergkjede lukket af tvende uhyre Granitklipper, der stode hinanden saa nær, at et Menneſte neppe kunde trænge sig igjennem. Hvilken Forbauselse maatte ikke bemægtige sig Gemytterne da, uagtet denne lette Dverſigt og Leirens Nærhed, Skildvagten ved disse Klipper sporløst forsvandt.

Hadde en Tiger, eller en Slange ombragt ham? Men Jorden frembed intet Spor af nogen Kamp. Var han deserteret? Neppe, thi enten han blev paagreben, eller begav sig til de Bilde, var han Døden vis. Man kunde heller ikke godt antage, at nogen af de røde Huronere skulde have gjort det; thi man vidste, at deres Stamme befandt sig flere Mil sydligere, forenet med den engelske Arme, og i Maaneder havde man ei engang seet Skyggen af en Huroner. Skrækken kjendte ikke længere nogen Grændse, da den næste Skildvagt, en tapper, uforſkrækket Karl fra Normandiet, ligeledes forsvandt. Det Hemmelighedsfulde ved Mordet, og at det udfortes saa pludseligt, at Dfferet ei engang fik Tid til at udstøde et Skrig, aabnede for Phantasten en Mark uden Grændser, og fuld af Phantomer, som endog den Rjækkeste ikke kunde tænke sig uden Rædsel.

For at undertrykke den Murren, der stedse blev lydesligere, holdt de Commanderende det for det fornuftigste, at lade Loddet bestemme, hvo der skulde besætte den farlige Post.

De Compagnier, der skulde trække Lod, formerede en Kreds. *Montcalm* var selv tilstede.

Man valgte den Ældste, Peter Sbrugger, en graastjægget Elsassers, der var gift, til at holde *Chacôten*, hvori Navnene vare. Hans Søn, en smuk Dreng paa fem Aar, blev bestemt til at trække Lodsedlerne. Havde man seet denne Dreng, der, stolt af sin tilfældige, men vigtige Forretning, udførte sit Hverv, og, ligeoverfor ham, alle de martialske Ansigter, der, under en mørk, heitidelig Tausshed, fulgte alle hans Bevægelser, vilde man have antaget dem for ruinerede Spillere, som ventede paa det store Lod.

Imidlertid blev dog den mørke Tausshed fra Tid til anden afbrudt af nogle Spøgesugle.

"Nu *Picard*," sagde en ung, munter Soldat, hvis *Accent* forraadede *Garonne* eller *Pyrenæerne*, til sin robuste, velnærede Kammerat, "tag dig i Agt, min Dreng, ellers spiller Djævelen snart med dig, som Ratten med Mysen; saadanne fede Bid er han en Elsker af."

"O," vedblev uvilligen *Gasconneren*, "betragt engang *Jean Bardon*, skulde man ikke tro, at han havde suget paa en *Soloqvinte* *).

Dg en undertrykt Latter, ved *Chefens* Nærværelse endnu saa meget uimodstaaeligere, løb igjennem

*) Et Slags Agurk af en stærk, bitter Smag.
L. M.

Rækkerne, da man kastede Blikket paa Jean Bar-
don's veemodige Ansigt.

"Vil du tie, Grenskolling," sagde Sbrugger
utaalmodigt, thi allerede vare tyve Navne trukne,
og endnu var det fatale Nummer ikke kommet; den
gamle Soldats Ansigt blev ved hvert Navn merkere.
Han tænkte paa sine Bern, paa sin Kone, der med
fremstrakt Hals stod tætved, opmuntrende Drengen,
og, med Saarer i Dinene, tilsmilende ham ved hvert
Nummer, der blev trukket. Sbrugger bemærkede
ikke engang den udfordrende Mine hos den unge
Soldat, der, ved Ordet "Grenskolling," zittrede af
Brede.

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— Besøgerne af Jardin des plantes i Paris pleiede
at give de derværende vilde Dyr en eller anden Lækker-
bidsten. Da saadant var skadeligt for mange af Dyrene,
saa blev det, ved en, paa følgende Maade affattet, Placat,
betydet Publicum, at afholde sig derfra: "For Dyrenes
Bedligholdelses Skyld, er det forbudet, at give dem
at æde."

— Om en Læge, der gjorde Bankerot, sagde en
Satiriker: Doctor G. har vel forskrevet meget til Folk,
men Ingen har deraf taget noget ind."

— En liden Interpunctiønsfeil. I Stykket "Abæls-
lino" skulde en af de Sammensvorne sige: "er kam als
Verbannter, floh nach Benedig," o. s. v. Formodent-
ligen ved en Feiltagelse, havde Rolleaffriveren udeladt
Commaet, og den samvittighedsfulde Skuespiller frem-
sagde altsaa Sætningen saaledes: "er kam als verbannter
Floh nach Benedig"

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 42.

Løvedagen den 21de October 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

En Episode af de canadiske Krige.

(Slutning.)

Endeligen blev Sbrugger's Navn opraabt; han gyste, og stod ubevægelig som lammet af Slaget. Nagtet hans tilsyneladende Rolighed, saae man, hvorledes hans Hænder framptigt omfattede Chacôten.

"Huff paa, min Sen, at det er for din Fader."

Neppes havde han udtalt fer BARNET, stedsse smilende, rakte ham det sorte Nummer.

"Jeg Ulykkelige, jeg forudsaae det," mumlede han.

Han tabte Chacôten af Hænderne, og blev bleg som et Liig; da Drengen, greben af Skræk, vveg tilbage, bukkede Faderen sig, løstede ham op

og trykkede ham til sit Bryst, idet han umærkeligt vidstfede en Saare af Diet.

I samme Dieblig hertes et Skrig: den stakkels Moder, med det yngste Barn paa Armen, styrtede for Montcalms Fodder.

"Naade! Medlidenhed med disse Emaa, min General, hvad skal der blive af dem, naar de miste deres Fader," jamrede hun.

"Skjæbnen har talet," svarede Montcalm, med Meie undertrykkende sin Sindsbewægelse.

"Undskyld hende, min General," sagde Sprugger; "det horer ikke til Tjenesten, Kone, gaae bort. — Jeg er beredt." Og med militair Holdning traadte han tilbage med Drengen paa den venstre Arm, og den heire Haand paa Panden, medens hans Kone, endnu stedse knælende for Montcalm, med det andet Barn paa Armen, blev ved at gjentage:

"Naade! Medlidenhed med disse, min General!"

Det var en rystende Scene; men Kjerligheden til Livet var stærkere, end Medlidenheden, og de Omstaaende forbleve ubevægelige. Pludseligen fremtraadte Spegesuglen fra fer, med en Saare i Diet:

"Min General," begyndte han, "jeg har intet Barn, min Ded vil ikke bedrøve Nogen. Jeg siger ikke Nogen — dog maaskee min gamle Moder, — men hun maa være fattet derpaa. Med eders Tilsludelse, min General, gaaer jeg for Sprugger."

"Skjent Tribard! bravt!" raabte Montcalm, og trykkede med Varme hans Haand; "jeg antager dit Tilbud."

Enthusiasmen, hidtil tilbageholdt saavel ved Frygten, som ved Generalens Nærværelse, udbrod

nu fra alle Sider under Raabene: "Leve vor General! Leve Tribard!"

"Saa vist, som jeg hedder Jean Bardou," sagde Caloqvintausigtet, "dersom den Ushnlige falder for hans Flint, saa kan han strax istemme sit de profundis*)." "

"Min General," vedblev Tribard, "da man derneede, uden eders Tilladelse, udstæder Rejsepasæ til Evigheden, saa vilde jeg gjerne for det første udbede mig Tilladelse til, at jeg, imod den gjeldende Ordre, maa trække paa Vagt med en Flint, men som, i min Faders Hænder, og ligeledes ogsaa i mine, allerede har fældet meer end een Steenbuk i Omegnen af Saverey og Montperdu. Det er nu saa en Idee."

"Tilstaaet."

"For det andet, at det maa være mig tilladt, at sende den Ushnlige, — der fanger Mennesker, ligesom Katten fanger Muus, og som jeg formoder, kan paatage sig alle Skikkelser og Farver, f. Ex. Tigrens, Røvens, Slangens, — en Kugle, uden at blive straffet for den blinde Marm, som Skuddet muligen kan foraarsage."

Da dette ogsaa var blevet Tribard tilstaaet, traf han sine Tilberedelser til Nattevagten.

Alle betragtede ham allerede som ikke mere henhørende til dette Liv. Man beklagede, i ham at miste en altid munter Kammerat, der, ved sit Lune, stedse forstod at adspredde Leirens Kjedsomhed og lette Marschens Besværligheder, og som altid var den første ved enhver Fare.

Jean Bardou var maaskee den eneste, der var af Tribards Mening; "og," tilføiede han i en

*) Af Dybet.

glad Tone, som den lykkelige overstandne Fare endnu gjorde mere heireftet, "er det ogsaa Satan selv, saa falder han for Tribards Riffel."

Men ligesaa lidet som nogen af alle hans Kammerater, formaaede han at undertrykke en Gysen, da han saae Tribard forsvinde mellem begge Klipper, hvis pyramideformige Masser stode i Aftensdæmringen liig to sorte Spegelsler.

Tribard gjenvandt snart sin Koldblodighed, efterat han for et Dieblik ikke havde kunnet beherske den Frygt, som paa Grund af en hemmelighedsfuld og uundvigelig Fare, bemægtiger sig endog den Kjæfeste. For ikke at blive overfalden bagfra, lænede han sig mod Klippen, og herfra iagttog han, med Sablen i den ene, og Riflen med den spændte Hane, i den anden Haand, med Jægerens Instinct, enhver Bevægelse i Luften og paa Jorden, endog Insecternes og Natfuglenes Sværmen. Blev disses Flugt hurtigere, hørte Insecterne op at sværme, bevægede Busskene sig, da lagde han Dret mod Jorden, for at iagttage den sig muligt nærmende Fiendes Skridt.

Intet kom imidlertid tilsyn. Endelig, efter omtrent en Times Forløb, troede han at bemærke, at noget Bussværk blev heiet til Siden imod Vinden; en Lyd, som et Svins Grynten, lod sig til samme Tid høre, og kort efter saae han et tykt Dyr, der snart stod stille, snart bevægede sig hid og did, ligesom om det søgte efter Føde. Tribard var i Begreb med at skyde; men da det ikke var tvivlsomt, at det jo var et Wildsvin, af hvilke Dyr der dengang opholdt sig mange i de amerikanske Skove, saa sparede han sit Skud, af Frygt for, at blive udeelt af sine Kammerater naar han alarmede dem for saa

ringe en Ting: Imidlertid holdt han Die med Dyret; men da han omsider bemærkede, at den Kreds, som det, ved at vandre frem og tilbage, beskrev om ham, umærkeligen blev mindre, og at det stedse kom nærmere det Sted, hvor han stod, mumlede han: "for Fanden, det er dog mistænkeligt;" og, efter et kort Ophold, benyttede han det Dieblis, da Dyret frembed Siden, tog da Sigte, trykkede løs og strakte det til Jorden.

Imedens han, af Frygt for en ny Overraskelse, hurtigt ladede Geværret igjen, var hele Leiren kommen i Bevægelse. Sbrugger med nogle Flere, kom hurtigt løbende. "Det er intet, Gamle," sagde Tribard, "Bildsvinet der kom mig blot for nær."

Jean Bardon, der var iblandt de Først-ankomne, styrtede iilsomt til det beregnede Punkt, idet han gjerne vilde afsvætte den Plet, som hans Kjækhed havde lidt i hans Kammeraters Dine, men neppe havde han berørt Dyret, før han foer tilbage, som om han havde traadt paa en Slange.

"Herhid," raabte han af alle Kræfter; "Svinet er ikke noget Svin, den Ubekjendte lever endnu. Gud, hvor han vælter sig."

Og virkelig var Bildsvinet heller ikke andet, end en Huroner af atletisk Størrelse, væltende sig i Dødskampen. Kuglen havde truffet ham nærved Hjertet. I Huden af et Bildsvin, hvis Bevægelser han efterlignede, med det, de Bilde i saa høi Grad egne, mimiske Talent, havde han allerede to Gange nærmet sig de, intet Ondt anende, franske Skildvagter, og nedlagt dem med sin Tomahawk, som nu laa ved Siden af ham. I sit Belte havde han befæstet de blodige Scalper af de tvende Franskmænd.

Under det ofte gjentagne Raab: "Leve Tri-
bard," bare hans Kammerater ham til Mont-
calms Telt. Den følgende Dag modtog han, for
hele Armeens Dine, en Væresfabel af Generalens
Haand.

Om Slaveriet i de forenede, nord- amerikanske Stater.

Efter de i Louisiana gjeldende Love er den en
Slave, "som befinder sig i den Herres Magt, hvem
han tilhører. Herren kan sælge ham, og efter Be-
hag disponere over hans Person, hans Erhverv og
hans Arbeide; Slaven selv kan ikke forsærdige, eller
erhverve sig Noget, Intet besidde, som ei tilhører
hans Herre." — Efter Lovene i Syd-Carolina
"blive Slaverne betragtede, antagne og solgte som
Varer, og ansees i enhver Henseende og til ethvert
Diemed, som deres Herrers og Herskeres person-
lige Eiendom." Svormegit Arbeide en Herre kan
paabyrde sine Slaver, fremgaaer af en, i samme
Stat gjeldende, Bestemmelse, ifølge hvilken den
Tid, Slaverne skulle arbeide, er indskrænket til
femten Timer om Dagen! I Staten Missouri
indrømmer Loven enhver Slaveeier Ret til, at inde-
spærre Slaven saa længe, han lystet, saa at et
menneskeligt Væsen, uden Undersegelse, eller vel og,
uden at være beskylt for nogen Forbrydelse, staaer
Fare for at komme til at tilbringe sit Liv i Fængsel.
I Syd-Carolina tør ingen Slave drive nogen
Næring, eller, for sin egen Regning, fodre og op-
flække Heste, Faar eller Svin, under Straf af, at

miste disse Creaturer, som Enhver er berettiget til at berøve ham. Den samme Lov gjælder i Nord-Carolina. — I Mississipp er det, under en Mulct af 50 Dollars, forbudet enhver Herre, at dyrke Bomuld, eller at holde noget som helst Slags Creaturer. Da en Slave ikke har nogen Ret, saa kan han heller ikke fremtræde for nogen Domsstol, for at fremsætte en Klage. Efter en Bestemmelse af det øverste Tribunal i Maryland, kan en Herre ustraffet lade en anden Giers Slave pidske, dog kun saaledes, at han ingen Skade lider, saa at deraf ikke følger en Formindskelse i Slavens Brugbarhed til legemligt Arbeide. — Ikke = Tilværelsen af ethvert ægteskabeligt Forhold, er en anden Giendommelighed ved Slavesystemet; ingen Slave kan gjøre sig skyldig i Bigamie, fordi Loven kjender ligesaalidet til Ægteskab blandt Slaver, som blandt Dyr. Vel kan en Slave formeligen gifte sig; dog kan hans Kone, til enhver Tid, lovlig berøves ham og sælges. — Forholdene imellem Forældre og Børn have eiheller, ifølge Lovene, nogen Betydning; thi en Fader har ligesaa lidet nogen faderlig Magt over sine Børn, som Dyr over deres Unger. Meget mild er Loven i Georgien, da det deri hedder: at, "dersom en Slave (Slavinde) vover, at slaae en Hvid, saa skal han (eller hun), efterat være overbevist, første Gang lide den Straf, som Dommeren i sin Wiisdom, ifølge de eksisterende Love, tilkjender ham (hende); dog ikke med Tabet af Liv, eller Lemmer; anden Gang derimod, straffes Forbryderen (Forbrydersken) med Døden!" Den samme Lov gjælder i Syd-Carolina, kun med den Forskjel, at Dødsstraffen først anvendes, naar Forbrydelsen begaaes tredie Gang.

I Maryland kan Dommeren lade Dyrerne afstære paa den Anklagede. I Louisiana faaer en Slave, naar han, uden sin Herres skriftlige Tilladelse, lader sig see til Hest, 25 Slag, og ligesaa mange, hvis han holder en Hund. — "Saa meget vi end," siger en nordamerikansk Skribent, "ogsaa kunne være stolte af, som Nation, at Opdragelsens Betsignelser ere saa udbredte, saa maae vi dog heller ikke glemme, at to Millioner af vore Medbeboere ere berevede disse Betsignelser, eller, at en Sjettedeel af den hele Befolkning er fordømt til at leve i den groveste Uvidenhed." — Ifølge en, i Syd-Carolina gjeldende Lov, maa enhver, som lærer en Slave at skrive, betale 100 £. I Georgien maa enhver Hvid, der lærer en fri Neger, eller en Slave, at læse, eller skrive, erlægge en Mulkt af 100 £, og bliver endog, ifølge Rettens Bestemmelse, fængslet en vilkaarlig Tid. — Denne Materie er imidlertid saa sørgelig, at vi hellere ville afbryde*). (Der Freischütz.)

*) Slaveriet i de frie, nordamerikanske Stater er en Gjenstand, man ofte hører omtale, og stundom meget eenfaldigt bedømme. Hvis ikke Rummet var saa indskrænket i dette Blad — en Omstændighed, der jævnlig er til Hindrer ved Meddelelsen af enhver, nogenlunde udførlig Artikel — skulde vi tillade os nogle Notitser uddragne af "Die Amerikaner."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ni og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 28de October 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Ungerske Sæder og Skikke.

(Af det for nylig under Tittel af "Alperne og Donau"
udgivne Værk af Baron d'Haussez.)

Man gjør sig sædvanligen et falsk Begreb om den ungerske Adels Levemaade. Man troer, at de boe i store Slotte, leve som Prindsfer, byde over skjælvende Bønder og forøde umaadelig store Indkomster paa en glimrende Gjæstfrihed. Men da antager Man nogle Undtagelser for Regelen. Af Slotte gives der kun faa i Ungern. De Adeliges Bopæle, selv deres, der kunne henregnes til de Rige, bestaae af et meget simpelt Huus af een Etage, til hvis

forskjellige Kamre et aabent Galleri fører, som staaer i Forbindelse med et, af Side-Bygningerne dannet, Gaardsrum. Værelserne ere anstændigt, men kun simpelt, møblerede. Bordet er forsynet mere rigeligt end udsøgt. Antallet af Tjendet er stort. Dog er dette en Luxus, der kun koster lidet i et Land, hvor Levnets-Midlerne ere billige, og hvor de Tjenende ere fritagne for Udskrivning til Krigs-tjeneste. Staldene indeholde forholdsmæssigt et større Antal Heste end i andre Lande; men disse ere just ikke udvalgte med Omhu, og de fleste blive brugte til alle Slags Mark-Arbeider.

Udvendig fra adstille næsten alle adelige Bølliger, der staae i een Linie med Bønder-Husene i Landsbyerne, ingen Gaard have foran, ingen Have ved Siden og ikke ere beskyggede af noget Træ, sig kun ved en bredere og smukkere Facade, ved Vindues-skaader, og ved en Indkjørsels-Port. De ere opførte af Muur-Steen og udvendigt aspudsede. Nogle iblandt dem mangler det ikke paa Elegants; men de fleste ere meget simple. I det Indre finder Man Keenlighed, Orden og større Luxus end egentlig Bequemmelighed.

Den ungerske Adel har den usfatteerlige Forret, udelukkende at nyde de Fordele, som det sociale Liv medfører, uden at tage nogensomhelst Deel i

dets Byrder. Den er ikke underkastet nogen Art af Skatter og Afgifter. I Virkeligheden er den næsten udelukkende Besidder af Grundten, hvoraf kun den Deel betaler Skat, der ikke directe tilhører den. Saaledes er den ogsaa befriet for al Accise, for al Told og for Bom-Penge. Adelen kan fremdeles befrie sig for Betalingen af Gjæld eller i det Mindste udsætte den paa ubestemt Tid; ja den kan endogsaa bringe tilbage til sig et allerede solgt og betalt Grundstykke imod en Godtgjørelse, i hvilken de gjorte Forbedringer ikke ere medregnede.

Det eneste Middel, som leevnes Creditorerne til igjen at komme til deres Penge, er at lægge Beslag paa Skyldnerens Indkomster; dog gjælder denne Garanti kun saa længe, som Skyldneren lever eller saa længe, som hans Arvinger ville lade den gjælde. Imidlertid maa Man af den Roes, der ydes den ungerske Adels, antage, at de Fleste af den troligen opfyldte de Forpligtelser, som de selv have indgaaet, eller som de have arvet efter deres Slægtninger; men Benyttelsen af Privilegiet er tilfældig ifølge den endnu bestaaende Lov, og dens Anvendelse bliver ikke brændmærket af den offentlige Mening. Ogsaa gives der Tilfælde nok, hvori dette bliver benyttet til at begrunde en retsfærdig Mistro.

Uf denne Omstændighed, der ved første Blik synes at være Adelsens Interessé gunstig, følger imidlertid et ganske modsat Resultat. Dens Credit er saa aldeles ødelagt, at den ikke kan gjøre noget Gaan uden trykkende Betingelser, og at den maa hos Algerkarle søge en Hjælp, som ikke er tilstrækkelig til virkelig nyttige Foretagender.

I det store Mellemrum mellem Adelen og Bonden gives der en Klasse Mennesker, iblandt hvilke Notarierne, Gods-Forvalterne og Sognenes Bestyrere vælges. Ofte forenes alle trede Functioner i een Person. "Jeg er ved flere Leiligheder," siger Forfatteren, "kommen i Berørelse med denne Klasse, da jeg, for at faae Forspand, maatte henvende mig til Amtmændene, fordi Post-Bæsenet bliver forsynet med Heste af Bønderne ifølge et Slags Hoveri. Sædvanligen nødte disse Embedsmænd mig ind til sig, indtil Alt var bragt i Orden. Deres Huse, der næsten alle ere eens inddeelte, ere godt vedligeholdte og indvendigt hvidtede. I et Værelse, der tjener til Selskabsværelse, finder Man, foruden tvende Senge, eet med et Musselin-Tæppe bedækket Bord, Stole med Træsæder, en udstoppet Sopha, eet i skraa Retning paa Væggen ophængt Speil og nogle daarligt illuminerede Billeder. Man bliver forestillet Husets Damer, som byde En Forfriskninger

og vise sig yderst venlige. Omendstjont jeg kun ved deres Miner eller ved Hjælp af min Tolk kunde forstaae dem, glædede det mig dog at høre de saa bløde Toner og den saa harmoniske Accent af det ungerske Sprog."

"Hvad Boligen, Klædedragten, Sæfligheden, fort den hele Omgangstone angaaer, saa erindrede denne Klasse mig om vore sydlige Provindsers Grundeiere, som leve paa Landet af en middelmaadig Formue."

"Amtmandens Huus kjendes næsten stedse paa en Fodblof, der er bestemt til at fastholde Forbrydere, hvem Retsfærdigheden, eller, hvad vel ikke altid er det Samme, Dyrigheds=Personens Kjendelse venter. I Gaarden seer Man en fem Fod lang Bænk, ved hvis Guder befinde sig Jern=Beiler og i Midten en Kjæde. Den Bænk, jeg saae hos Amtmanden i Almaß, hvilede paa fire Hjul og syntes først nylig at være forsærdiget. Paa mit Spørgsmaal, hvortil denne Maskine blev brugt, svarede Amtmanden: "Til at binde de Skjelmer fast paa, som jeg lader tildele Prygl." "Læg dig engang hen paa den," sagde han til en Bonde. Denne strakte sig langs hen paa Bænken paa Mavens. Derpaa bleve Beilerne fæstede om Hænder og Fødder, og Kjæden saaledes

strammet, at den Deel af hans Legeme, der skulde modtage Tugtelsen, traadte stærkt frem.

"Disse Bænke," vedblev Amtmanden nu i sin Demonstration, "staae sædvanligen fast; men jeg er falden paa at lade mine lægge paa Hjul for at lade alle Landsbyens Qvarterer deeltage i Skuespillet. Indvaanerne ere i høi Grad fornøiede derover. Det var ogsaa virkeligen Synd, om Indvaanerne i den anden Ende af Sognet skulde, fordi jeg boer saa langt fra dem, undvære et Skuespil, der foraarsager Alle saa stor Glæde, og som tjener til et for Mange gavnligt Exempel. Naar nu en saadan Knægt skal have en hundrede Slag, saa lader jeg ham binde fast paa denne Bænk ligesom ham der." Bonden blev liggende i samme Stilling. "Derpaa bliver han ført omkring gjennem hele Landsbyen og erholder sin Straf i saa mange Portioner, som der ere Qvarterer. De seer selv, hvor beqvemt det er."

"For Dem og Tilskuerne," svarede jeg, "men for den stakkels Delinqvent?" "For ham er det det Samme. Han faaer derfor ikke eet Slag mere. Ak!" seiede han med et dybt Suk til, "snart vil denne Bænk ikke være til nogen Nytte. Man vil gjøre Ende paa al Subordination og sønderrive de Baand, der holde Selskabet sammen. Prygl skal affkaffes. Men Man vil snart saa at see, hvad der

Kommer ud deraf, og jeg smigrer mig med det Haab, at Man snart igjen maa gribe til det gamle Middel. Derfor vil jeg ogsaa endnu oppebevare min Bænk. Det blotte Syn vil holde mine Bønder i Tømme og bringe dem til at skjælve. Prygl har det Gode ved sig, at de længe blive i Grindringen og føre til Eftertanke. Den, som har faaet sin Portion, at sige ret tilgavns, maa ligge fjorten Dage paa Maven og staae ligesaa længe opreist. Han har altsaa Tid til ret at komme til Besindelse."

"Amtmanden løste Bøilerne; Bonden steg ned af sin Bænk, og jeg ønskede Embedsmanden, mere af Høflighed end af Hjertet, Vedblivelsen af et saa heldbringende Revselsesmiddel, som han vidste saa godt at anvende til sine Undergivnes Forbedring og Fornøielse."

I Almindelighed ere Bønderne slemte deran. Dog gives der Undtagelser, men dette er ikke at see paa deres Dragt og Levemaade. Overalt den samme Nøgenhed, den samme Ureenlighed, den samme Nærighed i at aftigge nogle Skillinger over det, der tilkommer dem, og det hvad enten det er en Bønde, der har fire gode Heste i Stalden, eller det er en stakkels Djævel, som pidsker løs paa de elendige Kalliker, han har leiet hos sin Nabo. Den ene saavel som den anden gaaer med bart Hoved og

bare Fødder, neppe bedækket med en kort Skjorte og et Par lasede Buxer.

Bønderne kunne tage Deel i Grund-Besiddelse formedelst et Slags Fæste, ifølge hvilket de maae afgive Tiendedelen af Jordens Afgrøde og forrette visse Høveri=Arbejder.

Bestandigt blive flere og flere Bønder Grundbesiddere. Dog har Dette kun liden Indflydelse paa deres Sæder og Skikke. Det er vanskeligt at adskille den Bonde, der har Grund-Eiendom, fra den, som ingen har.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 4de November 1837.

Førlagt 'af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Ungerſke Sæder og Stikke.

(Slutning.)

De ungerſke Bønderſ Levemaade er meget ſimpel. Da Søerne og Floderne ikke levere ſaa mange Fiſke, at de kunne tjene til Føde for de fattigere Bønder, behjælpe diſſe ſig med Frøer, et Hjælpemiddel, ſom imidlertid ganſke ſlog feil, da jeg beſøgte Landet, formedelſt den ſtore Tørke, der den Gang herſkede. Da Bælg-Frugter kun lidet blive dyrkede, og da Kartofler i høi Grad blive ringeagtede *), ſaa holder

*) "Kartofler," ſiger den ungerſke Bonde, "ere gode for Svinene og for de Lydſke," hvoraf ſees, at

Man sig til Kjød, Mælk, Mais, Rug og Svedes Meel, det Sidste bagt til Kager. Kalves, Bedes og, frem for Alt, Svine-Kjød figurerer paa de fleste Borde. Mælken, ligesom den kommer fra Koen, er den eneste Ingrediens, som bliver anvendt i de Fattiges Kjøkken, og som, blandet med Meel, ernærer disse. Smør, der dog var saa let at bringe tilveie, er en Luxus-Gjenstand, som kun bliver de Riges Kjøkken forbeholdt.

Vinens Overflodighed og dens lave Priis gjer dens Nydelse tilgængelig for alle Klasser, naar de ikke høre til de allerfattigste. Underledes forholder det sig med Brændet; dette er saa sjeldent, at kun de Klasser kunne gjere Brug deraf, som ere særdeles velhavende. I Mangel af Brænde bruger Man en Blanding af Komøg, Leer og Sakkelse, hvilket bliver sammencøttet i Form af Muurstene. Men dette Surrogat beholder stedse, hvor meget det end bliver tørret, en heist ubehagelig Lugt, naar det brændes.

Møllerne drives ikke ved Vand eller Vind, men ved Heste. Man er endnu ikke kommen paa det Indfald at anlægge Vindmøller, omendstjøndt disse vilde være saare passende i de fladere Egne.

han hverken er en Ynder af de Første eller af de Sidste.

De i smaa Grupper, midt paa Engene beliggende Huse hæve sig i Veiret med deres hvide Mure og deres Straatag, ikke omgivne af et eneste Træ, under hvilket deres Beboere kunde søge Skygge, uden anden Beskyttelse imod Vindenes Voldsomhed end de Hæsser af Halm, som tjene til Foder for Kvæget og til Brændsel. De bedste Bygninger blive opførte af Stene, der kun slet ere brændte ved Straae-Ild. Ved de simplere Bygninger betjener Man sig af Muurstene, som ere tørrede i Solen eller sammenæltede af Jord og Halm.

Paa min Reise var jeg kommen til en Landsby, hvor jeg vilde gjøre mig bekjendt med de saa meget udskregne ungerske Værtshuse. Der gives saa Landsbyer, hvor et saadant mangler, men heller ikke en eneste, hvor det er taaleligt. Dette kommer deraf, at de have saa liden Søgning, da Reisende af nogen Betydning stedsse kunde regne paa en gjæstfri Modtagelse i Godseiernes og Amtmændenes Huse. De lavere Klasser gjøre ogsaa kun sjældent Brug af et Værtshuus. Enhver af dem, som reiser, bivouakerer, naar han kun kan finde en Krog i en Lade, i en Stald eller i et Skuur, som om Natten kan give ham Tag over Hovedet. Kjøbmændene og selve Bønderne reise sjældent anderledes end til Vogns. Foruden Foder til deres Heste og Levnets-

midler til sig selv, medtage de Peltse og Tæpper, hvori de svøbe sig ind for at sove, og spare saaledes Omkostningerne ved et Natteleie i et Værtshuus.

Det Værtshuus, i hvilket jeg var til Sinds at holde mit Middags-Maaltid, fortjente i det Høieste Navn af en Kippe. Der, ligesom under alle lignende Omstændigheder, lavede min Tjener, som var en særdeles god Kok, sig til at tilberede min Epise. Han havde kastet sine Dine paa en Høne, efter hvilken derfor alle Husets Børn løb; men efter dens Hurtighed at dømmes, syntes den ikke at være uleiligt af alt for meget Fedt. Dog i samme Die-blik modtog jeg en i meget godt Fransk affattet Indbydelse til et Middags-Maaltid paa Slottet i Landsbyen. Jeg vogtede mig vel for at afflaae Indbydelsen. Jagten efter Hønen herte op; Roligheden i Hønsøgaarden bragtes igjen tilveie, og jeg begav mig paa Veien til Slottet. Underveis erfarede jeg af Billettens Overbringer, et Slags Forvalter, og som talede taaleligt Fransk, at Slottets Høfsterinde, da hun af Befalingen til at skaffe mig Heste havde seet mit Navn og min forrige Titel, var kommen paa det gode Indfald at byde mig sit Middags-Maaltid istedet for det, for hvis Skyld Man havde løbet sig træet i min Kippe. Han søiede endnu til, at denne Dame var ugift og meget rig.

Det saakaldte Slot var ikke Andet end et lavt, meget rummeligt Huus, med et af firkantede Piller baaret Galleri, ud til hvilket der gik et Dusin Døre. Jeg blev indført i en simpelt møbleret Sal, hvor jeg forefandt tvende Damer og en Geistlig. Efter temmelig længe at have verlet Complimenter, kom Touren til Spørgsmaal om Gjenstanden for min Reise og til Dphsninger om min godmodige Værtindes Familie. Allerede af Husets Indretning og af Domestikernes Antal, havde jeg kunnet see, at hun var af meget fornem Stand, ligesom ogsaa af hendes Conversation og hendes Dmgangstone, at hun besad megen Aand og megen Taft. Underholdningen antog snart en meget munter Charakter, som den ogsaa beholdt. Da jeg vilde anbefale mig, blev det sagt mig, at det var alt for sildigt til at vove sig ud paa de slette Veie. Man søiede endnu til, at Man ventede Naboer, hvis Slot kun laa sex Mile borte, og at der da vilde blive musceret, samt at Alt vilde blive opbudt for at gjere mig Aftenen saa behagelig som muligt. Man syntes at mene det oprigtigt med Opfordringen til at blive, og jeg havde ingen Grund til at fremskynde min Reise. Jeg modsatte mig derfor ikkun for saavidt, som Skik og Brug fordre det.

Tvende Damer med deres Mænd ankom. Vi musicerede; jeg reciterede nogle Acter af vore gode Lystspil, hvilke jeg havde beholdt i Grindringen; Man snakkede, Man lo og, førend vi skiltes ad, maatte jeg love, at jeg ogsaa vilde tilbringe den næste Dag paa Slottet. Jeg vilde have troet at være blandt gamle Bekjendte, dersom jeg blot havde vidst mine nye Venners Navne. Den anden Dag forløb som den foregaaende og først efter et Ophold af 36 Timer i dette gjæstfrie Huus kunde jeg fortsætte min Reise.

Jeg reiste hele Dagen fremad, da jeg ikke stødte paa nogen Gjenstand, der kunde bevæge mig til at standse, heller ikke paa nogen Slotsdame, der vilde modtage mig saaledes som Damen i Slottet ved Bobocza. Da Ungern hverken har Mindesmærker eller andre Mærkværdigheder, kan Man bedømme det ved at bereise dets Landeveie. Den ene Slette ligner den anden; den Deel af Landet, Man seer langt borte, er ligesaa slet beskaffen som den, Man netop kommer igjennem. Den ene Landsby er ikke rigere end den anden; Agerdyrkningen er paa det ene Sted ganske som paa ethvert andet, og intetsteds frembyder der sig Noget, hvoraf Jagttageren kan drage Nytte. Sæderne og Civilisationen ere overalt de samme. Man kan derfor bereise dette Land i fuld Fart, naar man ikke har Leilighed til at trænge ind i de høiere Klassers Boliger og til at studere, hvad Originalt der endnu er blevet tilbage i deres Sæder og Skikke, men som dagligen taber sig mere og mere.

At faae Indpas i Disses Huse, er meget let. Man kan uden at støde an imod Høflighed, og uden at udsætte sig for en uvenlig Modtagelse, uden videre fordre Gjæstfrihed der. Man finder i dem alle

en ikke affecteret Venlighed, Kundskaber og en god Verdenstone.

Sil Tak for at Man Intet dadler, men derimod anbringer en Lovtale, naar Leiligheden dertil frembyder sig, bliver man saaledes overøst med Artigheder, at det har Udseende af, at Man beviser Bærten en Tjeneste, da det dog er ham, der beviser den Reisende den. Med saa Undtageser ere de høiere Klassers Skikke de samme over hele Europa. Man nærmer sig, Man hilser hverandre, Man begynder en Samtale og Man forlader hverandre igjen i Petersborg som i Neapel, i Wien som i Paris. Kun London gjør i en vis Henseende en Undtagelse heri. Klædedragten er næsten den samme. Kun i Bordstikkene er Man ikke ret bleven enig. Dette er ogsaa det Punkt, hvori National-Følelsen viser sig meest kilden. Mig var endnu den Gensindtlighed, som jeg havde foraarsaget ved nogle, med største Skaansel henkastede Bemærkninger om det engelske Kjøkken, i alt for friskt et Minde til at jeg skulde have yttret Noget i Ungern, der kunde have havt lignende Virkning. Heller ikke har jeg yttret nogen Forundring ved Synet af et Taffel, paa hvilket jeg kun saae Bagværk, Syltetøi, Blomster og Frugter i Stedet for de substantiellere Retter, der andetsteds udgjør et Middags-Maaltids første Anretning. Jeg har fundet det ganske i sin Orden, at Man frembar en Soupe au café istedet for en Potage au gras; at en Bedekælle hvilede blødt paa oversukket Oblemos, i Stedet for at svømme i en kraftig Sauce, og at Maisar traadte i Stedet for Kartofler. Med Fare for at faae ondt, tog jeg imod den antændte Cigar, som blev mig præsenteret af en smuk Dame, og røg den ved Desertten, som om jeg havde fundet

en stor Nydelse deri. For den Evang, som det Dufte at behage paalagte mig, nød jeg den Løn, at Man paa en vis Maade ansaae mig for naturaliseret og at Man ydede mig Bifald, fordi jeg adopterede Landets Skikke.

En af de mest udbredte Skikke er den, at Man kysser dens Haand, hvis Superioritet Man erkjender. Dette undlade Bern aldrig imod deres Forældre. Konerne, selv af de høiere Klasser, viser Damer, der ere ældre eller som de ellers troe at være Afgtelse skyldige, dette Tegn paa Ærbødighed; dog pleie disse da at frembyde Kinden istedet for Haanden til Kys.

Efter Middags-Maaltidet hilse alle Gjesterne Husets Herre; men hvis denne har nogen hos sig, som han vil bevise særdeles Ære, hilser han ham først og lader ham ogsaa først hilses af de øvrige Gjester.

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ni og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 11te November 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Scener af den spanske Borgerkrig.

(Af Morgenblatt für gebildete Stände. 1836.)

En ung Englænder, ved Navn Henningsen, traadte af ridderlig Begeistring ind i den spanske Præ-tendents Hær, og gjorde Felttogene i Navarra og de basfiske Provindser med indtil Zumalacarréguis Død, for hvem han havde fattet en entusiastisk Be-undring. Strax efter dennes Død trak han sig til- bage i den Overbeviisning, at Krigen, som Zu- malacarrégui, al sin Anstrængelse uagtet, ikke havde kunnet gjere menneskeligere, under hans Efter- følgere stedse vilde blive mere barbarisk. Han har

i London udgivet en Beskrivelse af de Eventyr, han har mødt under Krigen. Denne, der i det 19de Aarhundrede bliver ført for Europas Dine med de mørkeste Aarhundreders raæste Barbari, frembyder Oprin, mere vilde og rædselsfulde, end nogen Romandigters Phantasi kan opdigte. I det Følgende have vi imidlertid dog ikke fremhævet de frygteligste Scener, men dem, der fortest og meest træffende synes at skildre os Menneskene og Forholdene.

I en Landsby, paa Grændsen af Navarra, laa en liden Besætning af christniste Urbanos (Folk, der for kort Tid siden vare sendte fra en Nationalgarde i det sydlige Spanien herhen); de hævede svære Contributioner af Klosterne, og tillode sig blodige Executioner hos Landmændene i den Egn, Zumalacaregui betragtede som sit egentlige Gesbet. Landmændene bade ham indstændigen om Befrielse fra denne Plage, hvortil der vel ikke behøvedes nogen stærk Overtalelse; men de fjendtlige Colonner streifede omkring, Zumalacaregui havde til den Tid kun faa Tropper hos sig, og Foretagendet maatte i det Mindste have været opsat, hvis ikke en gammel Smugler, ved Navn Ximenes, havde tilligemed sin Søn, en kraftfuld

Yngling, tilbudt at føre en Afdeling ad en sikker Sidevei hen til Landsbyen. Da Man nærmede sig denne, erfarede Man, at hine Urbanos havde forskandset sig i Kirken, medens Kimenes gjorde den Opdagelse, at hans ældste Søn var deres Anfører. Kirkedørene bleve indskudte ved Hjælp af de medbragte Firepundiger; vore Frivillige styrtede ind i Kirken, men grebe kun een eller to af de Fjendtlige; de Dvrige havde trukket sig tilbage til Taarnet, afbrudt Trappen og stærkt barricaderet sig. Da de haardnakkent affloge at overgive sig, og det vilde have kostet for megen Tid at underminere det gamle, faste Taarn — uden Tvivl vilde ogsaa en christinsk Colonne have forjaget os — besluttede Man at anlægge Ild nedenunder. Brænde, Bærk, Læderflasker, fyldte med Brændeviin og andre brændbare Stoffe, bleve slæbte sammen til det Indre af Kirken ved Foden af Taarnet. De Beleirede haabede sikkert Undsætning før Dagens Frembrud, og gjorde sig derfor lystige over Carlisterne; de raabte: "Bjergtyve, Munkeyngel, Rebeller! I ville snart komme til at pakke Jer tilbage til jere Bjerge; Colommerne rykke frem!"

Ratten brød frem. Hist og her hørte Man Skriget af dem, der havde taget deres Tilflugt til Kroge i Bygningen, hvor de nu bleve naaede af

Flammerne, ligesom ogsaa Hylet af Qvinder og Børn. Vel var der givet Befaling til kun at fyre paa Mændene; men de mørke Skikkelser, der listede sig omkring, for et Dieblik at trække frisk Luft udenfor den tykke Røg, kunde ofte ikke tydeligt skjelnes. Man foreslog dem gjentagne Gange, at de skulde lade Røner og Børn slippe ud; men de vilde det ikke. Alle Klokkerne vare styrtede ned, og hvert Dieblik sprang Krudpatroner. Senimod Morgen hørte Man Qvinderne raabe med svag Stemme: viva el Rey! og Commandanten i Taarnet spurgte, om Man vilde give dem Qvarteer, hvortil der svarede: "Nei, Mændene have intet at haabe!" Han erkjendte sig derpaa, om det var Zumalacarragui selv, der beleirede dem, og hvor han var. Generalen var netop ankommen; høist usøstigt gik han omkring et Hjørne af Kirken, og raabte: "Aqui estoy! her er jeg!" Commandanten sagde nu, at de ikke længere kunne udholde Seden og Røgen, og spurgte, om Religionens Trest maatte meddeles dem, forinden de døde. Zumalacarragui svarede, Dette havde Carlisterne endnu aldrig negtet Røgen, men om Raade maatte de ikke gjøre sig noget Haab. Commandanten erklærede da, at de overgave sig. Men hvorledes Mænd, der havde gjort en saa fortvivlet Modstand og forstjærtsset

Livet, kunde lade Seiligheden gaae forbi til at skyde den carlistiske Anfører, da han dog ikke stod mere end 50 Yards fra dem — det har jeg aldrig kunnet begribe, især da de senere flere Gange gave Ild.

Da Man havde sat Stiger til Kirketaget, og Frivillige stege op ad dem, for at modtage de Fjendtliges Vaaben, skøde de en Soldat og saarede en Officier; de, der havde fyret, bleve strax paa Stedet nedstødte med Bajonetter, og En, der forsvarede sig paa den yderste Kant af Taget og fik et Stik i Brystet af En af de Frivillige, styrtede hovedfulds ned for vore Fødder; de Dvrige gjorde ingen Modstand. Tre Qvinder, iblandt hvilke en carlistisk Fange, og fire Børn vare omkomne, men af Besætningen selv over Tredive, deels ved Røgen og Ilden, deels ved Beleirernes Skud. De Overlevende vare saaledes sværtede af Røgen, at de saae frygtelige ud, da de med stor Møie vare bragte ned fra Taget, der, uagtet Taarnet brændte i 10 til 12 Timer, ikke var kommen i Brand. Capitainen og hans Lieutenant bleve førte for Generalen, og denne spurgte dem, om Besætningen havde handlet ganske efter deres Ordre. Capitainen stammede, men Lieutenanten, en forhenværende Skolelærer, svarede kjæft: "Ja! de handlede efter vor Befaling." Den Første var en ikke høi, men yderst kraftfuld Mand paa om-

trent 34 Mar, iført blaae Beenklæder og en Zamorra. Hans Dienlaage vare opsvulmede af Regen, og hans Ansigt sværtet. Dette var den gamle Ximenes's Son; han viste sig i det Hele som en dristig, bestemt Mand. Skolelæreren, ogsaa en Mand under Middelsørrelse, havde et aabent, indtagende Ansyn, og viste i enhver Henseende mandig Standhaftighed, imedens Capitainen af og til røbede Svaghed, hvad jeg ikke havde ventet efter hans tappre Forsvar.

”Have I Noget at sige til Eder's Forsvar?” spurgte Generalen. Lieutenanten svarede: ”Hverken beder jeg om Pardon, heller ikke troer jeg, at Man vil skjænke mig den. Dronningen og Don Carlos gjælde mig eet; det Parti, Tilfældet fører mig hen til, tjener jeg, som I have seet. Vilde I forsøge det med mig og lade mig leve, saa har jeg i Sinde at tjene Kongen som Soldat, og ville I skyde mig, skal jeg vide at døe som Soldat.” ”Og I?” spurgte Zumalacarrégui Capitainen. ”Jeg overgav mig kun,” svarede Lorenzo Ximenes, ”fordi Man har lovet mig Qvarteer; ellers skulde jeg have forsvaret mig længere. Saaledes som jeg har været mig, kunne I vel tænke, at jeg hellere vilde være omkommen i Taarnet, hvis jeg ikke havde forstaaet Eder saaledes.” ”Det er ikke sandt!” afbrød

Generalen ham hastigt; "med hvem talte jeg?" "Med mig," svarede Lieutenanten. "Og sagde I til Commandanten, at jeg havde tilbudt Eder Dvarteer?" "Nei, jeg sagde ham, at I negtede os Pardon, og vi vilde begge være omkomne der, men Regnen var uudtaalelig; det er Sandheden; ellers stod jeg ikke her." Generalen gav et Vink til at føre dem bort. "Tænk paa min Fader, paa min Broder!" sagde Lorenzo i en bedende Tone; "har jeg handlet ilde, saa have de tjent Kongen med Trofskab." Det Forsagte i denne Bøn gjorde intet godt Indtryk ligeoverfor hans Medfangnes frie, dristige Holdning. "Vare Eders Fader og Broder bleven tagne til Fange," sagde Generalen, "Eders Forræderi havde dog ikke beskyjernet deres Trofskab." Skolelæreren havde en Cigar i Haanden, og saae sig om efter Ild. Da tog Generalen sin egen Cigar af Munden, og rakte ham den, forat han kunde tænde sin ved den; han bukkede sig med Agtelse, idet han gav den tilbage. "Betænk, General! hvad jeg har sagt," raabte han, idet han blev ført afsted. Zumalacarregui var eiensynlig meget indtaget for ham, og saae efter ham med sit eiendommelige, skarpe, gjennemtrængende Blik, og mumlede Noget ved sig selv, hvoraf Man kun kunde forstaae: "Skade for den unge Mand!"

Henningesen havde om Natten Vagt hos de Fangne. Faderen til den christinske Capitain, den gamle Jimenes, den ivrigste Carlst, bad om Indladelse. Forfatteren vedbliver: "Da jeg hørte, at Jimenes var der, paakom mig uvilkaarligt en Gysen, og vi vilde Alle have bortfjernet os, men de Fangne bade os om at blive. En Fader siger for sidste Gang denne Side Graven en Søn Levvel, der vistnok var af en anden Anskuelse og efter hans politiske Grundsætninger en Forbryder; men Blodets og Faderkjerlighedens Baand knytte ham til ham, og han kjæmper forgjæves for at dæmpe disse Følelser — en hjertegribende Scene! Jimenes havde bragt sin Formue, sin Bequemmelighed, sin Uafhængighed som Offer for sin Pligt, og nu maatte han see sin ældste, engang elskede Søn dømt til Døden, med den Bevidsthed at have bidraget Sit til at føre denne skrækkelige Skjebne over ham.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 18de November 1837.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Scener af den spanske Borgerkrig.

(Slutning.)

Han var i Begyndelsen bestemt paa ikke at indlade sig paa nogen Sammenkomst; men han havde ikke kunnet modstaae denne Bøn af en Søn, imod hvem han ikke længere nærede nogen Forbittrelse. Ximenes, som jeg alt tidligere ret godt kjendte, er vel nu tilaars, men dog rask og kraftfuld, liden af Væxt, med skarpe Træk og graat Haar; men aldrig kan jeg forglemme hans Mafyn, da han traadte ind i Værelset, da Sønnen kastede sig for hans Fødder, og Taarerne strømmede ned over hans magre Kinder.

Strax styrtede de i hinandens Arme, traadte ind i Alkoven og talte alvorligt med hinanden, dog, saavidt jeg kunde forstaae, ikke om Sønnens Frelse, indtil vi ved Slutningen, da Faderen tog Afsked, tydeligt horte, at Sønnen spurgte: "Altsaa intet Haab?" "Nei intet! Styrk Dig nu kun ved Vennen!" svarede den Gamle og gik. Da han var gaaen bort, sendte vi den største Deel af vor Aftensmad til Fangerne, som vel erholdt deres Portioner, men som kun vare tillavede paa Soldatermaneer. Vi talte meget med dem; Capitainen forekom os efter hiin Samtale langt roligere, og Lieutenanten beholdt hele Tiden sin Koldblodighed. Een eller to Dage derefter bleve Fangerne ved en Standret dømt til Døden og skudte.

Den gamle Kimenes saae jeg ofte senere. Han tjente bestandigen Don Carlos med sin forrige Jver og deeltog i mangt et farligt Tog; men det var tydeligt at see, at han havde forandret sig, og paa hans Pande hvilte bestandigen en mørk Sky. Man sagde, at Lorenzo tidligere havde budt ham en betydelig Sum Penge, for at vinde ham for Dronningen, hvilket Zumalacarregui havde erfaret ved de Forbindelser, han stod i med Fjenden, og gjort ham Bebrejdelser for, at han ikke havde underrettet ham herom. Denne Omstændighed skal

have affkræffet ham fra, at bede om Sønnens Besnaadelse; men om det virkelig forholdt sig saaledes, gjør intet til Sagen, da det ikke havde staaet i Zumalacarregui's Magt, at skjænke ham Livet.

Følgende Anekdote er saa karakteristisk for Zumalacarregui og det hele Drama, som nu opføres i Spanien, at vi meddele den her, hvorvel neppe noget Sted i hele Skriftet gjør et saa sørgeligt Indtryk.

Grev Via Manuel, en spansk Grande, som beklædte en høi Post i Dronningens Armee, faldt ved Slutningen af en af de blodigste Fægtninger i Navarra's Skove i Zumalacarregui's Hænder. Adelsmandens frie, aabne Bæsen bestyrkede denne i de fordeelagtige Tanker, som hans Forhold under Slaget havde opvakt hos ham. Den carlistiske General havde Dagen i Forveien mistet en af ham meget yndet Stabsofficier og nogle Fribillige. Han skrev derfor til Rodil, og foreslog ham, at udverle Granden imod hine Fanger; og imidlertid indbød han Via Manuel til, dagligen at spise ved hans Taffel i hans Hovedquarteer, lod ham deeltage i sine Ridetoure, fort behandlede ham aldeles som en yndet Gæst. Saaledes hengik en Uge; de sadde

just ved Taffelet, da Zumalacarrégui erholdt Rodils Svar, der bestod kun i følgende Ord: "De grebne Rebeller have allerede lidt Døden." Derved var Grevens Dødsdom affagt. Zumalacarrégui rækkede ham Bladet saa koldblodig, som han uden Tvivl vilde have taget det, om det havde indeholdt hans egen Dødsdom. Via Manuel skiftede Farve. Hans Bært forsikkrede ham med høflige, men bestemte Ord, hvormegent han beklagede, at skulle udøve en saa sørgelig Pligt, og forkyndte ham tilige, at han kunde tilbringe Tiden indtil næste Morgen med sin Skriftefader. Denne Efterretning ramte den ulykkelige Grande, hvis Liv i saa lang Tid var blevet sfaanet, som et Tordenslag. Zumalacarrégui lod sig overtale til at lade Hensrettelsen opsætte og til at affende et Bud med Bønsfaldelse hos Don Carlos om Benaadning. Det vendte tilbage med det Svar, at, naar Soldater og underordnede Officierer, der vare tagne til Fange med Vaaben ihænde, bleve henrettede, kunde en spansk Grande umuligt blive benaadet. Via Manuel blev skudt, men døde ikke saa heltemodigt, som Man af hans Forhold i Slaget skulde have formodet; uden Tvivl havde den pludselige Tilintgjørelse af det saa længe nærrede Haab brudt al hans Kraft. — Endnu maa jeg her anføre et

mærkeligt Exempel paa tro Hengivenhed. Kort efter Grandens Død kom En, der efter eget Udsagn og efter Distinctionstegnene at slutte var Sergeant, som Overløber til os og blev sat ind under et Guidescompagni; men kort efter overfaldt han og saarede en af vore Skildvagter og — forsvandt. Som vi et Par Maaneder senere erfarede af Deserteurer, havde det været en af Via Manuela's Tjenere, der paa denne Maade vilde have nærmet sig sin Herre, men kom een Dag for sildigt; da han havde overbevist sig om sin Herres Henrettelse, begav han sig igjen ved første givne Leilighed bort med denne Efterretning og Noget af sin Herres Efterladenskab, som han havde tilforhandlet sig af de Soldater, der vare commanderede til Via Manuela's Arquebusering.

Gadelivet i Lissabon.

Lissabon, Hovedstaden i Portugal, hæver sig amphitheatralst paa flere Høie, langs med den høire Bred af Tajo, og strækker sig fra Ost til Vest 7 Leguas, og 3 fra Syd til Nord. Denne store Stad frembyder i sit Hele mange Modsætninger. Den Deel, der ikke led af det skrækkelige Jordstjælv 1755, har snevre, krumme, mørke, med Ureenlighed opfyldte

Gader, og er ligesaa styg som usund. Derimod ere i den Deel, som edelagdes ved hiin Catastrophe, Gaderne af en passende Brede og Længde, nogle ganske snorlige, forsynede med Fortouge og rigeligt gjennemskaarne af Tværgader. De holdes i Almindelighed temmelig rene, men ere daarligt brolagte. Husene, der ere 3 til 5 Etager høie, have et smukt Ydre, mange forsynede med Haver bagved.

Omendfjændt Man kan sige, at Lissabon, med Undtagelse af den berømte Vandledning, ikke har en eneste Bygning, som Man kan kalde et architechtonisk Mesterværk, maa Man dog indrømme, at mange blænde saavel ved deres Omfang, som ved deres Udziringer Diet ved første Betragtning, og at nogle endogsaa frembyde virkeligen skjønne Dele. Saaledes ere f. Ex. alle de efter Jordstjælvet igjen opbyggede Kirker opførte af smukke Steen og prydede med mange Forskjænelser af indenlandsk Marmor. Samtlige Kirkers Antal er ikke mindre end 250. Klosterne, af hvilke der før gaves mange, ere nu alle tilsammen ophævede; disses store og prægtige Bygninger tjene deels til andre Diemed, een saaledes til Residents for Dronningen, og en anden til Forsamlingssted for Cortes, deels henstaae de ubenyttede. Men iblandt alle offentlige Bygninger er Aqueducten Algoas-livres, uimodsigeligen den skjønneste, eet af

de prægtigste Værker i det moderne Europa, der uden Sky tør stille sig ved Siden af Alt, hvad Alderdommen har frembragt af dette Slags.

Jeg vil forsøge at udkaste et Billede af Livet og Færdsejen i denne store, skønne, men ulykkelige Byes Gader. Lisabons Genius tilgive mig dette Tillægsord; men paa enhver Fremmed maa det gjøre et melancholsk Indtryk, at see denne umaadelige, paa Heie optaarneede Masse af Bygninger med faa, fremragende Taarne, med de mange Ruiner af Kirker og Huse. Derudover den herlige, evig unge Natur, der omgiver Byen ligesom en Blomsterkrands, den smilende Himmel, de grønne Bølger af Floden, der beskytter Stadens Mure — det seer ud, som om en gammel Matrone havde nedladt sig i en Hauge og tænkte paa sin Ungdoms blomstrende Dage, da hele Verden beilede til hendes Gunst, paa sine Børn, der, fjernt fra hende, nu selv besidde Arnesteder, ladende den ærværdige Moder alene. Er dette ikke Lisabons Skjæbne? Hvad gjorde hendes kongelige Datter, Brasilia, hinsides Oceanet? hvad hendes skønne Afrika? Lisabon veed det vel, skuer alvorligen ned i Bølgerne, og græmmer sig over sine graae Lokker.

En Eftermiddag i Begyndelsen af April betraadte jeg Staten for første Gang, der fra den Tid

af omslutter mig som en Tryllering, ængstende og henrivende paa een Gang. Det er en Følelse, deelt imellem Lyst og Ulyst, en uhyggelig, med hvilken Man gjennemvandrers dens færdselsfulde Gader. Da min Baad landede ved Havnens Slæbested, var jeg fuld af Glæde og Forventning. En Mængde sorte-brune Skiffelser med nøgne Fødder og Arme, røde Suer og Væster, tildeels af frygteligt Udseende, omringede os strax, og tilbøde os deres Tjeneste, som vi dog ikke behøvede. Det var de saakaldte Baroqueiro's og Gallejo's, af hvilke Lissabon har et Antal af omtrent 20,000, og som spille en ikke ubetydelig Rolle ved enhver politisk Gjæring. De, der just ere uden Bestjæftigelse, ligge og sove sig paa Slæbestederne ved Havnen, deres Koner og Børn tilligemed dem, sovende, spisende, rensende sig, alt som det kan træffe sig.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 25de November 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Gadelivet i Lissabon.

(Fortsættelse.)

Pladsen do Commercio er skjøn; men Livet paa samme den ankommende Nordboer for fremmed, for lidet glimrende for en Hovedstad; han forundrer sig, og tænker: hvis Nogen bar sig saaledes ad i Berlin, som Han der! er det ogsaa en Kareth for en Mand af Stand, denne med Uesler forspændte Karre? og denne Skare af Maurer og Negere, naar de dog i det Mindste vare anstændigt paaflædte — men halvt nøgne! og disse stygge Fruentimmer med deres besynderlige Hovedpynt og Knebelbarter, der snarere

kunde opflamme vore Officierer, til Misundelse end til Kjærlighed! Drengene sidde paa Gulv omkring en Ild, og stege sig et eller andet Dyr; deres Fødder ere nøgne; paa mangen Gns Skuldre sidder en Ube, krasende op i hans krusede Haar; hist kører en Egvogn paa to Hjul, forspændt med Muuldyr; her nærmer sig en Procession af Præster i røde Kapper; tilslørede Damer, fulgte af en Neger, spadserer forbi; Matroser af alle Nationer og enhver Farve, fra den hvide Danske til den sorte Afrikaner, Vandbærere, Bettlere af det meest affkrækkende Udseende, deriblandt ogsaa moderne klædte Herrer, bølge i broget Mængde imellem hverandre. Længere hen udenfor Portalet af en stor Bygning seer jeg Soldater, og mit Hjerte slaaer igjen roligt; thi Synet af regulære Tropper indgyder en Slags Sikkerhedsfølelse; den er en Caserne for Marinsoldater; Flokke af Folk i smukke Uniformer sidde, staae, ligge, rygende deres Cigarer, under Portalet; to Skildvægter, ligeledes med Cigarer i Munden, gaae frem og tilbage under Spøgen med deres Kammerater. Jeg betragtede disse Krigsfolk nærmere: de ere for største Deelen smukke, stærkbrune Karle, og der findes ogsaa iblandt dem en Deel Negere, hvis Uniformer stikke besynderligt af imod deres Ansigter. Da ringer det tæt bagved mig og der røres ved mit

Arm; jeg vender mig om, og seer atter for mig en
 Cort, der sidder i en lav Bogn, forspændt med to
 Faar; Negeren er godt klædt, har brede Mansketter,
 en fin, hvid Skjorte og en blaa Dreie, besat med
 mange Knapper, en meget yndet Prydelse for Por-
 tugiserne; han seer venligt smilende op, og holder
 sin Hat hen til mig; nu først lægger jeg Mærke til,
 at han ingen Fædder har. Agoa, Agoa! raabe
 Vandbærerere rundt omkring mig med en Stemme,
 der er dyb, melancholsk, som Oliventræernes dunkle
 Grønne, blandt hvilke det Vand udspringer, som
 de sælge, og dog egentligen skjøn, næsten elegisk.
 Langt anderledes og langt simplere lyder deres Raab-
 ben, som byde Fisk og Fjederkræ til Salg. Derimod
 drage hele Skarer af Wesler og Muulbyr, belærsede
 med Dranger, Limoner, Figener, Roser og andre
 Blomster, uden nogen Carmen igjennem Gaderne;
 det indbydende Syn af deres Byrder trænger ikke til
 Udsælgerens Raaben. Udenfor hiint Palais bliver
 en Ko malket; og utallige Høner med deres Kyllinger
 vandrer i Selskab med en Mængde af Hunde usfor-
 styrrede omkring. Det skulde de gjøre i Gondon!
 inden fem Minuter vilde de være sønderknuste; men
 i Lisfabon behøve de ikke at frygte for dette. Denne
 Raslen, Piben af de med Drex forspændte Karrer,
 der her aldrig blive smurte, førend de true med at

komme i Brand, hører Man en halv Miils Wei forinden, og de tohjulede Carrioler komme meget langsomt afsted. Derimod gives der her langt flere Ryttere, end maaskee i nogen anden Stad. Alle ere her ridende; i Mag og No travet her et lidet Væsel, der foroven er klippet, men underneden har sit Haar, fordi de paa denne Maade bedre skulle lade sig opsadle, frem med en tyk, fed Mand, der holder et Bundt Væter under Armen og en Parasol i Haanden. Hvor skal han vel hen? Sandsynligviis er det en Embedsmand, der begiver sig til sit Comptoir, og Væselet vil, imedens dets Herre arbejder for Statens Vel, tage Plads imellem de øvrige Væsser, Muuldyr og Heste, der, efterat have bragt deres Herrer herhen, leire sig under Vuegangene foran Collegiet.

Jeg er nu gaaen igjennem Rua d'auro, een af de skjønneste Gader i Lissabon, og jeg dreier om til Høire hen til Se, et kort Navn for Basilica de nossa Senhora, Kongerigets Hovedkirke. Et forfærdeligt Tog skrider mig imøde; jeg vidste ikke, at Lamoeiro, det største Fængsel i Landet, laa saa nær, og at de talrige Misdædere, som det indeslutter, blive under Bedækning af Soldater førte ud for at drage frisk Luft. Fra Helvede selv synes denne rædselsfulde Skare at stamme. I Norden

have vi ikke noget Begreb om saadanne Skikkelser, om saadan Udselthed, saadan Frækthed. Deres Kjæders Raslen, deres deels ydmyge, deels vilde Strigen, med hvilken de strække Hænderne ud for at bede om Almisse — det er en Scene, hvorom Erindringen endnu vækker Rædsel. For her paa een Gang at gjøre det af med alt Modbydeligt, som Man støder paa i Lisabons Gader, maa jeg omtale de mange herreløse Hunde, der løbe allevegne omkring, ernære sig, som de kunne, ofte af de ælteste Ting, og selv ere væmmelige Dyr, affhyelige at see til. Ofte seer Man dem uden Haar, bedækkede med Bylder og vanzirede af Sygdomme. Naturligviis bidrager dette kun lidet til Gadernes Reenhed, i hvilken Henseende der vistnok endnu staaer Meget tilbage at ønske, hvorvel der i den senere Tid skal være draget megen Omsorg herfor. Endnu kun for faae Aar siden blev alt Feieskarn fra Husene kastet paa Gaderne, hvor det blev roligt liggende, ligesom Man ofte saae døde Dyr der at gaae i Forraadnelse. Denne Ufsik er nu under den nye Regjering afskaffet; Gaderne ere tildeels blevne rensede, hvilket maa have været et herkulist Arbeide, og nu fjøre Vogne om, hvis Rudske have Klokker, for at give Beboerne af Husene Segn til, at de skulle komme med Feieskarnet. Det faldt i Begyndelsen haardt,

at forsone Portugiserne med denne nye Foranstaltning, men nu skulle de være meget tilfredse hermed.

Ligesom det hidtil Anførte er Skyggesiden af Lissabon, saaledes mangler det den paa den anden Side heller ikke paa virkelige Skjænheder. Hertil regner jeg det særdeles virksomme Liv, denne Sammenstrømmen af saa mange Nationer. Og hvad kan være prægtigere, mere grandioest, end Udsigten fra Praca do Commercio, de Romulares, og flere Steder ud over den majestætiske Tajo med dens tusinde Skibe. Jeg tvivler paa, at der gives nogen skjønnere Udsigt i Verden. Boderne med deres overvættede Fylde af Dranger, andre Eydfrugter og Blomster give Gaderne et venligt og rigt Udseende. Men en særegen Eiendommelighed har Lissabon mistet i Munkene, af hvilke Man endnu for kort Tid siden mødte saa mange, af de forskjelligste Ordener, imedens Man nu ingen flere seer.

Alt, hvad der i de nordligere Stæder forstaaes ved Gadeetiquette, er her noget aldeles Ubekjendt, i det Mindste forsaavidt som de laveste Klasser af Indvaanerne fylde Lissabons Gader. Enhver af disse betragter Gaderne som sin Bolig, i hvilken Man kan gjøre sig det saa beqvemt, som ethvert andet Sted. Rigtignok ere den simple Portugisers Fordringer paa Beqvemmelighed langt ringere, end

enten en Tybsters eller Engellænders; Skyggen af en Muur, en Steen, hvorpaa han kan lægge sit Hoved, en Orange eller en tørret Fisk er Alt, hvad han forlanger. Ikke enkelt, men familievist leire de sig paa Kirketrapperne, under Buegange, under ethvert Portal, og udøve her Alt, hvad Man ellers pleier kun at gjøre inden fire Vægge. Under Latter og Spøg holder en Pige i sit Skjød det krusede Hoved af en Dreng, der ligger udstrakt saa lang, som han er, hen for hende, og søger i hans Haar efter de Smaadyr, som foruleilige ham, eller omvendt viser han hende den samme Tjeneste. De kaste med Orangeskaller paa hinanden, imedens de Gamle riste over Kulilden en Deel Bønner, den tørreste Ret, der kan tænkes. Fem à sex Hunde mangle aldrig ved en saadan Gruppe, begjerligt snappende efter hvad der muligen levnes af Maaltidet; de ere Lazaroner, saa godt som Folkene, og ligesaa neisomme, som disse. Og hvor trygt sove de ikke, disse Barqueiros, Gallegos og Algoateiros, med Ansigtet bedækket af et smudsigt Tørklæde, eller, naar det ikke er tilhyllet, venligt smilende, som om de hvilede paa Silkepuder, istedetfor paa Granit eller Marmor. Og næsten stedse ligge de skjent og malerisk henstrakte, med Hovedet bøiet forover, og Hænderne frontt foldede paa Brystet. Gaaer Man

nu ved Middagstid igjennem de af Lissabons Gader, der stode ned til Havnen, kan Man see Tusinder af disse paa denne Maade at holde Siesta.

Det er naturligt, at i en Stad, der ligger saa beqvemt for Søfarten, ogsaa maa vise sig meget Fremmed i Livet paa Gaderne; og dette giver dog Lissabon et Udseende af Slægtsskab med det øvrige civiliserede Europa, imedens isøvrigt Physiognomiet af afrikansk Leveviis udtaler sig kun altfor stærkt.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 2^{den} December 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Gadelivet i Lissabon.

(Slutning.)

Denne Mængde af velklædte, nordiske Matroser, ikke med bare Hals og Fodder, saaledes som endogsaa de portugisiske Matroser, der roe det kongelige Lystfartoi, pleie at vise sig med; disse hvide Ansigter ved hvilke Man ikke med Tvivlen behøver at spørge sig selv, om de ere af europæisk eller afrikansk Oprindelse; disse Skarer af fremmede Officierer og Midshipmen, som bringe Liv paa Pladserne do Commercio, de Romulares og Søarsenalet, i deres, skjøndt simple, dog smukt klædende Uniformer; Pas-

sagererne fra Dampbaadene, Damer og Herrer, som Man ved første Diekast seer at være fremmede — alt Dette bevirker naturligviis et raskere, mere europæisk Liv i den Deel af Lissabon, der støder til Tajo, end i den øvrige Deel af Byen. Hermed skal ikke være sagt, at Portugiserne ikke have smukt uniformerede Søofficierer, Marinsoldater og andre Militaire; tværtimod den Indfødte, naar han kun er nogenlunde velhavende, klæder sig i Almindelighed smagfuldt, ja endog skjønt. Soldaterne og Officiererne af Garnisonen, Nationalgarden til Hest og til Fods ere særdeles smukt og hensigtsmæssigt klædte; og jeg siger meget, dog ikke for meget, naar jeg paastaer, at disse Militaire vilde endogsaa vinde Bifald i Berlin eller Petersborg. Desuden ere næsten alle Mandfolkene i Portugal vel ikke høie, colossale Figurer, men af en smukt proportioneret Væxt, raske, fyrige, med behagelige Træk og Former. De overgaae i denne Henseende langt Fruentimmerne. De herværende Søofficiers og Cadetters Uniform ligner meget de engelskes, men er dog endnu mere klædende og snevrere. Det er et ret nydeligt Syn, at see disse smækkre Ynglinge i deres blaa, snevre Pantalons og Trøier af samme Farve, besatte med mange Knapper og paa Kraven broderede med et lidet Guldbanker, med deres korte Dolke i rigt udarbejdede

Steder, hængende i Metalkjeder. Saaledes flødte seer Man dem hyppigt gaae paa Gaderne uden hiin militaire Anmasselse, der overhovedet kun har hjemme i det nordligere Europas Residentser og Garnisoner. Alt i Frankerig bemærker Man ikke denne Anmasselse, ihvorheit endogsaa Soldaten der er agtet, og det Samme er Tilfældet i England.

I de fleste af Europas Hovedsteder have de forskjellige Stænder fordeelt sig hver i sit Qvarteer. Forstaden St. Germain, Westminster ere, hiin i Paris, denne i London, bekjendte som Districter, hvor de høiere Stænder boe, medens Kjøbmandsstanden har udvalgt sig chaussée d'Antin og City, og Haandværksstanden igjen beboer andre Dele. Dette er ikke Tilfældet i Visabon; her boe Alle imellem hverandre, og de Fornemmes Palladser og Hoteller ligge saaledes adspredte omkring i Byen, paa Bjerge og i Dale, at det er et i Sandhed umuligt Foretagende, at aflægge mange Besøg paa een Dag hos flige Herksaber; thi Kjørselen fra det ene Sted til det andet er ikke sjeldent ordentlig en liden Reise, forbunden med alle Farer og Eventyr ved en større. Man passerer Gader og Stræder, saa steile, at Man, for at kunne komme op ad dem, maa bruge Forspænd; imedens Man, naar det gaaer nedad, hellere maa stige ud, for ikke at vove Livet; eller

ogsaa Muuldyrerne blive trætte og negte deres Tjeneste; da bliver der gjort Holdt; Kudsken drager til den Kjørendes Forundring en svær Jernstang frem af et Gjemmested under Bukken, stiger ned, støtter den imod Vognstangen, og giver Dyrene Foder og Vand, eller Man kommer forbi en Smedie: da falder det maaskee Kudsken ind, at der alt i længere Tid har været Noget at reparere paa hans Vogn, eller at hans Muulæsler trænge til at beslaaes, hvilket den fornemme Senhor, han kjører for, maaskee vil betale, for kun at komme videre, og han holder stille, spænder fra, lader reparere eller beslaae, Senhoren maa saa sige og gjøre, hvad han vil. Især er en Tour omkring til Corps diplomatique i Lissabon noget af det meest Anstrængende, der kan tænkes. Milevidt fra hverandre boe de Herrer Ambassadeurer og Gesandter, og for det Meste paa Bjergene, som de sundere og smukkere Opholdssteder. Dog er det vist, at, har Man naaet et saadant Hotel, er Udsigten, Man derfra nyder, saa fortryllende, at Man aldeles glemmer alle de udstandne Besværligheder under den lange Kjørsel.

Husene i Lissabon, især i den Deel af Staden, der efter Jordskjelvet paa ny blev opbygget under Pombals Ministerium, ere store, maassive, fem til sex Etager høie Bygninger, forsynede med en

Mængde af Bindner, og alle ere prydede med smukke Altaner. Paa disse med kunstigt udarbejdede Jernrækværk forsynede Altaner prange de smukkeste Blomster, grønne Ranker hænge ned fra dem, og ikke sjældent trænger den tykke, saftfulde Green af en kjæmpestor Cactus sig frem igjennem en Sprække paa Muren; smaa Alber vise sig hyppigen paa disse Altaner, bag hvis aabentstaaende Døre Man seer Husets Damer. Mange Steder hænge udvendig paa Murene Bure med Papageier og brasilianske Fugle, der, i Særdeleshed om Morgenens, foraarsage en saadan Larm, at Man neppe kan høre Udraabernes Stemme. Alt Dette uagtet frembyde Husene dog ikke noget venligt Udseende. Hvad enten dette nu hidrører fra disses almindeligen graaagtige Farve, fra Mangel paa store, klare Ruder (thi med Undtagelse af nogle faa Palladser have de øvrige kun smaa, firkantede Ruder), eller fra den Omstændighed, at den nederste Stage, naar den ikke afbenyttes til Boutikker, har et merkt, smudsig Udseende — nok, der er en stor Forskjel imellem en af Frankerigs, Belgiens eller Tydsfflands muntre, store Stæder og Lissabon. Alt er her melancholsk, selv det Glædelige smiler under et Anstrøg af Smerte. I Mængdens travle Færsel viser sig ikke det Tiltalende, Muntre ved en stor Handelsstad, der ligger ved den

skjønneste Flod i Europa, bedækket med Tusinder af Skibe. Der findes snarere noget Uhyggeligt, hvad saa end Grunden dertil kan være. Meget muligt, at den store Mængde af Betlere, som uophørligen opfyldte Gaderne, bidrager en Deel dertil. Ogsaa i Paris findes der Betlere, og det mange og modbydelige, men, uagtet denne Stad har en tre Gange saa stor Folkemængde, som Lissabon, tvivler jeg dog paa, at der findes saa mange. Desuden falder det mig lettere, at vise mig haardhjertet imod Pariserbetlerne, end imod dem her. Denne utallige Mængde af gamle Koner, af disse udhungrede Skabninger, der under Graad, Skrig og den ynkeligste Bønsalden udstrække deres Hænder imod de Forbigaaende, hvo kunde sride dem forbi uden at meddele dem Noget efter Gvne.

Der, hvor endnu de fleste Hæsler og Muuldyr bære høje, brogede Sadelser, med halvmaaneformede Stigbøiler, der heelt omslutte Rytternes Fødder; hvor Altanerne paa Husene med deres grønne nedhængende Ranker næsten aldeles skjule Vinduerne; hvor et sribet, uldent Tæppe, kastet over Mændenes Skuldre, træder i Stedet for Kappen eller Mantillaen, den sædvanlige Prydelse for den simplere Portugiser: der er endnu det gamle, af Jordstjælvet fkaaned Lissabon med sine mauriske eller arabiske

Skikke. Forresten maa denne høie Stad være bleven frygteligen rystet ved hiin rædselsfulde Naturscene. Endnu ere alle dens Bjerge bedækkede med Ruiner, og de skjønneste Buer og Svælvinger af sammensstyrkede Kirker hæve sig mod Himmelen.

Neppe findes der i nogen Stad i Europa saa mange Negere, som i Lisabon. Man kan ikke gaae igjennem en Gade, uden at møde Individuer af denne Menneſterace, saavel mandlige, som qvindelige, unge, som gamle. Enten ere de velklædte, som Folk af Borgerstanden, eller de bære hvide, blomstrede, linuede Tøier, hvorpaa Man kjender de brasilianſke Negere, der ere komne som Slaver med deres Herſkaber fra Amerika, men nu ere frie; eller ogsaa det er Matroser fra afrikaniſke eller amerikaniſke Skibe; eller ældgamle Betlere, der med deres hvide Haar tage sig i høi Grad beſynderligt ud. En Klasse af Haandværkere beſtaaer, forunderligt nok, blot af Sorte, nemlig Hvidterne, hvis hele Beſkjæftigelse beſtaaer i at male Husene, baade indvendigt og udvendigt, hvide. En vis Medlidenhedsfølelse opvakte hos mig, naar jeg ſaae en Neger med ukunſtlet Studſen betragte Noget, der overſteg hans Faaetevne. Saaledes er næſten beſtandigen Joſeph den Førſtes prægtige Ridderſtatu paa Praca do Commercio omringet af Negere, som betragte

den med Blikke, der røbe den høieste Grad af Forsundring, jeg kunde næsten sige Andagt; og hvo veed, om de ikke ansee denne Støtte for et Gudebillede?

Jeg kan ikke slutte denne Artikel, uden først at have sagt et Par Ord om Pladsen Roscio, den største, om just ikke den smukkeste i Lissabon. Naar Man hører Portugiserne udtale Navnet paa denne Plads, lyder det som den Knittren af Ilden, der fordum aarligen steg i Beiret fra de Baal, som fortærede tallose Slagtoffere. I Maret 1755 var Roscio festligen smykket; Portene paa Inquisitionspalladset stode vidt aabne; Balconerne prangede med Tæpper, Blomster og Silskuere, klædte som til en Fest; Præsternes Masyu straaledede af Tilfredshed, saaat Man derover næsten aldeles forglemte de Ulykkelige, der, førte af Inquisitionens Betjenter bare Sanbenitto*); da indtraf, desto værre, pludseligen et Uveir, som forstyrrede den hellige Forlystelse. Det var et uheldigt Lune af Naturen: Jorden begyndte at skjælve, Havet strømmede over, og Lissabon gik tilgrunde. — Pladsen er imidlertid smuk og stedsmeget livlig. Caffehuse og Boutikker, der dog ikke kunne maale sig med dem i London eller Paris, omgive den, og kommer Man midt ud paa Pladsen, nyder Man et imponerende Syn; thi op over Husene skuer Man de omkring liggende Høie, bedækkede med majestætiske Ruiner, Castelllet oppe paa et Bjerg, beskygget af Olivernes mørke Løv, og Alcantaras herlige Terrasser, med deres Alleer af Laurbærtræer og Plataner.

*) Den gule, med Flammer og Djevlefigurer bemalede Hue og Kappe, som de af den hellige Ret for Kjætteris Dømte bære paa deres Bei til Baalet. K.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 9de December 1837.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i **Brandforsikkringens Locale paa Raad- og Domhuset**, Fredagen den 15de denne Maaned, om Eftermiddagen Kl. 5, til hvilken Tid D^{hr}. Repræsenteranter anmodes behageligen at give Møde. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 9de December 1837.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Benzen.

Om Skrift og Bogtrykkerie.

(Efter et Fragment af J. G. v. Herder.)

Medens Skrift endnu var lidet i Brug blandt Grækerne, gjenled Sproget som et levende Ord; Digterens og Sangerens Stemme maatte da bevare alle menneskelige Tanker og Følelser. Derfor er ogsaa den ældste Poesie saa riig paa Billeder og Toner i sin fulde Naturpragt og naturlige Skjønhed; men derfor var den ogsaa underkastet saamegen Svaghed og Uvished, saamange Feil og Mangler.

Med Skiftsprogets Indførelse gif det gamle Ord for det Meste tilgrunde; kun en ringe Deel af samme blev opbevaret og efterhaanden formet efter Regler. Som Skriften indførtes, saaledes beholdt ogsaa Prosaen, Historien og Beltalenheden sin Udvikling, og naar Poesien nu vilde fremtræde jevnside med denne, stod den i Fare for at ansees som stolt, opblæst, uforstaaelig og høitrvænde. Fordum havde det levende Foredrag vedligeholdt sig ved sin anskuelige Billedrigdom, hvilken det senere hen blot kunde gjengive i theatraliske Forestillinger.

Sos et saa livligt Folk som Grækerne, maatte selv det skriftlige Foredrag ligne det levende Ord,

hvilket især fremtræder i Herodots Skrifter, hvoraf nogle bleve oplæst i Olympia, som om de vare Digtninger; endog Philosophien maatte laane sit Foredrag af Beltalenheden for at vinde Bisald. Heraf sees altsaa, at den gamle poetiske Udtryksmaade længe holdt sig vedlige hos Grækerne, idet denne Nation gjerne skrev paa een Manden og Hjertet lige tiltalende Maade.

Paa samme Viis forholdt det sig hos Romerne; thi ogsaa hos dem herskede Beltalenheden og det offentlige Foredrag. Offentligen forelæste de deres Digte; Stykker af Persius, Juvenal, Plinius og Andre foredroges med megen Omhu og Kunst, skundom ogsaa med kunstlet, daarlig Affectation.

Hos Grækerne og Romerne vare Bøger overhovedet en stor Sjældenhed, deels fordi man kun læste lidet; deels ogsaa, fordi Materialierne vare saa kostbare. Ikke enhver Livegen eller Borger kunde skrive, ei heller befattede Noget sig med at udarbejde Skrifter, uden de, som dertil havde faaet en passende Opdragelse; saasom: Lærde, Feldtherrer, Statsmænd, Reisere. Et godt Bærk ansaaes for noget særdeles fortrinligt, og var istand til at forskaffe sin Forfatter en større og varigere Berømmelse, end en Triumph.

Da det kostede saamegen Møie at komme i Besiddelse af Bøger, gjorde man sig ogsaa større Begreber om deres Værd, og anvendte større Flid paa deres Indhold. Hvor stort et Værd satte ikke Horats paa sine saa Skrifter! hvor længe pyntede han ikke paa hvert af dem, og lod een lille Bog komme for Dagen efter den anden, der i vore Tider vilde synes ligesom en Draabe i det store Verdenshav. Næsten alle romerske Skrifter ere behandlede med en lignende Omhu, og synes derfor ret at være skabte til at danne de nyere Tiders Smag.

At Middelalderens Barbarie tildeels hidrørte af Mangel paa Bøger og Skrivematerialier, det er noksom bekjendt. Naar Munkene ikke havde Pergament nok, for derpaa at skrive deres Chorsange og Homilier, saa toge de ikke i Betænkning at udlette en gammel Autor, for at bruge Pergamentet paa deres Maade. Held derfor Opfinderen af Kludepapiret, hvor end hans Been monne hvile; Held være ham! Uendeligen meget har han virket for vor Litteratur, der saa ofte har sin Oprindelse af Klude, og ender med at vorde Mafuslatur. Som Solfinnet fremkalder Fluerne, saaledes har han vaakt Skribenter og beriget Sosterne.

Man maa nemlig bemærke, at netop det Mars hundrede, der kan rose sig af Kludepapirets Op-

findelse, ogsaa frembragte de første Romaner, som vare Udviklinger af de foregaaende Aarhundreders Folkeeventyr, Sange og Fabler. Alle disse tog Udødelighedens Genius nu i sin Varetægt; thi — Kludepapiret var opfundet. Efterhaanden lærte man ogsaa at læse, medens man hidindtil blot havde kunnet være Sangernes og Fabelfortællernes Tilhører.

Paa denne Maade tiltog Kroniker, Romaner og lidt efter lidt ogsaa Uffskrifter af de Gamle. Dersom Kludepapiret tidligere havde været opfundet, hvormeget mindre var da gaaet tilgrunde! hvormange kostbare Skrifter skylde vi ikke denne Opfindelse! og hvormeget frelstes ikke derved, af det afskrevet efter ældre Pergamenter, hvis Urskrift man var saa heldig at skaffe frem under Munkenes intetsigende Snirkler og Fortællinger.

Hvad fordum det ægyptiske Siv (byblus) bevirkede, at det efterhaanden bragte de græske Digtere til at opskrive deres Sange, istedetfor som forhen at affynge dem, det gjorde i sin Tid Romulds- og Klude-Papiret. Provençaler og Trobadorer, Fabel- og Minnesangere taug efterhaanden; thi Folk sad nu og læste. Jo mere Skribenternes Antal forøgedes, desto mere aftog de frie, aldeles eien-

neskelige Mand ganske klædt i Klude. Paa disse skrev man nu Alt, hvad man gad læse og hvad man ikke lystede, og dets Masse vorede til det Umaadelige.

Nu optraadte tillige Bogtrykkeriet, og gav de beskrevne Klude Binger. Disse flyve nu omkring i Alverden; hvert Aar, hver Dag, ja hver Time paa Dagen faaer den litteraire Fama nye Binger, hvormed den flyver til Jordens yderste Grændser. Hiint Drakel, der forkyndte: "naar Mennefsene tie, ville Stenene sfrige;" er gaaet i Opfyldelse, thi det, hvorom Mennefsstemmer ikke gjenlyde, derom tale og sfrige stæbte Bogstaver, merkantilste Hefter.

At holde en Lovtale over Bogtrykkerkunsten, vilde være et meget overflødigt Arbeide, vi vide alle, hvor uundværlig den er os. Kun ved den er den sammenhængende, sammenlignende Erfaring, som Mennefskeheden har opnaaet, bragt tilveie; uden den var ingen Historie, ingen Kritik og en Hær af andre Videnskabsgrene næsten mere tænkelig. Men det, som den ikke har kunnet skaffe, det, hvori den næsten virker skadelig, bør ogsaa bemærkes. Giendommelig, original Mand kan den ikke skjænke; ved den uendelige Mængde af fremmede Tanker, kan den maaskee lede Læseren til at sætte desto større Priis paa det Gode, Sande og Skjønne i sin op-

rindelige Kilde; men ligesaa ofte kan den ogsaa lægge Grandstjerne Hindringer i Veien.

Med Bogtrykkeriet kom nemlig Alting for Dagen. Alle Nationers Tanker, alle Tiders Ideer, nye og gamle, løb i hinanden. Den, som forstod at adskille og høre disse forskjellige Stemmer, for ham var dette store Odeum saare lærerigt, Andre derimod grebes af Læseraseriet, de bleve til forvirrede Bogstavmennesker, og tilsidst i egen Person et Slags trykte, stive Bogstaver. Saaledes var det ikke i Begyndelsen. Oprindelig tænkte Folk; man virkede og nød, talte og hørte efter. Hvo, der kunde skrive, skrev det, der lod sig bringe paa Papiret, uden selv derfor at opgive Syn og Hørelse, og at blive til et skrivende Bogstav; men nu — —

Skulde man nu troe, at den menneskelige Mand var istand til at udholde alt dette? maae ikke alle Tanker forstyrres i denne trykte, babyloniske Forvirring? Naar vi nu blot tænke os dagligen at see ti Dagblade og Flyveskrifter, som strømme ind til os, hvoraf enhver taler som fem forskjellige Personer, hvor er det da muligt, af alt dette at udfinde det Rigtige? Har man dertil endnu egne Forretninger, som udfordre Omhu og Estertanke, gjør man da ikke bedst i, at lade alle Aviser skrigte omkaps, uden synderlig at lægge Mærke til dem? Vor

Tids trykte Litteratur synes aabenbart at gaae ud paa, ganske at bringe den stakkels menneskelige Hjerne i Forvirring, og at berøve den al Rolighed, Kraft og Tid til stille, ædel Selvuddannelse. Endog i Selskab hører man ingen menneskelig Røst mere, ogsaa der tale lutter Romaner og Journaler. Disderot har etsteds opkastet sig selv det Spørgsmaal, som Enhver rimeligviis maa gjøre sig, naar han vil begive sig ud paa Landet, eller vil foretage en Reise: "hvilke Bøger han da fortrinligviis vil tage med sig som underholdende Bøner?" Ligesom i Livet, saaledes og i den litteraire Verden har den virkelige grundige Mand kun faa prøvede Bøner, og ved egen Composition er han gjerne alene.

(Slutningen følger.)

E. Levifon.

Borger-Vennen.

Ti og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 16de December 1837.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om Skrift og Bogtrykkerie.

(Slutning.)

Mon Homer og Sophokles, Horats, Dante og Petrarca, Shakespeare og Milton havde frembragt deres Bærker i vor Læseverdens Kreds? Nejpe. Thi det er uimodsigeligen sandt, at jo mere alle Nationers Bærker ved Bogtrykkerkunsten gjordes almindelig, desto mere opherte originale Compositioner. Den, der skriver for det Offentlige til almeen Læsning, tager sjeldent mere ganske og aldeles Hensyn til de Fordringer, hans egen Sjæl som indre Dommer har at gjøre, og derfor meente ogsaa

Pascal og Rousseau, at man blandt saamange Skribenter kun fandt saa faa Mennesker. Og dersom Publicum endeligen ledes paa en uskjonsom Maade, og Skribenten endnu skal smigre det Laug, som styrer og spotter det: "hvorkunde er du da nedfaldet fra Himmelen, du skjønne Morgenstjerne!" Et Udraab, der nærmest passer sig paa enhver Skribent, som af Mangel og Nød, eller af Feighed gjør sig til Slave af en hæslig Afgud, der hedder Modesmag.

"Opsskriv!" sagde hiin hellige Stemme, og Propheten svarede: for hvem? Da gjentog Stemmen, "sskriv for de Døde! for dem, du i Forverdenen elsker." — Men, ville disse da læse mig? — "Tilvisse: thi eengang ville de komme tilbage som Efterverden!" —

Om Folkeoplysning.

Man har i Almindelighed for Sædvane i den gængse Folke- og Børneunderviisning at sætte det Timelige og det Evige, dette og det tilkommende Liv, den jordiske Belfærd og den evige Salslighed i en altfor stræng Modsetning. Som om det Timelige var skjænket os af den algode Skaber

for at see, med hvilken Egegyldighed vi kunde opoffre det. Evertimod maae vi erkjende, at det Timelige er en Deel af vor Evighed og eet med den sammenhængende Stykke. Vel er Mennesket evigt med Hensyn til sin Tilværelse, dog lever det kun til hver Tid i det for ham Nærværende; det vil sige: al Lyksalighed er for ham kun givet hver Stund, han lever, han nyder den i Momentet eller — aldrig. Paa den anden Side ville vi derimod ikke nægte, at Mennesket bør opoffre det timelige Vel, saasnart dette i sine Følger ikke kan bestaae med den evige Tilværelse; men det Fortjenstlige ved en saadan Opoffrelse bestaaer ikke i at foragte det Timelige, men i den Beredvillighed, hvormed man erkjender høiere Pligters Ret.

I den uendelige Løbebane, som af Forsynet er bestemt for ethvert Menneske, udgjør Livet, eller det Tidsrum, som et Menneske tilbringer her paa Jorden, et saare vigtigt Afsnit; og dets Formaal er: vore Kræfters og Gvners Udvikling i det selskabelige Liv og ved sammes Indflydelse. Intet Menneske kan undvære det selskabelige Liv, uden dette er han ligesom en Blomsterknop, der ikke beskinnes af nogen oplivende Solstraale, og derfor aldrig vil udfolde sig. Sæt endog, at den aandelige Spire ikke kan forgaae, men vil ligge skjult,

indtil en senere lykkeligere Tid bringer den til at udvikle sig, uden det selskabelige Liv maa den henvisne, uden at kunne udfolde sig i sin eiendommelige Skjønhed. Den ligner da en Fugl, der er indspærret i et Buur, og kun mangler Rum for at flyve; thi Vinger har den jo.

Det selskabelige Liv er altsaa Menneskeheden's største Fornødenhed og fortrinligste Lykke, og Menneskets jordiske Bestemmelse er Udviklingen af dets Kræfter og Gøner ved Samfundets Indflydelse. Heraf følger altsaa, at hele Menneskets Liv er en fortsat Opdragelse; som Skolen opdrager Drengen til Mand, saaledes maa ogsaa Jordelivet opdrage Mennesket til et høiere Liv. Religion og Politik arbeide herpaa i Forening, begge maa følge den samme Rettesnor; gaae de frem efter en anden Plan, da ville de sandsynligviis fordærve istedet for at fuldkommengjøre.

Rigtignok kan det ikke undgaae en opmærksom Sagttager, at der kunne opstaae store Misforstaaelser og flere Misgreb af mangen en uheldig Forbindelse, hvori Politik og Religion stundom ere satte, og Menneskeheden har ofte nok følt de skadelige Følger af saadanne Misgreb. Philosophen Locke troede derfor, at man ikke bedre kunde for-

hindre de Misbrug, som en urimelig og uhelds-
svanger Forbindelse af Religion og Politik kan af-
stedkomme, end derved, at han indskrænkede Ideen
om en Stat og dens Virksomhed aldeles til det
Timelige, og ganske nægtede Staten al Ret til
at gjøre Indgreb i Menneskers religiøse Meninger,
med Hensyn til deres tilkommende Salighed; fordi
han ellers ikke kunde bestemme, hvorledes Mennes-
skets ædlest Klenodie, almeen, fuldkommen Sam-
vittighedsfrihed, paa det Nøiagtigste kunde sikkes.
En anden Wiismand meente endog, at en Religion,
der paastod, at være den eneste saliggjørende, netop
af den Grund ikke kunde være sand, fordi den ikke
kunde stemme overeens med en albarmhjertig Skas-
bers Hensigter.

Uden nu at afgjøre, hvad der heri er det Rig-
tige at antage, bliver dog den Stat at ansee for
den fuldkomneste, hvori Mennesket ifølge offentlige
Foranstaltninger meest finder Anledning til at op-
naae sin Bestemmelse; nemlig overeensstemmende
med Guds Villie at udvikle sine Kræfter og Gvner
til den for Enhver høist muelige Grad af Fuldkom-
menhed. Statens Lykke bestaaer ogsaa kun deri,
og ikke i Folkemængdens Størrelse, eller i Rigdom,
eller Magt og Frihed, eller blot i Enighed, men i
alle disse Fortrin i Forening, fordi ethvert af disse

kun kan betragtes som Middel til ad naturlig Veie at føre Mennesket til sin Bestemmelse.

Heraf følger nu ogsaa, at den bestaaende Statsforfatning, den, der i flere Aarhundreder har fundet Sted i et Borgersamfund, maa antages at være den bedste, nemlig den, der meest egner sig til alle Medborgeres fælleds Udvikling, hver efter det Standpunkt, hvorpaa han staaer. Jo længere den har vedvaret, desto bedre er den, deels fordi den derved viser sig meest overensstemmende med Folkets Aand, og deels fordi enhver ny Retning ikke kan indtræde, uden mange Lidelser for det Nærværende. Enhver fornuftig, jævn Borger, der lever som et virksomt Medlem af Statssamfundet, uden ved høiere Speculationer at vove sig ud over den Sphære, hvori han egentligen er hjemme, vil ogsaa vist erkjende det meget Fortreffelige, som ligger grundet i det Bestaaende, uden at ændse den evige Uviskheden om Feil i Statsmaskinen, der som oftest kun eksistere i Redacturens egen Hjerne, eller dreie sig om hans personlige, lille Jeg. Stundom synes Vedkommende maaskee at have Ret; men, at de omtalte Feil snart ere overdrevent udmalede, for rigtigheden at falde i Dinene, snart en nødvendig Følge af en saa combineret Maskine som Statsforfatningen, det indsees letteligen. Og, naar saaledes det ene

Blad, der ret søger at kaste en stærk Slagskygge paa alt det Bestaaende, — og derved søger at forstyrre det Almene's Tillid til i Samsfundet at kunne udvide sine Kræfter og Gyver paa en rigtig Maade — deri handler saare urigtigt og utilladeligt, saa ere de Tidender, der med pompøse Udtryk og svulstige Talemaader rose Alting, just ikke heller priisværdige. De synes nemlig slet ikke at tage Hensyn til Læsernes eget Omdømme, og betænke ei, at de just derved give det modsatte Parti Anledning til uendelige Drillerier og evige Ironier, der virke yderst skadeligen paa den Klasse af Læsere, der kunne kaldes de Umyndige, de nemlig, som troe Alt, hvad der er sat paa Prent, og i deres Trosthyldighed ere afhængige af det Slags Blade, der tilfældigviis ere faldet dem i Hænderne. Derfor bør et Blad, som "Borgervennen," ogsaa give sine Tusinder af Læsere det venstkabelige Raad, der vist vil finde Gjenklang i hver fornuftig Borgers Sjæl, at saavel de Tidender, der rose Alt islæng, som de, der dable Alt, ere lige upaalidelige, og især, at den, der er istand til at fortælle Nyheder, just derfor ikke er dygtig nok til at afgive nogen afgjørende Dom over Statsforfatningen, eller over den mindste Deel af dens Forvaltning; men kun bør beslutte sig paa med ædle Udtryk at fortælle Begivenheder, der kunne

interessere det Offentlige, have gavnlig Indflydelse paa Borgernes Sindstemning, og i det Mindste ikke forstyrre deres Kjærlighed og Tillid til det Bestaaende. At disse Anskuelse og Betragtninger staae i Forbindelse med Ideen om Folkeoplysning, seer enhver let, som betænkter, hvilken Indflydelse allehaande Dagblade og Flyveskrifter have paa den almene Mandretning og Sindstemning, og at man kun maa beklage, at visse Blade fra Indholdets Side ofte have flere Skyggesider end lyse og glædelige Momenter at frembyde, medens andre igjen lade Læseren ønske saameget med Hensyn til Sprog og Form.

(Fortsættes.)

E. Levison.

Borger-Vennen.

Ni og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 23de December 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Folkeophlysning.

(Fortsættelse.)

Det vil neppe være mueligt for noget Menneske af Erfaring at afgjøre, hvilken Statsforfatning der i og for sig er den bedste; thi dertil maatte han i det Mindste eet Decennium have prøvet enhver af dem, og dette lader sig vanskeligen udføre. Imidlertid er det ikke heller nødvendigt, naar man blot indseer, at enhver Statsforfatning har det Maal, paa den meest naturlige Maade at udvikle sine Medlemmers Kræfter og Evner, og dertil kan enhver Statsforfatning bidrage. Hvorledes den end er,

sætter den dog altid visse Drivesjædre af den menneskelige Natur i Bevægelse, og fremmer deres Udvikling, ligerviis som der ikke gives nogen Stilling for det menneskelige Legeme, uden at den jo sætter visse Muskler i Bevægelse. Imidlertid kan Legemet kun ved en bestandig Afsværling i Leie og Stilling fuldkomment uddannes, og er derved at sammenligne med det store Statslegeme, som har en overordentlig Mængde af Lemmer, hvoraf ethvert har sine Evner og Kræfter, sin Villie og Virksomhedsdrift, der alle skulle forenes til det almene Vel; og til at iværksætte en saadan Forening, deri viser en Regering sin store Fortrinlighed.

Jøvrigt gives der, som bekjendt, forskjellige Regeringsformer, der alle have det tilfælleds, at der i samme maa finde et bestemt Over- og Underordning Sted. Af alle disse synes den monarkiske Forsatning at være den lykkeligste, fordi den vinder en høi Grad af Genhed i Styrelsen, og udelukker al hindrende Mangfoldighed. Det Modsatte finder Sted i en Republik, der opoffer en stor Deel af Genheden og de deraf flydende Fordele for en høiere Grad af Mangfoldighed. Det, der kaldes Despotisme, er ingen Regeringsform, ligesaa lidt som Anarchiet; thi medens den ene uheldige Tilstand ophæver al muelig Mangfoldighed, og omdanner

Mennesker til Duffer, saa ophæver den anden sig selv af Mangel paa Genhed; da intet kan tænkes utaaleligere, end tøileløs Frihed.

Endnu maa der nøie bemærkes, at der er stor Forskjel mellem en monarkisk og en despotisk Forsfatning. Monarken regjerer ifølge sin faste, af fornuftige Grunde ledede Villie, som udtaler sig i Love og almeengjældende Anordninger, og følger selv de eengang givne Love. Despoten derimod kjender slet ingen Lov; istedetfor Villie og Erkjendelse træder Vilkaarlighed, Lune og Egensindighed; istedetfor Love findes Magtsprog, og alligevel er et fuldkomment Despotie i og for sig selv utænkeligt. Undersaatten i en despotisk Stat er ikke istand til at modtage nogen Oplysning, nogen politisk Underviisning, han kan ingen Pligter have; thi endog den ubetingede Lydighed er mere at ansee som en fysisk Nødvendighed — Frygt er hans Drivesjeder; hans Rettigheder liig Nul.

Undersaatten i den monarkiske Stat maa ogsaa lyde, og underkaste sig; han maa vise ubetinget Lydighed, men ifølge moralske Grunde, overensstemmende med sin Gød som trofast Undersaat. Monarkens Love udkræve ubetinget Lydighed, hans Person den meest uindskrænkede Tillid og Kjærlighed,

og selv hans i uskadelige Tilfælde anvendte Magtsprog, barnlig Hengivenhed.

De moderne Tidssblades staaende Talemaader og almindelige Phraser, hvormed de vandre paa Grændsen af hvad man med Rette tør kalde Frispøstighed, ere kun idelige Prøver paa den vise Lovgivers Langmodighed. Med disse Talemaader, som de snart tolke paa Vers, snart i Prosa under allehaande Billeder og Signelser, surre de som sande Døgnfluer paa Trykkefrihedens yderste Grændser, indtil de, flyvende i Flammen, endeligen med brændte Vingedækker ere hjemfaldne til Retfærdighedens Domstol.

(Slutningen følger.)

E. Levifon.

Extract

of

trede Qvartals Regnskab 1837,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rebe Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Restancer iberegnet	5395	70	1225	38
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 49 ^{de} Aargang Nr. 27—39	613	56		
B. Laans Afbetaling i tredje Kvartal			1145	
C. Renter af 500 Rbd. Kangelige Obligationer til 11 ^{te} Juni d. A.	10			
D. Kvartals-Contingent for andet Kvartal hos nye Medlemmer	19	18		
E. Verlet 800 Rbd. r. Solv à 202 pCt. pr. 100 Specier	808			
	Rbd.	6846 48	2370	38

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rebe Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for tredje Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	945			
Pensionister for det Brockske Legat ...	33			
Dito for Caroline-Legatet	12	48		
Pensionisterne for det Brockske Legat, det Overskydende af dette Legats Renter for Aaret 1836	24	65		
2. Til Fondet indkjøbt 3 Stkr. Danf-Engelske Obligationer à 3 pCt. nemlig: Nr. 1397 stor £ St. 250 — 475 = = 250 — 22335 = = 100 £ St. 600 à 71 $\frac{2}{3}$ pCt. er £ St. 428. 5 S. à 14 p. B. Mk. er p. B. Mk. 5995. 8 p. Renter i 100 Dage 70. = - p. B. Mk. 6065. 8 p. à 202 $\frac{1}{2}$ pCt. ...	4094	20		
3. Verlet mod Sedler				800
4. Noгле anviste Regninger	39	38		
5. Ugebladets Trykning med Papiir	156			
6. Lønninger				400
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Qvitteringer: S. og T. R. Solv. for Laan 96 Rbd. 312 Rbd. for Contingent ... 162 - 2 p. Saldo	1283	67	858	38
	Rbd.	6846 48	2370	38

Kjøbenhavn den 30te September 1837.

C. G. Primon.

Overensstemmende med den af Administrationen førte Control.

Bentley.

C. Schram.

P. Friedenreich.

M. Benzen.

Borger-Vennen.

Ni og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 30te December 1837.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Folkeoplysning.

(Slutning.)

De tale om Frihed, og ere selv beherskede af en daarlig Mode, som de tildeels have frembragt, og dyrke som fordum Hedningene en selvskabt Afgud, medens den egentlige skjulte Drivesjeder maaskee turde kaldes Egennytte. Den Oplysning, de udbrede, er altsaa ligesaa eensidig, som skadelig. Den har kun da noget at betyde, naar den bestaaer i en passende Underviisning, overensstemmende med enhver Borgers Faaetevne, hvorved den Paagjældende kan lære at erkjende sine Pligter og de dermed

forbundne Rettigheder. Thi Pligter uden Rettigheder ere ligesaa utænkkelige, som Virkninger uden Aarsager, eller som en tung Masse, der skal hæves uden Kraft.

Og en saadan Underviisning er selv den ringeste Almuesmand istand til at modtage; thi han kan jo endog fatte sine Pligter imod Gud og med Hensyn til Religionen, og altsaa maa det endnu være lettere at bibringe ham de Pligter, Staten fordrer af ham, og hvilke Krav og Fordringer han igjen paa sit Standpunkt kan gjøre til det Almene. Den Mand, der lever af sine Hænders Gjerning, maa ogsaa vide sin Bestemmelse paa Jorden, og lære at kjende de Midler, hvorved han i det selskabelige Liv kan opnaae samme.

Naar Mennesket uden religiøs Underviisning blev til et glubende Uhyre, saa vilde det uden al politisk Dannelse være lig et vildfarende Faar, et let Bytte for ethvert Rovdyr. Det er altsaa en afgjort Sag, at ethvert Statsmedlem paa samme Tid, som han modtager de religiøse Kundskaber, ogsaa bør lære at kjende sin Bestemmelse paa Jorden, især med Hensyn til den mere eller mindre indskrænkede Kreds, hvori ethvert Individ er sat.

Saaledes bør man vise den ringeste Almuesmand, hvilke Pligter og Rettigheder han har som

Fader, Søn, Egtemand, Herre og Tjener. Man underrette ham om, hvorledes Mennesket uden det selskabelige Liv ikke er istand til nogen Lykke herned, eller nogen Lyksalighed i Evigheden. Han maa lære at indsee, hvorledes endog det meest indskrænkede Selskab udfordrer Subordination, og hvor ulykkelig enhver huuslig Forfatning maa være, hvori alle Medlemmer have lige Rettigheder, ligestor Magt og ligemegen Forbindtlighed.

Hvad der i det Smaa gjelder om det huuslige Liv, det er med nogen Forandring ogsaa anvendeligt paa Statsforholdene. Naar endog een af faa Medlemmer sammensat Familie udfordrer et vist System, hvorefter den skal styres, en Genhed, hvorfra al Regjering udgaaer, hvor langt mere er dette da ikke nødvendigt for Staten, hvis mangfoldige Medlemmer alle skulle forenes til fælleds Belsærd. — Love og Underkastelse, Befaling og Lydighed, Standsforskjel, Rettigheder og Pligter, overhovedet Mangfoldighed i Forholdene mellem de enkelte Statens Medlemmer ere de Baand, uden hvilke enhver Statsbygning nødvendigen maa styrte sammen.

Skulde man altsaa tænke en politisk Underviisning for alle Statsmedlemmer muelig, da kunde denne maafee meddeles paa følgende Maade.

For Almuen, som tydelige, bestemte Love, Sætninger uden Beviser, i det Høieste bekræftede med Steder af den hellige Skrift. Begrebet Monark og Undersaat — Pligter imod Dyrigheden og ubetinget Lydighed mod Lovene, Kjerlighed og Tillid til sine Foresatte, samt hvilke Pligter og Rettigheder Enhver har som Menneſte og Borger. Udvikling af personlig og Eiendoms Sikkerhed, hvad der forstaaes ved Samvittighedsfrihed, om Simpelt i Sæder og Levemaade, huuslig Fred, Uskyld, Tilfredshed.

For Middelstanden maatte Underviisningen antage en mere videnskabelig Form og understøttes af religiøse og Fornuft-Grunde. Den maatte dreie sig om det, der i Almindelighed bidrager til Menneſkehedens Belsærd, om den Indslydelse, som Haandværksstanden, Handel, Kunster og Videnskaber have til Menneſkehedens Lykke i Almindelighed og til den enkelte Stats i Særdeleshed. Forstjellige Regjeringsformer kunne sammenlignes, og de Fortrin fremstilles, der ere Fædrelandets Regjering eiendommelig. Endeligen om borgerlig Ro og Enighed, samt om Fortjenester og deres Belønning.

For de høiere Classer maatte samme Form i Foredraget beholdes, og dets Gjenstande kunde da være: om Folkenes indbyrdes Forbindelse, om Staternes Pligter og Rettigheder med Hensyn til hin-

anden; om den almene Sikkerheds Vedligeholdelse og at haandthæve samme ved Love og Retfærdighed; om Magtens kloge og forsigtige Anvendelse; om Statens Sikkerhed, dens Rettigheders Forsvar, dens Ret til frigerst Kraftanstrengelse, for at haandthæve sin Værdighed; Krigerens Pligter mod Fædrelandet; mod Fiender; om pligtmæssig Opoffrelse, Væbe og et berømmeligt Eftermæle.

Osterlandste Parabler og Tankesprog.

Alt sendes til det Gode.

Mennesket vænne sig altid til at tænke saaledes: "det, Gud tilsender, er godt; hvad enten det forekommer mig vel eller ikke."

En from Viismand kom engang til en By, hvis Porte vare lukkede; ingen vilde oplade dem for ham: sulten og tørstig maatte han om Natten dvæle under aaben Himmel i en nærliggende Skov. "Dog, sagde han; hvad Gud tilsender, er godt," og dermed lagde han sig til Hvile.

Ved Siden af ham stod hans Væsel og en brændende Lygte, thi Stedet var uhyggeligt og usikkert. Pludseligen opstod et Vindstød og udblæste hans Lys; en Løve fra de nærliggende Bjerge

styrtede pludseligen frem fra et Baghold og senderes hans Udsel. Da vaagnede den Bise, fandt sig aldeles forladt og hjælpeløs, men sagde dog: "hvad Gud sender, er saare godt." Roligt ventede han paa Morgenredens Komme.

Da han om Morgenens atter nærmede sig Staden, fandt han Portene aabne og Byen selv ødeslagt, afbrændt og udplyndret. En Skare Røvere havde just samme Nat overfaldet den, og bortført eller dræbt dens Indvaanere. Han alene var undgaaet Faren. "Sagde jeg ikke," udbød han, "at Alt, hvad Gud tilsender, er godt?" Saaledes see vi ogsaa for det Meste først om Morgenens, hvorfor Gud Aftenens forud nægtede os vort Dnske.

De tre Venner.

"Tro ingen Ven, førend du har sat ham paa Prøve; ved Gæstebuddets Taffel finder du flere Venner, end ved Indgangen til Fængselet."

En Mand havde tre Venner: to af dem agtede han saare høit, men var ligegyldig sindet mod den tredie, skjændt denne meente det bedst med ham. Gengang blev han, skjændt uskyldig, stævnet for Retten, paa Grund af en farlig Klage. "Hvo iblandt eder," sagde han til sine Venner, "vil gaae

med mig og indestaae for mig? Thi en svær Beskyldning er paabyrdet mig, og Kongen vredes saare.”

Den første af hans Venner bad ham strax at undskylde sig, at han ikke kunde følge med, formødelst mangehaande andre Forretninger. Den anden fulgte ham til Domstolens Port: men her vendte han om og trak sig tilbage, af Frygt for den strænge Dommer. Men den tredje Ven, til hvilken han mindst havde sat sin Lid, gik ind med ham, talede for ham, og vidnede saa freidigt om hans Uskyld, at Dommeren frikendte ham og skjænkede ham en ærefuld Belønning.

*

*

*

Saaledes har Mennesket ogsaa tre Venner her paa Jorderige; men hvorledes opføre de sig i Dødens Stund, naar Gud fordrer ham for sin Domstol? Pengene, hans bedste Ven, forlade ham først og gaae ikke med ham. Hans Slægtninge og Venner ledsage ham til Gravens Bred, derpaa vende ogsaa de tilbage til deres Boliger. Men den Tredie den, han her i Livet som oftest glemte, ere hans veldædige Gjerninger. Disse alene ledsage ham ind for Dommerens Throne, vandre ledsagende foran ham, tale for ham og udvirke for ham Barmhjertighed og Naade.

Dødens Engel.

Frygteligen fremtræder Dødens Engel for den Døende; bittere Draaber dryppe ned af Engelenes flammende Sværd; skrækkelig er det, at skue ham.

Gives der da intet, som kan befrie os derfra? Kan ingen skue Paradiset, uden først at have seet Dødens Engel? Ikke saaledes. Den, som har øvet Godheds og Kjerligheds Gjerninger; den, som har glædet sine Medmennesker og modtaget deres Belsignelse, den vil aldrig skue Døden. Som Paradisets Engle svæve hans i Livet udførte gode Gjerninger ham for Die, vederqvæge hans Hjerte, og bære blideligen hans Sjel over til de Saliges Egne. Som et Haar udtages af Melken, saaledes skilles den Frommes Aand fra dens jordiske Klædebon, i Mindet om det Gode, den ved dette Redskab udførte; men den Ondes Sjel drager kun ugjerne ud af Legemet, og skilles fra samme som Ulden, der voldsomt udtrækkes af spidse, frogdannede Torne.

(Fortsættes.)

E. Levifon.